مشاهیر اسلام

جزؤ : ١

ارطغرل غازی

محرری : حمید وهبی

صاحب وطابعی : مهران

معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتیله باصلدی

استانبول

(مهران) مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده نومرو ٧

١٣٠١

مهران مطبعه‌سی

باب عالی جاده‌سنده نومرو ۷

MIHRAN Imprimeur

{ افادهٔ مخصوصه }

اکابر ومشاهیرك تراجم احوالنه کسب وقوف ایده بیلمك آرزوسی انسانلر ایچون آمال طبیعیه‌دن کیدر .

تراجم احوال رساله‌لری ایسه طبیعتك نادراً یراتدیغی بر طاقم اعاظمك افعال وحرکاتنك نمو- نه‌سی دیمك اولدیغیچون هر بری عبرت درسی ومحاسن اخلاق رهنماسی حکمنده‌در .

بناءً علیه یوز قدر مشاهیر اسلامك کتابخانهٔ نسیانده قلان ترجمهٔ حاللرینی تحریر ایله هر هفته بر جزء اولمق اوزره انظار عمومیه‌یه قویمغه ابتدا ایلدم .

بهر جزء علی الاکثر بر و بعضاً ایکی ذاتك ترجمهٔ حالنی حاوی بولنه‌جقدر .

فقط بر جزءك شامل اولدیغی ترجمهٔ حال یتمه

او جزؤده اکمال واتمام ایدیله رك دیکر جزؤه بقیه براقلمیه جقدر .

مشاهیر ملتك اقوام مختلفه یه منسوب اولمسنه نظراً بو بابده کی صعوبت تحریریه یی دوشنانلر امید ایدرمکه تتبعات وتحقیقات کمترانه مده وقوع بوله بیلمسی مستبعد اولمیان خطیئاتی معذور کوررلر .

جزؤلرك صره سیله و وقتیله طبع ونشرینی ایسه عثمانلی مطبوعاتنه ایتدیکی خدمتلری حقیقةً شایان تقدیر وتحسین اولان طابع غیور مهران افندی درعهده ایتدیکنه وکندیسنك ذاتاً معلوم اولان ثباتی فرانسزجه دن ترکجه یه وترکجه دن فرانسزجه یه ایکی بیوك قاموسك وجوده کلمسی وطبعی خصوصیله ده ظاهر اولدیغنه مبنی رساله لرمك دوامی امرنده اعطای تأمیناته لزوم کوریله مز .

حمید وهبی

ارطغرل غازی

—

بنای عظیم دولت عثمانیه‌نك واضع اساس مصون الاندراسی ارطغرل غازی ابن سلیمان شاهدر .

کندیلری آل سلجوقك امرای حماست انتماسندن اوله‌رق صنف حکمدارندن دکل ایسه ده عالم اسلامه ابراز ایتدکلری بونجه خدمات مشکوره ایله قوجه بر خاندان سلطنتك اب امجدی بولنملری نام نامیسنی الی‌الابد السنهٔ تقدیر وتعظیمده دائر وسائر ایتدیره‌جکدر .

(٥٨٨) ده ودیکر روایته کوره (٥٨٤) ده مهد آرای عالم شهود اولمشدر .

ابتدا اناطولی‌یه (٦٢٠) ده پای انداز سطوت وسعادت اولمشلر وتام آلتمش سنه اشعهٔ سیف قهرمانانه سیله تنویر اقطار وبلاد ایتمشلردر .

او تاریخلرده دنیایی قهر وظلم آتشیله یاققده اولان جنکیز فتنه انکیزك تسلط وتعدیسنه طیانه‌میه‌رق قبیله‌سی خلقندن بعضلریله ترك وطن ایدن پدرینك فراتده غریق لجهٔ رحمت اولمسی اوزرینه برادری (دوندار بك) وعشیرتی افرادیله ارضرومده واقع (سورملو چقوری) طرفلرینه کلدیلر .

فقط تاتارلرك نائرهٔ مظالم وتعدیاتی بورالرینی ده احراقه باشلادیغندن ارطغرل بك افراد عائله سیله سورملو چقوروندن حرکت وسیواس صحرالرینه رحلت ایلدی که او صره ده اورالرده قونیه پادشاهی علاء الدین سلجوقینك اردوسی (چیرماغون نوین) و (بایجو بك خان) ك قوماندالرنده‌کی مغول تاتارلریله قانلی بر محاربه‌یه کیرشمشلر ایدی .

ارطغرل بك بو هنکامه‌یی کورنجه رفاقتنده بولنان قهرمانلردن دوندار . آقچه قوجه . قوکور الب . طورغود الب . حسن الب . صمصه چاوش . صوکمش . صولامش چاوش . عبدالرحمن غازی . آق باش محمود الب . قره مرسل . قره تکین . شیخ محمود . طارغال . وسائر جنکاوراندن مرکب اوله‌رق عقد ایتدیکی

مجلسـده هانکی طرفه معاونت ایتمك لازم کله‌جکی موقع بحثه قونلدی ،

بونلرك هپسی جانب غالبه التحاق ایله شرلرندن محافظهٔ نفس ایتملری رأینده بولندیلر .

آنجق میر بسـالت سمیر فطرةً حائز اولدیغی عالی جنابلق سائقه‌سیله مغلوب اولان طرفه معاونتله غالبیتك حصولی حالنده اونلرك کندیسنه منتدار ایدلمسنی مناسب کوردیکیچون همان یانـده‌کی بهادرلر ایله مغلوبیت وانهزامـه یوز طوتمش اولان اردونك معاونتنه شـتاب ایلدی‌که بو اردو سلجوقیلرك اردوسی ایدی .

سلجوقیلر بو امداد ناکهظهور اوزرینه جسارتلنه‌رك تجـدید مهاجماته باشـلادقلرندن تاتارلر پریشـان اولدیلر .

بکلك شـو فداکارلغی سـلطان علاء الدینـه عرض اولننجه صـورت فوق العاده ده محظوظیتلر کوسـترمش وغازی‌یه بر خلعت کران قیمت اهدا وارسال ایلمشدر . بوندن صکره ارطغرل غازی آنقره قربنده واقع قره‌جه طاغلر آره‌سنده اختیار اقامت ایلدی .

بر مدت اورالرده قالمش ایسه ده مغول امراسـنك اوضـاع و اطوارینی چکه‌مدیکندن دیکر بر محل اقامت تعیین و اعطـاسی ایچون بر طاقم قالیچه و اشـیا ایله بر سوری قیوندن عبارت اوله‌رق ترتیب ایلدیککی هدیه ایله اوغـلی (صـاروباتی بك) ی که (سـاوجی بك) دخی دینیلور قونیه‌یه نزد سلطانی‌یه کوندردی .

سـلطان، ارطغرلك مسئولنی درعقب اسـعاف ایله طومانیچ طاغلرینی وسکود نواحیسنی اقامتلرینه تخصیص ایلدیکندن جناب غازی (٦٢٨) ده توابعیله اورالره نقل ایلمشدر .

کرمیانلیلردن علی شیر بك عشیرتی که الآن بقیه‌سنه (عاوشار عشـیرتی) دینیلور قره حصار صـاحبده تاتار کوچبـه‌لرندن (چاودار عشـیرتی) ایله بالاتفاق آره ده صره ده طومانیچ و سـکود جهـتلرینه هجوم ایله نهب وغارتی اعتیاد ایده کلمشلر ایکن ارطغرلك دهشت ورو- دی عشیرتلر ده افعال سابقهٔ شقاوت کارانه لرینی تکراره جسارت براقمامشدر .

ارطغرل کندی افراد عشیرتنك اسکان وتوطینی وامر

زراعت و حراثتك يولنه قونلمسی كبی ايشلرله مشغول ايكن قره‌جه حصار وقره‌جه شهر طرفلرنده (فريقيا) حكومتی بقاياسندن روم ايمپراطورلغنه تابع كوچك بر حكومت اهاليسنك كنديسنه و يرمكده اولدقلری راحتسزلقدن مركز سلطنت اولان قونيه‌يه عرض شكايت وديگر روايته كوره بو ايش ايچون بالذات قونيه‌يه عزيمت ايلمشدر .

ذاتاً اورالرك ضميمهٔ ممالك ايدلمسی مركزجه متصور بولنديغندن ارطغرل بالسهوله سلطان علاء الدينك موافقت وامرينی بالاستحصال استصحاب ايلديكی دلاورلر ايله حصار مذكوری فتح وتسخير ايتمشدر .

آنجق حصارك ضبطيله فريقياليلرك مستقبلاً ازالهٔ شر ومضرتلری قضيه‌سی يكده تأمين اولنه‌ميه‌جغندن بونلرك مقر حكومتلری اولان كوتاهيه‌نك ده آلنمسی بالتصويب سلطان علاء الدين ايله برلكده كوتاهيه‌يی شدتله محاصره وتضييق ايتمكه باشلاديلركه وقعه‌نك زمان جريانی (٦٣٠) ه مصادف ايدی .

بو آرالق (مغان) صحراسنده خيمه نشين اولان تاتارلرك (بايجو خان) قوماندا سيله ينه اطرافی يازده

خیول اعتساف ایتمکده بولندقلری وقرەمان طرفلرنده واقع اولوب قیاصرهٔ رومدن (هرقلس) ك تأسیس کرده‌سی اولمق ملابسه‌سیله (هرقلی پولیس) دینیلان (ارکلی)نك اللرینه کچدیکی خبرلری کلدیکندن علاء الدین ارطغرلی قوهٔ کافیه ایله کوتاهیه‌ده براقه‌رق وقرق بیك عسکر ایله بالذات تاتارلرك اوزرینه حرکت ایدرك محاربات واقعه‌ده نائل فوز وغلبه اولمش و بری طرفدن ده ارطغرل محاصره‌سنه مأمور اولدیغی محلی بالتسخیر اسیر ایتدیکی حاکمنی دیکر اسرا واموال غنائم ایله دوندار غازی‌یه توفیقاً جانب سلطانی‌یه کوندرمشدر .

سلطان کندیسنك استحصال ایتدیکی موفقیتك علاوه‌سی اولمق اوزره کوتاهیه‌نك فتح وضبطنه زیاده‌سیله ممنون اولمش و ارطغرل غازی‌یه بیوك بیوك التفاتلره تشکرلر ایتمشدر .

بو سفرلرده‌کی غلباتی ایسه حضرت ارطغرلك شان فاتحانه‌سنی اقصای اشتهاره اصعاد و متبوعی یاننده احراز ایتدیکی امنیت واعتمادك درجه‌سنی قرین ازدیاد ایلدی .

بر حالده که سلطان علاء الدین کرك داخلاً وکرك

خارجاً نه وقت بر شرارهٔ فساد و اغتشاش ظهور ایتمش اولسه بهمه حال غازینك میاه شمشیر شجاعتیله اطفاسنی امر ایدر ایدی .

ارطغرل قونیه‌یه کتدکجه سلطان کندیسنه امراسندن بریسی نظریله باقیوب عادتا بر حکمدار مستقله ایفاسی لازم کلان حرمت وتوقیری اجرا ایلر ایدی .

غازی دخی کورمکده اولدیغی‌شو اکرامله، تلطیفلره استحقاق ذاتیسنی بر قات دها اثبات ایتمك ایچون سلطانك وفاتنه یعنی (٦٣٤) سنه‌سنه قدر هر نوع موانع ومزاحمی هیچه صایه‌رق ولی نعمتنه کمال صداقتله حقیقهٔ پك بیوك خدمتلر ایتمشدر .

علاء الدینك وفاتیله (سلطان غیاث الدین کیخسرو) ك جلوسندن صکره امرا بیننه نفاق وشقاق طاری اولدیغندن و بر یاندن ده مغوللر بو قاریشقلقلردن استفاده ایلمك ایچون بالهجوم نائل غلبات اولمقده بولندیغندن ممالك سلطانیه دهشتلی بر هرج ومرج ایچنده قالدی .

خارجدن استعانه واستمداد امکانی ایسه همان غیرقابل بر حالده ایدی .

چونکه مغوللر یالکز سلجوقیلرك ممالکنی دکل هر طرفی تخریب ویغما ایتمکده ودره‌لر کبی قانلر آقتمقده ایدی .

اهل صلیبك سیلابهٔ مهاجمات متتابعه سی شرقده طوفان بلا تشکیل ایلمکده ایدی .

بش یوز ییللق بر سلطنت عباسیه رهین زوال و انقراض اولمقده و شو قوجه دولتك قلعهٔ جسیمهٔ اداره‌سی ییقلدقجه حاصل اولان تأثیرات سیاسیه دن شرق وغربده‌کی ملوك صغیرهٔ اسلامیه‌نك ابنیهٔ حکومتلرینه وهن وتزلزل عارض اوله‌رق اونلرده برر برر پریشانلغه یوز طوتمقده ایدی .

ایشته شو دواهی ونوائب آره‌سنده غازی ارطغرل هیچ بر جهتله سوء استفاده‌یه قیام ایتمیه‌رك بر ثبات وسکون عالیجنابانه ایله متبوعی جانبندن کندیسنه تودیع واحاله قلنان محللرك حسن محافظه وحمایه‌سنه اقدام ایدر

و اطرافنده‌کی دشمنلرینه قارشی بیله سنه‌لرجه مماشات کارانه معامله‌لر، حرکتلر کوسترر ایدی.

بو خلالده (٦٥٦) ده بر اوغلی اولوب (عثمان) تسمیه ایتمشدرکه پدرینك اثرینه تبعیتله نام با احترامنه نسبةً بر دولت معظمه تأسیس وتشکیل ایدن ذات ایشته بو چوجقدر.

سلجوقیلرك انحلال احوالی آزجق رابطه پذیر سکون اولور اولمز اورته‌یه برده باباییلر عائله سی چیقمشدر. شویله‌که:

جنکیز اردولرینك هجوم وتسلطندن خوفله دیار رومه کلان علما ومشایخدن (بابا الیاس خراسانی) اسمنده برشیخ آل سلجوقه دخالتله اماسیه نواحیسنده (چات) ده اقامت ایله برخیلی عونه پیدا ایلمکده وبو عونه‌سنه بین‌الخلق (باباییلر) دینلمکده ایدی.

شیخك کتدکجه تزیید عونه ایتمکده اولمسی ومع‌مافیه مغوللرك غلباتندن آل سلجوقه ضعف تام کلمسی سببیله باباییلر حکومته اشتراك ومداخله ایتمکه قالقیشدیلر.

بوخبر سلطان غیاث الدینه واصل اولنجه باباییلرك تربیه وتأدیبی ایچون صورت محرمانه‌ده غازی ارطغرلك معاونت وشجاعتنه مراجعت ایلدی.

غازی خفیاً ترتیبات لازمه‌یی ایفا ایتدکدن صکره

سلطان ایله برفرقهٔ منتظمه بالاستصحاب هدف حرکتلر-ندن یالکز برقاچ رؤسای عسکریه‌یه معلومات ویردکاری حالده بغتةً حرکت وتلاشسزجـه چات اوکنه مواصلت ایلدیلر .

درعقب مهاجمـه‌یه ابتـدار ایلدکلرندن باباییلر نه‌یه اوغرادقلرینی بیله‌میه‌رك پریشان اولدیلر .

ارطغرل بوخدمتی مقابلنده فوق العاده مظهر اعزاز واکرام اولمش واوندن صکره ینه مملکتنه چکلمشدر .

ممالکنك حصـول سـکونی اوزرینه غیاث الدین اسـتانبول وازنیق حکمدارلریله اتفاق معاهده‌لری عقد ایتدی .

بومعاهده‌لر موجبنجه قره حصار وکوتاهیه وصندو-قلو وشیخلو حوالیسنده ساکن اولان ترك کوچبه‌لرینك مذکور ایمپراطورلقلره تابع اولان روم مملکتلرینه وقوع بولمقده اولان هجوم وغارتلرینك منعیچون بالذات مواقع مبحوث‌عنهایی دور وتفتیش ایتدیکی صره‌ده ارطغرل غازینك اقامتکاهی بولنان سکود وسلطان اوکی حدودینه تقرب ایدنجه ارطغرل متبوعنك اسـتقبالنه مسـارعت وبرقاچ سـوری قیون ایله قالیچه وسجـاده کبی هدیه‌لر تقـدیمنه مبادرت ایلمش وبوندن بشقه اوغللرندن برینك خدمت پادشـاهی‌یه قبولنی رجا ونیاز ایتدیکندن غازینك شـو

معامله‌ٔ صداقت پروانه‌سی نزد سلطانیده موجب فرط محظوظیت اوله‌رق هدایا بالقبول مخدومی دخی آلیقونلمشدر .

سلطان غیاث الدین مؤخراً چوجغه (یغنیك) ایلنی تیمار اوله‌رق توجیه ایلمشدر که اونك نسلندن ظهور ایدن خلیل بك، بایات بك، احمد بك ییلدیرم بایزید دورنده ملاطیه‌ده درگاه همایونه کلوب قوم وقبیله‌لرینی تقدیم ایتمشلر ایدی .

غازی ارطغرل آره‌ده صره‌ده طرف سلطانیدن آلدیغی امرلر اوزرینه سفردن سفره وده‌ها طوغریسی ظفردن ظفره انتقال ایدرك اون سنه قدرده سلطان غیاث الدینك خدمتنده بولنمش وهیچ بر ایشده صمصام بسالتی ژنکدار فتور اولمامشدر .

غیاث الدینك وفاتندن صکره امر سلطنت اوغللری عز الدین ایله رکن الدین آره‌سنده منازع فیه اوله‌رق امرا ایکی طرف اولمش ایکن ارطغرل غازی بلا سبب سفك دماءدن اجتناباً ایشه قاریشمامش وفقط حسب الحمیه ایکی طرفه‌ده نصائح لینه اجرا ایتمشدر .

نهایت عز الدین طرفی غالب کلدیکندن قائم مقام پدر اولمش ورکن الدین ایسه برادرندن نزع سلطنت ایده‌بیلمك مقصدیله هلاکوخانه التجا ایلمشدر .

بوسببله قونیه سلطنتی کاه رکن الدین وکاه عزالدین استحصال ایتمکده ایکن هلاکونك اوغلی اباقانك امریله رکن الدینك مخدومی (غیاث الدین) نائل سلطنت اولمشدر .

فقط غیاث الدینك اطوار ومعاملاتندن تاتارلر خشنود اولهمدقلرندن هلاکونك ایکنجی اوغلی اولوب مسلمان اولان وتبریزده اجرای سلطنت ایدن احمد خانك امریله (٦٧٥) ده زواللی قتل ایدیلوب یری عز- الدینك مخدومی غیاث الدین مسعوده ویرلمشدر .

غازی ارطغرل بری طرفده مملکتنك استکمال سعادت حالیله اوغراشوب مقام سلطنته هرکیم کچرسه کچسون اوکا عرض تابعیتده وصادر اولان اوامر واحکا- منی انفاذده قصور ایتمز وفقط خاندان سلطنت آرهسنه دوشن بو تضاد واختلاف شهزاده لری هلاکو فاملیاسنك ملعبه‌سی عد ایتدیره‌جك بر نتیجهٔ وخیمه‌یی تولید واستلزام ایتدیکیچون تحصل ایدن تأسفنی اظهاردن چکنمز ایدی .

بوحاللرك تتابع وتوالیسی آل سلجوقك ضعفنی آرتدیر- دیجه آرتدیروب ارضروم، وان، دیار بکر، رقه، اورفه، مرعش، اطالیه، ایچ ایل، منتشا، صاروخان، آیدین، قره‌سی ایالتلرنده‌کی امرا داعیهٔ استقلاله دوشدیلر .

ارطغرل غازی ایسه اعلان استقلال ایتمك دكل صداقتنه ذره قدر بیله خلل كتیرمیه‌رك اورته‌لغه مستولی اولان قاریشقلغك ازاله واندفاعیله آسایشك ظهورینه انتظاراً كندی عالمنده یشامقده واطرافنده بولنان روم ایمپراطورلغی مأمورلریله كوزلجه كچنمكده ایدی .

آره‌دن سنه‌لر كچدكدن صكره آرتق ضعف هرم كندیسنی بی تاب ایلدیكندن مقامنه عائد خدماتك چوغنی مخدومی عثمان بكك عهدهٔ بسالتنه توديع ايدر ايدی .

بك پدرینك خاتمهٔ ایامنده یدی سنه قدر حربی وسیاسی هر نوع ایشلرده قدرت وكفایتنی ابراز ایتمشدر .

بو ارسلان یاوریسی پدر شیر صولتنك عالم انزوایه چكلدیكنی حس ایتدیرمیه‌جك برحالده قهرمانلقلر كوسترز و آره‌ده صره‌ده قونیه یه كیدرك مظهر التفات پادشاهی اولور ایدی .

حتی ثمرهٔ شجاعتی اوله‌رق امیر الامرالق رتبه‌سیله كامیاب اولمش ایدی .

بو اثناده ارطغرل غازی طقسان ایكی وروایت اخرایه نظراً طقسان آلتی یاشلرنده بولندقلری حالده (۶۸۰) ده ترك دغدغهٔ حیاة ایلمشلردر .

سکودده مدفوندرلر .

شجيع، عادل، فعال، حميت پرور ايدی .

اوقيوب يازمق بيلمزلر ايسه‌ده آلتمش سنه‌لك تجارب وملكات سياسيه‌سی اوزمانك ديپلوماتلرينه غبطه رسان اولور ايدی .

شجاعتی ، مهارت حربيه‌سی بين الناس ضرب مثل حكمنده ايدی .

حرص اقبال وزبونكشلك كبی عوارضدن عری ايدی . سلجوقيلرك سطوت وقدرتلری قرين انحطاط اوله‌رق بلاد وممالك امرا بيننده تقسيم ايدلمكده وآسيا قطعه‌سنك قسم اعظمی جنكيزيلرك تحت ادارهٔ ظالمانه‌لرينه كچمكده بولنديغی صره‌لرده احراز استقلال ايتمك النده ايكن شهراه اطاعت وانقياددن آيرلمامشدر .

زير اداره‌سنده بولنان محللرك حاكم وآمری اولمقله برابر خطبه‌يی دائما آل سلجوق نامنه اوقوتديرر واونلرك سكه‌سنی تداول ايتديرر ايدی .

بوجهتلرله سلجوق پادشاهلری كنديلرينه فرط رعايت وحرمت كوستررلر وعادتا دولت وسلطنتلرينك قوة الظهری عد واعتبار ايدرلر ايدی .

آلتمش سنه ایچنده ایتدیکی سفرلرك، محاربه‌لرك چوغی سلجوقیلرك امر واشارتلریله وقوعبولمش ایدی .

مقصدلری ایسه کشور کشالق ویاخود استقلاله مظهریت اولمیوب متبوعنك شانی اعلا ایتمکدن ونائل اولدیغی اراضیده عشیرتی رفاهیت وسعادت ایله کچندیرمکدن عبارت ایدی .

حسن اداره ومعامله‌سی ثمره‌سیله بو مقصدی استحصاله موفق اولمش ووفاتنده مملکتی هرنوع اغتشاشدن آزاده اوله‌رق براقمشدر .

حقیقت حالده بونجه شورشلر، انقلابلر آره‌سنده حکومتی محافظه ایله کندیسندن صکره بربیوك دولت حال وهیئتنه افراغه استعداد حاصل ایتدیریشی بیوکلکنه دلیل کافیدر .

تحت تصرف عادلانه‌سنده بولنان اراضی ارمناك طاغلرینك جانب شمال شرقیسندن آنقره‌ده واقع قره‌جه طاغلرینك بعض سلسله‌سندن وجبال مذکوره‌نك شماله طوغری ممتد اولان جهتلرندن طومالیچ طاغلری ایله سلطان اوکی تسمیه اولنان اووالره قدر برچوق قشلاق وییلاقلری شامل صحاری وبوادیدن عبارت ایدی .

زماننده باروت ظهور ایتمش ایسه‌ده لایقیله استعمال

اولنمامقده ایدوکندن وبناء علیه طوب وتفنك وطبانجه مثللو آلات وادوات ناریه موجود اولمدیغندن محاربات واقعه‌ده اوق وقلیج وبچاق وحربه ومزراق وکرز استعمال ایدرلر ایدی .

منجنیقلر ایله قلعه‌لره بیوك بیوك طاشلر آتیلوب دیوارلرینی هدم ایتمك وداخللرینه صپان ایله طاشلر آتمق ویایلی اوقلر وعربه اوزرنده بیوك تمرنلی تاتار اوقلری قوللانمق اصول حربیه‌دن ایدی .

آلات وادوات حربیه‌دن محافظهٔ وجود ایچون دمیردن یوزلك طاقارلر وباشلرینه ساجدن مغفر وآرقه‌لرینه زرهلر کیرلر ایدی .

محاربه‌لر دخی برمیدان واسعده قارشی یه طوروب یکدیکرینه تیر ورماح آتمقدن عبارت ایدی .

دشمنی اورمان آره‌لرنده وعارضه‌لی یرلرده صیقشدیروب قلیج قوتیله منهزم ایتمك ویاخود علی الاکثر بغتةً هجوملر کوسترمك خدعهٔ حربیه عد اولنور ایدی .

بوجهتلرله پیاده عسکرندن زیاده سواری ایشه یرامقده بولندیغندن ارطغرل غازینك قوهٔ عسکریه‌سی سواریلردن عبارت کبی ایدی .

ارطغرل غازينك معاصرلرى بحثنه كلنجه :

هجرتك (٦٠٠) تاريخندن (٦٨٩) تاريخنه كلنجه‌يه قدر صدمات متواليه‌يه اوغرامقله برابر ينه آسيا قطعه‌سنده‌كى ملوك اسلاميه‌نك الك قوتليسى آل سلجوق ايدى .

مصر حكومتى ايوبيلرك وحما وحمص امراى ايوبيه‌نك النده اولوب خلافت اسلاميه دخى خلفاى عباسيه‌دن (ناصردين الله ابو العباس) ك دست اداره‌سنده ايدى .

ديار بكر ايله توابعى (بنى ارتق) ك، اقليم فارس (سعد بن زنكى) نك، ماوراء النهر طرفلرى (سلطان قطب الدين) ك زير تصرفنده ايدى .

مكهٔ مكرمه‌ده شرفاء بنى ادريسدن (قتاده) واقليم يمنده شعبهٔ ايوبيه‌دن (سليمان ابن تقى الدين) وار ايدى .

إفريقا واندلس قطعه‌لرى ملوك بنى موحدوندن (ناصر الدين) ايله ملوك بنى مرينددن (عبد الحق) ك اداره‌سنده ايدى .

پاپالق موقعنده (اوچنجى اينوسان) واوندن صكره (اوچنجى هونوريوس) بولنوب فرانسه قرالى (ايكنجى فليب)، انكلتره قرالى (ژان)، اسقوچيا قرالى (ايكنجى

الکساندر)، پورتکیز قرالی ایکنجی (الفونس)، ناپولی قرالی (فره‌دریق) ایدی .

قاستل ایالتنده (برنجی آلفونس)، اوراغون قطعه‌سنده (ایکنجی پیر)، آلمانیاده (دردنجی اوتون) ایله (ایکنجی فره‌دریق)، لهستانده (ایکنجی قاسمیر)، مجارستانده (ایکنجی لادسلاس)، دانیمارقه‌ده (بشنجی قانو)، اسوجده (ایکنجی اسورکر)، روسیه‌ده (ایکنجی جورجی)، بوهمیاده (دردنجی اولادسلاس)، وندیکده (هانری داندولو) بولنیور ایدی .

استانبولده لاتین قومنه منسوب اولان فرنکلر (شرق ایمپراطورلغی) نامیله برحکومت تأسیس ایتدکارندن روم ایمپراطورلری برآرالق اناطولی یقاسنه کچوب ازنیق ومغنیساده بولنورلر ایدی .

زمان ایسه زمان تعصب اطلاقنه سزاوار اولوب عداوت دینیه اورته‌لغی هرج ومرج دائمی ایچنده بولندیریور ایدی .

اسپانیا وفرانسه وپوتکیزك اسلام النده بولنان

ایالتلریله کذلك مسـلمانلره تابع اولان مینورقه مایورقه ساردنیا سچلیا مالطه قبریس کبی بعض محللری اسـترداد ایلمك خرستیانلرجه اعز مقاصـد حکمنه کیردیکیچون مهاجمات ومحاربات خونریزانه‌نك آردی آره‌سی کسیلمز ایدی .

ایشـته بو فسـاد و انحلال دائمی زمانلرنده قوجـه ارطغرل آسیانك برکوشـه‌سنه چکلمش ویالکز مملکتنك اعمارینه واهالیسنك ترفیه حالنه چالشمقده بولنمش ایدی.

ارطغرل غازینـك اجـدادینه دائر اولان روایات ومعلومات تاریخیه پك مختلفدر .

بز بوراده شو روایات ومعلوماتك خلاصه‌سنی عرض ایده‌جکز . شویله که :

تاریخلردن مقتبس معلوماته کوره مؤرخین جد عثمانیـانی نوح (ع م) ه ایصال ایچـون چغتایجه برطـاقم اسامی بیان ایتمشلر ایسه‌ده اونلرك کیم اولدقلری وهانکی محلده بولندقلری حقنده خبر صحیح ویره‌مامشلردر .

بوسـببله بونلردن برقسمی بلخ وبخـارادن جنکیزك ظلمیله ترك دار ودیار ایلمش برعشیرت بکی مثللو سلیمان شـاهك ماهاندن کلـدیکنی وبعضـلری ارطغرلك رومه

كیردیکنی و بر آزی دخی عثمان خانه طبل وعلم ویرلدیکنی یازدقلری تاریخلر ایچون مبدأً اتخاذ ایتمشلردر .

(کنه الاخبار) ارطغرل غازینك اجدادینی شویله کوستربیور :

ارطغرل ابن سلیمان شاه ابن قیا الب، قزل بوغا، توقتمور ابن باساق، حجندور، طوراق، قان خان ابن بانصو ابن یاراح ابن بای بك ابن طغرا ابن طوغمش ابن کوچ بك ابن ارطوق ابن قماری ابن چك تمور ابن طوراح ابن طومان ابن باش بوغا ابن قزل بوغا ابن جحور سینه ابن یابسوا ابن سونج ابن جای بوغا ابن قورتلمس ابن قورچا ابن بالچق ابن توباس ابن قره اوغلان ابن سلیمان شاه ابن قارخالو ابن بوزلو خان ابن باتیور ابن تورمش ابن کوك الب ابن اوغور ابن قره خان ابن قایی خان ابن ادیب تاقوی خان، ایولجه خان قرق ایکنجی اتاده عیسی بن اسحاق که اورادن حضرت نوحه رسیده اولیور .

نشانجی محمد پاشا تاریخنده، کلشن خلفاده ، چشمی زاده رشیدك تاریخ مختصرنده اسامیٔ مذکوره‌نك طرز تحریرنده بعض کونه مباینت ومخالفت کوریلیور .

(درر الاثمار) ده آل عثمانك بر قحط وغلا اثناسنده

حجاز ومدینه‌دن قره‌مان دیارینه کلمش بر قبیله اولمق اوزره کوستریلیور ایسه‌ده (تاج التواریخ) بورأیی شایان اعتماد کورمیور .

بعض مؤرخین دخی آل عثمانك اسمعیل (ع م) زماننده ملك مهانه هجرت ایلیان (نبی قطورا) نسلندن اولدیغنی بیان ایدییور .

بورأیده بولنانلر (اخر مایملك امرامتی بنو قطورا) حدیث شریفنده‌کی نبی قطورادن مراد آل عثماندر دیورلر .

شرف‌الدین ابن شمس الدین کردی تألیف ایلدیکی (شرفنامه) ده قاضی احمد غفاریدن و (عالم آرا) دن نقلاً عثمانیلرك اجدادینی سلجوقیلرك اجدادیله برلشدیره‌رك تحریر ایلیور .

(مرأت‌کائنات)ده اجداد عثمانیاندن قایی خان (عیص بن اسحاق) ك اوغلی اوله‌رق کوستریلیور. شوقدر وارکه عیص بن اسحاق ماوراء النهره رحلت وانتقال ایتمیوب ارض کنعانه عزیمتله اوغللری اوراده تناسل وتکثر ایتدکلرندن بورأیی بعضلری ضعیف کورییورلر .

مع مافیه مناقب و قصص انبیایی حاوی اولان کتابلرده طوائف اکرادك اسمعیل (ع م) دن تشعب

ایتدکلری محرر ومحکی اولمسنه نظراً قایی خانك حضرت اسمعیله نسبتنی اکثر مؤرخین یازییورلر .

(قوطورا) ابراهیم (ع م) ك جاریه‌سی اولوب بونك اولادندن بعضلری ماوراءالنهره انتقال ایلدکلرندن آل عثمانك اسماعیل بن ابراهیم نسلندن اولدیغی روایتی تأیید ایدییور .

ذاتاً سطح ارضده بولنان انسانلرك اساساً یکدیکره اتصاللرینه کوره آل عثمانك بو روایات مختلفه وجهله هم بنی قطورادن وهم ده عیص بن اسحاقدن منشعب اولمسنه احتمال ویریله بیلیر .

حتی هر شخصك بیله بشریت ایجابنجه نسلنك بونلره منتهی اولمسی ادعاسنه حقی اوله بیلیر .

غازی ارطغرلك پدری سلیمان شاه سلجوقیلرك بلخ و بخارا حوالیسنده واقع اولوب اورال دکزینه منصب اولان (آمویه) نهری جهتندن فرجه یاب اولان شعبه‌سندن سلطان ارطغرلك قزینی الدیغندن ارطغرل غازینك سلجوقیلرك نسبنه قاریشدیغی نشری چلبی (جهان نما) سنده بیلدیرییور .

عربجه یازیلان آل عثمان تاریخنده اجداد عثمانیاندن اولاً روم ممالکنه کلوب انقره جوارنده قره‌جه طاغ

کنارنده ایکی بیك بش یوز کشی ایله اسکان ایدن ذاتك (قیق الب) اولدیغی کوستریلیور که یکرمی دردنجی اتاده اوغوز خانه رسیده اولیور .

بعضلری (قیق الب) ك اورالره انتقالی (٦٥٦)ده وقوعبولدیغنی کوستریور ایسه‌ده اکثر مؤرخین تاریخ مزبوری (٦١٦) ویاخود (٦٢٨) اولمق اوزره قید ایدییورلر .

بعض مؤرخین‌ده سلیمان شاهك میلادك (١٢٢٤) وهجرتك (٦٢١) ویاخود (٦٢٠) سنه‌لرنده توابعیله اخلاط صحراسنه کلدیکنی و یکرمی ییل قدر اورالرده خیمه نشین اولدقدن و برمدتجك قونیه پادشاهنك خدمتنده بولندقدن صکره عربستانه کیتمك اوزره (٦٢٨) ده رقه مضافاتندن جعبر قلعه‌سی پیشکاهندن جریان ایدن نهر فراتدن کچر ایکن غریقاً وفات ایتمکله اوراده دفن اولنه‌رق الیوم مقبره‌سنه (مزار ترك) دینلدیکنی یازییورلر .

تفصیلی شویله‌درکه :

هجرتك آلتی یوز اون درت و اون بش سنه‌لرنده جنکیزك خروجیله (قره قریم) دن حرکت و جیحونی کچوب خوارزم وخیوه حوالیسنه مواصلت ایلدیکی

اثناده سلیمان شاه کندی عائله‌سی وقرق اللی بیك قدر وطنداشلری ایله ایران حوالیسنه کلمشلر ایسه‌ده تاتارلرك هجومندن و یانلرنده‌کی دواب وخیولك کثرتی جهتیله اورالرده تعیش ایده‌مدکلرندن طولایی (وان) شهرینه قریب بحیره‌نك ساحل جنوبنده واقع اخلاط صحراسنه کلمشلر ایدی .

وان (سمیرامیس) ك بنا کرده‌سی اولان برشهر قدیم اولوب اول وقت کثرت معموریت وثروتله شهرت یاب ایدی .

سلیمان شاه اخلاطده کردلر وارمنیلر ایله اختلاط ایده‌مدیکی کبی تاتارلردن احترازاً تکرار وطنلرینه عودته دخی بردرلو جسارت ایلیه‌مدی .

بناء علیه بالضروره عربستان چوللرینه چکیلوب کندیلرینه مناسب اراضی ارامق اوزره بروجه محرر فراتدن کچر ایکن دوشه‌رك وفات ایلمش ایدی .

وفاتی متعاقب اوغللرندن (سنقورتکین) و (کون طوغدی) شرق طرفنه عودت ایلدکلری مثللو ارطغرل ودوندار دخی سلطان علاءالدین سلجوقینك خدمتنده بولنمق اوزره انقره طرفنه چکیلوب قره‌جه طاغده قرار ایتمشلردر .

سلیمان شاهك برادری (كوندز الب) عربستانه كتمشدركه (شام تركمانی) دینیلان عشائر كوندز البك توابعندن چوغالمشدر .

بو حاله كوره عربجه یازیلان آل عثمان تاریخنده بیان اولنان كوندز الب بریة الشامه كیدن بو كوندز الب اولوب بو تاریخی یازان ذات دخی حوالیٔ مذكوره اهالیسندن اولدیغندن احتمالدركه آل عثمانك اجدادینی بو صورتله شام بریه‌سنده اقامت ایدن كوندز البه نسبت ایله روایت ایتمش اوله .

الحاصل آل عثمان حقنده تاریخلرده تصادف ایدیلان روایات مختلفه اساساً اوچ قسمه آیریلور .

برنجی روایتك نتیجه‌سندن آل عثمانك ابتداسی قوم عربه نسبت ایدلمك ایچون حجازدن بنی جرهم قبیله‌سندن قحط ملابسه‌سیله ماهانه عزیمت ایتدكاری یازلدیغی اكلاشیلیور .

ایكنجی روایته نظراً جامع التواریخ قولنجه (یافث بن نوح)ك كه مغول لسانده (ابولجه خان) دیرلر اولادندن (میسك)ك درت اوغلی اولوب برنجیسی

(قره‌خان) ایکنجیسی (اورخان) اوچنجیسی (کرخان) دردنجیسی (کوج خان) ایدی . قره خانك اوغلی (اوغوز خان) ابراهیم (ع م) ایله معاصر ایدی .

اوغوز خانك حفیدلرندن (کرخان) ك اوغلی (قایی خان) ك سلاله‌سندن (قیا الب) ظهور ایتمش ایدی که ارطغرل غازینك پدری سلیمان شاه اونك اوغلی ایدی .

« سلطان عثمان غازی » لسان حماستندن صادر اولان برشعرده شویله دیمش ایدی :

« مشاهیر اسلامك آلتنجی جزؤینه مراجعت »

(عثمان ارطغرل اوغلی سین)
(اوغوز قره خان نسلی سین)
(حقك برکتر قولی سین)
(اسلامبولی آچ کلزار یاپ)

اوچنجی روایت اجداد عثمانیانك عیص بن اسحاقه نسبت ایدلمسی وقایی خانك دخی لسان مغولده عیص معناسنه آلنمسی ماده‌لرینه دائردر .

اکلاشیلیور که آل عثمانك قوم عربه نسبتی حضرت

ابراهيمك جاريه‌سى قطورانك اولادندن وياخود حضرت اسمعيلك حفيدى جرهميدن قايى خان يعنى عيص بن اسحاقك ظهورندن طولاييدر .

ادريسى (هشت بهشت) نده قايى خاندن مراد عيص ابن اسحاق اولوب اوندن اوته‌سى آلتمش اوچنجى مرتبه‌ده نوح (ع م)ه منتهى اولور ديور .

حال بوكه (جامع التواريخ) صاحبى رشيد الدينك قولنجه قايى خان كرخانك اوغلى اولوب اوده اوغوز خان احفادندندر .

اوغوز خان ايسه حضرت ابراهيم زماننده مشهور برپادشاه ايدى . قايى خان حضرت اسحاقك اوغلى اولنجه كرخان حضرت اسحاق اولمق لازم كلير كه بو تقديرجه اوغوز خانك دخى حضرت ابراهيم اولمسى اقتضا ايدر .

لكن اكثر مؤرخين وتخصيص ابن حسن جان قايى خانك اجدادينى شرقدن غربه يعنى ماوراء النهردن بريه خوارزم طرفلرينه وقايى خانىده ايران جهتلرينه رحلت وانتقال ايتدى ديرلر .

اکر قایی خانك عیص ابن اسحاق اولدیغی محقق اولیدی اونلرك کتابلرنده‌ده ابتدا حجازدن ماوراء النهره عزیمت وبعده ایرانه معاودت ایلدکاری یازیلور ایدی .

هر نه حال ایسه ارطغرل غازینك نسب وحسبی حقنده التقاط ایده بیلدیکمز معلومات وروایات تفصیلات مختلفهٔ مشروحه‌دن عبارتدر .

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۲ | طابع وصاحبی : مهران

{ سلطان عثمان غازی }

بنای عظیم سلطنت سنیه‌نك مؤسس ابدی الاشتهاری سلطان عثمان غازی ابن ارطغرل غازیدر .

جالس مقام امارت اولدیغی وقت قوت ومکنتی جزؤیاتدن عبارت ایکن آز زمان ایچنده آفتاب عالم افروزکبی بوتجه بلاد وممالکی ضیای شمشیر قهرمانانه‌سیله اشراق ایتمسی اعاظم ومشاهیر اسلام آره‌سنده کندیلرینه بحق برموقع مستثنی قزاندیرمشدر.

کثرت حماست، علوهمت، ثبات ومکانت، سموحمیت، مکارم اخلاق کبی برچوق مزیات وفضائل عالیه ایله متحلی ومتصف بروجود نادر ایدی .

مشاهده‌سندن ارسلانلرك بیله لرزه‌ناك دهشت اولدیغی چهره‌سی مدور ، نظر اعدایه قارشی بر قوس بلا شکلنده کورینان قاشلری چاتیق، رنکی اسمر، مصدر بسالت اولان صدری واسع ، وضع وحرکت دلیرانه‌سیله الك بیوك پهلوانلری مفتون ایدن قامتی متوسط ایدی.

(٦٥٦) سنهٔ هجریه‌سنده مهد آرای وجود اولمشدر .

اوان جوانیسنی پدرلری مرقومك حمایه وتربیه‌سی التنده کچیرمش ومرحومك خاتمهٔ ایامنده اشتداد ضعف هرم ملابسه‌سیله یدی سنه قدر وکالةً خدمات حربیه وسیاسیه‌ده پك بیوك یارارلقلر کوسترمشدر .

بوجهتله ارطغرل غازینك وفاتندن صکره عثمان بك قونیه پادشاهلغی طرفندن (٦٨٣)ده موقع پدره کچیرلمش واراضیٔ موجوده‌سی اوزرینه بعض محللر ضم وعلاوه قلنمشدر .

برمدت استکمال سعادت داخلیه ایله مشغول اولمقده ایکن اینه‌کول حاکمی (نیقوله) نك عثمان بکله رقابته قالقیشه‌رق مهاجمه تشبثنده بولندیغی خبر ویرلدیکندن بك یوزیکرمی قدر سواری‌یی بالاستصحاب سنهٔ مذکوره موسم بهارنده اینه‌کوله متوجهاً سکوددن حرکت ایلدی .

نه‌چاره‌که مقدارلرنده‌کی جزؤیت وخصمنك قوتنده‌کی کثرت ایلك صدمه‌ده مغلوبیتی انتاج ایتدیکیچون عودته مجبور اولدی .

فقط آره‌دن آز بر وقت کچر کچمز درت یوز اللی

قدر غایتله کزیده آتلی ایله تکرار نیقوله‌نك اداره‌سنده‌کی (قره‌جه حصار) ه بغتةً هجوم ایدرك اخذ ثار وانتقـام وبرخیلی مواشی واغنام اغتنام ایتدی .

شو غالبیت نیقوله ایله متفقلرینك حدت وشدتلرینی موجب و آتیده باشلرینه برداهیهٔ دهیا کسیلمك استعدینی کوسترمکده اولان بکی وعشـیرتنی بتون بتون اورته‌دن قالدیرمق فکرلرینك حصـولنی مسـتوجب اولدیغنـدن هرطرفدن کلان امدادجیلرله اینه‌کول صحراسنده دهشتلی بر اردو قورلدی .

عثمان بك ایسـه دشـمنك بوترتیبـاتنه قارشی همان عموماً خلقی جهاده دعـوت ایله طـوبلادیغی عسـکری مستصحباً استقباللرینه چیقدی .

فریقین (اکیزجه) دینیلان یرده یکدیکریله تلاقیلرنده محاربه‌یه باشـلادیلر . متفقین اردوسی عثمانلیلرك صولت غضنفرانه‌سنه طیانه‌مامشلر وبکك برادرینی شهید ایتمکدن بشقه برشیٔ یاپه‌میه‌رق منهزماً فراره مجبور اولمشلردر .

بوتأدیب ایچه وقت اورته لغك سکونتی تأمین ایده‌ـ بیلمش ایسه‌ده بونلری لایقیله بالتنکیل مملکتلرینك ضبط

وتسخیری بکجه اقدم مقاصد حکمنه کیردیکندن بیك سواری واو نسبتده پیاده عسکری جمع ایله ینه اوزرلرینه یوریدیکه وقعه‌نك اوان جریانی (٦٨٧) فصل بهارینه مصادف ایدی .

محاربات وقعه‌ده دشمن دوچار کمال پریشانی اوله‌رق قره‌جه حصار حاکمی اسیر دوشدیکندن عثمان بك حاکمی بعض اشیای مغتنمه ایله برادرزاده‌سی (اق تیمور بك) ه ترفیقاً (سلطان غیاث الدین مسعود بن کیکاوس) ه کوندردی .

سلطان بومظفریتدن فوق العاده محظوظ اولمش وعثمان بکه اسکی شهر سنجاغنی ویردیکی کبی استقلال حکومتنه نشانه اولمق اوزره بعض هدایا ایله برلکده — طبل ونفیر وعلم وشمشیر — دخی کوندرمشدر .

عثمان خانك دائرهٔ حکومتنك اتساعی وبنیان رصین الارکان اداره‌سنی اساس عدل واحسان اوزرینه قورمسی (طورسون) فقیهك ویردیکی جواز وجهله (٦٨٨) رجبنك ایکنجی جمعه‌سنده قره‌جه حصارده نامنه خطبه اوقونمق شرفی کندیلرینه احراز ایتدیرمشدر .

بوندن صکره عثمان خان قره‌جه حصاردن فك

روابط اقامت واسکی شهری مقر حکومت اتخاذ ایلدی .
اسکی شهره مواصلتندن صکره کرمیانلیلر ایله عساکر عثمانیه بیننده بر مقـاتله وقوع بولمش ونسیم ظفر جانب عثمانیانه وزان اولمشدر .

(کوینـوق) و(طراقلی) جهتلر ینك ضمیمهٔ ممالك ایدلمسی لازم کلدیکنـدن (٦٩١) ده بیك بش یوز قدر آتلی یی بالاستصحاب بر سهولتلی کچیددن سقریه نهرینك اوته یقاسنه کچدیلر .

(صورغون) قریه‌سی اهالیسی خانك امین ومتعمدی اولان (صمصه) چاوش واسطه‌سیله اطاعت وانقیاد ایتمش ایســه‌ده کوینوکلیلر روی تمرد کوســتردکلرندن ایدیلان هجـومده قریه احراق اولنمش واونی متعـاقب (طراقلی یکیجه) دخی تسخیر ایدلمشدر .

عثمان خانك کتدکجه کسب قدرت وسطوت ایتمکده بولنمسی روم امراسنجه جالب اهمیت واضطراب اولمقده ایسه‌ده تکرار قلیجنه قارشی طورمغی یکده مصیب کور-مامل‌ریله یار حصـار حاکمنك قزیله ازدواج ایتمك اوزره بولنان بیلجك حاکمنك دوکوننه دعوت ایله ســوء قصد ایتمکه قرار ویردیلر .

بو قراردن خانك اصدقاسندن خرمن قیا حاکمی کوسه میخال خبیر اولور اولمز ایشی خفیاً بیلدیردیکی صره‌ده امر دعوت دخی وقوع بولدیغندن خان اجابت وفقط اونلرك حیله‌لرینه حیله ایله مقابله ایتمك ایچون سكسان قدر دلاوری عجزهٔ نسوان قیافتنه قویوب وحیوانلری چکمکه واشیا محافظه‌سنه مأمور ایدوب برخیلی عونه وآتلی ایله محل جمعیت اولان (چاقر پیکار)ه عزیمت ایتدی .

بیلجك ویار حصار حاکملری استقبالنه چیقدقلری اثناده خان اشیاسنك قلعه داخلنده محافظه‌سنی بیان ایتملریله اونلرده مع الممنونیه موافقت ایتدیلر .

وقتا که کیجه‌لین هرکس نشوهٔ بنت العنبله بدمست اولدیلر. قلعه داخلنده بولنان قاری قیافتنده‌کی شجعان اورتالغه خالی بوله‌رق قلعه‌یی ضبط ایتدیلر .

صباحلین ازالهٔ خمار غفلتله اوغراشان بیلجك حاکمی کیفیته مطلع اولنجه همان دوکون میدانته طاغلمش اولان عسکرینی عثمانلیلر اوزرینه صالدیرمش ایسه‌ده عثمانلیلرك مقابلهٔ نخستیننده جمعیتلری تارمار وکلین قید اسارته کرفتار اولمشدرکه مؤخراً مسلمان اولدیغندن (لوءلوءفر) ویاخود (نیلوفر)‌اسمی ویریله‌رك خانك مخدومی (اورخان بك)ه تزویج ایدلمشیدی .

بو وقعه اوزرینه قهرمان زمان بیلجك ویار حصار طرفلرینی کاملاً یازدهٔ خیول تسخیر و (طورغودالب) قوماندا سیله کوندردیکی عسکر ایله اینه کولی‌ده بالاستیلا حاکمی نیقوله‌یی اسیر ایتدی.

نیقوله من القدیم خلقی زیاده‌سیله اضرار ایتمش و بر چوق جانلر یاقوب اوجاقلر سوکندیرمش ایدوکندن قتل ایدلدی.

عثمان خانك عمی (دوندار بك) ارطغرل غازینك حین وفاتنده استحصال امارت ایچون اوغراشه‌رق موفق اوله‌مینجه اووقتدنبری خان علیهنده تحرکات وافساداتدن خالی اولمدیغی مثللو دوکون وقعه‌سنده‌ده بیلجك حاکمیله اتفاق خفی عقد ایلدیکی ثابت اولدیغندن وحالیله براقلسه داخلی فسادك آردی آره‌سی کسیلمیه‌جکندن اتفاق عمومی ایله بالضروره قتل ایدلمشدر.

بوندن صکره عثمان خان استانبول ایمپراطورلغنه تابع اولوب معموریت وثروت ایله شهرت یاب اولان (ازنیق)ك فتحنه عزیمت وقلعه‌یی محاصره‌یه مثابرت ایتدی.

بو تشبثك رومـلری ایاقلاندیره جغنی بیلدیکیچون

(سلطان علاء الدین کیقباد ثانی) نك معاونتنه مراجعت ایتمش وسلطان مسئولی اسعاف ایله یوله برقوهٔ معاونه چیقارمشدر . فقط وصوللرندن اول ایمپراطور طرفندن سوق اولنان عساکرکلیه ازمید بوغازندن چیقدقلرندن عثمان خان همان محاصره‌یی ترك ایله عساکر مرقومه اوزرینه ایتدیکی هجومده روملری اول درجه پریشان ایلمشدرکه بووقعه سنه‌لرجه دللرده داستان اولمش ایدی .

بو خلالده سلطان علاء الدین تبریزده تخت نشین سلطنت اولان جنکیزیاندن (سلطان غازان محمود خان) ك ربقهٔ اطاعتندن چیقمسنه ویرینه کچیریلان (سلطان غیاث الدین) ك دخی اعدام ایدلمسنه مبنی اورته‌لق هرج ومرج ایچنده قاله‌رق آل سلجوقك ممالکی دوچار انقسام اولدیغندن وعثمان خانك شعشعهٔ اقبال وسطوتی ایسه هرطرفی تنویر ایلمکده بولندیغندن شو فترت اره‌سنده برچوق بلاد وامصار خلقی سایهٔ عاطفتنه دخالت والتجا ایلمکله سلطان عثمان باکمال استقلال سلطان عثمانیان اولمشدر .

حضرت پادشاه ارتق کشور کشالق لوازمنی اکمال ایچون سواری وپیاده عسکرینك ترتیبات واصلاحاتنه حصر مشغله ایلدی .

بو عسکرلر ایسه او قهرمانلر ایدی که ساحهٔ کیر ودارده بندکاری صافنات الجیادك نعللرینك طاشلره تصادمندن حاصل اولان شرارهلر خطف ابصار وصمصام خون آشاملرندن دوکیلان قانلر درهلری، صحرالری نمونهٔ زخار ایدر ایدی. بعده سلطان ایکی بیك بشیوز سواری ایله بالذات کوپری حصاره اسب ران جلادت اولهرق فتح ایتدی .

کوپری حصاردن مرمره یه کیدوب اورالرینی ده سراپا سیف قاهرانهسنه باش اکدیردی .

اخص آمالی ایسه فتحیچون بونجه امکلر صرف ایتمش اولدیغی ازنیقی المق ایدی .

شو قدر وارکه ازنیق شهری لاتینلر ایله فرانسزلرك استانبوله مستولی اولدقلری اثناده روم ایمپراطورلرینك برمدتمقر حکومتی اولمق جهتیله غایت معمور ومستحکم واطرافی سازلق وبطاقلق اولدقدن واو ارالق سقریه نهری فیضان ایتمش بولندقدن بشقه قسطمونی حاکمی علی امور بك عثمان غازینك علیهنده روم ایمپراطوریله متفق بولندیغندن شهره هجوم اولنمق صورتی تجویز اولنمیهرق یالکز قارشیسنده واقع طاغده برقلعه انشا ودرونه (طاز علی) قومانداسیله یوز کشی اقامه قلندی .

بری طرفده روملر غازینك نیات فتوحات کارانه‌سندن فوق العاده اورکمکده وبونلردن بروسه حاکمی الك زیاده تلاشلر کوسترمکده ایدی .

بناءً علیه بروسه حاکمی امرای مجاوره‌یی دعوت وجلب ایله تشکیل ایتدیکی مجلسده شو مذاکرات جریان ایتدی :

«عثمانلیلر ارتق یورالرده یرلشدیلر. کندیلرینه نه قدر مدارا ایتسه‌ك افکار تجاوزات کارانه‌لرینك منعی قابل اوله‌میور. آتیمزده بیوك بیوك مخاطره‌لر حاضرلنیور.

اکر بز مملکتلرمزك استقبالنی وحیاتمزی تأمین ایتمك ایستیور ایسه‌ك عموماً سلاح مدافعه‌یه صاریله‌رق بونلری سوروب چیقارملی یز !!!»

بوسوزلر اوزرینه هپسی علم افراز حرب ووغا اوله‌رق هرطرفدن کلمکه باشلادیلر .

جناب قهرمان شو ملحمهٔ کبرایی دفع ایتمك ایچون درعقب اعلان جهاد ایله زیر رایت فوز آیتنه بیکلرجه بهادر طوپلادی .

وافاتهٔ وقت ایتمکسزین فئهٔ متفقه‌یی استقباله

چیقوب بروسه حوالیسنده واقع قیون حصار پیشگاهنده دشمن سوریلرینه ملاقی اولدی .

(وقوع بولان غایت قانلی بر محاربه‌نك ابتدالرنده برادری (کوندزالب) ك شمس حیاتی منکسف واونی متعاقب مخدمی (آی طوغدی) نك دخی بدر روانی منخسف اولنجه اردوی همایونی بر ظلمت تأثر واضطراب استیعاب ایدرك پریشان اولمغه یوز طوتدی .)

بو اثناده خاقان جلادت عنوان زخم دار اولمش شیرژیان کبی صوك دفعه ایتدیکی بر هجمهٔ مأیوسانه ایله متفقینك سحاب جمعیتلرینی پاره‌لیوب (بروسه) و(ادرنوس) و (کته) حاکملرینی فرار ایتدیردی .

بقیةالسیوفك هر بری بر طرفه قاچدی .

(اولوباد) ه طوغری قچانلری بالتعقیب کیری باشنه یتیشدیلر ایسه‌ده فراریلر قلعه‌یه کیرمش بولندقلرندن مقابللرنده چادرلر قوره‌رق جمله‌سنی شدتله محاصره وتضییق التنه الدی .

محصورین فدیهٔ نجاة اوله‌رق یانلرنده‌کی کته حاکمنی تسلیم ایتدکلرندن پادشاه کته حصارینه توجیه وجهه

عزیمت ایله حصاره قارشی حاکمی — بردار — ایتمکله کته‌لیلر درحال حبل متین مطاوعته اعتصام ایلدیلر .

شو محاربات (٧٠٧) ده وقوع بولمش وسلطانك شهرت وشوکت فاتحانه‌سی طنین انداز اقطار عالم اولمشدر .

شهنشاه عالی همت بو مظفریات اوزرینه کندی عالمنه چکیلوبده بر مدتجك استراحت ایده‌جك اولسه حاکملرك ینه تزیید قوت ایله تجدید صولت ایده‌جکلرینی بیلدیکیچون غلبات واقعه‌نك ثمراتی اقتطاب ایلمك اوزره سیف عثمانیان ایله جریحه‌دار اضمحلال اولمش اولان بروسه‌لیلردن شهری نزع وضبط ایتمکی تصمیم ایلدی .

وبش بیك مردنبرد آزما آله رق بروسه اوزرینه یوریدی .

قلعه‌نك اوکنه وارنجه اورالرینی احراق ایدوب عسکرینی ایجاب ایدن نقاط ومواقعه هجوم ایتدیردی .

کندیلری‌ده کشیش طاغی طرفندن قلعه قپوسنه یناشدیلر ایسه‌ده فوق‌العاده متین ومستحکم بولندقدن

ماعدا روم ایمپراطوری طرفندن حاکم بولنان (بورساق)ك قوماندا‌سیله بیکلرجه ارباب حرب وضرب ایله مملو اولدیغندن هجوم اولنمیه‌رق محاصره جهتی ترجیح اولندی .

بو سببله قابلوجه طرفلرنده بنا ایتدیردکلری حصارده یوز کشی ایله (آق تیمور بك) ی وطاغ جانبنده یاپدیردقلری قلعه‌ده اول مقدار عسکر ایله (بلبانجق)ی براقه‌رق ولازم کلان اوامر وتعلیماتی اعطا ایلیه‌رك بقیهٔ اردوی همایون ایله یکی شهر جهتلرینه کتدیلر .

اوراده ایکن دوست ومتفق قدیمی بولنان خرمن قیا حاکمی کوسه میخالی جلب ایله مسلمان اولمسنی تکلیف ایدنجه قبول ایتدیکندن میخال بك وشهزاده اورخان وصالتق الب قوماندالرینه برفرقهٔ عسکریه ویره‌رك قره‌جه حصار طرفندن (چاودار) دینیلان تاتارلر ایله کرمیان قاملیاسنك اتفاقندن ظهوری منتظر اولان شر ومضرتدن خلقی محافظه وحمایه ایلمك مأموریتیله ارسال ایتدکدن صکره کندیلری لبلبجی حصاری جانبنه عزیمت ایلدیلر .

حصارك قربنه مواصلتلرنده حاکمی اهالیسیله برابر پادشاهی استقباله چیقدقدن بشقه اوغللرندن برینك خدمت شهریاریده بولنمسنی رجا ونیاز ایلدیکندن

تمنيسى بالاسعاف لفكيه متوجهاً حركت ولفكه‌ليلرك ده اطاعتلرى استحصال قلندى .

(آق حصار) ه توجهلرنده حاكم واهاليسى اطاعت ايتمدكلرندن چند روز ممتد اولان محاربه‌ده چوغى رهرو وادىٔ ممات وحاكم دخى كرفتار ايدىٔ غزاة اولدى .

اورادن (تكوور بكارى) سمتنه كيدوب اوجهتى‌ده فتح ايتديلركه بو فتوحات متسلسله (٧١٣) ه مصادف ايدى .

برى طرفدن تاتارلر ايله كرميانليلرك (قره‌جه شهر) بازارنى يغما ايلدكلرى شهزاده اورخانك مسموعى اولنجه فرقهٔ مستصحبه‌سيله اوزرلرينه بالهجوم جمعيتلرى تدمير وچاودار اوغلى اسير ايديله‌رك شهزاده بونى واسراى سائره‌يى پدرى نزدينه كوندردى .

پادشاه مكارم كردار جمله‌سنى قتلدن عفو ايله علو خصائل كريمانه‌سنى اظهار ايتديلر .

ايشته سلطان پدرلرينك زماننده‌نبرى سمند غزا اوزرنده دمكذار وبى قرار اولدقلرى كبى عمرلرى دخى التمشه واصل ومع مافيه اياقلرنده (نقرس) علتى حاصل

اولدیغندن یکی شهره چکیله‌رك اقچه قوجه وغازی عبد-
الرحمن وقوکراالب ومیخال بکی شهزاده اورخانك رفاقتنه
بالتعیین ایکی بیك قدر سواری ایله (قره‌جیش حصاری)
اوزرینه یوللادی .

روملر مطاوعت ایتمدکلرندن شهزاده اورخان عسکرك
بر قسمنی دره ایچنده پوصویه یاتیره‌رق دیکر قسمنی میخال
بك ایله حصاره مأمور ایتمش وکندیسی بقیهٔ عسکر ایله
اطرافك محافظه‌سنی درعهده ایلمشدر .

میخال بك فرقه‌سی ایکی کون متمادیاً محاربه ایتدکدن
صکره روملری بالاغفال خارجه چیقارتمق ایچون انهزام
علائمنی کوستردیکندن روملر جسارتلنه‌رك تعقیبلرینه
مسارعت ایتدکاری صره‌ده پوصویه اوغرملریله حصارك
حاکمی تلف وقصوری پریشان اولدی .

بو وقعه‌یی متعاقب (ابه صوبی حصاری) بلاحرب
فتح اولندیغندن شهزاده قلعه‌لرك امر اداره‌سنی اقچه
قوجه‌یه تودیع ویازدیغی فتحنامه ایله روملردن النان
اسیرلری سلطان عثمان غازی‌یه اسرا ایلدی .

شهزاده خط حرکتلرنده واقع قاره تکیز حصارینی

ضبط ایتمکی بالتصـور اوزرینه کتمش ایسـه‌ده حاکمی مقاومته قالقیشدیغندن برقاچ کون بالمحاصره فتح وحاکمی قتل ایدرك وقلعه‌نك اداره‌سنی (صمصه چاوش) ه حواله ایلیـه‌رك (٧١٦) ده بقیهٔ اردوی همایون ایله مظفراً ینکی شهرده پدرلرینك یانه عودت ایتدیلر .

بوندنصکره پادشاه شو وقت آسایشدن بالاستفادهٔ حکام وامراسی ایله اسـتشاره‌لر ایدرك امور سیاسـیه وحربیه‌یه متعلق پك چوق معاملات واصلاحاتی موقع فعل واجرایه قویدیلر .

یانلرنده اذواق حیات کشور کشالقدن عبارت اولدیغیچون هنکام پیریده بیله بولذته بر درلو غلبه ایده‌میـه‌رك مقدما محاصره‌سنه ابتدار ایدیلان بروسـه‌نك تسخیرینی اقدم وظائف عـد ایتمش وبناءً علیه (٧٢٥) ده شهزاده اور . خانی الك تجربه‌لی امرا وبش بیـك عسکر ظفر اثما ایله (اطرناز) طریقیله بروسه اوزرینه کوندره رك (صمصه چاوش) ی ازنیقك تضییقنـه واقچه قوجه‌یی‌ده ازمیـد حوالیسنك ضبطنه مأمور ایلمشدر .

وقتاکه شهزاده‌نك فرقه‌سی اثنای راهـده بالسهوله (اطرناز) قطعه سنی ضبط ایله بروسـه پیشکاهنه واردی

روملر بوسفرکی محاصره وتضییقك شدتنی کورنجه نه‌یاپه‌جقلرینی بیله‌مدکلری صره‌ده بر روایته نظراً حضرت پادشاه علتنك اشتدادینه باقمیه‌رق بالذات بروسه‌ده‌کی اردوسنك نزدینه کلمش وشهری ترك ایدوب افراد عائله‌سیله استانبوله کتمك اوزره میخال بك واسطه‌سیله بروسه حاکمنه امان ویرمش ایدوکندن حاکم بو امانی جاننه منت بیله‌رك مملکتی ترکه کملیك طریقیله ومیخال بکك حمایه‌سیله استانبوله عزیمت ایلمشدر .

بعض مؤرخین پادشاهك بروسه‌یه کلیوب شهزاده‌نك حاکمه تکلیف شرائطله بروسه‌یی ترك ایتدیره‌رك کندیسنی بروجه محرر استانبوله کوندردیکنی یازییورلر .

بونك اوزرینه بروسه ضمیمهٔ ممالك عثمانیه ایدیله‌رك سلطانك تتمهٔ فتوحاتی اولمشدر .

نه چاره‌که بو ارالق پادشاهك خسته‌لغی تزاید ایتدیکندن شهزاده اورخانی نزدینه جلب ایله وصایا ونصائح لازمه‌یی ایفا ایتدکدنصکره (٧٢٦) رمضاننك اونجی کونی ارتحال داربقا ایلدیلر ..

بروسه‌ده مدفوندرلر .

سلطان عثمان غازی اوله برزمانده تأسیس سلطنت ایتدیلرکه برطرفدن بشیوز ییللق قوجه بر دولت عباسیه رهین زوال وانقراض اولمش ومماللك غربیه ایله اندلسده‌کی حکومات اسلامیه پریشان اوله‌رق عالم اسلام تشتت واضطراب الیم ایچنده قالمش ایدی .

پادشاهك ظهوری بو نوائب و مصائبه قارشی جبر مافات امکاننك حصولنه براعت استهلال عد اولنمش ایدی که حقیقت حالده بو امکانی آل عثمان استحصال ایتمش ایدی .

بناءً علیه پادشاهك عالم اسلامه ایتدیکی خدمتلر تصویر وتصورك فوقنده‌در .

آز زمان ایچنده تحت ظل عادلانه‌سنده مستظل سعادت اولان نفوسك مقداری اوچ یوز بیکدن زیاده‌یه بالغ اولمش ایدی .

ممالکنك وسعتی صاروخان وخداوندکار ایالتلرینك سمت شرقی وشمالیسندن وانقره وبولی سنجاقلرینك جانب غربی وجنوبیسندن بر طاقم شهرلر ایله سقاریه نهرینك آقندیسیله قره دکز کنارندن وشیله وقاندره

و آق بابا و بکقوز و علم طاغی و آیدوس حوالیسیله ازمید نواحیسندن ویالوه اراضیسیله مرمره طرفلری داخلنده بولنان قوجه ایلی وسلطان اوکی واین اوکی سنجاقلریله کوتاهیه لواسنك بر قسمندن عبارت ایدی .

اخلاقی اوان حضرده حلمه، زمان سفرده بطش وشدته مائل وعدل وانصافده نادر الاماثل ایدی .

اوقیوب یازمسی یوق ایسه‌ده طبیعت شعریه‌لری وارایدی .

شوسوزلر لسان حماستندن صادر اولمشدرکه وهلهٔ اولیده قباجه کورینور ایسه‌ده خلاصهٔ مزایاسی حسیات جهانکیرانه لرینك ترجمانی مثابه‌سنده‌در :

کوکل کراسته‌سیله
بریکی شهر وبازار یاب

ظلم ایلمه رنجبر لره
هرنه ایسترسه‌ك واریاب

اسکی یکی شهری یاری
اینه کوله دکه‌پواری

قیروب کچوردك کفاری
بورسه‌یی‌ده ییق تکرار یاپ

قورد اولوب کل کیز سورویه
ارسلان اول باقمه کیرویه

چار ایدوب هایدی چری‌یه
دل کچیدینی حصار یاپ

ازنیق شهرینه خور باقمه
صقاریه صویی کبی آقمه

ازنکمیدیده آل یاقمه
هر برجنده بر حصار یاپ

عثمان ارطغرل اوغلی سین
اوغوز قاره خان نسلی سین

حقك بر کمتر قولی سین
اسلامبولی آچ کلزار یاپ

کندیلری ترکان کوچبه‌لری ایچنده تربیه اولمش
ایکن طور حکمداریسی آداب ومکانت حاکمیته اعتناسی

قوانین سیاسیه‌یی اجراده‌کی ثبات ومتانتی زماننده‌کی پادشاهلره بیله غبطه رسان ایدی .

دنیانك براوجندن اجنبی برملکه کلان برفئهٔ جزؤیه ایله نام بااحترامنه نسبةً تأسیس سلطنت ایتمك کبی برامر عظیمه موفقیتی عظمت قدر وشاننه دلیل کافیدر .

قونیه پادشاهی (سلطان علاء الدین کیقباد) دن دفعهٔ ثانیه اوله‌رق کندیلرینه وارد اولان منشوردرکه الآن پایدار اولان استقلال دولته دائردر بروجه آتی تبرکاً وعیناً درج اولنور :

«بسم الله الرحمن الرحیم من برهان امیر المؤمنین علاء الدین کیقباد بن فرامرز السلجوقی ایده الله الملك العلی حمد وسپاس وشکر بی قیاس اول خالق بیچون ورزاق خلیفهٔ ربع مسکون بل رازق جملهٔ مخلوقات وصانع جمیع مصنوعات جل جلاله وعم نواله حضرتنه‌که خلعت خلقتی صفا وصفوت اوزره طینت آدمه کیدروب افسر حلاقتی فرق مبارکنه اوروب سریر (اناجعلناك خلیفة فی الارض)

ده متمكن قيلوب جملهٔ ساكنان افلاكى (واذ قلنا للملائكة اسجدوا الادم فسجدوا) خطابى ايله مأمور ايدوب اول خليفهٔ انامى معزز ومكرم ايلدى وصلوة ناميات شول حبيب خدا محمد مصطفى عليه التحية والثنا حضرتنه وچاريار باصفا حضرتلرينه و آل واصحابنه وتوابع ولوا حقنه رضوان الله عليهم اجمعين حضراتنه اولسون كه مكتب حكمتنده (وعلم آدم الاسماء كلها) دن مراد انلرك نام شريفلرينك ظهور وانتشارى اولدى هر چند صلب بشريتدن نيجه بيك انبياء كزين صلوات الله عليهم اجمعين واولياء سعادت قرين وسلاطين غزا آيينك عدمدن وجوده كلدكلرى انك ذات لطيف ودين منيفلرينك شرف شيوعى ايدى لكن صحف رسالت ومنشور خلافت من اول الى آخره مهر نبوت خاتم الانبياء ايله مختم اولديغى كبى انك مبارك مقدمى بركاتيله امت عالى نهمتنك سلاطين پاك دينلرى دخى سائر اديان حكامنه متفوق واقع اولوب هر زمانده برصاحب قرانك برليغ بليغ سعادت عنوانى (ان الارض لله يورثها من يشاء من عباده) طغراسيله مزين وهروقتده بربختيار جهانك توقيع رفيع عاليشانى (ورفعنا بعضكم فوق بعض درجات) خط دلكشاسيله مبين بيو- ريلوب هر برينك كوش هوشنه صداى (لئن شكرتم لأزيدنكم) ونداى (ولئن كفرتم ان عذابى لشديد) اير

کوریلوب لاجرم مائدۀ احسـانندن بهره‌ور اولان عباد شکوری صلای رحمتندن دور اولان فراعنه وجبابره‌یه اکثریا مظفر ومنصور اولوب (وهو العزیز الغفور) مفهومیله مقام شکرانده معزز ومحترم اولورلر لهذا تامهر دولت واقبال روز افزونم سپهر سعادت واجلالدن طالع ولامع اولوب نور خورشـید فروغ وجودی السـلطان ظل الله فی الارض پیرامننـده پرضیا وجلوه‌نمـا قیلوب (والله یؤتی ملکه من یشاء) جبه سن قامت پراستقامتمه لایق وارزانی کوروب (ان هذا لهو الفضل المبین) تاج ابتهاجن فرق فرقدان سایه‌مه سزاوار واحری بیوروب مسـند نشینـان (کنتم خیرامة اخرجت للناس تأمرون وتنهون عن المنکر) صدرنده تمکن وامتیاز احسان ایلدی بندخی (الشکر یزید النعم) فحواسیله عامل اولوب (وان تعدو نعمة الله لاتحصوها) اثارین مقدور بشریت واقتضای سـلطنت اوزره مبذول طـوتوب مناصب علیه ومراتب جلیه‌یی اهلنه بیدریغ ایدوب هرکیمسه‌یی قابلیت واستعدا دینـه کوره بر مراد قلمق بابنـده تأخیر وتراخی جائز کورمیوب (اعط القوس باریها) قبضه سن اهلنه صونوب ممالك انام وحدود اسـلام ایچره خدمت لازمه اداسن قیلان مبارزان میـدان وغاوغا زیان دلیران معرکۀ هیجا اولان نامداراندن قوجه یکتلری ویکانه‌لك ایدنلرك هر

برینه حاللو حالنجه ورتبه ومقادرنجه رعایت وشفقتلر اولنوب مساعئ مشکورهلری ضایع اولمامشدر .

واول جملهدن مرزبان خطهٔ بید اولان سعادتمند عالیجاه عثمان شاه بن ارطغرل بك خیر خواه ایده الله که کوکب سعادت آیین جبین عزت قرینندن تابان ودرخشان اولهلی جمیع اقارب سعید العواقب وجمله عشائر وقبائل ایله غزا ومجاهدتی شعار برله مقاتله وپیکاری کار ایدینوب (وقاتلوا المشرکین کافة) مفهومن سرمایهٔ روزکار ایدینوب (قاتلوا الذین لایؤمنون بالله ولا بالیوم الاخر ولایحرمون ماحرم الله ورسوله ولایدینون دین الحق من الذین اوتوا الکتاب حتی یعطوا الجزیة عن ید وهم صاغرون) مدلولن تحقیق واجراسنده تدقیق ایلیوب جرأت وجلادتی آوازهسیله عالم پر اولمغین اطراف واکنافدن جانب شریفنه وارنلری (حرض المؤمنین علی القتال) نقدیهسیله طویولیوب صدیق وارمالکن راه حقده بذل وفاروق مثال وارن اعلاء کلمة اللهه صرف ایدوب خصائل عثمانیهسی جدال شیریزدانیه قرین وفعال رحمانیهسی افضال صمدانیه رهین اولوب خواص وعوام شکران نعمتیله رطب اللسان وکافهٔ انام ارتفاع وارتقاسنه

منتظر ونگران وطینت طیبه‌سی زلال دولت برله مخمر
وفطرت لطیفه‌سی عبیر عزتله مبخر اولوب حواس ظاهره
وباطنه‌سی حدت ودقتله موصوف وقوت متخیله وانتقالی
سرعت وتیزرولکله معروف تیغ وسنانی برق خاطف
وتیر جانستانی شهاب ثاقب عقلی کامل ورأیی صائب سمند
اقبال رام وسلاطین واقبال فرمانبرو غلام قائد ظفر
پیشرو و پیك نصرت اوکنجه تیزرو ورجال غیب معین
وارواح شهدا قرین فتح مژده رسان وتوفیق همعنان
عهد بعید وروزکار مدیددن ابا واجداد عظامزله انار الله
بر اهینهم آباء واجدادی رحمهم الله توراندن ایرانه بل
اخلاطدن یونانه مهاجرت ومظاهرت طریقن مسلوك
طوتوب ایام فرصتده که هنکام غبطتدر مراسم جانسپاریده
انواع دقتله دقیقه فوت ایتمیوب سابقا کندولره یورد واوجا
قلق ویریلان محمیهٔ انقره قره طاغندن حوالیٔ این اوکی
وخطهٔ بید یعنی سکود ویکی شهردن اسکی شهر واینه
کول ویار حصاری وحوالیٔ معموریه‌نك اکثر نواحیٔ
معموره‌سنی قوت بازو ایله آچوب ممالك اسلامیه مضافاتنه
داخل ایتدیکندن غیری ندکلوکه کروه فجره دمرهم الله
وقهرهم (ومکروا ومکرالله والله خیرالماکرین) طبقنجه
اکا مکروحیله ایتدیلر کیرو بعنایةالله کندولره راجع
اولوب (عسی ان تکرهوا شیئا فهو خیر لکم) اوزره

فوائد عميمه‌سی كندويه عائد اولمغله هميشه اعدای بدرأی خجل ومنفعل دوشوب على الخصوص اينه مغوليه دينان ملعونى حقليوب تغلب وتسلطى حرب مشركينه محقق اوله‌لى نفوس خبيثه‌نك ارواح كثيفه‌سی ابدانلرندن كريزان اولوب هر برى مردهٔ بيجان وخانمانلرندن آواره وسركردان بحار وبياباندە باش قورترمغه يارايوب مأيوس ومنكوب پروانهٔ بى پركبى اوشمع نورانى‌يه قصد ايتدكارنجه بال وپرلرى منكسر ومنحرف خاك مذلته دوشوب (قل لن ينفعكم الفرار ان فررتم من الموت او القتل واذا لاتمتعون الاقليلا) معناسى صدور وظهور ايدوب وكندو بختيارلغيله ورطهٔ هلاكدن نجات بقاسنه چيقوب انك حقنده زمين وزماندن نداى (لايستوى القاعدون من المؤمنين غير اولى الضرر والمجاهدون فى سبيل الله باموالهم وانفسهم فضل الله المجاهدين باموالهم وانفسهم على القاعدين درجة وكلا وعد الله الحسنى وفضل الله المجاهدين على القاعدين اجراً عظيماً) كاخ صماخ همايونه ايريشوب وجناب الهيدن (درجات منه ومغفرة ورحمة وكان الله غفوراً رحيماً) موهبه‌سنه مستحق اولوب جانب والاى شهنشاهيدن دخى (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) رعايتنه احق واليق كورلوب توغ صبح طراز آفتاب علم وطبل ونقارهٔ پر زمزمهٔ محتشم

تفویض وتخصیص قلنوب لواء اسکی شهردن یکی شهره وارنجه خطهٔ بید ونواحیسیله مجموعاً بر سنجاقلق یر اعتباریله سعادتمند مشار الیهه تقلید ایدوب ویردم وبیوردمکه شولکه مقتضای ذات عدالت سماتیدر مسند امارت وایالتده کمال وقاروسکینه برله تمکن وقرار ایلیوب (اعدلوهو اقرب للتقوی) مفهومن شعار ودثار ایدینوب شر ظالمی مظلومدن دفع وآتش مظالمی روی زمیندن رفع ایتمسنه جد وجهد کوستروب (عدل ساعة خیر من عبادة سبعین سنة) فوائدندن بهر منـد اولمغه چالیشوب زمان حکومتده وضیع وشریف غنی وفقیر عالم وجاهل قریب وبعید مسافر ومجاوره جملةً یکسان باقوب دعوالری فصل اولمینجه رتبه ومقادیرلریله مقید اولمیوب شرعه متعلق اموری قضاة اناملہ فصل ایدوب وسیاسته موقوف اولانی بلا توقف یرینه کیتوروب مع هذا الشفقة علی خلق اوزره اراقهٔ دماده صبر ووقاری الدن قومیوب جائزکه اهلاك وافنادنصکره اول شخص مغضوبك ایفاسنده نوعا فائده مشاهده قلنوب هزار حیف وتأسف مفید دوشمیوب فرصت فوت اولمغله باعث ضجرت اوله فاما (ولکم فی القصاص حیوة یا اولی الالباب) وعیدندن انحراف ایتمیه مکرکه ورثهٔ قتل دینی قصاصدن افضل طوتوب ترجیح ایدهلر اول

حينـده دخی حقوق ايتامی بيقصـور ايفا ايتـديروب (ولا تقربوا مال اليتيم الا بالتی هی احسـان) منهی اوله وسـادات عظام كه ثمرهٔ نسب مصـطفوی ونتيجهٔ مقـدمات حسب نبويلردر اصلها ثابت وفرعها فی السماء اوزره معزز ومحترم طوتوب مذاق جانی انلرك رعايتيله شـهد كام ورواق روانی انلرك حمايتی سـببيله سـدره مقام ايدوب رعايت وحمـايه‌لرينی ذخر آخرت اتخاذ ايليه وعلمای عظام كه ورثهٔ انبيادر ابقاء دين متين واجرای شرع مبين انلرك وجود شريفلرينـه منـوط ايدوكن بيلوب (لحوم العلماء مسمومة) مقتضاسنجه خاطر عاطرلرين رنجيده ايتمكدن احتراز ايليه وطائفهٔ سپاهی يه وظيفه واحسان قپولرين كشاده قيلوب افراط وتفريطدن مجتنب اوله ورعايا وبرايا جانبلرينی دخی كماينبغی ملاحظه ايليوب نه انلرك رسوم عرفيه‌سن دفتر ايله تعيين اولنان كسه‌لردن منع ونه انلردن زياده برحبه ناحق يره النمغه جواز كوسـتروب حال متوسـطه رعايت ايده وزراع وحراثی بدايع احـداثدن حفظ وحراست وآسـيب روزكاردن صيانت ايدوب ودايع الله فی الارض امانتدارلغن اهتمام مالاكلام ايله يرينه كتوروب يوما فيوما تعمير بلادو ترفيه عباددن خالی اولميوب مقدمات نصفتی منتج سعادت دارين ملاحظه ايدوب ثمرات نهال معدلتی ميوهٔ باغ جنت كبی

متجدد ومتضاعف والمغیچون مساعیٔ جمیله صرف ایلیوب بو ابیات خجسته‌نك حبوب معانیسن کشت زار طبایع دهقان جهانده دست نشان ایلیه * نظم * زباغی که پیشینکان کاشتند * پس آینده‌کا میوه برداشتند * چو از بهر ماکشته شد چند چیز * ز بهر کسان ما بکاریم نیز * واحیای امواتده جد بلیغ وسعی بیدریغ ظهوره کتوروب (ومن احیی موتا من الارض فهی‌له دعاوی الارض الله ولرسوله ثم هی لکم منی) مدلولیله طالبنی بهره مند وراغبنی سودمند ایلیوب نواحیٔ بلدانده خالی ومعطل یر قومیوب شن وشاداب قلیویرمسنه همم عالیه سن بذل ایلیه واوقات خجسته ساعاتی ادای فرائض خمسه برله حرب وسلم وتمکن وعزمده توکل تامله کذران ایدوب جنکده لجاجت وصلحده ملایمت صورتلرین مطرود طوتوب رأی ومشاوۀ مطبوعه‌دنصکره هر قنغیسی که لازم کله لوجه الله وتبعاً لرسوله فرصتی فوت ایتمیوب غیرت دین اسلام وفائدۀ سیدالانام ایچون روزوشب چالیشوب تعطیل وتعویقی رواکورمیوب (الجنة تحت ظلال السیوف) مضمون مجاهدینه بیان ایتدیروب (ولاتحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتا بل احیاء عند ربهم یرزقون فرحین بما اتاهم الله من فضله) فضائلندن قاچنمیوب (وجاهدوا

فی سبیل الله حق جهاده) حقوقنك استیفاسن عطیهٔ عظمی ووسیلهٔ مقاصد دین ودنیا بیلوب توقف واهمالی روا کورمیه ومال غنایمدن خمس شرعی اخراج ایتدکدنصکره غزات نصرت شعاردن پیاده وسواره بحسب استحقاقهم توزیع وتقسیم ایلیوب هر برینك حصهٔ شرعیه‌سن ایفا ایلیه وقتلایی میدان جهادده یقوب الان مبارزلره (من قتله قتیلا فله سلبه) حدیث شریفی ایله عامل اولوب نفایس امتعه‌دن اولدیغی تقدیرجه اقچه‌سز آلمیوب بی وجه طمعدن زیاده محترز ومجتنب اولوب حقوقی مستحقینه واصل ایلیه وخزائن واموال حکام لئام اعدای بد فعال ندکلو اولور ایسه دفتریله بیت المال خاصه‌یه ضبط ایتدیروب بر اقچه وبر حبه خارج قودرمیوب جواهر واقمشهٔ متنوعه‌دن لایق احتشام سلطنت اولان غلمان وجواری مرغوبه برله جناب سلطنت مآبه روانه ایلیه ودروع واسلحه اقسامندن منتخبلرین بشقه طوتوب غیرسنی وقت حاجتده بلا وظیفه واران غازیلره ویروب صفوف رجالی مرتب ایلیه وشایدکه احتیاج چکیله دیو ذات ستوده صفاتکه مخصوص کوندریلان ایکی بوغچه جبه ودیبای رومی والاجهٔ مصری وچاته قطیفهٔ پلنکی وبر قبضه التونلی قلیچ وبر بدوی سمند مستمند جندیانه

سمیین رخت جماقیله یوز بیك درهم نقدیدن غیری بیك نفرجبه وجوشن وایکی بیك قبضه کمان اللیشر اوقیله مملو جعبه‌لری برله وبیك بشـیوز قپه‌سپر واوچ بیك قبضه قلیج وخنجر وایکی قطـار دوه یوکی سنان خصم ستان مربوطاً کوندریلوب عمدة الاعیان قره‌جه بلبان چاوش زید قدره‌دن بر موجب دفتر اخذ ایدوب لازم اولدقده غزات نصرت آیاتدن دریغ ایتمیوب سبیل جهادی مفتوح قیله‌سن ورسم بوغجه وتشریف وشـاقان خاصـه وعشر بوابیه ورسم بیتی ویرلیغ وعادات پروانه دار وصـدقـهٔ دفترونویس ومفاوضهٔ طغرایی وطعمه خواهی بازو یوزو پیشـکش نوروز وشرفات سالیـانه وسلامانهٔ ملوکانه‌دن بالجمله شـان سعادت نشـانکی فارغ البال ومضی الامال قیلوب خاطر وعاطریکه اول بابده جزؤی وکلی نسـنه ایرکیرمیوب دائما حضـور قلبله اوغواجقلغنه عون الهی ومعجزات رسالتپنـاهی تأییدی وحاضر وغائب ارنلرك ظـاهر وباطنی همتلری وبنم خیر دعام برله کنـدوکه بدرقه وقفـادار ملاحظه ایلیه (ادعـوا ربکم تضرعا وخفیـة) کلماتن دوش وکردنکه حمائل صالوب (حسبی الله ونعم الوکـیل) وردینی تذکار (نعم المولی ونعم النصـیر) ذکرینی تکرار قلمقدن خالی اولمیوب (ان الله اشـتری من المؤمنین انفسـهم واموالهم بان لهم الجنـة

يقاتلون فى سبيل الله فيقتلون ويقتلون وعدا عليه حقا فى التورية الانجيل والقرأن) معاملەسنك رجحى ايله سودمند ومحصل المرام (واولئك هم الفائزون) توفيقيله موفق وشادكام اولوب دوام دولتم بقاسنه دعا ايتمكده مساعئ جميله ظهوره كتوروب خدمات لازمه‌يه قيام كوستره تحريرا فى اوائل شهر شوال المكرم سنه ثمان وثمانين وستمائة بمقام قونيه.»

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۳ | طابع وصاحبی: مهران

مؤلف قاموس فیروز آبادی

—

فیروز آبادی شدت دها و حدت ذکاسی عقلره وله ودهشت ویرن اعاظم وافاخم علمادندر .

وجود نادری علوم وفنون شتانك کتبخانهٔ ذی حیاتی اطلاقنه شایان اولوب عصرینك من کل الوجوه فریدی ایدی .

قوهٔ حافظه اتساع فکر سرعت انتقال فرط ذکا جودت قریحه جزالت مقال کبی هر بری بر عالمی تزیین ایدن بر چوق فضائل ومزیات بر گزیده‌یی جامع بر نحریر بی‌نظیر ایدی .

مؤلفات وتصانیف جلیله‌سی پك چوق ایسه‌ده آثار مذکوره‌نك الك مشهوری اولان قاموس جناب علامه‌نك نام نامیسنی دنیانك هر طرفنه ایصال وشایع ایتمشدر .

اسم فاضلانه‌لری (محمد بن یعقوب بن محمد بن یعقوب بن ابراهیم بن عمر بن ابی بکر بن محمود بن ادریس بن فضل الله بن الشیخ ابی اسحاق ابراهیم بن علی بن یوسف الشیرازی) در .

کنیه‌لری (ابو طاهر) ولقبلری (مجد الدین) در .

سلسلهٔ نسبلری حضرت صدیقه پیوسته‌در .

مسقط رأسلری اقلیم ایرانده شیراز ایالتنده واقع فیروز آباد بلده‌سی ملحقاتندن (کاز رون) قریه‌سیدر . بناءً علیه کندیلرینه اصل (کاز رونی) دینلمك لازم کلیر ایکن بین الناس فیروز آبادی دیو شهرت یاب اولمشلردر.

هجرتك (۷۲۹) سنه‌سنده دنیایه کلمشدر .

شارح قاموس (ابو الفیض محمد مرتضی الحسینی) نك روایتنه کوره یدی یاشنه وارنجه‌یه قدر قرآن کریمی ازبرلمشدر که بو یاشده بولنان بر چوجقده بویله ذهنلره طورغنلق ویرن بر قوهٔ حافظه‌نك وجودی حقیقةً غرائبدن معدوددر .

پدرلری که علمادن ایدی چوجقده بو استعداد خارق العاده‌یی کورنجه کندیسنی او وقت دار التعلیم ومنشأ علما حکمنده اولان شیرازه کوتورمشدر .

چوجق سکز یاشنده ایکن ابتدا پدرلرندن مقدمات علومی تدرس وتعلم ایلدی .

مؤخراً مشاهیر علمادن (قوام الدین عبد اه محمود) و (محمد بن یوسف الزرندی) دن وسائر کملین فضلادن تحصیل علوم متنوعه ایتدی .

کنج فاضل بو تحصیل ایله شدت هوسنی بر درلو تعدیل وتوقیف ایده‌مدیکیچون اکمال تحصیل ایلك اوزره اقطار ودیاری کشت وکذار ایلمکه قرار ویردی .

وبو قرارك نتیجه‌سی اوله‌رق شیرازی ترك ایله بغداده عزیمت ایلدی .

بغداده نظامیه مدرسی دینیلان (قاضی شرف عبد اه بن بکتاش) که مضمار علومده حائز مرتبهٔ قصب السبق اولمش برفاضل بی عدیل ایدی فیروز آبادی‌یی مجلس استفاده‌سنه قبول ایتدیکندن زخیلی مدت دخی قاضیدن علوم نقلیه وعقلیه تحصیل ایتدی .

اوقودیغی شیلری از بر ایتمك معتادلری بولندیغندن هرکیجه ایکی یوز سطرلق مسئلهٔ علمیه از برلمدکجه او یومز ایدی .

بو زمانه قدر فیروز آبادینك تحصیلی کندیسنی بحق فحولین زمره‌سنه ادخال ایتمش وهر طرفده مشار بالبنان اولمشدر .

حاکم بغداد (ابن اویس) علامه‌نك مفتون فطانت عالمپسندانه‌سی اولانلردن ایدی .

بومثللو نوادر روزکار علی الاکثر اقطار و بلاد متعدده‌یه سیر وسیاحت ایله کمالات مکتسبه‌لرینی وسعتلندیرمك اعتیادنده بولندقلر یچون فیروز آبادی‌ده علمای ایران وعراقك ریاض تدریسندن اجتنا ایتدیکی کلدستهٔ معارف ایله بردرلو قناعت ایده‌میه‌رك برسفر دورا دوری بالتصمیم بغداددن چیقدی .

وشرق هند سوریه مصر حجاز قطعه‌لرینی کزه‌رك مکتسبات جدیده‌سیله مرقاة علوم وفنونك صوك قدمه‌سنه ارتقا وصعود ایلدی .

شامده بولندیغی اثناده مشاهیر محدثیندن (ناصرالدین ابو عبد الله محمد بن جهبل) دن اوچ کون ایچنده صحیح مسلمی بطریق الضبط قرائت ایدرك عادتك فوقنده بر ذکاوت کوسترمشدرکه کندیسی بو غریبه‌یی لسان فصاحتندن صادر اولان شوشعرده بیان ایتمشدر :

قرأت بحمد الله جامع مسلم
بجوف دمشق الشام جوف الاسلام

علی ناصرالدین الامام ابن جهبل
بحضرة حفاظ مشاهیر اسلام

وتم بتوفیق الاله وفضله
قرأة ضبط فی ثلاثة ایام

اثنای دور وسـیاحتنده حکمداران زمانك فوق العاده احترامارینه اعزازلرینه مظهر اولور ایدی .

اذربیجان حکمداری (شاع شجاع) ومصر سلطانی (اشرف) زیاده‌سـیله توقیرلر کوسترمشـلر وعطیـه‌لر ویرمشلردر .

(تیمور) یـله جناب فاضلك عظمت کمالنـه حیران اولمش ومستغرق انعام واکرامی ایتمشدر .

یلدیرم بایزید دورنده بروسه‌یه کلدیکی وقت پادشاه قدر دان علامه‌یی دفعـاتله حضورلرینه جلب ایله بذل عطایای فراوان ایلمشدر .

هانکی حکمدار ایله کوریشمش اولسه یانلرنده قالمسنی رجا ایدر ایدی .

انجق علامه تتبعات وتعمیقات علمیه‌سنه خلل ونقیصه کله بیلمك اعتذار ینی بالتمهید سـیاحتنده دوام ایلر ایدی .

حجازده ایچـه زمان قالمش وقاموسی اوراده تألیف ایتمشدر .

عاصم افنـدی مرحومك ترجمه کرده‌سی اولوب بوکونکی کون ایادئ اسـتفاده‌ده کزمکده اولان قاموس اصل قاموس دکلدر .

اصل کتـاب قاموس (اللا مع المعلم العجاب الجامع بین المحکم والعباب) نامیله التمش جلددن عبارت اوله‌رق

حجازده تألیف ایلدکاری کتابدرکه بویله بیوك بر کتابك تداولی متعسر ومشکل اوله‌جغیچون بعض علمانك واقع اولان نیازی اوزرینه مؤخراً کتاب مزبوردن شمه‌دی المزده بولنان قاموسی تلخیص ایتمشدر .

صکره‌لری فیروز آبادی حجازدن یمنه کچه‌رك تهامه‌ده واقع زبید شهرینه مواصلت ایلدی‌که اوزمان زبیده (ملك اشرف اسمعیل) حکمدار ایدی .

ملك غیاباً فضل وعرفاننه عاشق اولدیغی فیروز آبادینك ورودندن طولایی فوق‌العاده محظوظیتلر کوسترمش وعهده‌لرینه زبید نیابتنی بالتوجیه (قاضی القضاة) عنوان مفخرتیله قدر ومنزلتلرینی ترفیع ایتمشدر .

بعده سلطان اشرف علامه‌دن تحصیل علمه باشلادی . کون کچمزدی‌که علامه یاننده بولنمامش اولسون . بومحبتك نتیجه‌سی اوله‌رق سلطان کریمه‌سنی فیروز آبادی‌یه تزویج ایتمش ومؤخراً دخی شیخ الاسلاملق موقعنه کچیرمشدر .

بناءً علیه متمادیاً نشر انوار فضل ومعرفت ایله آز زمان ایچنده زبید شهرینی مرکز کمالات ایتدی که الآن یمنده معارف مفقود کبی ایکن زبید شهرنده مقتدر علما بولنمسی علامه‌نك سلسلهٔ تدریساتنك مأثر مشکوره‌سندندر .

زبیددن برقاچ دفعه ایفای حج ایچون حجازه کیدوب کلمشدر .

ملك ایسه علامه‌یی افتراق موقتنه تحمل ایده‌میه‌جك برحالده سور ایدی .

حتی هرسنه حجازه طرف سلطانیدن برینك ارسالی معتاد اولدیغیچون برسنه اووکیلك کندی اولمسی رجاسنی محتوی یازدیغی بر تذکره‌یه جواباً ملك علامه‌یه شو جوابنامه‌یی تحریر ایلمشدر :

بعد الالقاب .

« ان هذا شیٔ لاینطق لسانی ولایجری به قلمی فباللّه علیك الامار هبت لنا هذا العمر واللّه یا مجد الدین یمینا بارة انی اری فراق الدنیا ونعیمها ولا فراقك انت الیمن واهله »

اکلاشیلیورکه سلطان علامه‌نك فرقت موقته‌سندن تحصل ایدن آجی‌یی عادتا افتراق دنیا آجیسنه مرجح طوتر ایمش .

فیروز آبادی ملك ایله یکرمی سنه زبیدده برلکده یاشامشدر .

نه چاره‌که نیجه سوکیلیلری یکدیکرندن آییران ممات عاقبت (٨١٧) سنه‌سی شوالنك یکرمیسنده فیروز آبادی‌یه‌ده ملاقی اولمش واونسخهٔ نادرهٔ کمالاتی درسخانهٔ دنیادن آلوب کوتورمشدر .

طقسان سنه معمر اولمشلردر .

خاتمهٔ ایامنه قدر قوهٔ حافظه وشعورینه‌ذره قدر بیله وهن وخلل طاری اولمامشدر .

مقدس عمرینی نشر علمه وتألیف وتصنیفه وقف وحصر ایتمش ایدی .

ملك الائمه عنوان مفخرتنی احرازه بحق لایق اولان علامه‌نك عصرنده‌کی متبحرین علما بیننده بیله قدرت علمیه‌لری مصدق ومشهور اولوب حتی مشاهیر فقهادن (جمال الدین محمد بن صباح الصباحی) قاموس حقنده شو تقریضی یازمشدر:

من رام فی اللغة العلو علی السها
فعلیه منه ما حوی قاموسها
مغن عن الکتب النفیسة کلها
جامع شمل شتیتها ناموسها
فاذا دواوین العلوم تجمعت
فی محفل للدرس فهو عروسها
لله مجد الدین خیر مؤلف
ملك الائمة وافتدته نفوسها

علامه‌نك یدی یاشنده ایکن حفظ قرآنه موفقیتی وهر کیجه ایکی یوز سطر ازبرلیه‌جك بر قوهٔ حافظه‌یه مالکیتی وصحیح مسلمی اوچ کونده قرائت وضبط ایدیشی خوارق عاداتدن صایلیر .

متواضع حلیم کریم لطیف المزاج ایدی .
مال ومنال وحب جاهدن غایت متنفر اولوب عندنده اذواق حیات نشر علمدن و تألیف و تصنیفدن عبارت ایدی .

دیار رومه پانهادهٔ عرفان اولدیغی اثناده علمای وقت صیت کمالنی ایشتمکده اولدقلری علامه‌یی تجربه ایتمك ایچون بر مجلسه دعوت ایدرلر .

علامه دعوت واقعه‌یه اجابت کوستره‌رك مجلسه کلیر . ایچلرندن بری حضرت علینك (رضی) کاتب دیوانه سویلدکلری شو فقرهٔ معجزادانك حل غوامضی رجاسنده بولنور .

(فقره)

(الصق روانفك بالجبوب وخذالمز بر بشنا ترك واجعل خندورتيك الى قيهلي حتى لا انبغ نبغة الا وقدو عيتها فى حماطة جلجلانك)

علامهٔ یکانه فقرهٔ مزبوره‌یی بالبداهه شو یولده تفسیر ایدر :

«الزق عضر طيك بالصلة وخذ المسطر بابا خسك واجعل جحمتيك الى اثعبانى حتى لا انبس نبسة الا وعيتها فى لمظة رباطك»

علامه‌نك جوابی علمانك وله وحيرتلرينى موجب اوله‌رق پيشگاه فاضلانه‌لرنده زانوزده‌ٔ عجز اولورلر .
كتبخانه‌ٔ جهانی يوز قرق ايكی جلد تأليف جليلی ايله تزيين ايتمشلردر .
كتب مزبوره‌نك اساميسی بروجه آتيدر :

عدد تأليف	نوع وجلد تأليف
١	اللامع المعلم العجاب الجامع بين المحكم والعناب . (جلد ٦٠) (قاموسك اصلی)
٢	قاموس (اصل قاموسك مختصری) (جلد ٣)
٣	تنوير المقباس فی تفسير ابن عباس . (جلد ٤)
٤	الدر النظيم المرشد الى مقاصد قرآن العظيم .
٥	حاصل كورة الخلاص فی فضائل سورة الاخلاص .
٦	شرح قطبة الخشاف فی شرح خطبة الكشاف .
٧	شوارق الاسرار العليه فی شرح مشارق الانوار النبويه . (جلد ٤)
٨	منح البارى لسيل الفيح الجارى فی شرح صحيح البخارى . (جلد ٢٠)
٩	الاسعاد بالاصعاد الى درجة الاجتهاد . (جلد ٣)
١٠	عدة الاحكام فی شرح عمدة الحكام . (جلد ٢)
١١	افتضاض السهاد فی افتراض الجهاد .
١٢	نفحة العنبريه فی مولد خير البريه .
١٣	الصلات والبشر فی الصلوة على خير البشر .
١٤	الاصابة فی اسماء الصحابة .
١٥	الوصل والمنى فی فضل منا .
١٦	المغانم المطابه فی معالم طابه .

١٧ تهييج الغرام الى البلد الحرام .
١٨ روضة الناظر فى درجة الشيخ عبد القادر .
١٩ المرقات الوفيه فى طبقات الحنفيه .
٢٠ البلغه فى تراجم ائمة النحو واللغه .
٢١ نزهة الاذهان فى تاريخ اصفهان .
٢٢ تعيين الغرفات للمعين على عرفات .
٢٣ منية المسئول فى دعوات الرسول .
٢٤ مقصود ذى الالباب فى علم الاعراب .
٢٥ المتفق وضعا المختلف صنعا .
٢٦ الدر القالى فى الاحاديث العوالى .
٢٧ التجاريح فى فوائد متعلقة باحاديث المصابيح .
٢٨ تحبير الموشين فيما يقال بالسين والشين .
٢٩ الروض المسلوف فيما له اسماء الى الالوف .
٣٠ تحفة القماعيل فيمن يسمى من الملائكة اسمعيل .
٣١ اسماء السراح فى اسماء النكاح .
٣٢ الجليس الانيس فى اسماء الخندريس .
٣٣ انواء الغيث فى اسماء الليث .
٣٤ ترقيق الاسل تصفيق العسل .
٣٥ زاد المعاد فى بانت سعاد .
٣٦ التحف والظرائف فى النكت الشرائف . «كتاب مزبور بانت سعادك شرحيدر»
٣٧ احاسن اللطائف فى محاسن الطائف .
٣٨ الفضل الوفى فى العدل اشرفى .
٣٩ اشارة الحجون الى زيارة الحجون .
٤٠ فى الدرة من الخرزه فى فضل السلامة على الخبره .
٤١ تسهيل طريق الوصول الى الاحاديث الزائدة على جامع الاصول . (جلد ٤)

(مؤلف کتاب مذکوری ملك ناصر بن اشرف نامنه (تألیف ایتمشدر .)

٤٢ تحفة الابیه فیمن نسب الی غیر ابیه .

٤٣ مثلث کبیر . (جلد ٥)

٤٤ (کتاب مبحوثك مختصری .)

٤٥ اسماء العادة فی اسماء الغاده .

٤٦ سفر السعاده . (جلد ۱٤٢)

بونلردن بشقه دها بعض تألیفاتی اولدیغی مروی ایسه‌ده اسملرینه دسترس اولنه‌مامشدر .

صوك

سلطان اورخان غازی

—

سلطان اورخان غازی دولت عثمانیه‌نك بانی ثانی ابدی الاشتهاریدر . ارطغرل غازی عرصهٔ بنای دولتی استحضار وسلطان عثمان غازی وضع اساس استوار ایتمش وسلطان اورخان غازی دخی او اساس اوزرینه تشکیل بنیان سلطنت ایلمشدر .

جالس تخت عثمانی اولدیغی وقت زیر تابعیت عادلانه‌سنده بولنان نفوسك مقداری اوچ درت یوز بیك کشیدن عبارت ایکن دور عالیسنده سیف مسلول فاتحانه‌سی سایه‌سنده نفوس مذکوره میلیونلره بالغ اولمش ایدی . (٦٨٠)ده وروایت اخرایه کوره (٦٨٧) ده دنیایه کلمشدر .

پدرلری سلطان عثمان غازینك تحت تربیه‌لرنده بهره‌یاب حصافت وحماست اولمش وقهرمانلغنك ایلك اثرینی بیلجك محاربه‌سنده کوسترمشدر .

بر دو کون میدانده ظهورایدن بو محاربه‌ده هردلاور محصول سیف شجاعتی اولان دشمن کله‌لرینی پیشکاه

عثمانی‌یه کتیردکاری صره‌ده اورخان بك‌ده آورده‌ٔ دست حاستی ایلدیکی نوعروس (نیلوفر) ی تقدیم ایلدیکندن قلیجنك حقی اولان بو مخدرهٔ عصمت مآب کندیسنه تزویج ایدلمشدرکه خاندان عثمانینك ایکنجی والدهٔ محترمه‌سی مشار الیهادر .

پدرلرینك نائل استقلال اولدیغی اثناده اورخان بکه قره حصار سنجاغی احاله قلندیغندن برمدت اورالرده نشر انوار عدل وسطوت ایتمشدر .

مؤخراً قره‌جه حصارده بولنان (چاودار) دینیلان تاتارلر ایله کرمیان خاندانك اتفاقلرندن حاصل اولان فساد وتجاوزك منع وازاله‌سنه مأمور اولمش وبرنجی محاربه‌ده جمعیتلرینی پازدهٔ خیول جلادت ایلمشدر .

اورخان بکك بو شانلی مظفریتلرله مزیات وفضائل قهرمانیسی اکلاشلمقده بولندیغی صره‌لرده‌ایدی‌که سلطان عثمان غازینك مبتلا اولدیغی خسته‌لق تزاید واشتداد ایتمکده ایدی .

بناء علیه حضرت پادشاه بر مدتجك کوشهٔ استراحته چکیله‌رك مشغلهٔ غزا وجهادی اورخان بکه تفویض واحاله ایتمشدر .

کنج قهرمان برنجی صدمهٔ هجومیله (قره‌جه‌حصار) رومله‌رینی برباد و پریشان ایلدی .

قوجه ایلی صحرالرینه کنیبه‌ران بسالت اوله‌رق اهالیسنی صمصام دلیرانه‌سنه باش اکدیردی .
ورهکذارنده واقع (قاره‌تکیر) حصارینی‌ده برحملهٔ غضنفرانه ایله فتح ایتدی .
بو غلبـاتی متعـاقب (٧١٦) ده یکی شهره پدری نزدینه عودت ایتمش وامور حربیه وسیاسـیه‌یه دائر موقع فعل واجرایه قونیـلان اصـلاحات حقنـده بك چوق یارارلقلر کوسترمشدر .
بر مـدت صکره فتحی اوته‌دنبری پدرینك اعز مقاصدی اولان بروسه اوزرینه یوریمك ایچـون سـلاح قوشاندی .
رایت فوز آیتی آلتنده بش بیك قدر بهادر متحشـد اولدیغی حالده حرکت وخلال طریقده اطرناز قلعه‌سنی ضبط ایله بروسه پیشکاهنه مواصلت ایلمشدرکه وقعه‌نك آوان جریانی (٧٢٥) ه مصادف ایدی .
کندیسنك عسکرینك مهاجمات بهادرانه‌سی اوکنده بروسه‌لیلر منهزم اولدقلرندن او شهر شهـیر دخی آوردهٔ قبضهٔ تسخیر قلندی .
او ارالق سلطان عثمان غازینك ارتحاللرینـه مبـنی شهزاده اورخان (٧٢٦) رمضاننده جالس تخت سلطنت اولمشلردر .

جلوسلری یني متعاقب همت جهانگیرانه‌سنی توسیع ممالك امرینه حصر ایله هرطرفه متعدد فرقه‌لر کوندردیلر.

بو فرقه‌لری تشکیل وترکیب ایدن افراد ایسه او قهرمانلر ایدی‌که لوای فوز احتوالری

ولاعیب فیهم غیران سیو فهم
بهن فلول من قراع الکتائب

ستایشیله مطرز ایدی .

فرقه‌لر کرده ازمید حوالیسیله یالوه آق یازی مودرنی قاندره شیله طرفلرینی ضبط ایلمکده واقچه قوجه‌نك قوماندا سنده‌کی ارسلانلرده صماندره‌یی فتح ایدرك قلیجلرینك التماعی بکقوز ساحلرنده روملرك کوزلرینی قاشدیرمقده ایدی .

عثمانلیلرك بکقوزه قدر کلملری روم ایمپراطوری (اوچنجی اندرونیقوس) ی رقدهٔ غفلتدن ایقاظ ایلدیکندن درعقب برخیلی عسکر کوندرمش ایسه‌ده جمله‌سی رهین اضمحلال اولدیلر .

سلطان اورخان غازی ایسه سکز بیك کشی ایله علم طاغی وقایش طاغی طرفلرنده بولنه‌رق برادری علاء الدین پاشا ایله ایمپراطورك قوماندا سی التنده‌کی روملری شدتلی شدتلی چارپمقده ایدیلر .

نهایت ایمپراطورك اردوسی فنا حالده بوزیله‌رق

ایمپراطـور یاره‌لنمش و بر کمیه صاریله‌رق بیـك بلا ایله مالتپه‌دن بر کمی‌یه راکباً استانبوله کیده‌بیلمشدر .

بو کونلرده ایدوس وحوالیسـنك فتحی بو نصرت عظیمه‌نك تتمهٔ حسنه‌سی اولمشدر .

شهریار جلادت شعار (٧٢٧)ده تکرار اشهب جهاده سوار اوله‌رق بولی وکرده حوالیسیله ازمید حصارینی وازمید کورفزینك ساحل جنوبیسـنده واقع اسکله‌لری وهرکه حصارینی کرك بالـذات وکرك کوندردیکی امرا واسطه‌سیله ضبط ایتمشدرکه هرکه‌نك ضبطنـدن صکره قاضی کویی واسکدار طرفلرینه قـدر عثمـانلی آتلیـلری آقینه کلیرلر ایدی .

بو موفقیات اوزرینه پادشاه بروسه‌یه عودت ایدرك (٧٢٨) ده شهزاده علاء الدین پاشا شهزاده سلیمان پاشـا شهزاده مراد هم وزیر وهم قاضی العسـکر اولان قره خلیل کبی ارباب حصـافت ورویتـدن مرکب عقـد ایتدیردکلری برمجلس کبیر معرفتیله نامل‌رینه منسوباً سکه ضربی ومراتب ومنـاصب متنوعـه احداثی ومأمورین سیفیه وملکیه ایچون البسهٔ مختلفه وعلامات فارقه ترتیبی وداخلی وخارجی مواد سیاسیه ایچـون قانونلر تأسیسی مثللو بر چوق اصلاحات وجوده کتیرلمش وقوهٔ عسکریه دخی تنسیقات مکمله اجراسیله برابر (یکیچری) نامیله

خرستیان اولادندن عساکر موظفه یازمق اصولی وضع اولنه‌رق شو تدابیر ثمره‌سیله درگاه پادشاهیده اللی بیك عسکر حاضر بولندیرلمشدر .

صاحبقران زمان (۷۳٤) ده عساکر جدیده‌سنی مستصحباً مشهور ازنیقك فتحنه عزم ایلدی .

ازنیق شهری اسکندردن اوجه (انتیغون)ك زماننده بنا اولنوب اسکندردنصکره مشاهیر قهرمانان قدیمدن (لیسیماق) بالتوسیع نیسا تسمیه ایتمش ومؤخراً سلجوقیلرك النه کچه‌رك نهایت روم ایمپراطورلرینك مقر حکومتلری اولمش وشرق وغرب کلیسالرینك برلشمسی خصوصنه دائر تشکیل ایدیلان مجلس مشهورك موقع انعقادی بولندیغیچون شهرت معموریت واهمیتی هر طرفه یاییلمش بر مملکت ایدی .

ازنیق ذاتاً امرادن طاز علی وقاره تکینك محاصره‌سی التنده ازلمش ایدوکندن پادشاهك دهشت ورودی حاکم واهالی‌یی درعقب استیمانه مجبور ایتمشدر .

بناءً علیه پادشاه ازنیقی دار الملك اتخاذ ایلدیلر .

بوندن صکره ظاهرده قره‌سی دیارینی المق وحقیقتده روم ایلی‌یه ایده‌جکی هجومنی تسهیل و ونه‌دیکلیلرله سائر فرنکلرك قوای بحریه‌سنی دفع ایتمك مقصدیله کلیبولی

بوغازینه یقین بولنمق ایچون بر فرقهٔ کلیه ایله قره‌سی اوزرینه‌یوریدیلر .

قره‌سی حاکمی پادشاهك سطوت قاهره‌سنه قارشی طوره‌میه‌جغنی بیلدیکیچون دار الملکی اولان بالیکسری ترك ایله برغمه طرفلرینه قدر قاچمشدر .

بنابرین بالیکسر بلا حرب تسخیر ایدلدیکندن عنان سمند بسالتنی برغمه جهتلرینه تحویل ایتدیلر .

برغمه حصارنده بولنان دشمن اول امرده مقاومت کوسترمش ایسه‌ده نهایت عثمانلیلرك صولتنه طیانه‌میه‌رق تسلیم اولدقلرندن اورالری کاملاً بالتسخیر عودت اولنور ایکن اولو یاد طرفلری حاکمی حصارینك متانت ورصانتی سببیله نفسنده حاصل ایتدیکی بر غرور جاهلانه سائقه‌سیله اردوی همایونه مخالفته قالقیشدیغندن اوزرینه بالهجوم مملکتی ضبط وکندیسنی قتل ایدلدی .

وبو مظفریتك تأثیریله طوا حصاری ومخالیج وایدینجك بالسهوله ضمیمهٔ ممالك پادشاهی قلنه‌رق بروسه‌یه کلندی .

بو صره‌لرده سلالهٔ جنکیزیاندن ابو سعید بهادر خانك وفاتیله دولت جنکیزیه قرین زوال اولمقده وممالك ایران وتوران دهشتلی بر هرج ومرج ایچنده بولنمقده ایدی .

بناءً علیه قرامانیلر ایله روم حاکمرینك ملجأ وملاذلری

قالمدیغنـدن اساس مکنت وقوتلری تزلزله اوغرامقده ایدی .

اهالی ایسه عثمانلیلرك عدالت پرورلـکلرینی اکلایه‌رق فوج فوج زیر تابعیت پادشاهی‌یه کیرمکده اولدقلرندن دائرهٔ ممالك عثمـانیه آز زمان اچنده بیودکجه بیومش و پادشاهك ولولهٔ فتوحات وغلبات جهانـکیرانه‌سی اقطار عالمی طولدیرمشدر .

پادشاه ایسه طاغلر طیانمیان غیرت وهمت عالیه‌سنی بو فتوحات وغلبات ایله دخی توقیف ایده‌مدیکیچون رایات ظفرآیاتنك یالکز آسـیاده دکل اوروپا صحرالرنده‌ده تموج نمای شان وسطوت اولمسی آرزوی فاتحانه‌سـنده بولنور ایدی .

شو آرزوی قهرمانانه‌لری کتدکجه تزاید ایلدیکندن نهایت روم ایلی سـفرینك مقدماتنـدن اوله‌رق مکمـل بر اردو ایله بروسه‌دن حرکت ایله کملیك یولندن سـاحله انمش وامرودلی ایله اورالرده‌کی سـواحلی تمـاماً فتح ایتمشدرکه بومقدمهٔ ظفرك زمان وقوعی (۲۳۹) ه مصادف ایدی .

او ارالق روم ایمپراطورینـك وصیسی وعادتا شریك حکومتی اولوب ایمپراطورلغی استحصال ایتمك داعیه‌سنده بولنان (قانتاقوزن) ایمپراطور علیهنه قیام ایتـدیکندن

ایمپراطورك والده‌سی سلطان اورخانك معاونت وعاطفتنه مراجعت ایلدی .

بری طرفدن قانتاقوزن که هم ایمپراطورك وهم پادشاهك قائم پدری بولنه‌رق حتی اولجه اسکدار صحرا- سنده پادشاه ایله کوریشمش ایدی .

بر دامادینه غلبه چالمق ایچون دیکر دامادندن یعنی حضرت پادشاهدن استعانه واستمداد ایلدی .

پادشاه ایسه تسکین قیل وقال ایچون تدابیر لازمهٔ عسکریه‌یه ابتدار ایتدیکی کبی قره‌سی والیسی بولنان شهزاده سلیمان پاشایه دخی روم ایلی جهتنه کچمك وبوغازی ضبط ایتمك اوزره تعلیماتنامه کوندردیلر .

شهزادهٔ شیر صولت (٧٤٠) ده معیتلرنده اورنوس بك فاضل بك اجه بك حاجی ایل بك اولدیغی حالده منتظم برفرقه ایله ساحله اینمدی .

ساحلرده عسکرك نقلیچون سفینه بوله‌مدقلرندن برکیجه اجه وفاضل بکلر سکسان قدر دلاور ایله صالله بنه‌رك قارشی یقه‌ده واقع و برانجه حصار طرفنه کچدیلر .

اوراده بولدقلری بورومی تدارك ایتدکلری قایغه ارکاباً بری جهتده بولنان شهزادەیه کوندردیلر .

شهزاده برروم واسطه‌سیله تحقیقات ابتدائیهٔ سفریه‌یی اکمال ایتدکدن صکره (٧٥٤) سنه‌سی صفرینك (٧)

نجی کونی برمقدار غزاة ایله قارشی‌یه مرور ایتدیلر .
برنجی هجومده اوراده‌کی حصار ضبط اولنمش وبرج
وباروسنه نصب لوای عثمانی قلنمشدر .
برقاچ کون ایچنده تدارك ایدیلان قایقلر ایله بری
طرفده‌کی اوچ بیك بهادر روم ایلی جهتنه نقل
ایدلدیکندن همان حرکات تعرضیه‌یه ابتدار اولنه‌رق
روملر بحراً استنادسز براقلمق ایچون برصباح علی الغفله
لیمانه بالهجوم موجود کمیلری باتیردیلر .
بریاندن ده اجه وفاضل بکلر مهاجمات شیرانه‌لر یله
(ایاسلونیه) شهریله حصارینی فتح ایلدیلر .
بوفتوحاتك خبرلری بیغا وقره‌سی وایدین طرفلرینه
واصل اولنجه اورالردن اون بیك قدر اهل اسلام
کچوب یکی محللرده توطنه باشلادقلرندن شهزاده اجه
وفاضل بکلری برقاچ بیك کشی ایله کلیبولی حصارینك
تسخیرینه مأمور ایتمشدر .
کندیسی‌ده تکفور طاغی طرفلرینه کیتمك اوزره ایکن
قوکور حصاری قومانداننی (قالوفونیا) نك کلیبولی
حصارینك امدادینه کله‌جکنی تحقیق ایلدیکندن نیتنی
بالتحویل قوکور حصاری اوزرینه یوریمشدر .
برقاچ کون ظرفنده قوکورحصاری تسخیر و(قالوفونیا)
اسیر ایدلدیکندن کلیبولی حصارینك قارشیسنده صلب

ایدلمسی متعاقب قلوب دشمنه دهشت و هراس طاری اولەرق استیمان ایتدیلر .

کلیبولی وحوالیسنك بو صورتله ضمیمهٔ ممالك ایدلمسی اوزرینه شهزاده ارتق اشهب جلادتنی روم ایلی صحرالرینه صالیویرەرك بولایر ءعلقره . ابصاله ایله تکفور طاغنی حسام خون آشام جاسنته باش آکدیردی .

شهزاده مظفریات واقعەیی مبشر یازمش اولدیغی عریضەیی پدرلری سلطان اورخان غازی‌یه کوندرنجه شهریار قدردان کندیسنه امراسنه عسکرینه تحریراً فوق‌العاده تشکرلر التفاتلر ایدرك شهزاده وامرایه خلعتلر هدیەلر احسان ایلمدی .

شهزاده بولایری مقر حکومت اتخاذ ایدەرك هر طرفه فرق متعدده کوندرمش وآز زمان اچنده حدودینی زغرهٔ عتیقه قدر بالتوسیع چورلی وخیره‌بولی و برغوس ودیمتوقه ایله دها بر چوق محللر تسخیر قلنمشدر .

بو فتوحاتك تسهیل حصولی خصوصنده ازمیر حاکمی ایدین اوغلی امور بکك پك چوق معاونت دلیرانەسی سبق ایتمشدر .

امور بك مقدما اون بیك کشی ایله (قانتاقوزن)ك مراجعت ورجاسنه مبنی موره طرفلرینه کتمش ومظفراً عودتنده بر خیلی دونغا ایله کلیبولی‌یه کلمش ایدی .

شهزاده کندیسنی بولایره دعوت ایله اناطولی طرفنه کچمیوب روم ایلی سواحلنی آبلوقه التنه الهرق محافظه اتمسنی افاده والتماس ایدنجه امور بك ارائهٔ روی موافقت ایله سواحلی همان آبلوقه ایلدیکندن خرستیانلر ایچون بحراً قوهٔ امدادیه جلب ایتمك امکاننی محو ایتمشدر .

بو صره‌ده بر کون شهزاده رخش سوار اجلال اولدیغی حالده صیده چیقه‌رق قیصه قیصه اوچقده اولان بر بیان قاز ینی یتیشوب شکارایتمك ایچون حیوانی قوشدیرمغه باشلاینجه آیاغی بر چقوره کیره‌رك شهزاده یره آتلمش و باشی طاشه تصادف ایلمش ایدوکندن مرغ روحی کلشن بقایه پرواز ایتمشدر .

نعش مغفرت نقشی بولایرده دفن ایدلمشدر .

(مصراع)

(قیننه کیردی اول غزا قلیجی)

عثمانلیلر سردار ظفر شعارلرینك ارتحالندن طولایی کریه‌ناك ماتم اولمقده‌لر ایکن بری طرفدن روملر، بلغارلر، افلاقلیلر، صربلیلر جسارتلنه‌رك اهل اسلامی اوروپادن آسیایه عودت ایتدیرمك ایچون اتفاق ایتدیلر .

وعلى العجله اوتوز بیك کشی‌یه بالغ اولدیلر . بو خبرك عثمانلیلره واصل اولدیغی اثناده ایدی‌که اون بش

بیك کشیلك بر متفقین اردوسی التمش قطعه کمی ایله سیدی قواغنه چیقمش ودیکر اون بش بیك کشی دخی کلیبولی اوکارینه کلمك اوزره بولنمش ایدی .

بو ایکنجی خبر مدهش اوزرینه عثمانلی امراسی عودت ومقاومت رأیلرنده متردد ایکن سیدی قواغنه چیقان دشمن اردوسنك بولایره تقرب ایتدکارینی استخبار ایلدیلر .

بناء علیه مدافعه‌یی بالترجیح اجه بك فاضل بك حاجی ایل بك اورنوس بك معیتلرنده‌کی ارسلانلر ایله بولایره یتیشدیلر .

محاربه‌یه مباشرت اولنجه عثمانلی فرقه‌لری بر قاچ جهتدن کمال شدتله مهاجمه‌لر کوستردکارندن خرستیانلر پریشان اولدیلر .

بر حالده‌که میدان کیرودآردن قورتیله بیلانلری پك آز اولوب بقیة السیوف دخی تعقیبجیلر النه دوشدکارندن کیمیسی قره‌ده محو اولمش وکیمیسی دکزه دوکلشدر .

شهزاده‌نك وفاتندن هنوز پادشاهه معلومات ویرلد- یکندن هم ماتمی وهم یکی مظفریتدن تحصل ایدن سروری حاوی یازیلان عریضه جانب سلطانی‌یه تقدیم اولنمغله پادشاه جکر پاره‌سنك وفاتندن فوق العاده مأیوس

اولمش وشو یأسك نتائجندن اولەرق ترك سلطنتله كوشهٔ انزوایه چكلمكه قرار ویرمشدر .

فقط بو قرارك دفعهً اجراسی حالنده روم ایلینك تكرار دوچارفترت اولەجغنی بیلدیكیچون بروسەدە بولنان دیكر شهزادەسی مراده تخت سلطنتی ترك وتودیع ایله كندیلری وكالت صورتیله اناطولیده قالمق وخلف نعم السلفنی روم ایلی‌یه كوندرمك اوزره ازنیقه دعوت ایلدی .

شهزادەنك مواصلتی صرەلردە ایدی‌كه سلیمان پاشانك كدر تحمل كدازی پادشاهك ضعف هرمنه انضمام ایتدكجه ایدرلك عاقبت اسیر فراش اولمش وعلامت انتقال كورنمكده بولنمش ایدوكندن ولیٔ عهدینی یانلرینه جلب ایله شو وصیتلری ایراد ایتدی :

. . . .

. . . .

وصیت ایلرم كوش ایله انی
بنمچون ایله آه وفغانی

ظهور دینی دائم نصب عین ایت
وجودك خلعتن عدل ایله زین ایت

رعایا حفظنه سعی ایت همیشه
شریعت اتباعن ایله پیشه

رسول الله شرعن پیشوا قیل
معین دین اولوب نصب لوا قیل

چون استقلال بولدك سلطنتده
عدالت ایله دائم مملکتده

. . . .
. . . .

بو فانی ملکه مغرور اولمه زنهار
طریق شرعدن دور اولمه زنهار

فنادر عاقبت دنیانك امری
اولور هرکس نه دکلو اولسه عمری

ایرشدی چون بکا امر الٓهی
سن اول مسند نشین تخت شاهی

. . . .
. . . .

نظام عالمه دائم مدار اول
سریر سلطنتده پایدار اول

بو وصایا ونصائحی ایفادن بر قاچ ساعت صکره (۷٦۱) ده ارتحال دار بقا ایلدیلر .

بروسه‌ده مدفوندرلر .

مدت سلطنتلری اوتوز بش ییلدن عبارتدر .

مدت عمرلری مختلف فیهدر . ابن کمالك روایتنه نظراً التمش اوچ سنه اولوب بعض مؤرخین بو مدتی یتمش بشه سکسانه قدر چیقار ییور .

سلطان اورخان غازی اسلام قهرمانلرینك حقیقةً الك بیوکلرندن بریدر .

جماست فوق العاده فرط عدالت علوجناب مکانت سمو تواضع متانت عزم کبی برچوق مزیات وخصائل عالیه ایله متحلی بر حکمدار کامل ایدی .

اورنك سلطنته کچدکلری وقته قدر آل عثمان اوروپالیلرك نظرنده سریع الزوال ملوك طوائفدن عد واعتبار ایدیلیر ایکن حسام فاتحانه‌سیله آسیا واوروپانك الك کوزل محللرینی رایت استیلا آلتنه آلمش وقوهٔ قاهرهٔ عثمانیه‌یی دنیایه طانتدیره‌رق اوروپالیلرك بطلان فکرلرینی اثبات ایتمشدر .

حقیقت حالده روم ایلی قطعه‌سیله بحر سفید بوغازی ضمیمهٔ ممالك عثمانیه ایدلمزدن اول عثمانلیلرك هیئت مجموعه‌سی آل سلجوقك ممالکنی مقاسمه ایدن منتشا وصا-

روخان وآل رضوان وآل قرمان مثللو بر هیئت صغیره‌دن عبارت اولدیغی حالده پادشاه بی عدیل اقدامات متوالیهٔ قهرمانانه‌سیله او هیئتی آتیده شرق ایمپراطورلغنـك یرینی طوته‌جق بر دولت معظمه حالنـه افراغ وتحـویل ایلمشدر .

عدالت پرورلکی عمرابن عبدالعزیزله صلاح الدینله مشابه ایدی .

مدت عمرلرنده بلا سبب هیچ بر کیمسـه‌یی رنجیـده وتحقیر ایتمامشدر که هنگام حربده بطش وشدتیله ارسلانلری بیله لرزه‌ناك دهشت ایدن او یله بر قهرمان عظیم النفسده بو قدر حلم وسکونتك وجودی حقیقةً غرائبدن صاییلیر .

مذهب واعتقاد ماده‌سی صرف شخصه عائد اولمق ملابسه‌سیله اصلا تعرض ایتمیوب خدمت شهریارانه‌لرنده ادیان ومذاهب مختلفه‌یه منسوب آدملر بولنور ایدی .

فتح ایتدکاری مملکتلر اهالیسـنك مال ومناللرینی کندیلرینه باغشلارلر وتطییب وتأمینلریله ترفیه حاللرینه مسارعت کوسترلر ایدی .

کرچه بعض مؤرخین قره‌سی دیارندن برخیلی اهل اسلامی روم ایلی‌یه کچیره‌رك خرستیانلری قره‌سی طرفلر-

ينه انتقال ايتديريكنه تعريض ايتمك ايسترلر ايسه‌ده بو تعريض مقرون حق وصواب دكلدر .

چونكه روم ايمپراطورينك التماسى اوزرينه بلغارلرى تأديب وتربيه ايتمك ايچون عثمانليلر اولجه دفعاتله اوروپا جهتنه كچه‌رك اناطولى‌يه‌عودت ايتدكلرينه و بو دفعه‌كى عبوره دخى ينه اومعنالر ويرلمكه باشلاديغنه مبنى پادشاه مسلمانلرك اورالرده توطينيله خرستيانلردن بو مثللو فكرلرى امحا وازاله ايتديرمك حكمت سياسيه‌سيله بوتدبيرى اجرا ايتمشلردركه پك مصيبدر .

ارباب علم وادبى زياده‌سيله سورلر ايدى .

زمان عدل اقترانده شهزاده علاء الدين پاشا مصالح ملكيه وسياسيه‌ده اظهار يد طولى وشهزاده سليمان پاشا دخى امور غزا وجهادى يولنه قويه‌رق سيف عثمانينك شان وشهرتنى اعلا ايلمشدركه شوايكى قهرمان روزكار شهباز دولتنك ايكى جناح مستلزم الفلاحى عد واعتبار ايدلسه سزاوار ايدى .

پادشاهك نخبهٔ آمال ومقاصدى! اوتاريخلرده عالم اسلاميتك اندلس وسائر يرلرده اوغراديغى تزلزلات وضا- يعاته قارشى جبر مافات امكاننى استحصال ايتمك ايچون دولتنك حالاً واستقبالاً تقررندن عبارت ايدى .

حرص اقبالدن وزبونـکشلك شائبه‌سـندن قطعیاً مبرا ایدی .

اقبالدن نفرتلرینه شهزاده سلیمان پاشـانك وفاتنـك کدریله تخت وتاجنی ترکه قرار ویریشی دلیل کافیدر .

بعض اوروپا وروم مؤرخلری پادشاهی زبونـکشلك ایله بالاتهام روم ایلینك فتحنه تعصب الجاسیله باشلاندیغنی مقام تعریضده بیان ایدرلر .

وپادشاهك ابتدا عسکرینی اوروپایه امدادجی صو- رتیله کوندرمش ایکن کری‌یه چکمدیکنی وسلیمان پاشانك دخی اثر تعصب اوله‌رق کویا (آه شو قارشی‌یه کچسه‌ك خرستیانلره بر قلیج آتسه‌ق.) دیدیکنی دلیل مقامنده ایراد ایتمك ایسترلر .

فقط اوراسنی دوشونمیورلرمی‌که سلیمان پاشانك اوروپایه مرورندن اول عثمانلیلر معاونت ایچون دفعاتله قارشی‌یه کچمشلر ایکن ینه عودت ایتدیلر ؟

حـتی قانتـاقوزنك خصم جانی اولان صرب قرالی علیهنده علاء الدین پاشا ایله بیکلرجه عثمانلی کوندریله‌رك کوستندیل واختمان حوالیسنده واقع (علاء الدین اووا- سی) دینیلان محله قـدر کیدلمش ایکن تـکرار آسـیایه کلدیلر .

پادشاهك حقوق پرورلكنه عهد شناسلغنه بوندن
يوك دليلى اولور ؟

سليمان پاشا ايسه حدود عثمانيه اناطوليده محدود قاله‌رق بحرسفيد بوغازى الده اولمدقجه دولتك آسياده بقاسنى مستبعد كورن دورانديشان خاندان سلطنتدن بولنديغيچون كنديسى شو سوزى سويلمش اولسه‌يله تعصب سائقه‌سيله دكل كشوركشالق كبى فطرةً حائز اولديغى رقوهٔ غالبه‌نك الجاسنه تبعيتله سويلديكنه حكم اولنمق طبيعى كورينور .

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ٤ | طابع وصاحبی: مهران

سلطان محمود غزنوی

—

ملوك اسلامدن ابتدا (سلطان) عنوانیله معنون اولان ذات (سلطان محمود غزنوی ابن سبکتکین) در.

غزنه‌ده فرمان فرما اولان حکمدارلرك برنجیسی والك بیوکی اولوب زمان حکومتی سیف وقلمك دور اعتلاسی ایدی.

مهاجمات متتابعه‌سیله‌قوجه هندستانی حسام فاتحانه‌سنه باش اکدیرمش وخوف هجومیله یوزلرجه حکمدارانی لرزه‌ناك وجزیه‌گذار ایتمشدر.

مشهور (شهنامهٔ فردوسی) ایله (عتبی تاریخی) ودها یوزلرجه مؤلفات وتصانیف نادره اثر عاطفت کریمانه‌سی بولنمش و بر قاچ یوز علما، ادبا شعرایی، جمع

ایتمکله پای تختنی مجمع فضلا ومنبع کمالات شی ایتمشدر .
فاتحلکنی عقللره ولەوحیرت و یرەجك اصول وحرکات ایله اجرا ایدوب امراسنی اردولرینی او وقتك الك ممتاز بر عسکری اولەرق یتیشدیرمش وحتی درت یوز فیله اصول جنك آوری‌یی بالتعلیم دشمن اوزرینه صولت ایتدیرمك کبی حقیقةً اغرب غرائبدن عد اولنەجق قاعدەلر، مهارتلر کوسترمشدر .

عمومیت افعالنك نتیجەسی اسلامیتك توسیع وانتشاری مقصدینه خدمتدن عبارت کورینورکه حقیقت حالده بو خدمت مشکورەیی مع زیادةٍ ایفا ایتمش ایدی .

هجرتك (٣٦١) نجی سنەسی محرمنك اوننجی کونی دنیایه کلمشدر .
. عنفوان صباوتنی پدرلری (امیر ناصر الدین سبکتکین) ك تحت تربیه وحمایەسندە کچیرمش و(٣٨٤)ده یکرمی اوچ یاشنده علم وشجاعتله متصف برجوان ایکن پدری خراسانده ظهور ایدن فساد وعصیانی تسکین وازاله ایتمك اوزره محمودی برلکده کوتورمشدر .

محمود قهرمانلغنك برنجی اثرینی خراسان محاربەلرنده ارائه وابراز و بناء علیه آتیده بر حکمدار شیردل اولەجغنی

فعلاً اثبات ایلدیکنــدن اوراده (سیف الدوله) عنوان مفخرتنی قزانمشدر .

سبکتکینك (۳۸۷)ده وفاتنده محمود (نیسابور) طرفلرنده بولنمق حسبیله کوچك برادری (اسمعیل)ك نائل امارت اولمسنی بردرلو هضم ایده‌میه‌رك برادرینه امارتدن فراغت ایتمسنی بیلدیرمشدر .

اسمعیل بو تکلیفی رد ایدنجــه محمــود دیکر برادری (نصر) وعمی (بغراجق) ایله بالاتفاق قوتلی بر اردو ایله غزنه اوزرینه یوریدیلر .

بو خبر اسمعیلك واصل سمع اطلاعی اولنجــه اودخی اردوسیله مقابله‌لرینه شتاب ایلدی .

وقتاکه فریقین غزنه قربنده تقابل ایلدیلر .
محمودك حملات شدیده‌سی اوکنده اسمعیلك اردوسی فنا حالده بوزلدیغندن اسمعیل استیمان ایتدی .

محمود ایسه بو محاربه‌یی حق مشروعــنی محافظــه واستحصال ایتمك ایچون آچوب بوقسه برادرینــه قارشی نفسانیت شخصیه‌سی اولمدیغندن اسمعیله فــوق العــاده

رعایتلر حرمتلر کوسترەرك حکومتنـه اشتراکنی اعـلان ایتمشدر .

آز بر زمان صکره اسمعیلك حصەسـندن فراغـتی اوزرینه محمود (٣٨٨)ده مظهر استقلال اولمشدر .

سلطان محمود غزنه امورینی اصلاح وتوثیق ایتدکدن صکره بلخه کتمش وخراسان طرفـلرینی آلمغی بالتصمیم اولوجهله خراسانی کندیسنه ترك وتسلیم ایتمسنی حاکمی بولنان (منصور بن نوح سامانی) یه بیلدیرمشدر .

منصور تکلیف واقعی شـدتله رد ایله برابر غضب آمیز بر مکتوب دخی کوندردیکندن سلطـان نیشـابور اوزینه یوریەرك منصورك والیسی اولان (بکتوزون)ی قاچیرەرق مملکتی ضبط ایلدی .

بو وقعەیی متعـاقب بری طرفـدن منصـور متعدد فرقەلر ترتیب وتشکیلیله سرآمدان ارباب سیفـدن فایق وابو القاسم السیمجوری وبکتوزون قوماندالرنده اولدیغی حالده سلطانك علیهنه کوندردی .

سلطان ایسه متصف اولدیغی متانت قلب ایجابنجه بو سوقیاته قارشی اصلاتلاش کوسترمیەرك (قنطرةازاغول)

دن فك رابطهٔ اقامتله فرق مزبوره ایله مواقع متنوعه‌ده ایتدیکی محاربه‌لرده احراز غلبات کامله ایلمش و بوغلباتك نتیجه‌سی اوله‌رق خراسانی سامانیلردن نزع وفتح ایله خلافت عباسیه نامنه خطبه اوقوتدیروب والیلکنی تصرفك عهدهٔ بسالت وکفایتنه تفویض وتودیع ایتمشدرکه وقعه‌نك آوان جریانی (۳۸۹) سالنه مصادف ایدی.

بعده بلخ شهرینه عودتله اوراسنی دار الملك اتخاذ ایلدی .

بو پارلاق مظفریت اطرافده‌کی آل فریغون وبنی مأمون و شارغرشتانی دوچار دهشت ایلدیکندن هپسی اطاعت وانقیاد ایتدیلر .

(۳۹۰) ده سلطانك عمی‌که بو شیخده حکم فرما ایدی سجستان حاکمی (خلف بن احمد) ك اوغلی طاهرك دست غدریله قتل وممکتنك تسخیر ایدلدیکی خبری سامعه خراش تأسفی اولنجه فوق‌العاده حدتلنه‌رك خلفك اوزرینه بالهجوم محاصره وتضییق ایتدیکندن خلف ندامتلر معذرتلر اظهاریله استیمان وعرض جزیه ایلمش وبو جهتله عقد مصالحه ایله عودت قلنمشدر .

سلطان فوز نشان (۳۹۲) ده سمند جهاده بنه‌رك هندستان صحرالرینه طوغری ارخای عنان ایتدی .

(شور) حکمداری (چیپال) سلطانك نیات فتوحات کارانه‌سنی منع ایده‌بیلمك مقصدیله قارشیسنه چیقمش ایسه‌ده ایلك صدمه‌ده پریشان واسیر اولمشدر .

بو محاربه‌ده چیپالك بش یوز بیك التونلق بر قلاده‌سیله پك چوق ذی قیمت جواهر واشیاسنك وبیکلرجه کوله‌لرینك اهل اسلام النه کچدیکنی تاریخلر یاز یيور .
ابن سبکتکین بر مدت صکره صدقهٔ مظفریت اوله‌رق چیپالی صالیویرمش ایسه‌ده هندیلر تحقیره قالقیشدقلرندن بو تحقیراته تحمل ایده‌میه‌رك کندیسنی مخصوصاً یاقدیرمش اولدیغی بر آتشك ایچنه آته‌رق یانمشدر .

سلطان بو غلبه‌نك ثمره‌سنی اقتطاف ایتمك ایچون همان هندستانك دها بعض محللرینی رایت استیلاسی آلتنه آلمش و (۳۹۲) ده کمال شان وشرفله غزنه‌یه دونمشدر .

بو خلالده خلفك سائقهٔ طبیعت مذمومه‌سیله اوغلی طاهری قتل ایتمسی اوزرینه خلق ایاقلانه‌رق ابن سبکتکینه مراجعت وعرض انقیاد ایتملرینه وخلف ایسه بوجنایتدن بشقه اوجه ملوك مجاوره‌دن (ایلك ایلخان) ی فساده تحریك وتشویق ایتمسنه مبنی سلطان تکرار سجستان

اوزرینه یوریه‌رك خلقی اسیر وممالکنی کاملاً تسخیر ایله والیلکنی امراسندن بریسنه احاله ایتدی .

وعفو لذتنی انتقام کبی انفعال نفسدن متولد برمعاملهٔ غیر مقبوله‌یه ترجیح ایدن خصائل عالیه اصحابندن بولندیغیچون خلفك معاملات واوضاع باغیانه‌سنی عفو ایله جردینه یوللایه‌رق پای تختنه کلدی .

سجستانلیلردن بر قسمی والئ جدیده قارشی عصیان وایچلرندن برینی حکمدار نصب ایله (اراك) قلعه‌سنی مقر مفسدت اتخاذ ایتدکلرندن تکرار سجستانه کیدرك عصاتی لایقیله قهر وتنکیل ایله امرادارەسنی برادرینك منصبی اولان نیشابوره ربط والحاق وشوصورتله حالاً واستقبالاً رفع شقاق ونفاق ایلدی .

کندیلرینك اصل لذت آلدیغی شئ ایسه هند سفری اولمغله (۳۹۵) ده مولتاندن اوته‌ده واقع (هاطیه) نك فتحیچون سلاح قوشاندی .

هاطیه حکمداری (بجیرا) بو حرکتدن خبر اولور اولمز شهرك خارجنده بر موقع مهمده عسکرینی احتشاد ایتدیره‌رك ورودلرینه منتظر اولدی .

سلطانك وصولنده ایکی اردو بیننده اوچ کون متمادیاً محاربات خونریزانه وقوع بولەرق غلبه عساکر سلطانیەده قالدیغندن بحیرا مأیوساً ومنهزماً طاغلره قاچمش ایسەده سوق اولنان تعقیبجیلر بر یرده فنا حالده صقیشدیردقلرندن یانندەکی خنجرایله کندیسنی اتلاف ایتدی .

بنابرین سلطان هاطیه‌یی تماماً ضبط ایله ادارەسنی اهل ومقتدر امراسنه بالتودیع معاودته باشلادی .

اثنای عودتده یغمورلرك سیللرك کثرتندن زیادەسیله موانع ومشکلاته دوچار اولوب حتی اردوسنك بر جزؤی محو اولدی کندی .

مقر حکومتنه مواصلتنده عسکرینی از سرنو تنظیم وتنسیق ایتمش وبو صرەده ممالکنك هر طرفنك احوالنی نظر دقت مهام آشناییسنه آلەرق بك چوق اصلاحات وجوده کتیرمشدر .

بو حال آسایش اچنده وقت کچیرمکده ایکن مولتان حاکمی ابوالفتوحك زندیقلر زمرەسنه داخل اولەرق اهالیسنك قسم کلیسنی جبراً مسلکنه اتباع ایتدیرمکده اولدیغنی ایشیدنجه تأدیب واستیصالی ایچون (٣٩٦) ده مولتان اوزرینه یوریدی .

فقط اوارالق سیحون نهری طغیان ایتمك حسبیله قارشی‌یه کچمك مشکل ومع‌مافیه اعظم حکمداران هند اولان (اند پال) ك ممالکندن مولتـانه کیدلمك قابل اولدیغندن سلطان مملکتی حقنده بر سوء نیتی اولمدیغنی بالتأمین یالکز مرورینه موافقت اولنمسنی اندپاله بیلدیردی.

اندپال خشونتلی برآدم اولمق جهتیله قطعیاً موافقت ایتمدیکندن سلطان غضب ناك اوله‌رق ابوالفتوحدن اول اندپالك قهر وتدمیرینی تصویب ایلدی .

وکمال سرعتـله حرکت ایدنجه اندپال مقاومتدن عجزینی ادراك ایله فراره باشلادی .

سلطان بالذات ارقه‌سنه دوشه‌رك برقاچ یرده اردوسنی تپه‌لمش وشمکیره قدر عقب کیرلکده دوام ایلمشدر .

ابو الفتوح ایسه سلطانك بو غلبه‌سـندن فوق الغایه اورکه‌رك سرندیبه قدر قاچدی .

بو جهتلرله ابن سـبکتکین هم اندپالك وهم ده ابو الفتوحك ممالکندن ایستدیکنی ضبط ایله امراسنه توجیه ایتمش ومولتانیلری تغییر مذهب مسئله‌سندن طولایی جزا اوله‌رق غایت آغیر بر ویرکو آلتنه صوقمشدر .

وبلخه مواصلتله موجود اولان عسکرینه خلجیه وافغان کبی بر طاقم جنکاور قبائلدن طوپلادیغی قوتی ضم وعلاوه ایلیه‌رك بلخدن ایکی فرسخ اوزاقلغنده واقع برموقعده آمادهٔ کیرودار اولدی .

وقتاکه متفقین اردوسی کلدی یکدیکرینه هجوملر کوستره‌رك اقشامه قدر محاربه ایتدیلر .

بو محاربه‌ده هرایکی طرف مغلوب اولمامش وسلطان ایسه بو ملحمهٔ کبرایه پك زیاده اهمیت ویرمیه‌رك کیجه‌لین عسکرینی الك الویرشلی نقطه‌لره یرلشدیرمشدر .

انفلاق صباحی متعاقب ابن سبکتکین برفیل اوزرینه راکب اوله‌رق دشمنك قلبکاهنه بغتةً کمال شدتله هجوم ایتدی .

ومتفقین اردوسی نه‌یه اوغرادقلرینی بیله‌میه‌رك پریشان اولدی .

بر حالده‌که ساحهٔ وغا محشردن نمونه نما اولمش وبقیة السیوف بیك بلا ایله جیحونك اوته‌یقه‌سنه کچه‌رك جانلرینی قورتاره بیلمشدر .

وقعـه‌نك آوان جریانی (۳۹۷) سـنه‌سنه مصادف ایدی .

سلطـان غلبـات واقعـه‌نك نتائج حسنه‌سـندن اوله‌رق ممالکنی شر صائلدن تماماً وارسته وتطهیر ایتمش وایلك ایلخان ایله قدرخانی بندهٔ فرمانی عد ایتدیره‌جك برحاله قویمشدر .

بوخلالده هندستان شهزاده‌لرندن اسدشاه اوغللری‌که مقدما سـلطانك تکلیفیله مسلمـان اولـدقلرندن قلاع مفتوحه‌دن بعضلرینك خدمت حراست ومحافظه‌سنه مأمور ایدلمشلر ایدی . ارتداد ایتدکلری خبر آلندیغندن سلطان بالذات اوزرلرینه کتمش ایسه‌ده موقعلرینی ترك ایله فرار ایتملریله یرلرینـه دیکرلرینی بالتعییـن غزنه‌یه عـودت ایلدی .

ابن سبکتکینك اخص املی هندستانك قسم اعظمنی اله کچیره‌رك اسـلامیتك اورالرده انتشـارندن عبـارت بولنـدیغندن (۳۹۸) ده تکرار هنده عزیمتـله (دنهند) نهری ساحلنده اردو قوردی .

پال بن اندپال معیتنده‌کی عسـکر ایله علی الغفـله هجوم ایتدیکندن سلطانك عسکری انهزامه یوز طوتمش

ایکن صوك دفعه ایتدیکی برمهاجمهٔ مأیوسانه ایله هندلیلری پریشان و (نهیم نعز) قلعه‌سنه قدر تعقیب ایتدیلر .

بوقلعه برطاغ اوزرنده واقع ومتانت ورصانتله مشهور اولوب درونه الك بیوك صنملر و پك چوق نقود وجواهر وضع اولنمش ایدی .

اهل اسلام بالمحاصره اهالیسنك استیمانیله مذکور قلعه‌یی‌ده ضبط ایتدیکندن سلطان خزینه‌لرجه نقود وجواهر ایله حسابسز اوانیٔ ذهب وفضه‌یی آوردهٔ دست اغتنام ایلدی .

بو غنائم وغیره ایله غزنه‌یه عودتنده جواهر واوانی‌یی بر محل مخصوصه براقدیره‌رق خلقه وپای تختنه کلان سفرایه تماشا ایتدیرر ایدی .

(٤٠٠) ده تکرار هندده کتمك ایچون یوله چیقمش ایسه‌ده هند حکمداری نیتنی تحویل ایتدیره بیلمك ایچون برخیلی اموال ایله اللی رأس فیل تقدیم وطلب صلح ایلدیکندن کلان ایلچی ایله عقد مصالحه ایدرك غزنه‌یه دوندی .

مؤخراً (غور) دینیلان طائفه‌صرب طاغلره یایله‌رق

قطع طريق وغصب اموال وقتل نفوس فضاحتلرينه جرأت ایتمکده اولملرینه مبنی بوخـونخوارلرك ازالهٔ وجودی ایچون غزنه‌دن حرکت ایلدی .

هرات والیسی (التونتاش حاجب) وطوس والیسی (ارسلان جازب) که طلیعه قوماندانی ایدیلر .

غورلیلرك برقسم اعظمنی طار برمحلده صقیشدیره‌رق حربه مباشرت ایتمشلر ایسه‌ده غورلیلر حقیقةً جنکاورلکله وخونریزلکله شهرت یاب اولمش برقوم جسور بولندقلرندن قوماندانلرك هجوملرینی نتیجه‌سز براقدیلر .

بناءً علیه سلطان یلدیرم کبی موقع حربه یتیشه‌رك غورلیلرك سحاب جمعیتلرینی پاره‌لمش وجمله‌سنی فرار ایتدیرمشدر .

فراریلر رئیسلری اولان (ابن سوری) نك باشنه طوپلانه‌رق واوصره‌ده اطرافدن کلان امدادجیلرله تجدید وتزیید قوت ایدرك (قلعهٔ آهنکران) ه قپاندقلرندن وحاللریله براقلسه ملکك هرکوشه‌سنه آتش فساد واختلال براقه‌جقلری طبیعی ایدوکندن سلطان اردوسیله قلعه‌نك پیشکاهنه مواصلت ایتدی .

ابن سوری عسکرینی قلعه خارجنه چیقاره‌رق هجومه باشلادیغندن سلطانك عسکری شدتله مقابله ومدافعه ایلدی .

شو قدر وارکه غورلیلرك ثباتی استحصال نتیجهٔ مطلوبه‌یه مانع اولدیغندن ابن سبکتکین خدعهٔ حربیه ایله تدمیرلرینی بالتنسیب عسکرینی رجعت ایتدیرمکه باشلادی .

غورلیلر بو حالی کورنجه اردونك منهزم اولدیغنه ذاهب اولدقلرندن عقب کیرلکه ابتدار ایله قلعه‌دن اپیجه مسافه آیرلدیلر .

بنابرین سلطان همان تحویل حرکت ایله غورلیلری برباد وپریشان وابن سوری‌یی اسیر ایلدی .

بومغلوبیت ابن سورینك نفسنه بك کران کلدیکندن کندیسنی تسمیم ایدرك تلف اولدی .

سلطان طائفهٔ مذکوره‌نك چوغنی مسلمان ایتدیرمش وبلا مانع بالجمله قلاع وبقاعی ضبط ایتدکدن ومأمورلر براقدقدن صکره عودته باشلامشدر .

بعد المواصله ممالکنه اوزاق اولان بر طاقم خرستیانلری دخی مسلمان ایتدیرمکه نیت ایله اوزرلرینه وارمق ایچون اردوسیله یوله چیقمش ایسه‌ده بر ریکستانه اوغرایه‌رق عسکر صوسز قالمش وکونلرجه مشکل التحمل

اضطرابلر عذابلر چکلدیکی حالده برکت و برسون که او صره‌ده یغمور نزولی اردویی جانلاندیرمغله نهایت هدف حرکته وارلمشدر .

خرستیانلر فوق‌العاده کثرتلی بولندقدن بشقه موقعلری غایت صرب اولدیغندن اورالرده اوزون اوزادی‌یه طورلمیوب برقاچ یرده محاربه‌لر ایدیله‌رك برچوق اموال مغتنمه ایله معاودت ایلمشدر .

(قصدار) حاکمی اعطاسنی تعهد ایلدیکی ویرکو-یی ویرمکدن استنکاف ایله ایدیلان اخطاره قارشی معاملهٔ درشتانه اظهار ایلدیکندن سلطان (٤٠٢) ده هراته کیدیله‌جکی بولنده اورته‌لغه بر شایعه اغفالیه چیقاره‌رق غزنه‌دن حرکت واثنای راهده قصدار اوزرینه مسارعةً تحویل عزیمت ایدرك قصداره بالمواصله قلعه‌یی بغتةً محاصره‌یه مبادرت ایلدی .

حاکم مقاومته مقتدر اوله‌میه‌جغنی اکلایه‌رق طالب امان وبر قاچ سنه‌دنبری متراکم اولان ویرکوسنی اعطایه شتابان اولدیغندن سلطان حاکمی مأموریتنده ابقا وتقریر ایله عودت ایتدی .

بر مدت اصلاحات داخلیه ایله امرار ایام ولیال ایلدکدن صکره (٤٠٤) ده ینه هندستان اوزرینه یوریدی .

هندلیلر ایکیده برده باشلرندن آکسیك اولمیان مهاجماته نهایت ویرمك ایچون بودفعه طوپلاندقجه طوپلاندیلر .

سلطان هندستانده کی ممالك مفتوحه‌سندن چیقه‌رق هندیلر عندنده معزز ومقدس عد اولنان (ماردین) ه توجه ایلدیکندن هندلیلر برقاچ فرقه‌یه انقسام ایله برفرقه‌سی ماردینك محافظه‌سنه مأمور اولمش ودیکرلری سلطانك منع حرکاتیچون مقابله‌یه چیقمشدر .

اهل اسلام اوکلرینه تصادف ایدن فرقه‌لری حملات شیرانه ایله قرین اضمحلال ایدرك ماردین اوکنه کلدیلر . ودرعقب مهاجمه‌یه ابتدار ایله بك چوق قانلر دوکلدکدن صکره ماردینی ده آلدیلر .

او وقت ماردینده هندلیلرك اك بیوك صنمی موضوع اولوب هندستانك هر طرفندن زوار کله‌رك پرستش ایدرلر وقربانلر کسرلر ایدی .

اعتقادلرینه کوره بو صنم ماردینه قرق بیك سنه اول وضع اولنمش ایمش .

سلطان بوغزای غرانك نتیجه‌سی اوله‌رق هندستانی تره‌تەرك اکثر محللرینی زیر تابعیتنه آلمشدر .

غزنه‌یه عودتنده اسلامیت اوغورنده ایتدیکی بونجه جهادلردن خدمتلردن بحثله تحت تابعیتنده بولنان

بالجمله ممالکك سلطنتنك کندیسنه تقلید اولنمسنی خلیفه‌دن رجا ایلدیکندن خلیفه صاحبقران زمانك مطلبنه مع الممنونیه مساعده ایله بو بابده بر قطعه منشور کوندرمش و (یمین الدوله) لقبنی ده و یرمشدر .

بنابرین آرتق زمان عدل اقترانی اعلای لوای کلمة الله مقصدینه حصر ووقف ایله (٤٠٥) ده بلاد هنددن تاتشیر جهتلرینه کیدرك اورالرینی دخی فتح وغنائم وفیره استحصال ایلدی .

برسنه صکره هندستانك الك صعب یرلرینه عزیمت ایتمش ایسه‌ده قلاغوزلر یولی شاشیردقلرندن بر طاقم انهاره تصادف ایتملرینه واو اراق صولرك طغیان ایلمسنه مبنی عسکرینك چوغی غرق اولدی .

کندیلری بیله برقاچ کون صولر ایچنده قالوب انواع محن ومشقتله تخلیص حیات ایده بیلدیلر .

اردونك اوغرادیغی فلاکته نظراً ایلری‌یه کیدلمك مناسب کورلمامش وغزنه‌یه عودت قلنمشدر .

برمدت عسکرینك اکمال نواقصیله اوغراشدقدنصکره خوارزمی آلمق اوزره عزیمت و بعد الوصول سهولتله ضبط ایله والیلکنی (حاجب کبیر التونتاش) ه تفویض وتوجیه ایلدی .

(٤٠٧) ده کشمیرك فتحنه نیت ایتمش وتام اوچ آی یول یوریەرك وسیحون کبی برچوق عمیق وسریع الجریان نهرلری کچەرك کشمیره مواصلت ایلمشدر .

کشمیر حکمداری سلطانك اوتەدنبری عدالت وشجاعت مفرطەسنی ایشیدەرك غیاباً مفتونی اولدیغندن اطاعتله برابر مسلمان اولدی .

اورادن ماحونه کیدرك قلاع وبقاعنی آلمش و بعده هند ملکلرندن (هودب) ك قلعەسی اوکنه وارمشدر .

هودب قلعەیی تسلیم ایله مسلمان اولمش ایسەده نفاقنده ثابت قدم اولدیغی مؤخراً تحقق ایلدیکندن قتل ایدلدی .

اورادن ملوك هندن (کلچند) اوزرینه یوریدی . یوللر غایت صرب وطاشلق اولدیغی کبی کلچند عسکریله برخیلی بیرتیجی فیللری مسلط ایتدیکندن سلطان دیکر بر یولدن علی الغفله قلعه پیشکاهنه وارمش وهمان محاربەیه مثابرت ایتمکله دشمنی بوزەرق اللی بیك قدرینی تلف ایله نهره دوکمشدر .

کلچند یقایی قورتارەمیەجغنی اکلاینجه ابتدا قاریسنی وصکره کندیسنی تلف ایتدی .

سلطان قلعەده کی نقودی واصنام واوثانك اوزرلرینه

براقیلان برچوق مجوهراتی اغتنام ایله (قنوج) شهرینه طوغری کتیبه‌ران جلادت وحماست اولدی .

قنوج حاکمی (راجبال) غانژ نهرینك اوته یقه‌سنه قاچدیغندن قنوج ایله نهر اوزرنده‌کی قلعه‌لر، بتخانه‌لر ضبط اولنمش والده ایدیلان نقود واموال کاملاً عسکره طاغیدلمشدر .

هندیلر بونهری جنتدن نبعان ایدر ودیکر یولدن ینه منبعنه منصب اولور زعم واعتقادنده بولنه‌رق قدسیتنه قائل وبوجهتله هرکیم آتیلوب غرق اولور ایسه طوغریجه جنته کیده‌جکنه معتقد ایدیلرکه مدنیتك درجهٔ کماله واصل اولدیغی بوکونکی کونده بیله هندلیلرده بوفکر باقی اولوب امواتنی نهر مذکوره آتمقده‌درلر .

ابن سبکتکین قنوجدن (براهمه) قلعه‌سنه واورادن (چندپال) لـ ادارەسنده‌کی (ایس) قلعه‌سنه و بورادن‌ده (شروه) حصننه واره‌رق جمله‌سنی آلدی .

شروه حاکمی (جندرای) اموال کثیره‌سیله اولاد وعیالنی مستصحباً طاغلره فرار ایتمش ومؤخراً اوزرینه عسکر سوق اولنه‌رق معیتنده‌کی جزؤی قوتی بوزلمش ایسه‌ده کندیسی دردست ایدیله‌مامشدر .

سلطان شروه‌دن غزنه‌یه کله‌رك بو سفرده آلدیغی اموال مغتنمه‌نك اثمانیله بیوك برجامع یاپدیرمشدر .

(٤٠٩) ده غزنه ایله هند بیننده متوطن وساکن اولوب حیدودلغه سلوك ایتمش اولان افغان طائفه‌سنك تأدیبی ایچون حرکت ایله طائفهٔ مرقومه‌یی تماميله تربیه ومطاوعتلرینی استحصال وتقویه ایلدی .

اورادن ینه هندستانه کچه‌رك اووقته قدر کیده‌مامش اولدیغی محلره کتمش وهپسنی قلیجنه باش اکدیرمشدر .
غانژ نهرندن مرور ایدرك سرآمدان ملوك هندن (تروچیپال) ك ممالکنه هجوم ایتدی . تروچیپال برنجی محاربه‌ده جریحه‌دار اوله‌رق قاچار ایکن عسکری یقالایوب جبانتنه مجازاةً قتل ایتدیلر .

معهود بیدا هندستانك ملك الملوکی عنوانی طاقنه‌رق اهل اسلامك النده مقهور اولان حکمدارلره مملکتلرینی استرداد ایده‌جکنی وعد ایله طفره فروش اولمقده بولندیغندن سلطان بونك کسرانف شامخی ایچون اوزرینه متوجهاً حرکت ایلمشدر .

بو خبر بیدایه واصل اولنجه بر نهر کنارینه کله‌رك اوردوسنك اطرافنده بطاقلق وچامورلق تشکیل ایدرك خصمنك ورودینه منتظر اولدی .

سلطانك مواصلتنده قانلی بر محاربه وقوع بولمش وصباحدن اقشامه قدر دوام وامتداد ایتمشدر .

نسیم غالبیت جانب اسلامه وزان اولدیغندن بیدا قاچمش وعسکرینك چوغی قیرلمشدر .

سلطانك بو معرکه‌ده کوستردیکی فداکارلقلر قهرمانلقلر ذهنلره طورغنلق ویره‌جك برمرتبه‌ده ایدی .

ساعتلرجه بطاقلقلر، چامورلر ایچنده بولنور ومع‌مافیه مزاحم واقعه فتورینی موجب اولمیه‌رق اوکنه کلان دشمن الایلرینی محو ایلر ایدی .

بونصرت عظیمه‌یی متعاقب بیدانك اکثر بلاد وممالکنی ضبط ایله غزنه‌یه کلمش و (٤١٤) سنه‌سنه قدر پای تختنده قاله‌رق داخلی ایشلر ایله مشغول اولمشدر .

سنۀ مجوثه‌ده هنده کوچك برسفر ایدرك زمان قلیل ایچنده عودت ایلدی .

(٤١٦) ده الآن دللرده داستان اولدیغی اوزره سومناتك فتحنه عزیمت ایتدی .

هندستان اوزرینه ایتدیکی متعدد سفرلرك الك بیوکی والك شرفلیسی بو سفر ظفر اثر ایدی .

سومنات هندلیلرك فوق‌الغایه معتبر ومشهور برصنمی اولوب کسوف وقتی سومناته عبادت خصوصنده الك مقدس برزمان عد اولنور و یوز بیکلرجه ارککلر قاریلر جمع اوله‌رق اجرای آیین ایدر ایدی .

هندیلر ارواحك اجسامدن مفارقت وانفكا كندن صكره سومناتك یاننه كیدر وسومنات اونلری ایستدیكنه ویرر اعتقاد غریبنده ایدیلر !!!

مد وجذر وقوع بولدقجه دكزی سومناته عبادت ایدیور ظن ایلرلر ایدی!!!

جواهر ایله مزین آصغیلر یاپه‌رق سومناته آصارلر وبكجیلرینی بیله اشخاص مقدسه‌دن عد ایدوب بذل عطایای فراوان ایدرلر ایدی .

سومناته اون بیك چفتلك وقف ایدیلوب هله موضوع اولدیغی محلده‌كی جواهر وخزائنك وفرتی جالب حیرت بر درجه‌ده ایدی .

اوچ یوز موظف آدم زیارته كلانلرك صاچنی صقالنی تراش ایتمكه وبش یوز قادین دخی سومناتك اوكنده سازلر چالوب رقصلر ایلمكه مأمور ایدی .

غریبی شوراسیدركه سلطان هند مملكتلرینی فتح واهالیسنی تحت تابعیتنه الەرق صنملرینی شكست ایتدكجه هندیلر (سومنات اونلره غضب ایتدیده اونك ایچون بو حاله كلدیلر . یوقسه سومنات مراد ایتسه مسلمانلری محو ایدر !) دیرلر ایدی .

بناء علیه سلطان هندلیلرده بو فكر باقی قالدقجه هندستانده تمامیله حكم فرما اوله‌میه‌جغنی اكلادیغیچون بو

سومناتی تخریب ایلمك اوزره بروجه محرر سنهٔ مزبوره شعبانده غزنه‌دن حرکت ایتمشدر.

ملتان طریقیله (نهلواره) یه مواصلتله اول امرده اوراسنی آلدی.

نهلواره‌دن چیقه‌رق سومناته طوغری کیدر ایکن سومناتك محافظه‌سیچون جانلرینی فدایه حاضرلنان هند اردولرندن یکرمی بیك کشیلك بر اردویه تصادف ایتمش وایلك صدمه‌ده پریشان ایلدکدنصکره سومناته ایکی مرحله یقینلغنده واقع (دیولواره) شهرینه مواصلت ایلمشدر.

سکنهٔ شهر اطاعت ایتمیه‌رك حربه باشلادقلرندن بالمقابله اونلرده منهزم ایدیله‌رك بر قاچ کون صکره سومناته واصل اولدیلر.

هر طرفدن تجمع ایدن هندلیلر سومناتك حضورنده جملهٔ محو اولنجه‌یه قدر ثباتی تعهد ایلدکلرندن ایرتسی جمعه کونی صباحلین محاربه‌یه باشلادیلر.

اقشامه قدر نائرهٔ حرب اشتعال ایتمش ایسه ده نتیجهٔ قطعیه حاصل اوله‌مامشدر.

فرداسی کونی سلطان اردوسنی بر قاچ موقعدن هجوم ایتدیردیکندن شهر ایله قلعه‌لر ضبط اولنمش وهندلیلر اصل سومناتك موضوع اولدیغی محله قپانمشدر .

بونلر سومناتك اوکنده دعالر ایدرلر وخارجه چیقوب موقع حربه کیررلردی .

نهایت سلطان سومناته هجوم ایله اوراسنی‌ده آلدیغندن بقیة السیوف کمیلره راکباً فرار ایتدیلر .

سومناتك طولی بش ذراع اولوب سلطان بر مقدارینی شکست ایتدیرمش و بقیه‌سنی برلکده غزنه‌یه کوتوره‌رك بونکله یاپدیرمش اولدیغی جامعك عتبه‌سنی تأسیس ایتمش ایدی .

سومناتخانه‌ده ایکی یوز بطمان آلتوندن معمول زنجیر ایله آصیلی بولنان چاك ایله نقود وجواهر واوانئ سیم وزری کاملاً اغتنام ایدلمشدر .

سلطان اورالرینی قبضهٔ تسخیره الدقدن صکره نهلواره حاکمی اولوب فرارده بولنان (بهیم) ك تعقیبی ایچون حرکت ایلمش ایسه‌ده دردست ایده‌مامش وفقط اموال ونقودینی اغتنام ایلمشدر .

او اثناده منصوره حاکمی ارتداد ایتدیکندن اوزرینه وارمش و بر بطاقلق محلده صقیشدیروب عسکرینی رهین اضمحلال واستیصال ایتمش ایسه‌ده کندیسی قاچشـــدر .

اورادن (بهاطیه) یه عزیمت و اهالیسنی اطاعت ایتدیره‌رك (٤١٧) ده منصوراً غزنه‌یه عودت ایلدی .

مجدالدوله که (ری) حکمداری ایدی مصــاحبت نسوانه وذوق وصفایه منهمك اولمق جهتیله قوجه ملکك امور ومصالحنی والده‌سی (ســیده) تسویه ایتمکده ایکن سیده‌نك وقوع وفاتنی متعاقب اهالی وعســکر مجدالدوله علیهنه قیام ایله ابن سبکتکینه عرض تابعیت ایتلریله بر اردو یوللادیغندن مجدالدوله‌یی واوغلی ابودلفی دردست ایتدیلر .

بونك اوزرینه سلطان بالذات ری‌یه عزیمتله مجدالدوله‌نك ممالکنی ضبط وتسخیر ایلدی .

مجدالدوله‌یی حضورینه جلب ایله (شهنامه وتاریخ طبری اوقودیکزمی ؟) دیمسنه جواباً مجدالدوله اوقودیغنی بیان وافاده ایدنجه (حال و مسلککز بو کتابلری اوقویانلرك حال ومسلکنه بکزه‌مز .) دیه‌رك مجدالدوله‌یه عطالت وسفاهتندن طولایی سرزنشلر ایتدی .

مجدك ابتــدای وقعه‌ده بلامقاومت عســكره تسليم اولیشنه ذاتاً حدتلنمش بولندیغندن مجده خطاباً (شطرنج اویناديكزمی ؟) ديدی .

مجد جواباً (اوت اوينادم !) ديدی .

سلطان (شطرنجده بر شاهك ديكر بر شاهك يانـنه كلديكنی كورديكزمی كه نفسكزی كنديكزدن قوتلی بر شاهه تسليم ايديويرديكز؟) ديه‌رك مجده جبانتــندن طولايی عتابلر كوستردی .

مجدالدوله‌نك اللی نكاحلی قار يسی بولنديغندن سلطان بو حركتنك اسلاميتله قابل تطبيق اولمديغنی سويلينجه مجد (اسلافم بويله يپار ايدی) ديدی .

سلطان (اسلافكزك بونجه مآثر مشكوره‌سنی براقوبده يالكز قاريلر حقنده‌كی معامله‌لرينی قبول ايديشكز غريبدر !) جوابنی ويره‌رك مجدی خراسانه نفی ايتدی .

وقعه‌يی خليفه‌يه‌يازديغی صره‌ده مجدك نـكاح ماده‌سی حقنده‌كی سؤ حركتنی دخی بيان ايتمشدر .

سلطان ريدن قزوينه، ساوه‌يه، اوه‌يه كيدرك اورا- لرينی‌ده ضبط ايلمش وممالك مذكوره‌نك حاكمی بولنـان

(دلکین بن وردین) ی دردست وخراسانه تغریب ایتمشدر .

اورالرده باطنیه طائفه‌سندن بر چوق آدملر قتل ایله معتزله‌دن بر خیلیسنی منفیاً خراسانه کوندردیلر .

اله کچیردیکی معتزله کتابلرینی احراق ایتدیره‌رك و بیکلرجه کتب نافعه‌یی استصحاب ایدرك نیسابوره واو- رادن غزنه‌یه کلدیلر .

بو خلالده سلطان مخدومی (مسعود) ی که مقدما ری ممالکنه والی تعیین ایتمش ایدی .

اصفهانك فتحنه مأمور ایتدیکندن ومسعود ایسه حقیقةً بر ارسلان یارویسی ایدوکندن اصفهانه بالعزیمه اورالرینی (علاءالدوله کاکویه)نك الندن آلمش وبروالی براقه‌رق ری‌یه کلمشدر .

فقط آره‌دن آز بر زمان کچر کچمز اصفهانلیلر والیٔ جدیده قارشی عصیان ایتدکلرندن مسعود تکرار اصفهانه کیدرك ارباب عصیاندن درت بش بیك کشی قتل ایله ری‌یه عودت ایلمشدر .

(٤٢١) ده هندستانده سلطان طرفندن والی بولنان

(احمد) یوز بیك كشیلك بر اردو ایله هندك بلاد عظیمه‌سندن (ترس) اوزرینه یوریمش وممملكتی ضبط ایله حسابسز اموال واشیا اخذ ایتمشدر .

كرك مسعودك وكرك احمدك فتوحات وموفقیات واقعه‌سی سلطانك فرط ممنونیتنی جلب ایدر وكندیلرینه یازدقلری مكتوبلرده بیوك بیوك التفاتلر، تشكرلر كوسترر ایدی .

ایشته سلطان محمود بو صورتله شان وشرف اسلامیتی اعلا ایلمكده ایكن ایكی ییلدنبری مبتلا اولدیغی علتدن رهایاب اوله‌میه‌رق مزبور (٤٢١) سنه‌سی ربیع الآخرینك (٢٣) نجی كونی غزنه‌ده ارتحال دار بقا ایلدی .

التمش سنه‌دن برقاچ آی زیاده معمر اوله‌بیلمشلردر .
مدت سلطنتی اوتوز اوچ سنه‌دن عبارتدر .

ابتدا حنفی المذهب اولوب مؤخراً شافعی اولدقلری مرویدر .
اورته بویلی، كوزل یوزلی، كوچك كوزلی، احمر الشعر، ایدی .
پدرلرینك حكومتی بر كوچك بكلكدن عبارت

ایکن اوتوز اوچ ییل متمادیاً اشهب غزا اوزرنده اولدیغی حالده شمشیر دلیرانه‌سیله اورته‌لغی تترتمش وخراسان، ماوراء النهر، سجستان، عراق، عجم، غور، هند، سند، کبی ممالك واقالیم وسیعه‌ده حکم قهرمانانه‌سنی مستقلاً اجرا ایتمشدر .

هله هندستان کبی بر طاقم کثیر النفوس وشدید الشکیمه اقوامی جامع اولان برقطعهٔ عظمایی تحت تابعیتنه داخل وچوغنك اسلامیتی قبوللرینه موفقیت حاصل ایدیشی اونودیلیر خدمتلردن دکلدر .

کثرت مال وثروت ایله شهرت شعار ایدی .

هندستانك بونجه نقود وجواهرینی اغتنام ونقل ایله دار الملکنی نمونهٔ خزائن عالم اطلاقنه شایان بر حاله کتیرمش ایدی .

پدرلری سبکتکین کوله‌لکدن بالتدریج نائل امارت اوله‌رق بناء علیه سلطان اویله بر حکمدار فاملیاسنه منسوب دکل ایکن عظمت اطوار جهانکیرانه‌سی علویت اوضاع پادشاهانه‌سی کندیسندن صکره اك بیوك فاتحلره نمونهٔ امتثال اولمش ایدی .

عادل، فعال، عالم، عفوه مائل، شجیع، کثیرالاحسان، متواضع، حامئ ارباب فضل وکمال، بر حکمدار کامل ایدی .

مناقب ومأثر جلیله‌سی ناقابل تعداد اولوب سمو اخلاق وافعـالنی معرف یك چـوق كتـابلر تألیف وتصنیف اولنمشدر .

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ٥ | طابع وصاحبی: مهران

حجاج

—

(حجاج ابن یوسف الثقفی) مشاهیر خلفای امویه‌دن (عبدالملك بن مروان) ایله (ولید بن عبدالملك) لك والیلرندن بری ایدی .

شدت ظلم واعتسافیله عالم انسانیتی سنه‌لرجه تخریب ایتمش ارباب شر وغدردن ایدی .

یالکز الی باغلی اوله‌رق قتل ایتدیردیکی آدملرك مقداری یوز یکرمی بیکه بالغ اولمش ایدی .

خاك سیاه مظلومیت اوزرینه دوکیلان قانلر ایسه علی الاکثر اهل اسلام قانی بولندیغیچون قرن اولیده اساس اسلامیته ویرمش اولدیغی تضعضعلر، انحطاطلر حجاجك نامنی الی الابدلکه دار ایده‌جکدر .

کثرت مظالمی نسبتنده شجیع، فصیح، ادیب ایدی .

شجاعتی بر حالده ایدی‌که خوارج فرقه‌لرینك ینـار طاغلر کبی غلیان وهیجانی اثناده عراقـه والی اولدیغی وقت طوپی اون ایکی آتلی ایله کتمشدر .

فصاحت لسان وطلاقت بیانی بر درجـه‌ده ایدی‌که (دیر الجماجم) ده ایراد ایتدیکی بر خطبه‌نك تأثیریله اوتوز بیك کشیلك بر فرقهٔ خوارجی اظهار ندامتـله استعمـال سیفدن کری براقدیرمشدر .

هجرتك (٤١) نجی ودیکر روایتـه نظراً (٤٢) نجی سالنده تولد ایلمشدر .

آوان شبابتنی طریق تحصیلـده کچـوروب مؤخراً امویلرك خدمتنه دخول ایلدی .

بعض امور حربیه وسیاسیه‌ده کوستردیکی فـداکار-لقلر، یارارلقلر کفـایت واقتـدارینی خلقه طانتـدیرمش اولدیغی بر زمانده ایدی‌که عبـدالملك خطـهٔ عراقیـه‌یی (معصب)دن استرداد وکندیسنی قتل ایله علویه وزبیریه طرفدارلرینی اورالردن محـو وازاله ایتـدیکندن اهالیٔ حجازدن ماعدا آل زبیره ظهیر ومعاون قالمامش ایدی. بناءعلیه عبد الملك (٧٢)ده حجاجی (عبداه بن زبیر)ك (رضی) اوزرینه مسلط ایتمشدر .

حجاج معيتندەكى اردو ايله ذى الحجه اوائلنـده مكهٔ مكرمەيه كلەرك محـاصره ايلمش و (جبل قبيس) ە وضع ايتديكى منجنيقـلر ايله طاشـلر آتەرق تخريب بيت فضا-حتنه باشلامشدر .

بو ارالق نزول ايدن بر صاعقه منجنيقـلردن برينه تصادف ايله اورادەكى عسكرى اتلاف ايدنجـه تخريب بيتدن فراغت اولنمـق خصوصى اردو بيننده تصور او-لنمقده ايكن حجاج بو تصورك فعله اخراجنى منع ايچون (بيليورميسكز كه تهامه اراضيسنه دائما صاعقـەلر اينك مقتضاى حال موقعدر؟ بو كون بزه تصادف ايدن صا-عقـه يارين خصمرك اوزرينەده اينه‌بيلير!) يولنده بر خطبه ايراد ايلدى .

غريبدركه بركون صكره ابن الزبيرك عسـكرينه ده بر صاعقه اصابت ايلديكندن بو سوء تصادفله حجاجك عسكرى تحويل فكر ونيت ايله ينه تخريبات شديدەلرنده دوام واقدام كوستردیلر .

اهل مكه ايسه اوغرادقلرى مشكل التحمل اضطرا-بلردن، عذابلردن بيزار اولەرق همان هركون خارجـه چيقوب حجاجه اطاعت وانقياد ايدرلر ايدى .

محاصره‌نك امتدادى وخلقك فوج فوج محاصرين طرفنه اتباعى ابن الزبيرك ضعفنى آرتديردقجه آرتديرديغندن نهايت بركون بقيهٔ عسكر يله بالذات حجاجك اوزرينه مأيوسانه بر هجوم ايتدى .

نه چاره‌كه دشمنك كثرتى مغلوبيتنى انتاج ايتمش ونهايت حجون قربنده مقتول اولمشدر .

بوندن صكره حجاج مكه‌يى ضبط ايله غالبيت وا- قعه‌سنى عبد الملكه بيلديريكندن خليفه تشكرلر، التفاتلر اظهار يله خدمتنه مكافاةً حجاز، يمن، يمامه قطعه‌لرينه والى تعيين ايلدى .

حجاج اوسنه ايفاى حج ايله برمدت اقامتدن ويمن ويمامه‌نك احوالنى اصلاح وتوثيق ايتدكدن صكره مدينهٔ منوره‌يه عزيمت ايلمش ومؤخراً (٧٤) ده ينه مكه‌يه دونمشدر .

بو اثناده كعبه‌نك اكثر محللرينى هدم ايله تكرار اسلوب وطرز سابقنده اوله‌رق ياپديرمشدر .

بعده ينه مدينه‌يه كيتمش وبودفعه صحابهٔ كرامدن بعضلرى حقنده يك فنا تعذيبلر، تحقيرلر اجرا ايتمشدر .

(٧٥) ده عراق والیسی (بشر بن مروان) ك وفاتنه وخوارج فرقه‌لرینك اورته‌لغی هرج ومرج ایچنده بولندیرمقده اولملرینه مبنی عبدالملك (اهل عراقك حقندن كله‌جك انجق حجاجدر !) دیه‌رك حجاجی مأمور ایلدی .

حجاج اون ایکی آتلی ایله بر قاچ توابعنی مستصحباً یوله چیقه‌رق بر جمعه کونی علی الغفله کوفه‌یه یتیشدی .

ومنبره چیقه‌رق (ای نفاق وشقاق ومساوئ اخلاق ایله متصف اولان عراقلیلر: بن اللهدن سزه مسلط اولمقلغمی دعا ایدر ایدم . ایشته دعام مقبول اولدی . المده‌کی قامچی‌یی یولده غائب ایتدم . واوکا بدل سزی تأدیب ایتمك ایچون من بعد شو قلیجی المه آلدم !) . مقدمه‌سیله ایراد ایتدیکی مفصل بر خطبه ایله عصاتی زره ناك وتسکین فتنه وفساد ایتدی .

بونك اوزرینه خلیفه بالجمله شرق بلادینك اداره‌سنی دخی حجاجه علاوهٔ مأموریت ایلدی .

بو خلالده عراق واهوازده‌کی خوارج بالتجمع جاست مفرطه ایله شهرت‌یاب اولان (شبیب بن یزید) ك

قومانداسی آلتنده اولدقلری حالده حجاجك اوزرینه یورییدیلر .

(جسر دجیل) ده ایکی عسکر تقابل ایدنجه شبیب اوزرنده بولندیغی جسرك ییقلمسنی متعاقب غرق اولدیغندن عسکری فنا حالده بوزلش و حجاج چوغنی قنطرۀ شمشیردن کچیرمشدر .

مقدما خراسانه کوندرمش اولدیغی (مهلب بن ابی صفره) یی بلخدن کشه کوندرهرك ترکلری تأدیب ایتدیردیکی کبی مؤخراً ده (عبدالرحمن بن محمد ابن الاشعث) ی قرق بیك کشی ایله ترکستان حکمداری (رتبیل) اوزرینه کوندرمشدر .

ابن اشعث ترکستانی پارۀ خیول استیلا اتمش و رتبیلك ایتدیکی صلح تکلیفنی رد ایله دار الملکنده محاصره وفقط امتداد سفر دنطولایی محتاج تزیید و اصلاح اولان عسکرینی یولنه قویمق ایچون سرحده عودت ایلمش ایدی .

بلا امر معاودتی حجاجی زیاده‌سیله غضبناك ایتدیکندن ابن اشعثه غایت شدید المأل بر مکتوب کوندرمش ونه زمان النه کچرسه اعدام

ایده‌جکنی سویلمش بولندیغندن مذکور مکتوب ایله بوخبر مدهش ابن اشعثه واصل اولنجه مآل مکتوبدن تحصل ایدن حدت حیاتنك آتیده تهلکه‌سی احتمالنه منضم اولمغله سائقهٔ یأس تام ایله امرای عسکریه‌یی نزدینه جلب ایله شو سوزلری سویلدی :

(بز ترکلره غالب اولور ایسه‌ك حجاجك تسلط وظلمنك اتساعنه خدمت ایتمش اولمقدن بشقه بر ایش کوره‌میه‌جکز . محاربه‌ده ثبات ایدر ایسه‌ك یوق یره محو اولمش اوله‌جغز . شانکزی، جانکزی محافظه ایتمك ایستیور ایسه‌کز بکا تابع اولکز !)

امرا وعساکر درعقب ابن اشعثه تبعیت ایتدکلرندن رتبیل ایله بالمصالحه عودته باشلادی .

حجاج وقعه‌دن آکاه اولنجه خراسانده‌کی مهلبك بو بابده‌کی رأیني صوردی .

مهلب جواباً کوندردیکی مکتوبده اوارالق ابن اشعثه مقابله‌یی مناسب کورمیه‌رك باشنده‌کی خلقك مملکتلرینه طاغلدقدن صکره تأدیبی رهین صواب اوله‌جغنی بیان وتذکار ایتدی .

حجاج بو رأیی عدم قبول ایله بر فرقهٔ عسکریه‌یی مستصحباً ابن اشعثك مقابله‌سنه شتاب ایلدی .

(تستر) ده طرفین التقا ایدنجه حجاج بوزیله‌رق راویه‌یه قدر رجعت ایلمش و مهلبك نصیحتنی اصغا ایتمدیکندن طولایی اظهار تأسف ایتمشدر .

ابن اشعث بو غالبیتی متعاقب بصره‌یی آله‌رق توسیع دائرهٔ جمعیت ایتدی .

نهایت خصمی ایله (راویه) ده محاربه‌یه طوتیشدیلر. محاربه‌نك ابتدالرنده ابن اشعث غالب اولمش ایسه‌ده نهایتلرنده دوچار کمال پریشانی اوله‌رق کوفه‌یه طوغری قاچدیغی صره‌ده حجاج تعقیب وعسکرینك چوغنی اتلاف ایلمشدر .

ری طرفدن کوفه‌لیلر ابن اشعثه معاونت ایلدکلرندن عساکر منهزمه‌سنی طوپلایه‌رق وکوفه‌لیلردن‌ده بر خیلی آدم استصحاب ایدرك دیر الجماجم‌ده حجاج ایله ینه حربه مباشرت ایتدیلرکه طرفینك یوزر بیك عسکری وار ایدی .

خط حربك طولى دير الجماجم ايله دير قره ارەسندەكى مسافەدن عبارت ايدى .

يكديكرينك قاننه صوصامش اولان شو ايكى دهشتلى اردو شدتله چارپيشمغه باشلاديلر .

مهاجات متعدده دنصكره ابن اشعثك اردوسى مضمحل اولديغندن تركستانه قدر فرار ايله رتبيله التجا ودخالت ايتمشدر .

حجاج النه كچنى قليجدن كچيرديكى كبى اهاليدن واولاد اصحاب ايله كبار تابعيندن دشمننه مائل اولانلرينى برر برر قتل ايله درەلرجه قانلر آقتديرمشدر .

ابن اشعثك انتقامنى آلمق اوزره اوتەدن بريدن طوپلانان يكلرجه خلق دخى تأثير ضرب نطقيله طاغيتمشدر .

دير الجماجمدن كوفەيه كلديكندن اهاليسى تجديد تابعيته مسارعت كوسترديلر .

حجاج ايسه كوفەليلره فوق العاده مغبر ومنفعل اولديغندن كلانلره (كافر اولديغكه شهادت ايدرميسك؟)

بولنده غريب بر سؤالده بولنور وعكسى جواب ويرنلرى درحال قتل ايدر ايدى .

اتقيادن بر ذات تجديد تابعيت ايچون بالضروره كلديكى اثناده حجاجك (بو آدم صالح ومتق برآدمدر . نفسنه سوء شهادت ايتمز !) ديديكنى ايشيدنجه زواللى حريف فرياد ايدرك (بنى بوحيله ايله قتلمى ايده‌جكسك ؟ بن اكفر اهل ارضم ! فرعون وهامان ونمروددن اشدم !) ديمكله كوله‌رك حريفى مستغرق انعام واحسانى ايتمشدر .

ايشته حجاج ظلمى افراد امتك عقيده‌لرينى اخلال وتشويش ايتديره‌جك بردرجه‌يه قدر ايلر يلتدكدن صكره كوفه‌دن حركت ايتمش و (واسط) شهرينى بنا ايله (محمد بن قاسم الثقيفى) يى فارس اوزرينه كوندره‌رك اهاليسنى منهزم وقتل ايله اورالرينى‌ده آلمشدر .

رتبيله كونرديكى تهديد آميز بر مكتوب ايله ابن اشعثك مقيداً ومحفوظاً كوندرلمسنى طلب ايلديكندن رتبيل شر وسطوتندن قورقه‌رق يوله چيقارمش ايسه‌ده ابن اشعث دشمن بى مروتنه تسليم اوله‌رق انواع اذا وجفا ايله اولمكدن ايسه كندى كنديسنى اولديرمكى

دها شرفلی کوردیکیچون اثنای راهده (رجج) ده یوکسك برخانه‌نك سقفندن اشاغی آتیله‌رق وفات ایلدی .

کرك کندینك وکرك اتباعنك رؤس مقطوعه‌سنی حجاجك نزدینه کتیردکلرندن عراقده بالتشهیر عبدالملکه کوندرمش واودخی شام ومصرده تشهیرایتدیرمشدر .

حجاج (٨٦) ده قتیبه‌یی ترکستان اوزرینه کوندردی . قتیبه مشاهیر جنکاوران عربدن بولندیغندن برخیلی بلاد وامصاری ضبط ایله اغتنام ایتدیکی حسابسز اموال ونقودی مستصحباً عودت ایلمشدرکه بوسفر ترکستانده‌کی فتوحات وموفقیات جلیله‌سنك مقدمهٔ مشکوره‌سی اولمش ایدی .

قتیبه عسکرینك اوکنده اولدیغی حالده ترکستاندن معاودت ایتدیکندن حجاج (دشمن ملکنه کیرر ایکن عسکرك اوکلرنده بولنوب چیقار ایکن ارقه‌لرندن چیقمق کرکدر !) دیه‌رك ستملر، سرزنشلر ایتدی .

سنهٔ مذکوره‌ده خلیفه (عبد الملك) ارتحال دار بقا ایلدی .

حجاجی زیادەسیله سور وعادتا دولتنك قوة الظهری عد ایدر ایدی .

فراش احتضارده ایکن اوغلی وولیٔ عهدی (ولید) ی نزدینه جلب ایله وصایا ونصائح لازمه‌یی ایفا ایتدیکی صره‌ده حجاج حقنده شو وصیتلری ایراد ایتدی :

(اوغلوم ! حجاج حقنده هرکیم نه سویلر ایسه زینهار اصغا ایتمه . کندیسنی نظر التفاتکدن دور ایله . سنك اوکا احتیاجك اونك سکا احتیاجندن زیادەدر . دشمنکه قارشی استعمال ایدەجکك بر قلیج وار ایسه اوده حجاجدر !)

ولید ایسه بو موجب وصیت پدر حجاجی اسکیدن زیاده مظهر حرمت واعتبار ایتدیرمشدر .

بوندن صکره قتیبه برقاچ دفعه ترکستانه سفر ایتدکدن صکره حجاجك امریله بخارا بلادندن بیکندە کتمشدر .

بیکندلیلر اتراك ایله همدست وفاق واتفاق اولدقلرندن قتیبەنك اطرافنی آلەرق شدتله تضییقه باشلادیلر .

بو حال آیلرجه دوام ایدرك قتیبه بردرلو قورتیله‌مامش وحجاج کبی معظمات اموردن بیله ییلمق شاننده اولمیان برجلادتلی قوماندان‌عادتا بوحالدن اورکه‌رك خلق مساجد وجوامعده دعایه دعوت ایلمشدر .

قتیبه ایسه همان هر کون محاصرین ایله چار پیشیر ایدی .

محاصرین خصملرینك قولایلقله مغلوب ایدیله‌میه‌جکلرینی اکلاینجه قتیبه‌نك جاسوسی اولان (تنذر) ی که عجم ایدی . یانلرینه جلب واطماع ایله قتیبه‌یی هرنه صورتله اولور ایسه اولسون اغفال ایتمکی تعهد ایتدیردیلر .

تنذر قتیبه‌نك یانه کله‌رك حجاجك عزل اولندیغی و بناءً علیه امداد ورودی زمانلر مرورینه متوقف بولندیغی مقدمه‌سنك سردیله مرو طرفلرینه چکلمسی خیرلی اوله‌جغنی اخطار ایدنجه قتیبه حریفك حیله‌سنی اکلایه‌رق درعقب بوینی اوردیردی .

او ارالق نزدنده بولنمش اولان امرادن (ضرار بن حصین) ه (تنذری قتل ایتدیریشم شو سوزك عسکر بیننده شیوعندن خوفدنطولاییدر .

اگر بولاقردیلری افشا ایده‌جك اولور ایسه‌ك سن ده تندرك یاننـه گیدرسـك !) دیه‌رك قیل وقال تحدثنی منع ایلدی .

قتیبه بالجمله عسکرینی بر یره طوپلایه‌رق ایراد ایتدیکی بر خطبـه ایله عروق غـیرت وشجاعتـلرینی تحریك ایتـدیکـندن عموماً محو اولنجه‌یه قـدر میدان جنکدن روکردان اولمیه‌جقلرینی برآغزدن سویلملریله صوك دفعه اولمق اوزره دشمنه کمال شدتله هجوم ایتدی .

محاصرین بوصولت شیرانه‌یه طیانه‌میه‌رق پریشـان اولدیلر .

مظفریت واقعه اوزرینـه بیکـند ضبط اولنـه‌رق و برمقـدار عسـکر ایله بر محافظ براقیـله‌رق قتیبه بش قوناقلق مسافه قدر آیرلدقدن صکره بیکـندلیلر محافظی قتل ایله عسکرك برونلرینی کسمك کبی حرکات وحشیانه‌یه تصدی ایتـدکلرندن پولـدن بیکـنده دونمش بو شهرك حاکمیله ارباب فساد واختلالی قلیجدن کچیرمشدر .

وبو وقعـه‌ده اله کچیردیکی نقود واموال کثـیره‌یی حجاجدن بالاستیذان عسکره تقسیم وتوزیع ایتمشدر .

(۸۸) ده اکبر حکمداران ترکستان اولان (کور بغانوین) ك ممالکنی ضبط ایتمك ایچون سلاح قوشاندی .

کور بغانو ین خاقان چینك قز قرداشی اوغلی اولوب دفعةً ایکی اوچ یوز بیك عسکر چیقارمغه مقتدر ایدی .

بناءً علیه قتیبه‌نك اوکا قارشی قوتی جزؤ یاتدن معدود اولوب فقط حجاج کبی امرنده ثابت رأینده مصیب بر آفتك تدابیر واوامر شدیده‌سی وقتیبه‌نك متحلی اولدیغی مزیات ومکانت قهرمانی بك‌چوق کور بغانو ینلری ازمکه کافی ایدی .

قتیبه ایلك هجومنده ترکستان ملوکندن (نیزك) ی اسیر وفقط کندیسنك وعد وتأمینی وجهله یوللرده دلالت خدمتنی ایفا ایتمك اوزره استصحاب ایلدکدن صکره ایلری یه حرکت ایلدی .

بو خبر کور بغانو ینه واصل اولنجه طوپلایه بیلدیکی عسکر ایله خصمنی استقباله چیقدی .

وقتاکه فریقین تلاقی وتقابل ایلدیلر .

برقاچ دفعه چار پیشلمدقدن صکره قتیبه‌نك وقوع بولان غایت شدتلی برهجومی اوکنده ترکلر پریشان اولدیلر .

قتیبه کوربغانو بینه وقت قزاندیر بلیر ایسه خاقان چیندن استعانه واستمداد ایده‌جکنی بیلدیکیچون مسارعهٔ هرطرفه هجومه باشلایه‌رق اکثر قلاع وبقاعی ضبط ویك چوق نقود واموال اغتنام ایلدیکندن کوربغانو یینك نیازی اوزرینه عقد مصالحه ایله عودت ایلدی .

کرك حجاجك وکرك قتیبه‌نك اصل مقصدی بخارا ایله سمرقند ونسف وکش جهتلرینك فتحی بولندیغندن وترکستانده کوستریلان سطوته نظراً بو مقصدك استحصالی سهولتلی کوروندیکندن (٩٨) ده تکرار اشهب جلادتنه بنه‌رك ایلریلمکه باشلادی .

ومهاجمات متتابعه‌سیله سمرقند، نسف، کش، جهتلرینی رایت استیلاسی آلتنه آله‌رق بخارا اوزرینه یوریدی .

حکمدار بخارا ایسه قتیبه‌یی ارتق ترکستاندن ال چکدیرمك نیتیله قوهٔ موجوده‌سنی جلب وجمع ایله آمادهٔ حرب ووغا اولمش ایدی .

ایکی اردونك (حرقان) ده تلاقیلرنده ایکی کون ایکی کیجه شدتلی محاربه‌لر ایدیله‌رك بخارالیلر منهزماً رجعت ایلدیلر .

قتیبه رهر ووادئ فرار اولان بخارا حکمداری (وردان خذاه) ی تعقیبه مسارعت ایتمش ایسه‌ده دردست ایده‌مدیکندن غلبات واقعه ایله اکتفا ایدرك مروه عودت ایتدی .

فقط حجاج بویله برقاچ غلبه ایله بردرلو اکتفا ایلمك ایسته‌میه‌رك قتیبه‌یه (دشمندن یوز دوندیره‌نك جزاسنی خاطره کتیرا) مقدمهٔ تهدیدانه‌سیله یازدیغی عتاب آمیز برمکتوبی تسیار و بلا افاتهٔ وقت تکرار بخارایه هجومله ضبطنی قطعیاً امر واشعار ایلدی .

قتیبه بخارالیلرك صوك درجه‌ده غلیانلر ینی کورمك حسبیله اوصره‌ده عزیمتی یکده مناسب کورمامکله برابر حجاج کبی بر داهیهٔ دهیایه جواب رد و یرمکه‌ده جسارت ایده‌مدیکندن بالضروره بخارایه معاودته باشلادی .

حجاجك شرندن محافظهٔ نفس کبی معنوی ، دشمنه مغلوبیت احتمالی کبی مادی، ایکی خوف آره‌سنده

قالدیغی حالــده بخارایه هجومه اتــدار ایدنجه دشمن هر طرفده مغلوب اوله‌رق اورالری کاملاً یدضبطنه کچدی . و بخارادن (باب الابواب) و (اذربیجان) طرفلرینــه کیدرك بورالر يني ده آلدی .

جناب فاتحك چکلمسنی متعاقب مقدما بونجه فلاکته اوغرایان سمرقند حکمداری نه سببه مبنی ایســه برغرور جاهلانه‌یه دوشــه‌رك (قتیبه خرسزه بکرر . بر ملکــه کیرر . النه کچنی آلیر . بنه ملکی صاحبنه ترك وتودیع ایدرك کیدر !)طرزنده استخفافلره باشلادیغندن واوصره‌ده دیکر برقاچ ترکستان حکمداری نقض عهدو یکدیکر یله اتفاق ایتــدکلرندن قتیبــه هم سمرقند حکمدار ینــك حدینی بیلدیرمك وهم ده اتفاق واقعدن مستقبلاً ظهوری طبیعی اولان وخامتی ازاله ایلمك ایچون اوزرلر ینــه یوریدی .

اول امرده سمرقند حکمدار يني ازمك اخص املی بولندیغندن حمله نخستینده حکمداری بتیره‌رك وملکــنی الندن نزع ایدرك متفقین اردولر ینك تنکیلنه باشلادی.

آز زمان ایچنده ارباب نفاق واتفاقی استیصال واو- رالرك اداره‌سنی توثیق ایتدکدن صکره حجاجدن بالاستیذان معاودت ایتدی .

بو خلالده (یزید بن المهلب) وقرداشلری (مفضل)

و(عبدالملك) حجاجك زندان ظلمندن تصلسه قاچه‌رق (سليمان ابن عبدالملك) ه دخالت ايتديلر.

سليمان علو جنابى سائقه‌سيله بونلرى تحت حمايه‌سنه آلمش وحجاجك شر وغدرندن محافظه ايله ابراز مأثر حميت وفتوت ايتمشدر .

معهود (نيزك) تركستانده اجراى فساده باشلا- ديغندن قتيبه بونى اله كچيرمك ايچون حركت ايلمش ونهايت بر قلعه‌ده بولنديغى حالده صقيشديره‌رق ايكى آى محاصره ايله دردست ايتدكدن صكره كيفيتى حجاجه بيلديرمشدر .

مؤخراً حجاجك امريله نيزك ومعيتنده بولنان يدى يوز كشى قتل ايدلمشدر .

بو وقعه‌يى متعاقب معيتنه برادرى عبد الرحمنى آله‌رق او زمانه قدر فتح ايده‌مديكى طالقان، جورجان، سمنجان، بغلان كبى بلاد مشهوره خلقنى صمصام دليرانه‌سنه باش اكديره‌رك واليلر نصب ايلدى .

(۹۲) ده سجستان وخوارزمى آلمق اوزره كتمش ايسه‌ده حدوده وارديغى اثناده سجستان حكمدارى بر طاقم ذى قيمت هدايا ايله كوله‌لر، جاريه‌لر تقديميله طلب صلح ايلديكندن اولوجهله مصالحه ايدلدى .

بو خلالده خوارزم حاكمنك برادرى طرفدارلرينه

استناداً حاكك علهنه قالقديغنده مبنى حاكم قتيبه‌نك شجاعتنه مراجعت والتجا وبر خيلى هدايا اسرا ايلديكندن قيتبه برادرى اوزرينه بالهجوم درت بيك توابعيله برابر اسير ايدرك قرداشنى حاكه تسليم و اتباعنى كاملاً قتل ايلمشدر .

معهود سمرقند حاكمى نصلسه سمرقنده كيدرك ينه موقعنه اوطورديغندن عبد الرحمنك قوماندهسيله يكرمى بيك كشى ارسال ايتمش وارقه‌دن كنديسى‌ده عسكر ايله مملكتك پيشكاهنه يتيشمشدر.

حاكم قطعياً اطاعت ايتمديكندن شدتله محاصره‌يه ومنجنيقلر ايله بيوك بيوك طاشلر آتمغه باشلانيله‌رق بر قاچ محلندن مروره مساعد كدكلر آچيلدى .

اثناى حربده حاكم كوندرديكى بر ايلچى واسطه‌سيله (سز بكا طائفه‌مزدن اولان عجملر واسطه‌سيله غلبه ايتمك ايستيورسكز . يالكز عسكركزله قالسه‌كز سزى محو ايتمك ايشدن بيله دكلدر !) نعبنده حقارت آميز تبليغاتده بولنديغندن قتيبه درعقب معيتنده‌كى عجملرى اردوسندن تفريق ايدرك يالكز عرب بهادرلريله بالذات كدكلردن شهره شدتلى بر هجوم كوستردى .

واوكنه كلان دشمن الايلرينى يره كچيره‌رك شهرى تماماً ضبط وحاكمى اسير ايتدى .

داخل مملکتده نه قدر اصنام واوثان وار ایسه جمله‌سنی شکست و بتخانه‌لری تخریب ایله حسابسز نقود واشیا اغتنام ایلدی .

بو هنکامه اره‌سنده (کسری یزد جرد) نسلنه منسوبه بر دختر کلچهره قید اسارته کرفتار اولدیغندن مزبوره‌یی حجاجه وحجاج دخی خلیفه (ولید) ه کوندرمشدر که بوندن (یزید) تولد ایتمش ایدی .

قتیبه حاکمی کافی السابق سمرقندده براقه‌جق اولسه سوابق احوالنه نظراً ینه عصیان ایده‌جکنی آکلادیغیچون مملکتدن چیقاره‌رق دیکر برادری عبد اللهی والی نصب و اوامر و تعلیمات لازمه‌یی اعطا ایله سمرقنددن انفکاك ایلدی .

حجاج هندستانك بعض محللرینی ضبط ایتمکی بالتصمیم ترتیب ایتدیکی بر فرقهٔ عسکریه‌یی ابن عمی (محمد بن القاسم) ك قوماندایسی آلتنه و یره‌رك هندستانه سوق ایتدی .

محمد او وقت اون یدی یاشنده بر جوان و بین الاقران حماست وغیرت مفرطه ایله مشاربالبنان ایدی .

کنج قهرمان هنده وصولنده اعاظم ملوکدن (داهر) ك ممالکنه هجومه مشابرت ایتمکله داهر مقابلهٔ شدیده‌ده

بولنمش ایسه‌ده میدان حربده مقتول اولدیغندن هندلیلر فنا حالده منهزم اولدیلر .

محمد بو مظفریتك ثمره‌سنی اقتطاف ایتمك ایچون مسارعةً دیبل، کیرج، برها شهرلرینی فتح وبر چوق نقود وخزائن اغتنام ایتدی .

اشهر خلفای امویه‌دن (عمر بن عبدالعزیز) که او صره‌لرده حجاز والیسی ایدی . حجاجك عراق اهالیسنه اجرا ایتمکده اولدیغی ظلم وتعدیدن حسب الحمیه متأسف اولمق ملابسه‌سیله عزل و تبدیلنی بر صورت بیطرفانه‌ده خلیفه‌یه اخطار ایلدی .

بو خبر حجاجك واصل سمع اطلاعی اولنجه عمر ابن عبد العزیز کبی عدالت پرورلکله انفراد ایتمش بر وجود نادری لکه‌دار ایتمك غیرتنه دوشه‌رك وقعه‌دن اصلا معلوماتی یوق ایمش کبی خلیفه‌یه یازدیغی بر مکتوبده (عراقی آتش اختلال ایچنده براقان ارباب فسادی نه‌صورتله قهر ایتدیکم معلومکزدر . بو مفسدلر بوراده دیکیش طوتدیره‌میه‌رق حجازه بالعزیمه التجا وتخلیص نفس ایدیورلر .

بو مثللو حالار بنیان امور دولته وهن وضعف ایراث ایدر .

عمر ضعیف القلب وحلیمدر. حرمینده ضبط وربطه مقتدر بر آدم بولندیرلملیدر !) زمینده شکایتلر تحریر

ایتدیکندن ولید حجاجك اشعارینی معقول كوره‌رك عمر ابن عبدالعزیزی عزل و (عثمان بن حیان) ی مدینه‌یه و (خالد بن عبد الله القسری) یی مكه‌یه والی نصب ایتمشدر.

حجاج بو صورتله بقای مأموریتنی تأمین ایلدكدن صكره (٩٤) ده ویردیكی یكی امرلر اوزرینه (محمد ابن قاسم) هندden بعض محلاری و قتیبه شاش، فرغانه، خجند، كشان كبی بر طاقم بیوك شهرلری فتح ایتدی.

حجاج مقدما ابن اشعثی تركستان سفرینه مأمور ایتدیكی اثناده كبار تابعیندن (سعید بن جبیر ابن هشام الاسدی ابو محمد الكوفی) یی معیتنه ویرمش ایدی.

ابن اشعثك اختلالی اثناده سعید دخی اشتراك تهمتیله مظنون اولمق حسبیله مؤخراً حجاجك النه دوشمامك ایچون مكه‌یه قاچمش واوزماندنبری اوراده اقامت ایتمكده بولنمش ایكن والئ جدید سعیدی دردست ایله حجاجه كوندر-دیكندن وصولنده حجاج (سن سعید بن جبیر دكل شقی بن كسیرسك !) دیه‌رك قتل ایده‌جكنی سویلدی.

سعید (سنك كبی بر ظالمك الیله قتل ایدیله‌جك اولور ایسه‌م او وقت سعیدلكمه بر ده شهیدلك منضم اولور !) دیدی.

حجاج سعیدك بو جرأتنه حدتلنه‌رك زواللی یی

قتل ایتدیرمشدر که بوهیکل مظالمك خون ناحقنی اساله ایتدیکی بونجه انسانلرك الڭ صوکی بیچاره سعید اولمش ایدی .

روایات تاریخیه‌دندرکه حجاج رؤیاسنده علی الاکثر سعید ایله اوغراشیر ایدی !

بر کیجه ینه رؤیاسنده سعید (یاعدو الله ! نه ایچون بنی بغیرحق قتل ایتدك ؟) دیه‌رك اوزرینه هجوم ایتدیکندن حجاج (مالی ولسعید بن جبیر !) سوزینی باغیره باغیره سویلکده اولدیغی حالده اویانمشدر .

(۹۵) ده حجاج قتیبه‌نك نزدینه عراقدن بر خیلی عسکر کوندره‌رك ترکستانده واقع (کشماهن) ه کتمسنی یازمش وهندستانده فتوحاته باشلامه‌سنی دخی محمده امر ایتمش ایدی .

قتیبه کشماهنه واصل اوله‌رق ضبط ایتمش و محمد بعض بلاد هندی تسخیره تشبث ایلمش ایسه‌ده اوصره‌ده شوالده وروایت اخرایه کوره رمضانده حجاج وفات ایتدی .

بو خبر بونلره واصل اولنجه فوق العاده مغموم ومأیوس اوله‌رق قتیبه مروه و محمدده ترك سفر ایلیه‌رك مقر مأمور یتنه معاودت ایلمشدر .

قتیبه ایله محمد حجاجك ایکی سیف جلادتی مقامنده ایدی .

ایکیسی ده خلیفه‌نك امریله ینه مأموریتلرنده قالمشلر ایسه‌ده صکره‌لری ولیدك وفاتیله قرداشی سلیمانك مقام خلافته جلوسنده سند ولایتنه والی اولان (یزید بن ابی کبشة السکسکی) سلفی محمدی دردست ایدرك مقیداً عراقه کوندردیکندن (صالح بن عبد الرحمن) ك امریله قتل ایدلمشدر .

قتل اولنه‌جغنی اکلادیغی اثناده حسب حال فلاکت اشتمالی اولمق اوزره شو بیتی انشاد ایتمشدر :

اضا عونی وای فتی اضا عوا
لیوم کریهة وسداد ثغر

زواللی کنج بهادر شو بیتیله حیاتنی غائب ایلیه‌جکنه دکل عالم اسلامیتك کندی کبی لازم الوجود بر عسکری ضایع ایده‌جکنه آجیر ایدی‌که کندیسی حقیقةً او زمانك الك بیوك قهرمانلرندن ایدی .

حجاج اللی اوچ ویاخود اللی درت سنه قدر معمر اوله‌بیلمشدر . غایت ظالم وخونریز ایدی .

یکرمی سنه عراقه مسلط اولوب بیکلرجه جانلر یاقش ویك چوق اوجاقلر سوکندیرمشدر .

یوز یکرمی بیك بی کناه آدمك قاننی آقتمق اونودیلیر جنایتلردن دکلدر .

وفاتنده نمونهٔ دوزخ اطلاقنه شایان اولان زندان ظلمنده سکسان بیك محبوس بولنوب بونلرك اللی بیکی ارکك، اوتوز بیکی قادین ایدی .

کندیسی بوندن اون ایکی عصر اول دنیایه کلوب کتمش ایکن ظلمك اسمنه اضافتله بوکونکی کون بین الملة (حجاج ظالم) نامیله یاد اولنمسی شدت وشهرت اعتسافنه دلیل کافیدر .

آثار وافعال ظلمیه‌سی تفصیل اولنسه جلد جلد کتابلر تشکل ایدر .

بر کون عمر ابن عبد العزیزك مجلسنده ولیدك والیلرینك حالندن بحث اولندیغی صره‌ده عمر (عراقده حجاج، مصرده قره بن شریك، مدینه‌ده عثمان بن حیان، مکه‌ده خالد بن عبداه القسری امتك باشنه برر سیف بلادر !) دیمشلردر .

عبد الملك (یا حجاج: عیبلرکی بیلیرمیسك ؟) دیمکله حجاج (اوت بیلیرم ! لجوجم ! حقودم ! حسودم !) دینجه

عبد الملك (اویله ایسه سنك شیطان ایله مناسبت تامه‌ك وارایمش !) دیدی .

حجاج (شیطان بنی کوردکجه خوفندن مسالمه ایدر !!!) دیمشدر .

مع مافیه کرك عبد الملك وکرك ولید حجاجك مفتونی ایدی .

حجاج حقنده سو یلنان سوزلر، ایدیلان شکایتلر عندلرنده کأن لم یکن حکمنده ایدی .

برنجیسی حسام فاتحانه‌سیله روملری لرزه‌ناك ایدرك دائرهٔ اسلامیتی شرقاً بلاد چینه وغرباً دیار بر بره قدر توسیع ایله شان وشوکت ملتی اعلا ایتمش وایکنجیسی ترکستان، اندلس، سند کبی قطعات عظیمه‌نك فاتح نامداری بولنمش ایکن حجاجك بو قدر مظالمنی منع ایتمامه‌لری غرائبدن صایبلیر !

بعض مدققین مؤرخین خلیفه‌لرك محبت واقعه‌لری اسباب حقیقیه‌سنی حجاجی خوارجه قارشی بر سدآهنین عد ایتملری احتماله حمل وعطف ایدیورلر .

حجاجك مظالم وتعدیاتی میدانده اولمقله برابر قتیبه واسطه‌سیله ترکستانك ومحمد بن القاسم معرفتیله سندك فتح وتسخیری امرنده بذل ایتدیکی غیرتلر ناقابل انکاردر .

فقط يالكز بو غيرتلر عالم انسانيتی تخريب ايدن بونجه سوء احوال وحركاتنی محاكمات تاريخيه نقطهٔ نظرندن اسقاط ايدەمز .

سرآمدان فصحا وخطبادن ايدی.

مشاهيردن ابو عمرو بن العلا (حجاج ايله حسن بصريدن افصح كيمسه كورمدم!) دير ايدی .

حجاجك استنباط غوامض ادبياتده كی اقتدارينی كوسترن وقوعاتدندركه بغدادده خوارج فرقەسنك غليانی اثناده بعدالعشا سوقاقده كزنلری قتل ايتمسنی مأمور ينه امر ايدر . مأمور بر كيجه كزر ايكن نشوهٔ رحيق ايله سرمست اولمش بش نوجوانه تصادف ايلر . قتللرندن اول ايچلرندن برينی ديكرلرينه ترجيح ايله كيمك نەسی اولديغنی صورار . چوجق شو قطعەيی اوقور :

انا ابن من دانت الرقاب له

مابين مخزومها وها شمها

تأتيه بالرغم وهی صاغرة

فيأخذ من مالها ومن دمها

مأمور بو جوابدن چوجغك خليفه‌نك اقرباسندن اولديغنه ذاهب اوله‌رق قتلندن اجتناب ايدر .

ايكنجيسنه سؤالنى تكرار ايلر . چوجق بو قطعه‌يى اوقور :

انا ابن الذى لاينزل الدهر قدره
وان نزلت يوما فسوف تعود

ترى الناس افواجا الى ضوء ناره
فمنهم قيام حولها وقعود

مأمور مآل قطعه‌دن چوجغك اكابر دولتدن بريسنك اوغلى بولنديغنى ظن ايدرك سؤالنى اوچنجينك اوزرينه عطف ايدر . اوده شو قطعه‌يى اوقور :

انا ابن الذى تأتى السحاب لارضه
موسوقة بحمولها لم تأرس

تهدی الیه من نفائس حملها
وانالذی بیدی حیاة الانفس

مأمور چوجغی خلیفه‌نك ساقیسنك اوغلی ظن ایدر.
دردنجیسنی چاغیروب سؤال سابقنی تکرار ایلر.
چوجق بو قطعه‌یی اوقور :

انا ابن الذی تأتی الوفود لبابه
واحشا وهم من جوعهم تتوجع

یمضو اشیاعا لیس فیهم جایع
والجوع ان عاد الیهم یرجع

مأمور عظمت مزایای شعردن چوجغك منسوبین
سلطنتدن بولندیغنه ذاهب اولور.

بشنجیسندن کیمك نه‌سی اولدیغنی صورار. او دخی
شو قطعه‌یی اوقور :

انا ابن الذى للهام يقطع عامدا
لايختشى فى فعله ان يسأل

وسلاحه فى يده مشهورة
ودماء قتلا ها عليه ينزل

مأمور چوجغك سرعسكرك اوغلى بولنديغنى ظن ايدر .
بناءً عليه بشينكده بلااستيذان قتلنه جسارت ايده‌میه‌رك فرداسى كونى نزد حجاجه كوتوره‌رك نقل ماجرا ايله زعمنجه باباری كيملر اولديغنى تقرير ايدر . حجاج قطعه‌لرى چوجقلره تكرار اوقوتديردقدن صكره حضاره خطاباً شو اشعاردن بابالرينك كيملر بولنديغنى اكلايوب اكلايه‌مدقلرينى صورار . حضار پدرلرينك مراتب عاليه اصحابندن اولمق لازمكله‌جكنى سويلر .

حجاج (خير ! ايش اكلاديغكز كبى دكلدر . برنجينك باباسى حجام ، ايكنجينك آشجى ، اوچنجينك سقا ، دردنجينك اكمكجى ، بشنجينك قصابدر !) دير . چوجقلر پدرلرينك صنعتلرينى مقر ومعترف اولدقلرندن حضار حجاجك حدت ذكا وشدت دهاسنه حيران اولورلر .

بناءً علیه حجـاج (اولادکزه تعلیم علم وادب ایدکز.
بو چوجوقلر بویله ادیب اولمه‌لر ایدی بیونلری اورلمش
کیتمش ایدی!) دیه‌رك چوجقلری مطیباً آزاد وشو شعری
انشاد ایدر:

کُنِ ابْنَ مَنْ شِئْتَ وَاکْتَسِبْ ادبا
یُغْنِیكَ مَضْمُونُهُ عَنِ النَّسَبِ

اِنَّ الْفَتیٰ مَنْ یَقُولُ ها اَناذا
لَیْسَ الْفَتیٰ مَنْ یَقُولُ کانَ اَبی

(صوك)

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ٦ | طابع وصاحبی : مهران

امام مطهر

—

امام مطهر یمنده حکم فرما اولان ائمهٔ زیدیه‌نك اشهر مشاهیرندن ایدی .

طقوزنجی عصر هجری ابتدالرندن یتیشان اجلهٔ مبارزان عربدن اولوب بطش وشدتیله اقلیم یمنی وملوك مجاوره‌یی لرزه‌ناك ایتمش وسنه‌لرجه نعره‌زن (هل من مبارز) اولدیغی حالده حکم غالبانه‌سنی اجرا ایلمش ایدی .

سلاطین مصریه‌دن (قانصو غوری) و (طومانبای) ك اردولرینی تارمار ایدرك عساکر عثمانیه ایله ییللرجه چارپیشمش ایدی .

کینه‌سی شویله‌در :
(امام مطهر ابن امام شرف الدین یحیی ابن شمس

الدین ابن مهدی ابن یحیی المرتضی ابن احمد ابن امیر مرتضی ابن مفضل ابن منصور ابن امیر مفضل ابن حجاج ابن امیر علی ابن یحیی ابن امیر معتضد بالله القاسم ابن امام یوسف الداعی ابن امام منصور بالله یحیی ابن امام ناصرلدین الله احمد ابن امام الداعی الی الحق یحیی ابن حسین ابن امام قاسم ابن ابراهیم طباطبه ابن اسمعیل دیباج ابن ابراهیم ابن حسن مثنی ابن حسن سبط ابن امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب (رضی) .

آوان شباتنی پدری امام شرف الدینك مکتب فضل وتربیه‌سنده کچیرمش وهنوز اون طقوز یکرمی یاشلرنده ایکن بین العرب علم ونجدتله شهرت یاب اولمش ایدی .

وقتا که مصر چرکسلری دولت عامریه اردولر ینی پریشان ویمنی ضبط ایدرك اوکلرینه کلان قبائلی قتل ایله انواع مظالم وتعدیات اجرا ایتمکه باشلادیلر .

امام شرف الدین وطننی چرکسلردن قورتارمق ایچون امامت دعواسیله ظهور ایلدی که وقعه‌نك زمان جریانی (٩١٢) سال هجریسنه مصادف ایدی .

شرف الدین طوپلایه‌بیلدیکی عسکری و مخدومی

مطهری مستصحباً (بلادحجه) دن صنعاده کی چرکسلر اوزرینه یوریدی .

اوصره‌لرده (یاوز سلطان سلیم) ك مصرده کی غلبات مشهورهٔ جهانگیرانه‌سیله طومانبایك قتلی خبرلری چرکسلرك افکار واذهانی مختل ومشوش ایلدیکندن امام آز زمان ایچنده شدتلی هجوملر ایله چرکسلری برباد ایدرك بحر احمر سواحلنه‌قدر رجعت ایتدیرمکه مجبور ایلدی .

وصنعایی ضبط ایله دار الملك اتخاذ ایتدی .

بو وقعه‌لرده کنج مطهرك التماع سیف حماستی یار واغیارك کوزلرینی قاشدیرمش وبو سببلرله هر طرفده بحقٍ مشار بالبنان اولمشدر .

بوندن صکره پدریله برلکده آل منصور محاربه‌لرنده قهرمانلغنك آثار متعدده‌سنی کوسترەرك قومانداسی آلتنه آلدیغی بر فرقهٔ عسکریه ایله جبل تیس، شعب المصاقره، قاهرهٔ عائین، مصنعه، حجار، غیل بلادینی فتح ایله مظفراً صنعایه عودت ایلدی .

بو آرالق آل منصور اخذثار و انتقام ایتمك ایچون

متنفذان مشـایخدن (عبد الملك بن طاهر) ایله بالاتفاق امام علیهنه قیام ایتدکلرندن مطهر (بلا دحب) اوزرینه یوریمکله بونلر ایلك صدمه‌ده پریشان ورهرو وادیٔ فرار اولدیلر .

(٩٣٠) ده امرادن (مجد الدین) ك وقوع بولان عصیانی دفع وازاله ایلمك ایچون مطهر ینه سلاح قوشانمش وهمدان دیارنده واقع (منقب) و (مدع) ده مهاجمات خونریزانه ایله مجد الدینی مغلوب ومنهزم ایتمشدر .

(٩٣١) ده (منیف) و (عطشان) قلعه‌لری اهالیسی عرض انقیاد ومطاوعت ایتمشـلر ایسه‌ده (طیبه) خلقی اظهار مخالفت ایلدکلرندن مطهر اوراسنی‌ده اورمقٔ اوزره حرکت وبعد المواصله منجنیقلر ایله تخریب حصنه مبادرت ایتدی .

اهالی مطهرك صولت شـدیده‌سـنه قارشی بر شیٔ یاپه‌میه‌جقلرینی اکلادقلریچون قلعه‌یی تسلیم ایلدیلر .

اورادن مناعت ورصانتله مشهور وبنابرین تسخیری اهم والزم اولان (حضور المصانع) قلعه‌سنی آلمق ایچون عزیمت ایتمش وبر اقشـام اوستی پیشـگاهنه مواصلتنی

متعاقب حربه مباشرتله صباحه قدر اوغراشه‌رق سکنه‌سنك واقع اولان استیمانلری اوزرینه محل مزبوری دخی ضبط ایلمشدر .

بوندن صکره باب المندبه طوغری ایده‌جکی حرکت عسکریه‌نك مقدماتندن اولمق اوزره (عدن) طریقی اوزرنده مسکون اولان قبائلك استحصال اطاعتیچون قوتلی بر اردو ایله صنعادن قالقمش و کتن، کمیم، بلاد آنس، بلاد طاهریه، بلاد دمت کبی هر بری بر حاکم مستقلك الندە بولنان قطعاتی حسام فاتحانه‌سنه باش اکدیرمشدر .

بلاد دمت ملحقاتندن (مقرانه) ده‌کی چرکسلرك بقیه‌سی دخی قهر وسطوتندن اورکه‌رك درعقب استیمان ایتدیلر .

مقرانه‌دن غار وجبن طرفلرینه کیدرك ضبط ایلدی. جبندن (بلاد رداع) ه کیتمش ایسه‌ده رداعیلر مقاومته قالقیشدقلرندن بالمقابله پك چوق نفوس قتل وقرا وقلاعنی هدم ایتمش ونهایت اهالی طالب عفو وامان اولدقلرندن رداع وتوابعنی آلدیغی کبی بعض حصنلرده قالمش اولان

بلاد طاهریه عسکریله چرکسلری تحت مطاوعته ادخال ایلمشدر .

رداعدن (بلاد عراس) ه انتقـال ایله اورالرینی‌ده حرباً ضبط وعراســده بولنان (باطنیه) مذهبی رئیسی (علی ابن جعفرالداعی) یی اسـیر ایدرك صـنعایه پدری نزدینه کتیرمشــدرکه بوغلبات وفتوحات متسلسلهٔ رستم پسندانه‌سی بنیان حکومت امامیه‌یی رهین استوار ومطهرك شان وشرف قهرمانانه‌سنی واصل اقصای اشتهار ایلمش ایدی .

(۹۳۵)ده بنی وهاشده کائن (ظفر) قلعـه‌سنی ضبط ایتمك اوزره حرکت ایلمش ایسه‌ده استعمال سیفـه حاجت قالمقسزین یالکز دهشت ورودی اهالی‌یی قلعـه‌یی تسلیمه مجبور ایتمشدر .

(۹٤۰)ده آل منصوردن (جوفین) قبائلی (امیر ناصر ابن احمد)ك قوماندا سنده بولندقـلری حالده شرف‌الدین اوزرینـه یوریدکلرندن مطهری استصحـاب ایله بالذات حرکت ایلدی .

اثنای راهده (سواد) ده طرفین عسکری تقابل ایدنجه محاربه‌یه باشلادیلر .

بر بیوك صحرا موقع حرب اولدیغندن سوار یلرك یكدیكرینه شدت حملاتیله آتلرك نعللرینك ضربانندن حاصل اولان توزلردن بربرلرینی فرق ایده‌مزلر ایدی .

حربك ابتدالرنده صول جناح عسکری بوزلمش ایسه‌ده مطهرك ثباتی ثمره‌سیله تکرار تحشد ایتدكلرندن ایدیلان بر هجوم شیرانه اوكنده امیر ناصرك اردوسی پریشان اولمش ومطهر ایسه عقب کیرلكه باشلایه‌رق (بلادزاهر)ه قدر النه كچنی قلیجدن كچیرمشدر .

بوندن صكره امام ایله مطهر ثروت ومعمور یتله مشهور اولان (صعده) یی آلمق ایچون حركت ایلدیلر . مطهرك ولولهٔ فتوحاتیله صعده‌لیلرك ذاتاً قولاقلری طولمش بولنمق حسبیله مملكتی حربسز تسلیم ایتدكلرندن پدر ومخدوم اوشهر شهیره وضع قدوم ایتدیلر .

قبائل مجاوره كاملاً دخالت ومطاوعت ایتمش ایكن (امیر ناصر ابن احمد) تأدیب سابقك آجیسنی اونوده‌رق خصومتده ثبات كوسترمش ومعمافیه ترتیب ایتدیكی بر اردو ایله صعده‌یی اورمق ایچون حركت ایلمش بولندیغندن مطهر دشمنی استقباله چیقمش و(حسینیات) طرفلرنده فریقینك التقالرنده امیرك عسكری فنا حالده

منهزم ويدى يوز كشيسى اسير اولديغندن مطهر اسرائى آلەرق صعدەيە عودتندە جملەسنى قتل ايتديرمشدر .

(٩٤١)دە پدريله برابر (نجران) اوزرينە يوريەرك بورالرينىدە آلديلر .

نجران بر قطعهٔ جسيمە اولمق جهتيلە تماميلە توثيق ادارەسنى حاصل ايدنجەيە قدر مطهر اورادە قالمش وامام صعدەيە وصعدەدن دخى مكمل بر مظفريت الايلە صنعايە عودت ايلمشدر .

بو شعشعەلى آلايك ختامنى متعاقب امامى مر المذاق ايدەجك بر خبر واصل اولمشدر كە اودە اكثر قبائل جنوبيەنك سرآمدان ارباب سيفدن (على ابن محمد البعدانى الشرامى) و(شريف يحيى السراجى) و(عامر ابن داود) لك قوماندالرندە بولندقلرى حالدە حدودى تجاوز ايتدكلرينە دائر ايدى .

بناء عليه امام بو داهيهٔ دهيانك دفعيچون همان نجراندەكى مطهرك شجاعتنە مراجعت ايلدى .

مطهر عاجلاً بيك دوه تدارك وبهرينك اوزرينە اوچر گزيدە عسكر اركاب ايدرك يولە چيقدى .

ومتفقين عسكرينك خبرى اولمقسزين يلديرم كبى

سراجینك اردوسنك بولندیغی موقعه یتیشەرك برنجی حملەده هیسنی استیصال وسراجینك سراج حیاتنی منطفی ایلدی .

قید اسارته کرفتار اولانلردن بیك کشی یی حضورنده قتل ایتدیرمش وکندیسی بر استر اوزرنده وعارضەلی یرده بولندیغندن مقتولینك قانی حیوانك دیزلرینه قدر چیقمشدر !!!

بو هزیمت اوزرینه هنوز کریده بولنان علی وعامر معیتلرندەکی عسکر ایله رجعت ایتمشلر ایسەده مطهر تعقیبه بالابتدار علی یی (جبل شروات)ده یقالایوب قتل ایتدیرمش وعامر ایسه عدنه قدر قاچدیغندن اله کچیریله‌مامشدر .

بوندن صکره مطهر بونلرك النده بولنان تعز، لحج، دارم، بلاد حبان، بلاد حبیش، خدد، المضاع، الحضرا، تعکر، نفمان، اخشا، توعد، ریمه، عزان، قاهره، ابین، حنفر کبی بر چوق امصار وقلاعی بلا مانع ضمیمهٔ ممالك امامیه ایتدی .

ایشته مطهر دائرهٔ حکومت پدری شمالاً صعده وجنوباً عدن حدودینه قدر توسیع ایتدکدن صکره غرباً بحر احمره قدر اولان محللری ده آلمق مقصدیله معیتنده

برادری (شمس‌الدین) اولدیغی حالده (٩٤٣)ده چرکسلرك مقر حکومتی اولان (زبید)ه متوجهاً حرکت ایلدی .

بو خبر چرکسلرك قوماندانی اولان (ناخدا احمد بك)ك رسیدهٔ صماخ اطلاعی اولنجه مطهرك صولتنه قارشی طوره‌میه‌جغنی بیلدیکیچون زبید قربندن جریان ایدن ایرماغی اطرافده‌کی ترلاره چویره‌رك مملکتی بطاقلقلر، چامورلقلر ایله احاطه ایتدی .

مطهر زبید اوکنه کلور کلمز سواریلریله پیاده‌سنی هجوم ایتدیردیکندن حیوانلر، عسکرلر بطاقلقلر ایچنده قالدیلر .

چرکسلرك متعدد استحکاملر درونندن آتدقلری قورشونلر نه ایلریله‌مه‌لرینه ونه‌ده کریله‌ملرینه میدان ویرمدیکندن منهزم اولدیلر .

مطهر هرنه قدر بو حربده مغلوب اولمش ایسه‌ده چرکسلرده‌ده قوت وطاقت اثری قالمامشدر .

چونکه غلبات سابقه‌سی نتائجندن اوله‌رق چرکسلری هر طرفدن سوره‌رك زبیده‌کی جمعیتلرندن بشقه دیکر بر یرده قوتلری قالمدیغندن غالبیت واقعه بونلره پك بهالی اوطورمش وبناءعلیه مطهرك مغلوب اولنجه‌یه قدر کوستردیکی مقاومت شدیده‌نك تأثیراتی ارتق چرکسلرده مکنت وقدرت براقامش ایدی .

ختام حربی متعاقب برادری وامراسی ایله قورتا-
ره‌بیلدیکی عسکرینی مستصحباً بالضروره رجعته باشلادی.
معهود عامر ایسه مطهرك مغلوبیتنی فرصت عدایله
جمع ایده‌بیلدیکی عسکر ایله مقابله‌سنه چیقمش ایدی.
مطهر نه قدر مغلوب ومنهزم اولسه ینه اویله پك
چوق عامرلری تپه‌لیه‌بیله‌جك قهرمانلردن اولدیغیچون
عامرك بوحرکتنه اصلا اهمیت ویرمیه‌رك (ام قریش)
طرفلرنده خصمنه تصادفنده حملهٔ نخستینده اردوسنی
بوزه‌رق تکرار عدنه قدر قاچیره‌شدر.
بر مدت صکره مطهر ایله پدری وبرادری شمس
الدینك اره‌لرینه نفاق وعداوت طاری اولدیغندن بو
اتفاقسزلغك نتائجندن اوله‌رق اکثر طرفده آثار اغتشاش
ظهور ایتمکده وبوصره‌لرده استانبولدن یمن سفرینه
مأمور ایدیلان (اویس پاشا) نك تعز و حوالیسنی ضبط
ایدیشی امام شرف الدینی تلاشه دوشورمکده ایدی.
مطهر ایسه صنادید قبائله مکتوبلر کوندره‌رك پدر
و برادرینك حاللرندن شکایتله کندیسنه تبعیتی تکلیف
ایلدیکندن وخلق ایسه ذاتاً مفتون اخلاق و
اطوار بهادرانه‌سی بولندیغندن طرف طرف عرض تا-
بعیت ایتمکده واویس پاشا دخی صواعق شمشیر عثمانی

ایله قبائل جنوبیه‌نك تمام جمعیتلرینی پاره‌لمقده ایدی .

بو جهتلرله شرف الدین مطهره قارشی طوردقجه حکومت امامیه‌نك رهین زوال وانقراض اوله‌جغنی اکلادیغیچون (۹۵۲) ده موقع امامتی ایستر ایسته‌مز مطهره ترك ایدرك دیکر اوغلی شمس الدین ایله برلکده بر کوشه‌یه چکلمشدر .

ایشته قوجه‌یمن قهرمانی بونجه اخوان واقاربی موجود اولدیغی حالده مجرد حصافت وکفایت مفرطه‌سی الجاسیله اهالی بیننده حاصل ایتدیکی وثوق واعتمادك ثمره‌سی اوله‌رق بویله برزمان فترت نشانده واصل موقع امامت اولدقدن صکره نامنه سکه ضربی وقوهٔ جنودیه‌نك تنظیم واصلاحی ایله مشغول ایکن چرکس بکلرندن اولوب خدمت عثمانیه‌یه کیرمش اولان (اوزدمیر) ك صنعایی آلمق ایچون تعرضدن حرکت ایله تقرب ایلدیکنی استخبار ایلدی .

وقتاکه عثمانیلر صنعا اوکنه کلدیلر . مقدارلری مطهرك قوتنه نسبتله درت بش قات زیاده اولدیغی کبی برچوق طوپلر دخی موجود اولدیغندن ومع مافیه او ارالق اردوسنده بولنان برادرزیله ایشه یرار بعض امرانك کندیسنی ترك ایتملری مقاومت ومدافعه امکانی کوچلشدیردیکندن مطهر برقاچ دفعه چار-

پیشدقدن صکره بیهوده اوغراشمقدن صرفنظرله ایلریده تلافیٔ مافات ایتمك اوزره جهت شمالیه‌ده واقع (ضلع) طرفلرینه چکلمکله عثمانلیلر صنعایی ضبط ایتدیلر .

اوزدمیر (ابراهیم چلبی) یه تودیعاً مطهره بر مکتوب کوندره‌رك بعض قلعه‌لرك ترکنی ویاخود اللی بیك التون ویرلمسنی بیلدیرمکله امام او صره‌ده کوردیکی مجبوریت سیاسیه‌یه اتباعاً شق ثانی‌یه موافقتنی جواباً یازمش ایسه‌ده اوزدمیر بو موافقتی عجزه حمل ایله نصلسه نابجا برغروره دوشه‌رك ایجابی مقدار عسکر ایله مطهرك اوزرینه یوریمشدرکه عثمانلیلرك یمنده اوغرادقلری بونجه فلاکتلرك مقدمه‌سی ایشته بووقعه اولمش ایدی .

طرفین ثلاده التقا ایدنجه محاربه‌یه طوتیشدیلر . برحالده‌که نائرهٔ کیرودار قرق کون اشتعال ایتمش وحسابسز قانلر دوکلمشدر .

محاربه‌نك بوقدر دوامنی استلزام ایتدیرن سبب حقیقی ایسه شرف الدین ایله اوغلی شمس الدینك اسکی آجی‌یی چیقارمق ایچون مطهر علیهنه عسکر طوپلایه‌رق کوندرمش اولملری ماده‌سی ایدی .

حال بومرکزده ایکن مطهرك حماست فوق‌العاده‌سی شو اوچ اتفاقدن حاصل اولان قوتلری محو ایتمش

ونهایت اوزدمیر تأثرلی برمصالحه‌نامه‌یه وضع امضا ایله کمال اسفله مغلوباً صنعایه دونمشدر.

(٩٥٥) ده اوزدمیر نقض عهد ایله بغتةً تکرار مطهر اوزرینه هجوم ایلدی.

امام (بون) ده خصمنه تصادف ایدنجه بردرجه‌ده پریشانلغه اوغرادی که اوزدمیر نه‌یه اوغرادیغنی بیله‌میه‌رك صنعایه قدر حرباً رجعت وارتق مطهره قارشی قلیچ چکمامکه نیت ایلمش ایدی.

امام ایله عداوت وخصومتك تمادی وتوالیسی حالنده تحصل ایده‌جك سوء نتیجه استانبولجه اکلاشلمش بو-لندیغندن طرف پادشاهیدن تألیف ذات البینی آمر اوله-رق مطهره خطاباً یازیلان نامهٔ همایونی حاملاً (نشار مصطفی بك) (٩٥٨) ده یمنه مواصلت ایتدی.

نه چاره‌که اوزدمیرك شدت انفعال وانتقامنك سکونت بوله‌مامسی ومع مافیه مصطفی بك ایله بینلرینه تضاد واختلاف کیرمسی واماده‌ده بونلرك حالندن امنیتسزلك کلمسی امر تألیفك حصولنه مانع اولدی.

بناءً علیه طرفین اردولری تجدید مخاصماته باشلا-یه‌رق ثلا قربنده واقع اولوب (مشهد) دینیلان موقع یکی محاربات خونریزانه‌نك مشهد فجیعی اوله‌رق آیلرجه دره‌لر کبی قانلر دوکلدی.

طرفینك غیرت خصومت کارانه‌لرینی کوسترر وقائع غریبه‌دندرکه او جوارده بولنوب متانت ورصانتله مشهور اولان (ناصره) حصنی آلمق ایچون عثمانلیلر بو قدر قان دوکدکاری حالده آله‌مزلر .

نهایت حصنه طوغری تحت الارض بر یول آچیله‌رق هجومی تنسیب ایدرلر . خفیاً عملیات ترابیه‌سنه باشلارلر . ایش محصور ینه عکس ایدنجه اونلرده مطهرك ویردیکی امر وجهله عثمانلیلرك باشلادیغی یولك استقامتندن حفریاته مسارعت ایلرلر . وقتاکه ایکی یول برلشور . ایکی طرف عسکری قانلی بر محاربه‌یه طوتیشه‌رق زیر زمین دهشتلی بر عربده‌گاه اوله‌رق بیکلرجه یکیت محو اولور کیدر. مظفریت ینه مطهرده قاله‌رق یولی ضبط ایدر .

طرفین بوصورتله جانسپارانه چالیشمقده ایکن آره‌یه بعض علما وفقها کیره‌کله شو اوچ قهرمانك تیغ حدتلری نیام فراغتده وضع ایتدیرلمش ویکیدن برمصالحه عقد ایدیله‌رك مطهره طبل وعلم سلطانی ایله سنجاق بکلکی عنوانی ویرلمشدر .

داهیهٔ حربك بووجهله اندفاعی اوزرینه امام عسکرینك تنسیق وتکثیری وقلعه‌لرینك تعمیری وامور داخلیه‌سنك توثیقی مثللو ایشلر ایله اشتغال ایلدی .

بوحال آسایش اون بش سنه قدر امتداد ایدوب بومدت ظرفنده یمنه کلان والیلر ایله کوزلجه کچنمکده ایدی .

فقط (٩٧٤) ده والی اولان (رضوان پاشا) اوز دمیر معاهده‌سنی فسخ ایله دلخواهی وجهله یکی برمعاهده عقدی تکلیفنه قالقیشدیغندن بوتکلیف تجدد خصومته وحتی عموم اقلیم یمنك تکرار امامك النه کچمسنه سببیت ویرمشدر .

شویله‌که :

رضوان پاشا صنعایه ورود ایدر ایتمز برلکده کتیرمش اولدیغی (قاضی کرانی افندی) یی نزد امامه کوندره‌رك اسکیدن نصلسه مساعده اولنان شرائط صلحیه‌نك فسخنی تکلیف ایلدی .

امام تکلیف واقعك کندیسنجه قابل قبول اوله‌میه‌جغنی افاده ایدنجه قاضی افندی برصورت تهدید کارانه‌ده ایشك فنایه واره‌جغنی سویلدی .

مطهر (سزك افکارکز صلح وصلاح دکل افساد احوالدر . تکلیفکزده اصرار ایدرسه‌کز آله‌جغکز جوابی بندن دکل شو قلیجدن آلیرسکز !) دیه‌رك قاضی افندی‌یی اعاده ایتدی .

افندی بو جوابدن مغبر ومنفعل اولدیغندن عودتنده

پاشايي مطهر عليهنه حركتده تشويق ايتمكه باشلادى .

پاشانك ساده دللكى ايسه وخامت عاقبتى ادراك وكشفه مانع اولمغله مطهره قارشى اعلان حرب ايلدى .

خلق ذاتاً پاشانك شدت ادارەسندن خشنود اولمامقده بولندقلرندن بو اعلان حربدن بر قاتدها صغويه‌رق طرف امامه تبعيته باشلاديلر .

بو خلالده پاشانك (وادئ سر) ه سوق ايلديكى برفرقهٔ عسكريه مطهرك امريله برادر زادەسى (حسين بن شمس الدين) طرفندن مغلوب ايدلديكى كبى بر ياندن مقدما عثمانليلرك النه كچن صعده وديكر ياندن ده حولان جبل حراز ، جبل ريمه ، تكرار مطهرك يد ضبطنه كچديكندن رضوان پاشا شاشيروب قالەرق قاضى افندى‌يه سرزنشلر ، ستملر ايدر ايدى .

چه سودكه ايش ايشدن كچمش وآتش صچاغى صارمش بولنديغندن مطهرك يوسفر استرداد ايتديكى يرلره علاوةً نهم ، حدا ، قيفه ، ذمرمر ، حشب ، ظاهر ، حفاش ، ملحان ، عمران كبى بر طاقم بلاد وامصار ترك اولنەرق معاهدهٔ سابقه‌يى قبول ايتمك ايستەميان پاشا او معاهدەدن دها زياده آجى برصورتله عقد مصالحه ايتدى .

او صرەده رضوان پاشانك انفصاليله (مراد پاشا)

نك واليلكله زبيـده كلديكى خبرى واصل اولديغندن مطهر همان صنعا اوزرينه يورييه‌رك محاصره وتضييق آلتنه آلدى .

فقط اوزون اوزادى يه اوغراشه‌رق وقت غائب ايتمكدن ايسه اوراده مقدار وافى عسكر براقه‌رق كنديسى اطرافه سوق عساكره الوريشلى بر نقطه‌يه عزيمت ايتديكى اثناده ايدى كه مراد پاشا ذماره كلمش ومقدمة الجيش اولمق اوزره (امير عجم احمد بك) قومانداسيله صنعايه طوغرى برفرقهٔ عسكريه يوللامش ايدى .

مطهر امير عجمك حركتنى خبر النجه (حسين ابن شمس الدين)ى مقابله‌سنه كونديركندن طرفينك (ذراع الكلب) كچيدنده تلاقيلرنده حسين همان هجومه ابتدار ايلديكندن امير عجم احمد بك مقتول وعسكرى كلياً منهزم اولمشدر .

مطهر بو وقعه‌يى متعاقب جهت جنوبيه‌ده واقع اب وجبله‌يه‌ده عسكر كوندره‌رك عثمانليلرك الندن استرداد ايلمشدر .

امام بوصورتله هرطرفه عسكر كونرديكى كبى الك بيوك قوتنى ذمار جهتلرينه تسريب وشجاعت وصداقتنه اعتماد ايتديكى (احمد البعدانى) يى اوزرلرينه قوماندان تعيين

ایدرك مراد پاشایی عادتا محصور برحالده بولندیرمغه باشلادی .

پاشا امیر عجم احمد بكك قتل وفرقه‌سنك پریشان ایدلدیكنی ایشیدر ایشتمز كیفیتی زبیده یازه‌رق بر قوهٔ جدیده ارسالنی طلب ایلدی .

زبید قوماندانی درعقب موجودمعیتیله یوله چیقمش ایسه‌ده ذمارك دائراً مادار محاصرهٔ شدیده آلتنده بولندیغنی ویانده‌كی عسكر ایله خط محاصره‌نك فكی قابل اوله‌میه‌جغنی آكلاینجه بالضروره ایلری‌یه كیده‌مدی .

مراد پاشا ذماردن چیقه‌رق صنعایه یتشدیكی وپیاده سواری اوچ بیكه قریب اولان محصورین ایله برلشدیكی حالده زبید قوتنه احتیاج كورنمكسزین مطهره غلبه ایده بیله‌جكی اعتقادنده بولندیغندن اولوجهله سبكبار اوله‌رق بركیجه خفیاً ذماردن حركت ایلدی .

بوخبر ذماره قریب (حبان) موقعنده بولنمقده اولان احمد البغدانی‌یه واصل اولنجه همان پاشانك كذركاهنده واقع (شلاله) ایرماغنه یتیشه‌رك ایرماغی هرطرفه بالاساله بطاقلقلر تشكیل وعسكرینی نقاط لازمه‌یه تعبیه ایدرك خصمنك ورودینه منتظر اولدی .

پاشا فرقه‌سیله شلاله قربنه كلنجه عساكر امامیه

ارقـه‌لرینی کسـه‌رك مهاجمات متتابعه ایله بطاقلقـلره دوشورنجه پاشا هرنه‌قدر مدافعهٔ شدیده‌ده بولنمش ایسه‌ده مقتول اولمش وعسکری محو اولوب کیتمشدر .

بو مدهش وقعه اوزرینه صنعاده‌کی عثمانلیلر ارتق امداد ومعاونت وروددن امیدلرینی کسدکلرندن مملکتی مجبوراً مطهره تسلیم ایلدیلر .

امام بوغلبهٔ کامله‌یی متعاقب هرجهته سوق ایلدیکی متعدد فرقه‌لر معرفتیله تعز قطعه‌سنی وعدنی و بحر احمر سـواحلنی دخی آلـدیغندن قوجه یمن اقلیمنی یعنی اوچ درت میلیون نفوسی تحت اطاعت وانقیاده ادخال ایتدی .

برصورتده‌که عثمانلیلرك النده زبیددن بشـقه بر یر قالمامش ایدی .

مطهر ایسه بونجه غلبات ایله اکتفا ایتمك ایسته‌میه‌رك اوراسنی‌ده تسخیر ایلمك غیرتنه دوشدی .

ومشاهیر جنکاوراندن (امیر ابن شویع) ی بر فرقهٔ عسکریه ایله زبیده یوللادی .

ابن شویعك (حیس) ه مواصلتنده (خیرالله) ك قوماندا سیله اوراده بولنان بر فرقهٔ قلیلهٔ عثمانیـه اطاعت ایتمدکلرندن محاربه‌یه طوتیشدیلر .

اوصره‌ده‌ز بیدده‌کی عثمانلیلر (امیرفیروز)ك قوماندا سیله حیسه یتیشدکلرندن محاربه اشتداد ایتمش ایسه‌ده عثمانلیلرك

آزالغی جهتیله نتیجهٔ غالبیت عساکر امامیه‌ده قالدیغنــدن مجبوراً رجعت ایتدیلر .

مطهر بو غلبه اوزرینه مملکتـه هجوم ایتمیوب یالکز شدتله بالمحاصره ضبطنی قــوماندانه امر ایتمش ایســه‌ده قوماندان حاضر عسکرك دماغلرنده لــذت غالبیت وار ایکن بالهجوم ضبطنی مناسب کوردیکـندن حیسده توقف ایتمیه‌رك حرکت ایلدی .

نفس زبیدده بولنان (حسن پاشــا) اطرافــده‌کی عثمانلیلری غایت یقــین محلاره طــو پلایه‌رق بر ایکنجی امرینه منتظر اولملرینی اشعار ایتدیکی اثناده ایدی‌که ابن شویع زبید اوکنه مواصلت ایتمش ایدی .

حسن پاشا عسکرینی آله‌رق دشمنلر ینــك قارشیسنه چیقار چیقمز حربه باشلادیغی کبی اطرافــده‌کی عثمانلی فرق مفرزه‌سی‌ده یتیشدیکـندن ابن شــویعك اردوســنی اورته‌یه آلدیلر .

طرفین برر حس ایله متحسس اولدقلری حالده جانلر-یني فدا ایدرلر ایدی .

عثمانلیــلر مغلوب اولدقــلری حالــده دکره دوکیله-رك اولمکدن بشقه چاره‌لری اولمدیغنی بیله‌رك چالیشــیر وابن شویع ایسه عثمانلیلر بو دفعه‌ده مغلوب اولور ایسه

امامی تماماً ارض یمنه مالك ایتمك کبی بریوك خدمت کوره‌جکنی دوشونه‌رك اوغراشیر ایدی .

نهایت نسیم ظفر جانب عثمانیانه وزان اوله‌رق ابن شویع فنا حالده منهزم اولدیغندن تعز حدودینه قدر رجعت ایلدی .

مطهر امرینك خلافنده حرکت ایتدیکیچون ابن شویعی تکدیر ایله برابر تعزه چکلمسنی بیلدیردی .

مع مافیه زبیده‌کی عثمانلیلرك حکومته اشتراکاری اولمدیغندن ایچه وقت مستقلاً اجرای حکومت ایتمش وفقط عثمانلیلرك بر کون اولوبده ینه هجوم ایده‌جکلرینی قویاً بیلدیکیچون زمانی بوش کچورمیوب ممالکنك نقاط ومواقع مهمه‌سنی استحکاملرله، قلعه‌لرله تحکیم وتقویه ایلمشدر .

بوصره‌لرده مصردن (عثمان پاشا) نك عساکر کلیه ایله زبیده واورادن عاجلاً تعزه ورودیله حرباً ضبط ایتدیکی ومشهور (قوجه سنان پاشا) نك دخی سردارلق عنوانیله برخیلی عسکری مستصحباً تعزه کلدیکی خبرلری آلندیغندن شو ملحمهٔ کبرایه قارشی طوره بیلمك ایچون عسکر جلب وجمعنه مسارعت کوستردی .

وبرادر زاده‌سی اولوب تعزده عثمان پاشا ایله

چارپیشیقده اولان (محمد ابن شمس الـدین) ایله اوغلی (لطف الله) ه رجعت ایتملری امرینی ویردی .

سـنان پاشـا تعز ایشنی بولنه قویدقدن صکره باب المندبی ضـبط ایتمـك اوزره امرادن (ممی بك) ی براً وقپودان (خیر الدین بك) ی بحراً یوللادی .

عدن والیسی (قاسم ابن شویع) بویله بری وبحری تضییقات شـدیده آلتنده قالنجـه واو ارالق مطهردن ایدیله‌جك اسـتعانه واستمدادك فائده‌سی اوله‌میـه‌جغنی اكلاینجه عدنی بلا حرب تسلیم ایتدی .

عدن هندستانك مفتاحی مشابه‌سنده اولمق ملابسـه‌سیله اوزمانلر بحر احمرك اك بیوك برتجارتكاهی بولندیغندن امام بویله برموقع مستـتثنانك الدن چیقمه‌سندن طولایی كونلرجه تأسفلر اظهار ایلدی .

مع مافیه فطرةً حائز اولدیغی متانت قلب ایجابنجه بوحاللردن اصلا فتور كتیرمیه‌رك تعز طرفلرندن رجعت امرینی ویردیکی محمد ابن شمس الدینه التحاق ایلمك اوزره (شماحی) جهتنه برقوهٔ امدادیه كوندردی .

بوقوتك محمدك نزدینه وصولی خلالده ایدی كه سنان پاشـا صنعایی آلمق اوزره تعزدن حركت ایله شمـاحی‌یی احاطه ایدرك محمدك اوزرینه درت جهتدن متمادیاً هجوملر كوسترمكده ایدی .

قوهٔ مذکوره محمدك ازجق نفسنی کنیشلتمش ایسه‌ده عثمانلیلرك آردی آره‌سی کسیلمیان حملات دلیرانه‌سنه قارشی نه یاپه‌جغنی شاشیردیغندن نهایت برکون عسکرینی برقاچ قوله تقسیم ایدرك مأیوسانه برهجوم ایتدی.

فقط عساکر عثمانیه‌نك مدافعهٔ شدیده‌سنه مقاومت ایده‌میه‌رك بتون پریشان اولدیغی حالده بقیة السیوف ایله صنعایه قدر رجعت ایلمشدرکه بو هزیمتك آوان وقوعی (٩٧٧) سنه‌سی محرمنه مصادف ایدی.

مطهر الك منتظم براردوسنك محو اولدیغنی کورنجه بهت وحیرت ایچنده قالدیغی صره‌ده سنان پاشانك بلا توقف صنعا اوزرینه کلمکده بولندیغنی استخبار ایلدیکندن وخصمنك قوتنی وسلاحلریله طوپلرینك کثرتنی محمددن تحقیق ایدرك بناءً علیه مدافعه‌یه قالقیشه‌جق اولسه بیهوده سفك دماءدن بشقه برشئ حاصل اوله‌میه‌جغنی اکلادیغندن عسکرینی، جبخانه‌سنی، افراد عائله‌سنی آله‌رق صنعادن انفکاك ایتدی.

ومقاومته قالقیشه‌جق اولدقلری حالده پایمال اوله‌جقلرندن بحثله عثمانلیلرك مواصلتنده اطاعت ایتملرینی اهالی‌یه توصیه وتنبیه ایلدی.

ثلایه چکلدکدنصکره بالجمله قلعه‌لره یکیدن عسکرلر، طوپلر کوندره‌رك تحکیملرینه مسارعت ایتمش والك زیاده

متانت ومناعتنه استناد ایتدیکی مشهور (ذمرمر) حصننك خدمت حراستنه مخدومی لطف اللهی مأمور ایدرك نتیجهٔ حاله منتظر اولمشدر.

بری طرفدن سنان پاشا صنعانك تخلیه قلندیغنی خبر آلنجه بلا مانع مملکتك اوکنه کلمش وسکنه‌سی ایسه مطهرك نصیحتی وجهله درحال عرض انقیاد ایتمش بولندیغندن پاشا بر قاچ کون اردوسنی استراحت ایتدیره‌رك حسن پاشایی مقدار کافی عسکر ایله ذمرمر اوزرینه یوللامشدر.

حسن پاشا ذمرمرك ناقابل تسخیر اولدیغنی کورنجه وادیٔ سر جهتلرینه تحویل عنان عزیمتله وادیٔ مزبوری وجبل تیسی آلدقدن صکره (بلادضلع) اوزرینه یوریدی.

مطهر حسن پاشانك حرکاتنی نتیجه‌سز براقق ایچون محمد ابن شمس الدینی بر فرقهٔ عسکریه ایله ضلعه کوندردیکندن (جروف السمع) ده حسن پاشایی فنا حالده بوزدیلر.

شو قدر وارکه خط رجعتلرنده بولنان سنان پاشا جروف السمعه یکی بر فرقه کوندردیکندن فریقینك

(صنعان)ده تلاقیلرنده عساکر امامیه دوچار کمال پریشانی اوله‌رق عثمانلیلر جبر مافات ایتدیلر .

بو مظفریتی متعاقب حسن پاشا بلاد مشهوره‌دن (کوکبان) ی وسنان پاشا دخی کوکبانه قریب بولنوب مطهرك یکی مقر حکومتی اولان ثلایی محاصره وتضییقه باشلادیلر .

مطهر خط محاصره‌نك فکیله خارجه چیقلق امکانسز‌لغنی آکلاینجه عثمانلیلری جهت جنوبیه‌ده اشغال ایله رجعت ایتدیرمکی مناسب کوره‌رك قبائل جنوبیه‌دن قیفه وحدا قبیله‌لر یله رؤسادن (قطران السحامی) و(علی ابن نشیر) ه خفیاً کوندردیکی امرلر اوزرینه جنوبلیلر یوللری کسه‌رك عثمانلیلرك تعزدن صنعایه کلمکده اولان ارزاق ومهمات قافله‌لرینی نهب وغارته وراست کلدکلرینی قتل ایتمکه باشلادیلر .

بری طرفدن‌ده حب حصننده بولنان برادری علی‌یه ارسال ایتدیکی تعلیمات وجهله علی پاشالرك قوهٔ احتیاطیه‌سی مقامنده اولان و (امیر حضر قپودان) لك قوماندەسی آلتنده بولنان عثمانلیلره بالهجوم امیری قتل و عسکرینی پریشان ایتدیکندن واوارالق (امیر قراجور) لك قوماندا سیله

ذمرمر طرفلرنده بولنان قوت دخی لطف الله طرفندن منهزم ايدلديكندن پاشالر وله واضطراب ايچنده قالديلر .

محاصرين محصورين ايله سكسان اوچ دفعه محاربه‌يه طوتيشه‌رق طرفيندن بيكلرجه يكيتلر محو اولديغى كبى اورته‌لق مدهش بر هرج ومرج ايچنده قاله‌رق هرطرفده قانلر دوكلمكده ايدى .

بو خلالده كوكبان قومندانى محمد ابن شمس الدينك مطهرك اذنى اولمقسزين مصالحه‌يه طالب اولمسى عثمانليلره نفس آلديرمش وبناءً عليه پاشالر عقد مصالحه ايله فرقه‌لرينى مستصحباً چكلمشدر .

بر قاچ كون صكره مطهر ثلادن كوكبانه كتديكندن خلق محمدك مصالحه‌سنى قبول ايده‌ميه‌جكلرندن بحثله فسخنى امامدن استرحام ايتديلر .

بو وقعه‌دن سنان پاشا خبير اولنجه مطهرله بر مصالحهٔ قويه عقدينه وساطتنى محمده بيلديرمش ايسه‌ده مطهر بلاقيد مصالحه‌يى قبول ايده‌ميه‌جكنى بيان ومع مافيه شرائطنك تقرر ينه‌قدر متاركه‌يه موافقتنى اتيان ايلديكندن او صورتله بينلرنده عقد متاركه ايلديلر .

مؤخراً ذمارده تشکیلی قرارلشدیریلان مجلس مصا-
لحه‌ده مطهر طرفنــدن (شمس‌الدین‌ابن‌جحاف) ایله سنان
وحسن پاشالر واو خلالده والیلکله کلان (بهرام پاشــا)
حاضراولدقلری‌حالده‌ذاتاً‌مطهرك تحت اداره‌سنده بولنمقده
اولان محللردن ماعدا اخیراً عثمانلیــلرك النه کچن طواهر،
صعده، حولان وحواليسی، ذمرمر ملحقاتی، بلاد نهم
امامه ترك اولنمق وطرفین اهالی وعسکرندن یکدیکره‌فرار
ایدنلر اولور ایســه رد واعاده ایدلمك شرطلریله یاپیلان
(۹۷۸) تاریخلی مصالحه‌نامه‌یه وضع امضا ایتدیلر.

بوندن صکره مطهر اصــلاح احوال وصید وشکار
ایله وقت کچیرمکده ایکن (بلاد اهنوم) والیسی (سید علی
ابن ابراهیم)ك رفع لوای عصیان وبهرام پاشا کندیسنك
ظهیر ومعینی اولوب اونك داخل ربقهٔ اطاعتی اولدیغنی
اعلان ایلدی.

پاشانك ذاتاً ایشدن خبری اولمدیغندن مطهره کو-
ندردیکی مکتوبده سیدك تأدیب ایدلسنی ومعاونت ایچون
عسکر ایســتدیکی حالده کوندره‌جکنی تذکار ایلدیکندن
امام جواباً بیــان تشکرله عسکره احتیاجدن استغناسنی
اشعار ایله ترتیب ایلدیکی بر فرقه‌یی امیرعلی ابن شویع

ایله مخدومی (غوث‌الدین) قوماندالریله بلاد اهنوم‌اوزرینه سوق ایلدی .

سید علی طوپلایه بیلدیکی عسکرایله استقباللرینه چیقمش ایسه‌ده ایلك صدمه‌ده پریشان واسیراولمشدر .

ابن شویع سیدعلی‌یی مستصحباً عودت ایتدیکندن امام سیدك قباحتنی عفو ایله رابر محبسه القا ایتدی .

ایشته مطهر سنه‌لرجه بی‌قرار اوله‌رق تام آسایش ایچنده زمان کچیره‌جکی صره‌ده (۹۸۰) سنه‌سی رجبنك اوچنجی بازار کونی ترك دغدغهٔ حیات ایلدی .

بعض مؤرخین ظاهراً دوستی و باطناً خصم جانی اولانلر طرفندن تسمیم ایدلدیکنی روایت ایدییورلر .

عالم وفاضل، اراقهٔ دمه مائل، حدیدالمزاج، شجیع، فعال بر ذات ایدی .

هنکام حربده الك تهلکه‌لی یرلرده بولنور ومخاطره‌سز محللرده بولنمسنی اخطار ایدنلره (بن تهلکه‌سز یرلرده بولنور ایسه‌م عسکر یمی تهلکه‌یه القا ایتمش اولورم !!!) جوابنی و یرر ایدی .

یمنده ظهور ایدن ائمهٔ زیدیه‌نك الك قهرمانی اولوب نه کندیسندن اول ونه‌ده صکره قطعهٔ مذکوره‌ده شخصنه مماثل بر بهادر دها چیقمامش دینلسه مبالغه دکلدر .

قهرمانلغی قتیبه‌لره، موسی بن نصیرلره، طارق بن زیادلره معادل ایدی .

شو قدر وارکه بونلر تجدت عربیه‌لرینی اتحاداسلام اوغورنده استعمال ایلمشلر ایکن مطهر قوتنی، شجاعتنی بالعکس اتحادشکنلکه حصرایتدیکندن محاکمات تاریخیه‌جه شوائبدن قورتیله‌مامشدر .

اللی سنه قدر قلیجنی النـدن دوشیرمامش ایسه‌ده عمومیت افعالنك نتیجه‌سی بر طاقم ملوك طوائفی باتیرمقدن واتحاد اسلام مقصدیله دنیانك الك وخامتلی بر کوشه‌سنه کیتمش اولان عثمانلیلرك فداکارلقلرینی نتیجه‌سز براقدیرمقدن عبارت کورینور .

واقعا (یاوز سلطان سلیم) ك مصرده چرکسلرله چارپیشمقده بولندیغی بر زمانده یمنده‌کی مصر اردولرینی بر باد وپریشان ایدیشی بر معاونت صایله بیلیر .

انجق مؤخراً سلاح شجاعتنی تحـویل ایله جزیرة العربده‌کی موفقیات عثمانیه‌یه بر سد اولیشی ودها طو- غریسی بر ایکنجی شاه اسمعیل صفوی کسیلیشی ممدو- حیتنی ازاله ایدن حاللردندر .

جناب سلیمك استحصالنی اعز مقاصـد عد ایلدیکی امر اتحادك عربستانجه عدم حصـولنی مؤدی اولان اسبابدن بری مطهرك مقاومتی ایدی .

حتی او صره‌ده عثمـانلی دونمـارینـك لوای فوز احتوالری هنـد دکزلرنده بیـله تموج نمای سطـوت وشـان اولمش ایکن یمنـده‌کی حرکات عسـکریه‌نك مطهرك مدافعهٔ مدیده‌سیله حاصل ایتدیکی موفقیتسزلك هند سفرلرینی‌ده نتیجه‌سز براقمش ایدی .

بو جهتلرله دینله‌بیلیرکه مصرك ضمیمهٔ ممالك ایدلدکدن صکره مطهر سویش پیشگاهندن هنده طوغری صارقان عثمانلیـلرك قارشـیسنه چیقمامش اولسه ایدی سودانی، یمنی، عدنی، شحری، مکلایی، هندی رایت استیلالری آلتنه آلمش کتمش ایدیلر .

دها اینجه دوشونلمش اولسه میدانه چیقارکه عثمانلیلرك بر عصر قدر یمنده قالدقلری حالده مؤخراً چکلملری

مطهرك یادكار براقدیغی سلسلهٔ خصومتك نتیجهٔ مضرهسی ایدی .

چونكه مطهرك وفاتندن التمش سنه صكره‌یه قدر ظهور ایدن ائمهٔ زیدیه كندیسنك میراث براقدیغی دماء عداوتله پرورش یاب اولمش طاقدن بولندقلر یچون عثمانلیلر ایله سنه‌لرجه بوغاز بوغازه كلمشلر ونهایت دولتك یوز سنه‌لك فدا كارلغنی فائده‌سز براقدیره‌رق اورالردن چكلمكه مجبوریت حاصل ایتدیرمشلر ایدی !

(صوك)

مشاهير اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۷ | طابع وصاحبی : مهران

اوزون حسن

(اوزون حسن بك) هجرتك سكزنجی عصری ابتدالرنده (اق قیونلی) ویاخود (باندریه) اسملریله ظهور ایدرك دیار بکرده فرمان فرما اولان حكمدارلرك الك بیوكی، الك قهرمانی ایدی .

(جهانشاه) و (ابو سعید میرزا) كبی ایكی بیوك پادشاهی قهر واعدام ومشهور (سلطان حسین بایقرا)نك اردولرینی خراسانده رهین انهزام ایتمش وعادتا برایكنجی تیمورلنك دینیله‌بیله‌جك درجه‌لرده فتوحات وغلبات جهانكیرانه‌یه موفق اولمش ایدی .

صمصام فاتحانه‌سیله ممالك وسیعه‌سنك براوجنی جیحونه ودیكر اوجنی سنده قدر ایصال ایلش وعادل

ومتشرع اولمق حسبيله رايت استيلاسى آلتنده كيرن ميليونلرله خلق نعم رفاه وسعادت ايله متنعم ومسعود ايتمش ايدى .

(٨٢٨) سال هجريسنده مهداراى عالم شهود اولمشدر. زمان صباوتنى پدرلرى (على بك) ك تحت تربيه‌سنده كچيرمش وشو زمانى پدرينك دور مصائبنه تصادف ايلديكيچون مكتب فلاكتك آجى آجى درسلرينى آله‌رق يومشدر .

چوجقلق عالمنده‌كى طورلرى، حاللرى آتيده بر قهرمان شيردل اوله‌جغنه براعت استهلال اولور ايدى .

هنوز صبى ايكن مشرب مجددانه‌سى اطفالك معتادى اولان اويونلره، اويونجقلره بيله تحول وانقلاب ويرمك ايستر ايدى . او يناديغى اويونلر حرب تقليدلرى، هجوم نمونه‌لرى ايدى .

مثلا برطاقم چوجقلرى باشنه جمع ايدرك وآته بنركبى بر صيرغه اركاب واوموزلرينه تفنك مقامنده بر صوپا وضع ايتديره‌رك اوكلرينه دوشديكى حالده دشمن موقعى فرض ايتديكى محلاره هجوملر كوستررايدى .

عالم صباوتدن صيريله‌جق بر وقتده كلديكی اثناده ایدی‌كه بر كون بر صحراده چوجقلر اویون اویناماقله مشغول ایدی .

پدری (اوغلم! نه ایچون اویون اوینامیورسك؟) دیمكله چوجق : (بنم آرتق تقلید ایله اشتغال زمانم كچدی . بكا بوندن صكره جدی قان دوكیله‌جك محاربه میدانلرینی كوستركزده اوراده اوینایم !) جوابنی ویرمشدر .

حقیقت حالده چوجقلغنده تطبیقاتیله مشغول اولدیغی حرب اویونلرینی مؤخراً جدی قان دوكیله‌جك میدانلرده‌ده اوینامش وقوهٔ بازوی مهارتیله پك چوق پهلوانلری مغلوب ایتمش ایدی.

آق قیونلی خاندانك حكومتی اساساً كوچك بر عشیرت بكلكندن عبارت ایكن حكومت مذكورەنك كسب شوكت واتساع ایله اسمنك هرطرفه یاییلسی حسن بكك قلیجی سایه‌سنده ایدی .

بناء علیه عظمت قدر وشاننك مقیاسی مثابه‌سنده اولمق اوزره بیوك پدری زماننده كندی عهدینه قدر

اولان سلسلهٔ شئونات جزؤیه‌یی فاتحهٔ کلام اتخاذ ایلدك.

شو یله‌که :

آق قیونلی حکومتنك مؤسسی (بهاء الدین قره عثمان) اولوب کرك کندیسنك وکرك کندیسندن صکره کلان ملوکك دار الملکلری علی الاکثر دیار بکر شهری ایدی.

بونلرك سلسلهٔ نسبی (اوغوز خان) ه منتهی اولور. (بایندر) اونك حفیدی اولدیغندن ملوك مذکوره‌یه بر منوال محرر آق قیونلی دینلدیکی کبی (بایندریه) دخی دینیلور.

قره عثمان آوان شبابتنی بیوك قرداشی وعشیرتنك رئیسی اولان (احمد بك)ك تربیه‌سی التنده کچیرمش و بین العشائر (قره ایلك) عنوانیله وجنکاورلکله شهرت یاب اولمش ایدی.

(قره قیونلی) عشیرتیله آق قیونلیلر بیننده ظهور ایدن محاربات متعدده‌ده فوق العاده شجاعت کوستر دیکندن احمد بك ایله دیکر قرداشی (پیر علی بك) سائقهٔ رقابتله زواللی‌یی زندان بلایه القا ایتدیلر.

بو خلالده قره قیونلی سردارلرنده (قره یوسف) کلیتلی عسکر ایله احمد بکك اوزرینه یوریدیکندن وعشیرت خلقی بو حادثه‌نك دفعی ایچون مفتون بسالتی اولدقلری عثمان بکك مأمور ایدلمسنی مصرانه بر صورتده طلب ایلدکلرندن احمد بك ندامتلر، محجوبیتلر اظهاریله برادرینی محبسدن اطلاق واخراج وقهرمانلغنه دخالت ایله قوماندەسی آلتنه بر فرقه و یره‌رك دشمننه قارشی مأمور وانهاج ایلدی.

عثمان بك جلات شیرانه‌سیله قره یوسفك اردوسنی پریشان ایدرك عودت ایتمش ایسه‌ده شهرت سابقه‌سنه انضمام ایدن بو شرف غالبیت برادرلرینك یکیدن موجب محاسده‌سی اولدیغندن و بناء علیه اوراده قاله‌جق اولسه ینه زندان ظلمی زیارت ایده‌جکنی اکلادیغندن ترك وطن ایله سیواس حاکمی (قاضی برهان الدین)ك یانته عزیمت ایتدی.

برهان‌الدین ایسه بکك غیاباً اطوار دلیرانه‌سنه عاشق اولدیغندن ورودینی بر نعمت غیر مترقبه عد ایلیه‌رك حقنده پك چوق حرمتلر کوستردی.

بو حرمتلرك سبب حقیقیسی ایسه همشیره زاده‌سی

اولوب قیصریه‌ده بولنان واو اراالق کندیسیله ضدیت واختلاف اوزره اولان (شیخ مؤید) ه قارشی عثمان بکی بر سدآهنین اتخاذ ایتمسی ایدی .

آره‌دن بر آز زمان کچر کچمز شیخ اعلان حرب ایله برهانك ممالکنه طوغری یوریدیکندن امر تأدیبنه بکی مأمور ایتدی .

بك نره‌ده وکیمك خدمتنده بولنور ایسه بولنسون ولیٔ نعمتنه خدمت ایتمکی متصف ومتحلی اولدیغی عالیجنابلق شعارندن عد ایتدیکیچون شیخك عسکرینی قهر وتدمیر وکندیسنی اسیر ایتمکله برابر عفوینی رجا ایلدی .

برهان الدین کین پرور بر آدم اولدیغندن رجای واقعی رد ایله زواللی شیخی قتل ایتمسی اوزرینه بو معامله‌سندن نفرت ایدرك توابعی اولان التی یوزکشی ایله دیورکی‌یه کتدی .

برهان الدین سایهٔ حسام جاستنده خصمنه غلبه چالدیغی بر ذاتك منتداری اولمق لازم کلیر ایکن بالعکس علیهنه قیام ایله عقب کیرلکه باشلادی .

بك آيلرجه نعمتنی يديكی برآدمه قليج چكمكی موافق سجيهٔ انسانيت كورمامكله برابر دشمن عسكری ارقه‌سندن يتيشه‌رك تعرضه باشلامش و بناءً عليه تخليص نفس ايچون دفع صائل ايتمك مجبوريتنده بولنمش اولديغندن چاره‌سز محاربه‌يه طوتيشدی .

وقوهٔ جزئيه‌سيله ايلك هجومده برهانك فرقه‌سنی برباد وكنديسنی قتل ايدرك بالتدريج تكثير مكنت وقوت ايله كاملاً ممالكنی ضبط ايتدی .

روم حدودنده ساكن اولان (قره تاتار) طائفه‌سی بو غلبه‌يی هضم ايده‌مامه‌لرندن وياخود مستقبلاً كندی باشلرندن قورقلرندن طولايی تسلطه باشلادقلرندن حرباً اونلری ده پريشان ايلدی .

سيواس قلعه‌سنی آلمق اوزره حركت و محاصره‌يه مثابرت ايتمش ايسه‌ده او صره‌ده (ييلديرم بايزيد) لك سيواسك فتحنه تشبثلری چكلمسنی استلزام ايلديكندن وخصمای مجاوره‌سی بو حالی فرصت عد ايله عموماً تجديد مخاصماته مسارعت ايتدكلرندن بالضروره ارزنجان حاكمی (طهرتن) لك نزدينه كيتدی .

بر مدت اوراده قالدقدن صکره (تیمورلنك) ك اوجهاته ورودینی متعاقب اونك خدمتنه کیرمش ومعارك متعدده‌ده کوستردیکی آثار قهرمانی تیمورك نظر تقدیر والتفاتنی جلب ایلدیککندن آز زمان ایچنده متحیزان امراسی صره‌سنه کچمشدر .

بونجه غیرتلر، فدا کارلقلر ابرازندن مقصدی ایسه برادرلرینه قارشی دیار بکر حاکملکنی احراز ایده‌بیلمکدن عبارت ایدی .

نهایت حسن خدماتی مقابلنده تیمورك اثر عاطفتی اوله‌رق بو املنه نائل اولدیغندن بونجه سنه‌دنبری حسرتکش اولدیغی وطننه کیتمش ونه‌قدر مخالفلری وار ایسه جمله‌سنی طرد ودفع ایله غالبانه بر صورتله سنه‌لرجه اجرای حکومت ایتمشدر .

نه چاره که مؤخراً تیمورك وفاتی وقوع بولدیغندن بو سعادت حالی مختل اولمش ورقباسی ینه طرف طرف باش کوسترمشدر .

از جمله خصم قدیمی اولان قره یوسف ماردین

حاكمى ايله بالاتفــاق تدارك وترتيب ايتــدكلرى اردو ايله ديار بكر اوزرينه يوريديلر .

بو خبر عثمان بكك رسـيدهٔ صماخ اطلاعى اولنجه طوپلايه بيلديكى عسكر ايله استقباللرينه چيقدى .

فريقين تقابل ايدنجه شدتلى بر محاربه‌يه كيريشديلر . بر حالده كه يكرمى كون همان متمادياً آتش جنـك وجدال اشـتعالٌ ايتمش وطرفيندن بيـكلرجه بهادر محو اولوب كتمشدر .

متفقين اردوسى بالنسـبه دها زياده زده‌لنديكندن قره يوسف ديار بكر قهرمانـنـك شجاعتنه قارشى بر شئ ياپه‌ميه‌جغنى اكلايه‌رق نهايت عقد مصالحه ايله چكلمكه مجبور اولدى .

بر آز مدت صكره قره يوسف (ابو بكر بن ميرانشاه) سفرينه كتديكندن عثمــان بك بو فرصتى غنيمت اتخاذ ايله ماردين اوزرينه يوريه‌رك (جوسق) دينيلان موقعده وقوع بولان قانلى بر محاربه‌ده احراز غلبهٔ كامله ايلدى .

وبو وقعه‌ده مخدومى مقتول اولديغندن چوجغك قاننه بدل ماردينليلرى كاملاً قليجدن كچيردى .

بورادن (رها) یه کیدرك اوراسنیده ضبط ایله عودت ایتدی .

بری طرفدن قره یوسف اخذ ثار ایلمك ایچون هر طرفدن عسکر جمعیله اشتغال ایلمکده ایکن وفات ایتمش ویرینه عشیرتی بیننده شجاعتله مشار بالبنان اولان اوغلی (اسکندر) کچمش ایدی .

اسکندر بر مدت وقایهٔ صلح و صلاح ایده‌بیلمش ایسه‌ده صکره‌لری پدرندن توارث ایدن عداوتنی بر درلو ازاله ایده‌مدیکیچون بلاوسیله بغتةً اعلان حرب ایله تجاوزه باشلادی .

بو کیرودار ییللرجه اوزامش ونهایت عثمان بك نشانهٔ دلیری اوله‌رق آلدیغی جریحه‌دن متأثراً ارتحال دار بقا ایتمشدر که وقعه‌نك ظهوری (۸۳۸) سالنه مصادف ایدی .

ولیٔ عهدی ومخدومی (علی بك) که اوزون حسن بکك پدر پدر جالس موقع حکومت اولمش و تمادیٔ محارباتدن طولایی بیزار اولان عسکرینی دکلندیرمك ایچون اسکندر ایله مسارعةً عقد مصالحه ایلمشدر .

زمانی صرف صفا و آشتی ایله کذران ایتمکده ایکن برادری (حمزه بك) ك عصیان ناکهظهوری کندیسنی بی حضور ایتمشدر .

مع مافیه تدابیر استمالتکارانه ایله برادرینك میل ونیتنی تحویل وتغییره موفق اولدیغندن ینه لذتیاب اولدیغی مجالس ذوق وطربك تجدیدیله اشتغال ایتدی .

شو قدر وارکه حمزه بك غایت حریص اقبال ودساس بر آدم اولوب وقت فرصت کوزلهمکدن خالی قالمدیغندن برکون ماردینلیلری باشنه طوپلایه‌رق تکرا رفع لوای اختلال ایله اکثر بلاد وقلاعی تحت استیلاسنه آلدی .

علی بك مدافعه ومقاومتدن عجزینی ادراك ایدنجه بر یاندن اوغللرینی استعانه ایچون مصر حکمداری (ملك اشرف) ك نزدینه کوندردیکی کبی دیکر یاندنده دولت عثمانیه‌نك مظاهرت ومعاونتنه مراجعت ایلدی .

ملك اشرف مسئولنی اسعاف ایله اللی بیك قدر سواری کوندردیکندن حمزه‌بك رهرو وادیٔ فرار اولمش و بو جهتله ممالك مغصوبه‌سنی استرداد ایتمشدر .

نه فائده که اوارالق ملك اشرفك وفاتی حسبیله عساکر مصریه وطنلرینه دوندکارندن حمزه بك تکرار برادرینه غالب کلهرك نائل حکومت اولدی .

علی بك ایسه آرتق تجربهٔ بخت وطالع ایتمکدن اوصاندیغندن مأیوساً مصره عزیمت وانتقال ایتدی .

مخدوملرندن (جهانکیر میرزا) که بسالت مفرطه ایله متصف ومشهور ایدی پدرینك مقدما ویرمش اولدیغی محللرده قلیجی سایه‌سنده تقرر ایلمش وبونکله برابر آره‌ده صره‌ده مصر حکمدداری طرفندن مظهر معاونت اولیشی دشمنلرنده علیهنه قالقمغه جرأت وامکان براقامشدر .

بو اثناده علی بکك مصردن کلیر ایکن یولده وحمزه بکك‌ده دیار بکرده وفات ایدیشی جهانکیر میرزایه بلارقیب دیار بکر حکومتنی احراز ایتدیرمشدر .

بونجه سنه‌دنبری انقلابدن انقلابه دوچار اولمش اولان ممالکنك امور واحوالنی اصلاح وتوثیق ایله مشغول ایکن قره قیونلیلر عداوت وخصومت سابقه‌لرینی تجدیده باشلادیلر .

جهانكير ميرزا بو دشمن قديمك مهاجماتنى دفع ايله اوغراشمقده بولنديغى صره‌لرده اوزون حسن بك (جدى قان دوكيله‌جك محاربه ميدانلرينه آت سوره‌جك بردرجه‌يه كلديكندن) تيغ شهامتنك ايلك التماعنى بو محاربه‌لرده كوستردى .

بر حالده‌كه كنج حسن بكك عقلاره وله وحيرت ويره‌جك بر صورتده اورته‌لغى چارپمغه باشلامسى يالكز قره قيونليلرى دكل هرطرفى لرزه‌ناك هراس ايدرك نه داخلاً ونه‌ده خارجاً هيچ بر غائله قالمدى .

فقط ايكى برادرك آره‌سنه دوشن تضاد واختلاف يته خلقك حضور وآسايشنى قاچيرمش وايشته بو طارغنلق حسن بكك ولوله انداز اقطار جهان اولان بونجه فتوحات وغلباتنه مبدأ اولمشدر .

شو مخالفت منتج حرب اوله‌دن اورته‌يه ايكى يكى دشمن دها چيقمش و بناء عليه حصول ائتلافلريله اختلاف واقعك موقة سكونتنه سبب اولمشدركه بودشمنلردن برى عملرى قاسم بك وايكنجيسى پير على بكك اوغلى (قليج ارسلان) ايدى .

جهانكير ميرزا اوچ رقيب اقبالى اره‌سنده قالنجه

نه یاپه‌جغنی بیله‌میه‌رك شاشیروب قالمش ونهایت ایکی خصمنه غلبه ایتمـك ایچون اوچنجی خصمی اولان حسن بکك شجاعت ومظاهرتنه التجا ایلمشدر .

بك برادریله اولان مخاصمه‌سنی قلباً محـافظه ایتمکله برابر حسب الحمیه‌وطننی اوغرادیغی حال تذبذب واغتشاشـدن قورتارمق ایچـون حملات متوالیهٔ شیرانه‌سیله قاسم بکی تپه‌لدکدنصکره قلیج ارسلانك مقر حکومتی اولان ارزنجان اوزرینه یوریه‌رك مملکتی قرق کون محاصره وحوالیسنی ضبط وتخریب ایتدی :

ارزنجاندن کردستانه کتدیکندن اکثر امرای اکراد عرض تابعیت ایلدیلر .

بو غلباته موفقیتی و بالسهوله خلقك میلان ودخالتنی کورنجه جهانکیر میرزا علیهنه حرکتی تصمیم ایتشدرکه او اثناده جهانکیر الا طاغ یـلاغنـه کتمکله دار الملکی خالی قالمش ایدی .

بنـاءً علیـه سـیر سریع ایله بالعزیـمه دیار بکری تسخـیر ایلیـه‌رك (٨٥٧) ده آمـد شهرنده اعـلان حکومت ایلدی .

بر مدت صکره جهانکیر میرزانك رهاده اجرای حکو-
مت ایتمکده اولان دیکر برادری (اویس میرزا) نك
یاننه کیده‌رك متفقاً عصیان واختلال ایقاعی تشبثنده بو-
لندقلری بکلك مسموعی اولنجه همان رها اوزرینه یو-
ریدیکندن ایکیسی ده خوف وخشیتلرندن ماردینه قدر
فرار ایتدیلر .

ارقه‌لرندن ماردینه کیدرك شدتله محاصره و تضییق
آلتنه آلمش ایسه‌ده والده‌لری (ساره خاتون) ك وقوع
بولان توسط ونیازی اوزرینه عقد مصالحه ایله دیاربکره
معاودت ایتدی .

مؤخراً اسلافنك انتقامنی آلمق ایچون خطوهٔ
هجومنی (قره قیونلو) حاکمنك تحت اداره‌سنده بولنان
محلره آته‌رق ارضروم، اونیك، بایبورد، ارزنجان طرفلرینی
یغما وغارت ایتمش وارزنجانی محاصره آلتنه آله‌رق ایکی
آی قدر تضییق ایلمش ایسه‌ده ضبطنه موفق اوله‌مامشدر.
دیاربکره عودتندن صکره دفعهٔ ثانیه‌ده ارزنجان اوزرینه
هجومنده آتدن دوشمکله برایاغی شکست اولمشدر .

تأثیر وجع واضطراب ایله یاتمقده اولدیغی اثناده

جهانکیر میرزا بو فرصتی انتهاز ایله آمد جهتلرینه قدر کلەرك نهب اموال وقتل نفوسه باشلادی .

بك کسب افاقت وعافیت ایله تجدید مهاجماته ابتدار ایدر ایتمز جهانکیر دوچار دهشت وهراس اولەرق جهانشاهه التجا ایلمك ایچون عراقه طوغری روبراه اولمش ایدی .

حسن بك عشیرتنك ظاهراً دوستی و باطناً دشمنی اولان بر حکمداره قرداشنك دخالت ایتمسنی برذل عد ایدرك سائقهٔ محبت اخوت ایله ارقەسندن استمالتی حاوی بر مکتوب کوندردی .

فقط مکتوبی کوتورن آدم یولده وفات ایتدیکندن مکتوبك مرسل الیهه عدم وصولندن احترازاً برادرینی الده ایتمك ایچون بالذات یوله چیقدی .

جهانکیر میرزا ایسه ماردینه مواصلتنده ذاتاً اوراده بولنمقده اولان والده وهمشیرەسنك منع عزیمتی حقنده وقوع بولان ابرام والحاحلری اوزرینه یانلرنده قالمش ایدی .

حسن بك ماردینه یتیشنجه آرەیه والده و همشیرەسی کیرەرك مظهر عفو ایدلمسی خصوصنده ایتدکلری رجاره بر درلو طیانەمدیغندن اوغلنی رهن آلەرق قباحت واقعەسنی مقرون عفو وصفح ایلدی .

ونفسنك انتقام شائبه‌سندن برائتنی فعلاً کوسترمك ایچون عهده‌سنه ماردین سنجاغنی بالاحاله عودت ایتدی.

جهانکیر میرزا حدت وانفعالنی هیچ بر شئیله تعدیل وتسکین ایده‌مدیکی کبی ذاتاده حربدن مشقتدن بیلمز وتحریٔ مقصد امرنده نفسنی بلالردن، تهلکه‌لردن اسیر-که‌مز طاقدن بولندیغیچون بوندن صکره ینه ایکی اوچ دفعه فساد واختلال بیراغنی آچمش وفقطصوککی وقعه‌ده جهانشاهك یانه قدر قاچمشدر.

آره‌دن چوق زمان کچمکسزین برادرینك عاطفتنه دخالتله وطننه عودت ایلمش ایسه‌ده بك جهانشاهه مغبر اولدیغندن ارزنجان وترجانه بالهجوم جهانشاهك والیسی اولان (عربشاه) ی منهزم وطرد ایلدی.

وترجاندن خراسانه کچه‌رك تسخیریله اوغراشمقده ایکن جهانکیر ایله اویسك تکرار اشعال نائرهٔ فتنه ایلدکلرینی استخبار ایتدیکندن بالضروره معاودت وبغتةً ماردین قلعه‌سنده محاصره‌لرینه مبادرت ایتدی.

بوخلالده جهان شاه برسریه ترتیب ورستم وعلی بکلر قوماندا‌سیله تسریب ایلدیکندن بك کیفیته واقف اولنجه طوپلایه بیلدیکی عسکر ایله استقباللرینه چیقدی.

وقتاکه فریقین تلاقی وتقابل ایلدیلر. حسن بك

شدتلی هجومـلرله جملەسنی فنـا حالده مضمحل وتدمیر و بکلری اسیر ایتدی .

بقیة السیوف قاچمغه باشلاینجه سوق ایلدیکی تعقیبجیلر اللرینه کچنـلری اتلاف ایتمش وچوغی فراته دوکیلوب بوغلمشدر .

حسن بك الدیغی اسـیرلردن بش یوز کشی ایله رستم بکی قتل وعلی بك ایله اوغلنی حبسه القا ایلدی .

بری طرفـدن جهـانکیر میرزا واویس بر معتـاد والدەلری واسطەسـیله طلب عفو وامان ایتـدکلرندن بنه شفقت برادرانەسـنی اظهـار ایله جهانکیری ماردینده تقریر وابقا واویسی رهایه اسرا ایلدکدنصکره ارزنجانه طوغری کتیبەران جاست اولدیکه وقائعك آوان جریانی (۸٦۱) سنەسنه مصادف ایدی .

ارزنجان بونجه سنەدنبری مهاجمات کثیرەیه هدف اولمق حسـبیله ادارەسی تذبذبه وچوق یرلری خرابیته یوز طوتدیغنـدن اصلاح احوالنی و یقیلان محلرك تعمیر وتجدیدینی صورت مخصوصەده امر اسندن (خورشـید بك) ه احاله ایله عودته باشلادی .

خلال طریقـده من القدیم قتـل نفوس وغصب اموال ایله مألوف اولان برطاقم قبائلی تأدیب وتربیه ایله

شر ومضرتلرندن خلقك مصونيتنى تأمين ايتدكدنصكره ديار بكره كلدى .

وصدقهٔ فوز وظفر اولمق اوزره على بك ايله اوغلنى و بالجمله قره قيونلى اسراسنى عفو ايله جهانشاهك نزدينه اعاده واعزام ايلدى .

بومظفريات شان وشهرت دليرانه‌سنى برقات دها تزييد ايلديكندن امرا وحكام روم وشامدن بك چوقلرى جزيه كذارلق عرضيله مطاوعت وانقياد كوسترديلر .

بنابرين تأمين مسعوديت وحقوق عباد قضيه‌سنى نظر دقت عادلانه‌سنه آله‌رق هر طرفه اهل ومقتدر واليلر، مأمورلر تعيين ايتدى .

(٨٦٤) ده موقعاً ممالكنه ضم وعلاوه‌سى اهم والزم كورينان بعض كردستان قلعه‌لرينى وايو بيلرك النده بولنان (حصن كيف) ى ضبط ايليه‌رك حصن كيفك خدمت حراستنى مخدومى (خليل الله) بكك عهدهٔ كفايتنه توديع واحاله ايلدى .

(٨٧١) ده كرجستان اوزرينه يوريه‌رك برقاچ محاربهٔ خونريزانه‌دنصكره كرجيلرى برباد وپريشان ايله بيكرله اسلام اسراسنى اللرندن قورتارمش واو حواليجه مناعت ورصانتله شهرتياب اولان (چماقار) قلعه‌سنى برحملهٔ

رستمانه ایله فتح و بر چوق نقود واموال اغتنام ایدرك منصور ومظفر حکومتنه دونمشدر .

طربزون ایمپراطوری کندیسنك قائم پدری اولدیغی حالده دولت علیه یه جزیه ویرمکده بولندیغندن مذکور جزیه نك اخذندن فراغت ایدلمسنی او وقت عثمانلیلرك شهریار نامداری اولان (فاتح سلطان محمد) دن طلب ایتمش ایسه ده بك مقدما عثمانلی حمایه سنده بولنان (قیونلی حصار) ی تسخیر ایله سیواس حوالیسنه ایراث مضرت ایلمك حسبیله پادشاه اوزماندنبری منفعل بولندیغندن بو طلبنی رد ایله طربزون اوزرینه یوریدی .

بك اوصره ده فاتحله چارپیشمغی تصویب ایتمیه رك ساره خاتون ایله چشکزك حاکمی شیخ حسینی مصالحه یه مأموراً پادشاهك نزدینه کوندرمش وشاید ایشك سلماً تسویه سی قابل اولمز ایسه محاربه یه مباشرت ایتمك اوزره ارزنجانه ایتمشدر .

ساره وشیخ پادشاهی طربزونه کیتمکدن واز کچیره مامشلر ایسه ده مؤخراً عقد مصالحه یه موفق اولدقلرندن فاتح طربزوندن دونمش و بك ده اوغلی (اوغورلی محمد میرزا) نك جمعیت زفافنی اجرا ایتدیرمك ایچون دیار بکره کیتمشدر .

بوندن صکره تکرار کرجستانه کیدرك اکثر محللری

ومقر حکومتلرینی تخریب وغارت وپك چوق اسرا وغنائم اخذ ایلدی .

فاتح وکرجستان غائله‌لری بتر بتمز اورته‌یه دها بیوك برمسئله چیقمشدرکه اوده جهانشاهك مکمل براردو ایله دیار بکر اوزرینه یورییوب کلمکده اولمسی ایدی .

بو ملحمه‌یی ده دفع ایلمك ایچون هرطرفدن عسکر جلب وجمع ایتمش وخصمنك احوال وحرکاتنی تجسس وکشف ایتمك اوزره اوغلی خلیل اللهی ایکی بیك دلاور ایله ایلری یه کوندرمشدر .

بوسریه موش طرفلرنده جهانشاهك طلیعه‌سی اولان قره قیونلی عسکرینه راست کلنجه محاربه‌یه طوتیشدیلر .

خلیل الله بر قاچ حملهٔ شدیده ایله دشمنی بوزه‌رق وتحقیقات مقتضیه‌یی ایفا ایدرك عودتنی متعاقب حسن بك معیتنه التی بیك مردنبرد آزما آله‌رق جهانشاهك بولنمقده اولدیغی موقعه طوغری کیتدی .

جهانشاه ار باب سطوتدن اولمقله برابر قوتنه مغرور واکثر اوقاتنی ذوق وصفا ایله کچیره‌رك همیشه نشوهٔ بنت العنبله مست ومخمور اولدیغندن حسن بکك عقب کیرالکنه اهمیت ویرمامش واحتیاطسزلغی جهتیله برکون عسکرینی ایلری کوندره‌رك یاننده یالکز دمدار عسکری بولندیغی

حالده چادرنده ندماسیله هم بزم مصاحبت اولمش ایدی .

بك اوصره‌ده یتیشه‌رك هجومه باشـلامش وكرچـه عسكر كری دونه‌رك دفع صائله غـیرت ایتمش ایسـه‌ده ایش ایشدن كچمش وآتش صچاغه صارمش بولندیغندن جمله‌سی فنا حالده بوزلمش وبو هنكامه آره‌سنده جهانشـاه ایله اوغلی وقره قیونلی قوماندانلرندن بك چـوق بهادر وبیكلرجه عسكر مقتول اولـدیغی كبی مشهـور شاهرخ احفادندن محمد میرزا وبر طاقم چغتـای بكلری وبقیـهٔ عسكر كاملاً اسیر دوشمشدر .

جهانشاهك رأس مقطوعنی اعاظم ملوكدن وتیمورلنك احفـادندن (سلطـان ابو سعیـد میرزا) یه كوندردكدن واسرانك چـوغنی صالیویردكدن صكره‌اشهب جلادتنی عراق واذربیجان صحرالرینه صالیویردی .

اول امرده موصل طریقیله بغداد اوزرینه یوریه‌رك ویوللرده نه قدر بلاد وقلاع وارایسه فتح ایدرك بغدادی محاصره وتضییق ایتمكده اولدیغی صره‌ده جهانشـاهك اوغلی (حسن علی) نك اذربیجانده حركات عداوت كارانه اجراسنه حاضرلنمقده بولندیغنی ایشتدیكندن بغـدادن اذربیجان اوزرینه تحویل عنان عزیمت ایلدی .

اثنای راهده مقدما تكلیف اطـاعتی مشعر یازدیغی مكتوبی كوتورمش اولان ایلچی ایله معیتنـده‌كی اوتوز

کشینك الجای تیمور ایله حسن علی طرفندن قتل ایدلدیکنی خبر آلنجه بو معاملهٔ وحشیانه‌دن فوق العاده غضب ناك اوله‌رق ییلدیرم کبی (مرند) موقعنه یتیشـدی که خصمی اوراده بکله‌مکده ایدی .

بکلك بو یله سراپا بر آتشپارهٔ حدت کسیله‌رك کلدیکنی کورنجه نصلسه بر یول بوله‌رق سلطان ابو سعید میرزانك یاننه قـدر فرار ایتدیکندن اذربیجـان قطعـه‌سی تماماً ضبط اولندی .

بری طرفدن ابو سـعید میرزا بکلك عظمت شـان فاتحانه‌سنه رقابت ایتمکه باشلایه‌رق کلیاً اورته‌دن قالدیرلمسنه نیت ایتمش و بناءً علیه جهانشاهك انتقامنی آلمق شـایعه‌سیله اوچ یوز بیك کشـیلك دهشتلی بر اردویی وحسن علی یی مستصحباً عراق واذربیجان اوزرینه یوریمشدر .

حسن بك فطرةً متصف اولدیغی مکانت مفرطـهٔ قهرمانی ایجابنجه بوحاله لزومندن زیاده اهمیت و یرمامکله برابر مسـئله‌نك اراقـهٔ دمه حاجت قالمقسزین بر طرف ایدلمسیچون عراق ابو سعیده ترك اولنمق واذربیجان کندی یدنده قالمق اوزره تکلیف صلح ایلمش اولدیغی حالده ابو سعید کثرت عسکر واسلحه‌سـنه مغروراً تکلیف واقـعی قطعیاً رد ایتدی .

ومسارعةً شروان حدودینه کله‌رك اوراسنی اردوکاه

اتخاذ واوزمانك اصول وقواعد حربیه‌سنجه اطرافنی خندق ایله احاطه ایلدی .

حسن بك بو جواب ردی آلنجه دوکیله‌جك قانلرك مسئولیتندن برائتنی اعلان ایله شیر ژیان کبی شروان حدودینه کیتدی .

وقتاکه دشمنیله قارشولشدی . افاتهٔ وقت ایتمکسزین هرجهتدن صولته باشلادی .

برقاچ دفعه ابو سعیدك اردوسنی بوزدیغی صره‌ده خط رجعتنی کسه‌رك ذخائر وارزاق ورودینی منع ایلدی .

کرچه خصمنك قوتی کندی قوتنك بر قاچ مثلی زیاده ایدی . فقط اویله بش‌اون ابوسعیدلره من کل الوجوه فائق اولان نوادر روزکاردن بولندیغچون عسکرینك قلتنی مزیات عالیهٔ دلیرانه‌سی جبر وتلافی ایدر ایدی .

نهایت ابو سعید مقاومتدن عجزینی ادراك ایدرك مصالحه رجاسیله والده‌سنی کوندرمش ایسه‌ده بك وقتیله اظهار ایتدیکی حسن نیتك نتیجه‌سز قالمسنه مقابلهٔ مصالحه‌یه یناشمق ایسته‌مدی .

بو جهتلرله ابو سعید خط محاصره‌یی فك ایله قاچمق تشبثنده ایکن اوغللری (محمد) و (شاهرخ) ایله برلکده بکك مخدوملری خلیل وزینل میرزالرك النه اسیر دوشدی .

ابو سعیدی قتل وشهزاده‌لری اطلاق ایله بعده خراسان وحوالیسنی کاملاً آلدی .

ایشته حسن بك جهانشاه وابو سعید کبی ایکی شدید الشکیمه حکمداری محو ایتدکدن وملوك مجاوره طرفندن کلان ایلچیلر واسطه‌سیله یکیدن مصالحه نامه‌لر عقد ایلدکدن صکره عجمستان اوزرینه یوریه‌رك مظفراً تبریزه کیرمش واو شهر شهیری دار الملك اتخاذ ایتمشدر .

(۸۷۶) ده مکمل بر قافلهٔ حج ترتیب و برادری اویس بکی مأمور نصب ایله جانب حجازه تسریب ایتدی .

انتشار علوم وفنونه زیاده‌سیله مراقی اولدیغندن عراق و ایرانك علماء ادباء شعراسنی دعوت وجلب ایله تبریزی مرکز کمالات شتی ایلدی .

هر نوع هنر ومعرفت تحصیلی ایچون متعدد مدرسه‌لر یاپدیره‌رق موظف مدرسلر، مأمورلر تعیین ایتدی .

بو صره‌ده (پیر احمد قرمانی) کله‌رك حدود رومده اولان اضطرابلرندن وقهالیسنك پراکنده اولدقلرندن بحثله آچه‌رق اسکان وتوطینلرینی نیاز ایتدیکندن بالذات حرکتله ایجابنی اجرا ایلدی .

اثنای راهده حجه کیتمکده اولان مشهور (علی

قوشجی) یه ملاقی اولدیغندن قدر شناسلغی ملابسه‌سیله مولانایی مستغرق انعام واحسان ایتدی .

گرجستانه بر قاچ دفعه سفر ایتدیکی حالده تمامیله ضبط ایدیله‌مامسی باعث اندیشه‌سی اولمقده بولندیغندن (٨٧٧) ده بالذات حرکت ایله تفلیسی آلدی .

واورادن ایچریلره طالەرق گرجستان حکمداری (بکرات) ی محاصره ایلدی .

بکرات هدیه‌لر تقدیمیله ایشك بر طرف ایدلمسنه غیرت واقدام ایتمش اولدیغی حالده بکك مکانت نیتنك تحویل و تبدیلی قابل اوله‌مامش و نهایت وقوع بولان محاربهٔ خونریزانه‌ده بکرات مغلوب اوله‌رق فرار ایتدیکندن ممالکی تماماً ضبط وتسخیر قلنمشدر .

بو شانلی قانلی محاربه‌ده اوتوز بیك اسیر آلندیغی مثللو بکراتك بالجمله خزائن واموالی دخی اخذ و اغتنام ایدلدی .

ارتق حسن بکك قلیجنه قارشی طوره‌بیله‌جك کیمسه قالمامق حسبیله میدان دلیریده صیحه انداز (منم دیکر نیست) اولمقده ایکن فاتحله بینلرنده تحدث ایدن بر ایکنجی غائله‌نك سوء نتیجه‌سی کندیسنی خاتمهٔ ایامنده مر المذاق ایتمشدر .

فاتح قرەمان اوغللرینی صقیشدیرمقده واونلرده

بكدن استعانه واستمداد ايلمكده بولنديغندن بونلرى حمايه ايلمك ايچون ممالك عثمانيه‌يه سوق ايلديكى بر اردو طوقاتى خراب ايدرك قيصريه اوزرندن قرمانه طوغرى يوريمش و بر مدت صكره كنديسى دخى يوله چيقه‌رق اردوسنه التحاق ايله فراتك اوته جانبنده‌كى جباله ارقه ويره‌رك وعسكرينى نقاط ومواقع مهمه‌يه يرلشديره‌رك آمادۀ كيرودار اولمشدر .

بو خبر فاتحك واصل صماخ اطلاعى اولنجه يوز سكسان بيك قدر عسكرله بالذات بك عليهنه حركت ايتدى .

وقتاكه عثمانليلرك طليعه قوماندانى اولان (خاص مراد) مقابلۀ خصمه يتيشدى . اوغرادقلرى برصدمه‌دن كريده بولنان فاتح آكاه اولور اولمز حركتنى بالتسريع دشمنيله (ترجان) صحراسنده قارشيلشديلر .

بك مركز قوماندانلغنى بالذات درعهده ايلديكى كبى صول جناحه مخدومى زينل ميرزايى وصاغ جناحه دخى شجاعت واقدامنه اعتماد ايتديكى امراسندن برينى مأمور ايلدى .

عثمانليلرك ميمنه وميسره‌سى هجومه ابتدار ايدنجه صاغ جناح قوتى بوزيله‌رق زينل ميرزا مقتول اولديغندن وبك هرنه‌قدر ييلمش اولان عسكرى تشجيعه چاليشمش ايسه‌ده

اعادهٔ ثبـاتلری قابل اولهمدیغندن بتون پریشـان اولدیلر .

بو قانلی محاربهده اوغلنك محو اولیشندن وقرق بیك کشینك اسیر دوشمسـندن طولایی کریهنك ماتم اولدیغی حالده بقیهٔ قوتیله رجعت ایتدی .

بو هزیمت کرجستان اهالیسنه جسارت ویردیکندن عصیان ایتدیلر .

بناءً علیه بونلرك حرکتلری ممالك سائره خلقنه سوء مثال اولهمامق ایچون اوزرلرینه یوریهرك ارباب اختلالی کاملاً قلیجدن کچیرمش واعاده وتقریر آسایش قضیهسنی استحصال ایتدکدن صکره اورادنده انفکاك ایلمشدر .

بوندن صکره ممالکنك تقویهٔ ضبط وربطی، ایجاب ایدن محللرده یکیدن قلعهلر، استحکاملر انشـاسی، قوهٔ عسـکریهنك تکثیر وتجهیزی کبی ایشلرله اشتغال ایلدی.

شو تدارکات وتشبثـاتدن مقصدی ایسـه بر وقت فرصتده اخـذ ثار وانتقام ایدهبیلك ایچون تکرار فاتحـك اوزرینه یورومکدن عبارت ایدی .

فقط بو املنی استحصـال ایده‌مه‌دن (٨٨٢) ده ترك دغدغهٔ حیات ایلدی .

اللی درت سنه معمر اوله‌بیلمشدر .

عاقل، عادل، شجیع، متقی، محب علما، صاحب خیرات، کثیرالحسنات بر ذات ایدی .

صلبنـدن یدی نفر اولاد ذکـور کلمشدرکه اسملری شونلردر : (خلیـل میرزا، اوغورلی محمـد میرزا، یعقوب میرزا، مسیح میرزا، یوسف میرزا، مقصود بك، زینل بك.)

اوغورلی محمد میرزا حال حیاتنده ایکن پدریله اره‌لرینه دوشن مباینت وضدیت اوزرینهٔ حضرت فاتحه التجا ایلمکله کریمه‌سیله ازدواج ایتمش و (کوده احمد بك) نامیله بر اوغلی اولوب مؤخراً کندیسـندن صدور ایدن بر جرم عظیم اوزرینه اعدام ایدلمش ایدی .

بوجهتـله اوزون حسن ایله جنـاب فاتح اره‌سـنده برقرابت حاصل اولمش ایدی .

احمد بك پدرینـك قتلنـدن بر خیلی زمان صکره باباسنك وطننه عزیمت ایتمشدرکه اوزمان دیار بکرده عمی

مقصود بکك مخدومی (رستم بك) فرمان فرما اولمقده ایدی .

اقدم واعز مقاصدی ایسه هرنه صورتله اولور ایسه اولسون نائل حکومت اولمقدن عبارت اولدیغندن امرا وعلمایی کندی طرفنه جلبدن خالی قالمز ایدی .

نهایت بر کون هوادارلریله بغتةً رستم بك علیهنه قیام ایله قتل ایتمش و بوصورتله اوتهدنبری مشتاق اولدیغی مسند حکومته کچمشدرکه وقعه بیوك پدرینك وفاتندن یکرمی سنه صکره یعنی(۹۰۲) سالنده ظهور ایلمش ایدی .

حسن بك اسلام قهرمانلرینك الك بیوکلرندن بریدر . مقام حکومته کچدیکی وقت مملکتنك درجهٔ وسعت واداره‌سی برکوچك دره بکلکی شکل وهیئتندن عبارت ایکن عقللره وله وحیرت ویرن فرط حماست وعلو همتیله آز زمان ایچنده ملکنه برقاچ بیوك پادشاهك ممالکنی ضم ایدرك شرق خریطه‌سنی بیوك بیوك انقلابلره اوغراتمشدر .

فارس، کرمان، کرجستان، اذربیجان، عراقین،

دیار بکر، کردستان کبی قطعات وممالك جسیمه‌یی حسام فاتحانه‌سنه باش اکدیرمش ایدی .

اکر اون بش یکرمی سنه دها یاشامش اولسه ایدی شدت عزم وسمو مکانتنه نظراً عالمی تیمورلنکدن زیاده تحولات وانقلاباته اوغراته بیله‌جك برصاحب ظهور اولور ایدی .

تیموری مثال اوله‌رق کوستریشمز بکلك شدت بطش وسطوتجه اومثللو قهرمانلردن اولدیغنی کوسترمك ایچوندر .

یوقسه تیمور فتوحاتنی قسماً اعتساف قوتیله استحصال ایلمش ایکن حسن بك بالعکس عدل وانصافدن آیرلمامش وعداوت وخصومتی بیله حد معروفندن خارجه چیقار-مامش ایدی .

حتی مجرد قان دوکمامك ایچون سلطان ابو سعید میرزایه عراقی ترك ایتمك سماحتنی اختیار ایلدیکی حالده وقوعبولان سرکشلکنك نتیجه‌سی اوله‌رق مقتول اولیشنه تأسفلر ایتمش ومرحومك والده‌سنی برای تعزیت یانـنه چاغیردیغی اثناده قادینك اغلامسنه اشتراك ایلمشدر .

عفو لذتنی انتقـام وانفعال کبی حظوظات نفسـانیه‌یه ترجیح ایدن اعالیدن ایدی .

رقیب حکومتی و بلکه خصم جانی اولان برادرلرینی متعـدد عصیانلرندن طولایی قتل ایتمـك الـنـده ایکن حقلرنده دفعاتله معاملهٔ عفو یه اجرا ایلدی .

ارباب علم وادبی زیاده‌سـیله سور وزیر رایت فوز آیتنه آلـدیغی یرلری انوار عـدل ورأفتـله اشراق ایدر ایدی .

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۸ | طابع وصاحبی: مهران

سلطان سلیمان قانونی

—

(سلطان سلیمان قانونی) اعتبار نوبت جهتیله عثمانلی پادشاهلرینك اوننجیسی اولوب زمان عدل اقترانی دولتِ علیه‌نك دور کمالی ایدی .

قرق سکز سنه دوام وامتداد ایدن مدت سلطنتنده زمام اشهب غزاسنی هر طرفه ارخا واماله ایله سنان جان ستان قهرمانانه‌سنه بونجه ممالك وبلدانی باش اکدیرمش وبراً وبحراً موفق اولدیغی فتوحات وغلبات جهانکیرانه حقیقةً نباهت اسلامیه‌یی اعلا ایتمش ایدی .

عهد عالیسی یالکز سیفك دکل قلمك دخی آوان اعتلاسی ایدی .

یکیدن قانونلر، نظاملر، قاعده‌لر تأسیس ووضعیله اساس بنیان دولتی تأیید وتأبید ایلمش وبو مآثر عظیمهٔ شهریارانه‌سی نام نامیسنه (قانونی) لقب مفخرتنی اضافه ایتدیرمش ایدی .

فعالیت مفرطه، مکانت عزم، وفرت نجدت، علو جناب، شدت امر، حب معالی، بطش سیاست، رزانت رأی، جزالت خطاب، سمو عدالت کبی برچوق مزیات عالیه ایله متحلی برحکمدار نادر الوجود ایدی .

هجرتك (٩٠٠) سنه‌سنده طربزونده کهواره پیرای عالم شهود اولمشدر .

عنفوان طفولیتنی پدرلری (یاوز سلطان سلیم) کبی نوادردن معدود اولان بر تمثال جاستك تحت تربیه‌لرنده کچیردکلرندن شخصلری اب مکرمنك نجدت ومکانتنك برنمونهٔ مکملی حکمنده ایدی .

مؤخراً عادت قدیمه وجهله (کفه) و(مغنیسا) یه مأمور اولدقلرندن اوراده اینجه وقت امرار ایام ولیال ایلدیلر .

جناب سلیمك ارتحاللری اوزرینه مقر مأموریتلرندن حرکت وپای تخته مواصلتلرنده بالارث والاستحقاق جلوسه مثابرت بیوردیلرکه وقعه‌نك زمان جریانی (۹۲۶) شوالنك اون یدنجی وروایت اخرایه کوره یکرمی برنجی کونه مصادف ایدی .

جلوسلرینی متعاقب تبعه‌سنه اولان سمو عاطفت پادشاهانه‌لرینك فعلاً اثر جلیلنی ارائه واثبات ایچون مقدما عربستانك فتحنده اجلا ایدیلان التی یوز قدر خانه خلقنك وطنلرینه عودتنی فرمان واشعار وزمان عدالت نشانلرنده ارباب مظالم وتعدیاتك تیغ سیاستلرندن باش قورتاره‌میه‌جغنی اعلان ایچون ظلمه دن (قپودان جعفر پاشا) یی — بر دار — ایتدی .

شام والیسی (جانبرد غزالی) نك رفع لوای عصیان ایلدیکنی استخبار ایدنجه درعقب سوق ایلدیکی بر فرقهٔ عسکریه ایله اعوانی رهین انهزام وکندیسنی اعدام ایتدیرمشدرکه بو قهر وغلبه‌نك تأثیر شدیدی ممالك عثمانیه‌یه هجوم ایتمك اوزره حاضرلنمش اولان (شاه اسمعیل صفوی) یی لرزه‌ناك هراس ایدرك قزوین طرفلرینه قدر چکلمکه مجبور ایتمش ایدی .

بوغانله بتربتمز (انكروس) قرالی (لاوش) لك حركات فتنه جويانه‌سی ظهور ایلدیكندن واو ارالق (بوكردلن) و (بلغراد) جهتلرینك فتحی جملهٔ تصمیماتدن بولندیغندن انكروس اوزرینه بر سریه كوندره‌رك تهدید وبوكردلنی ضبط ایتدیردكاری كبی كندیلری دخی صربستان اوزرینه یوریه‌رك اقدامات متوالیه‌سیله بلغراد قلعه‌سنی وترقاص، دیمتروفچه، قوپانیك، پاریج، قالوجه، قانجه، دزینك كبی متانت ورصانتله مشهور اولان برطاقم قلعه‌لری فتح ایله دار الملكلرینه معاودت ایلدیلر.

بوخلالده یمن اقلیمنه تسلط ایدن (امیر اسكندر) لك شمشیر عثمانی ایله تپه‌لنه‌رك اقلیم مذكورك امنیت وآسایشنك اعاده وتقریر قلندیغی خبرینك ورودی موفقیات متسلسلهٔ مجموعه‌نك تتمهٔ ساره‌سی اولمش ایدی.

ردوس جزیره‌سی اهالیسی قورصانلغه سلوك ایله مصردن كلوب كیدن سفائنه تسلطه باشلادقلری مثللو ذاتاً ده ضمیمهٔ قلمرو عثمانی ایدلمسی مصمم بولندیغندن فتحی ایچون استانبولدن، كلیبولیدن دونانمای همایون سوق و ارسال وكندیلری آیدیندن كچمك اوزره اردویی بالاستصحاب براً توجیه رایت اقبال بیوردیلر.

بو اثناده هرسك محافظی محمود بكك انكروس بلادندن (اسقرادین) قلعه‌سنی آلدیغی وروم ایلی والیسی ایاس پاشانكده (شهسوار زاده) یی بر محاربه‌ده منهزم ایتدیكی خبرلرینك آلنمسی حصول ظفره براعت استهلال عد اولنمش ایدی .

دونمالر ردوس توابعندن (هراكه) یی آله‌رق وردوس قلعه‌سی جوارینه عسكر چیقاره‌رق بحراً و براً محاصره وتضییق ایتمكه باشلادقلری صره‌ده پادشاه جزیره اوكنه مواصلت بیوردیلر .

قلعه‌نك صاغ جانبنه وزیر اعظم (پیری پاشا) ایله اناطولی بكلر بكیسی (قاسم پاشا) یی وصول جانبنه یكیچری اغاسی (بالی‌اغا) ایله دیكر پاشالری مأمور ایتدیلر .

بو صورتله زمان محاصره بش آی قدر امتداد ایتمش وقلعه‌نك اوكنه طاش و طوپراق ییغدیرله‌رق بر قاچ دفعه هجوم اولنمشدر .

نهایت (۹۲۹) صفرینك بشنجی كونی محصورین استیمان وقلعه‌یی تسلیم ایلدیلر .

حاکمی اولان (میخال) حضور همایونه کلنجه حقنده حرمت ورعایت واکسای خلعت ایدلمشدر.

بعده اسـتانکوی ، بدورم ، تحته‌لی قلعه ایله برقاچ قلعه دها آلنه‌رق حضرت پادشاه بحراً درسعادته کلدیلر.

بو خلالده چرکس امراسندن (جانم) نامنده بریسی خروج و مصر اوزرینـه هجوم ایلدیکندن اوراده‌کی اردوی همایون بالمقابله عاصـیلری منهزم وجانمی قتـل ایتدی.

بو غائلهٔ مصریه‌یی متعاقب دیکر بر مصر غائله‌سی دها چیقمشـدر که اوده والی بولنان (احمد پاشا) نك عصیانی ایدی.

سیف پادشاهی آز زمان ایچنده پاشایی‌ده دیار عدمه کوندرمش و بو جهتله ام دنیـانك سرایا امن وآسـایشی اعاده وتوثیق قلنمشدر.

پادشـاه (٩٣٢) ده میان بسالتنه ینه سیف جهادی قوشانه‌رق انکروس قرالی اوزرینه یوریمش وموهاج صحراسنده وقوع بولان محاربهٔ خونریزانه‌ده قرال ایله یوز بیك قدر

عسکرینی قهر واتلاف ایتمش ایدی که بو نصرت عالیه الان دللرده داستان اولان ملاحم عظیمه‌دندر .

غیرت و همت فاتحانه‌لری بو فتح جلیل ایله اکتفا ایتمك ایسته‌میه‌رك واردین ، اوسك ، سكدین ، ایله دها بر چوق محللری رایت استیلاسی آلتنه آلمش و اورادن كمال شان و شرفله استانبوله عودت ایله بر مدت اقامت بیورمشدر .

بو ارالق داخل ملکده بعض شؤنات جزؤیه ظهور ایتمشدر که اونلرده (بابا ذوالنون) لك باشنه بر طاقم حشرات جمع ایله (ارتق اباد) و (قاز اباد) طرفلرینی یغمایه قویلمسی ، اطنه‌ده (ولی) وطرسوسده یکیجه بك ، طلکون اوغلان ، قره عیسی نامنده کی صنادید بغاتك ظهوری ، اقسرای حوالیسنده (قلندر) دینیلان بر شخصك ذو القدریه قاملیاسیله بالاتحاد خروجی ، اطنه ملحقاتندن (غزین) سنجاغی بکی احمد بکك برادرزاده‌سی (سیدی بك) لك سردر هوای طغیان اولمسی ایدی .

بناءً علیه جانب سلیمانیدن و یریلان اوامر وتعلیمات شدیده وجهله جمله‌سنك مسارعةً جزای مایلیقلری

تحدید وتعیین وشو صورتله جهات مزبوره‌نك امنیت وسکونتی استحصال وتأمین ایدلمشدر .

انکروس قطعه‌سنك تسخیرندن صکره قراللغی اردل قرالی (بانوش) ه توجیه واحاله قلنمش ایسه‌ده نمچه قرالی (فرندوش) یانوشه غلبه چاله‌رق انکروسك مقر حکومتی اولان (بدون) ی ضبط ایلدیکی خبر النديغندن شهریار رستم صولت بدونه طوغری کتیبه‌ران جلادت اولدی .

وقتاکه بدون پیشکاهنه واردیلر . نمچه‌لیلر یالکز پادشاهك دهشت مواصلتی اوزرینه استئمان ایتدیلر .

بدونی ینه یانوشه احسان ایله شیر ژیان کبی ایچریلره طاله‌رق ومقرحکومت اولان (یچ) طرفلرینه قدر کیدرك اوکنه کلان دشمن الایلرینی محو ایتمش وبرچوق قلاع و بقاعی تسخیر ایله استانبوله دونمشدرکه اوزمانه قدر اسلاف کراملرندن هیچ بریسی اوراره کیده‌مامش ایدی .

عثمانلی دلاورلرینك بویله ویانه اوکلرینه‌والمانیایه قدر کیدرك تلمع صمصام مجاهدانه‌لریله خطف ابصار ایتمسی عموم اوروپایی بیله دوچاراضطراب وارتعاب ایتمش ایدی.

بری طرفدن فرندوش بر مدت حال سکونتده بولندقدن صکره اخذ ثار وانتقام ایده بیلمك مقصدیله

تکرار بدون اوزرینه برفرقه کوندرمش ایسه‌ده سمندره وسرحد بکلرینك یتیشمسی هجوم واقعی نتیجه‌سز براقدیرمغله قرداشی اسپانیا قرالی ایله بالاتفاق ممالك عثمانیه‌یه کیرمك تشبثنده بولندقلری استخبار اولنور اولنمز شهریار نامدار استانبولدن فك رابطهٔ قرار ایتدیلر .

نیشه پای انداز سطوت اولدقلری صره‌ده ایکی برادر طرفندن مصالحه تکلیفنه مأموراً برایلچی کلمش ایسه‌ده پادشاه بوتکلیفی رد ایله ایلریمکه باشلادی .

ودشمننه نره‌ده تصادف ایتدیسه برباد ایدرك قراللرك حدلرینی بیلدیردی .

بوسفرلرده ارشاك، شقلوش، قیولنه، شلیه، یابوجه، بیلوار، موزنجه، وتوش، زاقان، قانیزه، قدوار، اروا کر، ارومشیر، هندویك، سینوتهل، کوسك، شوبرون، یوقر زیدرون، کربری، راتینا، غرادجاش، بوزغه، بودغراد وسائر قلعه‌لری آلمش واردوی همایونی برآز استراحت ایتدیرمك ایچون استانبوله معاودت ایتمشدر .

(۹٤۰) ده عجم سفریچون سلاح قوشاندیلر .

بوسفری ایکی ماده ایجاب ایتدیروب برنجیسی حاکم بغداد (ذوالفقار خان) ك دولت ایرانیه‌دن روکردان اوله‌رق سلطنت سنیه‌یه عرض انقیاد ایتمسی اوزرینه (شاه طهماسب)ك ذوالفقاری اعمال لطائف الحیل ایله اعدام ایتدیره‌رك بغدادی ضبط ایتمسی وایکنجیسی اجزای ممالك عثمانیه‌دن اولان (بتلیس) قطعه‌سی والیسی (شرف خان)ك اظهار بغی ایله شاهه التجاسنده مظهر حمایه وصحابت اولمسی ایدی .

عثمانلی طلیعه‌سنك حرکتنی متعاقب مجاهد بحری مشهور (بارباروس خیرالدین قپودان) کله‌رك اوزمانه قدر تسخیر ایتدیکی محلاری دولته ترك ایله علویت جمیت ملیه‌سنی کوسترمش وپادشاه بارباروسك بومعامله‌ٔ صداقت پرورانه‌سی مقابلنده بیوك بیوك حرمتلر التفاتلر ایتدکدن ومحصول حسام جهادی اولان یرلرك اداره‌سنی ینه عهده‌ٔ فدا کارانه‌سنه توجیه واحاله ایلدکدن صکره یوله چیقمشدرکه بوصره‌ده طلیعه قوماندانی اولان وزیر اعظم (ابراهیم پاشا) وان وحوالیسنی آله‌رق تبریزه کیرمش ایدی .

شاه اردوی همایونه تعرض ایلمك نیتیله خراساندن

ایمش ایکن پادشاهك تبریزه قدم نهادهٔ بسالت اولمسی بو نیتندن فراغتنی استلزام ایتدیرمشدر .

بناءً علیه تبریز والیلکنی (اولامه خان) ه تفویض ایله همدان اوزرندن بغداده عزیمت ایتدیلر .

بغداد والیسی اولان (محمد خان) فرار ایلدیکنه مبنی برسریهٔ عثمانیه شهری ضبط ایلدی .

شاه ایسه اردونك عودتندن کسب جسارت ایدرك تبریزه بالمواصله اولامه خانی فراره اجبار واونی متعاقب (وان) ی محاصره‌یه ابتدار ایتمکله قهرمان بی عدیل عنان توسن نجدتنی تکرار تبریزه تحویل ایتدی .

مملکته تقربلرنده شاه طلب صلح ایلمش ایسه‌ده قبول اولنمدیغندن اردوسنی مستصحباً صاوشمش ومؤخراً ینه تکلیف مصالحه‌یه مسارعت ایتمشدر .

بناءً برین پادشاه مراحم پرور شرفلی برصورتده عقد صلحله بتلیس وآمد طریقیله حلبه واورادن دار الملکلرینه معاودت ایتدیلر .

بری طرفدن قپودان خیرالدین پاشا (پولیه) و (قشتلیه) طرفلرینی آلمقده ولوای عثمانینك بحراً شان ونباهتنی تعلیه ایتمکده ایدی .

او اارالق ونديكليلر سفائن همايونه ايراث مضرت ايلدكلرندن شهريار بحر و بر مكمل بر دونغا ترتيب وخيرالدين ولطفی پاشالر ايله تسريب ايلدكاری مثللو كنديلری ده براً اولونيه ودلونه طرفلرينه كيدرك اورالرينی وحواليسنی آلديلر .

پاشالر برخيلی جزائر وسواحلك ضبطنی متعاقب پوليه جوارنده‌كی كورفز قلعه‌سی اوكلرنده مشهور قپودانلردن (اندريا) نك هجوميله برصدمهٔ جزئيه‌يه اوغرادقلرندن پادشاه غيور همان او جهته عبور ايله تحصل ايدن عارضهٔ بحريه‌يی فتوحات بريه‌لريله جبر وتلافی ايتديره‌رك معاودت ايلديلر .

پادشاهك كورفز قلعه‌سی طرفلرنده بولنديغی اثناده جنرال (قوچبان) يكرمی بيك كشی ايله سمندره‌يه تعرض ايتديكندن سمندره محافظی يحيی پاشا زاده (محمد بك) مهاجات دليرانه‌سيله جنرالی مغلوب ايلدی .

ونديكليلر هنوز يدكاری ضربهٔ تنكيلك آجيسنی

چیقارمق زعمیله اسپانیالیلرله بالاتفاق معتادلری وجهله ساحلاره تعرض وتسلطه باشلادقلرندن ینه قوجه خیر الدین (۹٤٥) ده تنکیللرینه مأمور اولمش وپادشاه ده بغدادی فتح ایتمك اوزره استانبولدن قالقمشدر .

جناب باربروس تصادف ایتدیکی دشمن کمیلرینی مهاجمات متمادیه‌سیله محو ایتدکدنصکره کریدجزیره‌سنه طوغری بادبان کشای سطوت اوله‌رق اکثر سواحل وقلاعنی فتح ایلدی .

اندریانك ونديك، پورتكيز، اسپانيا قپودانلريله همدست وفاق واتفاق اولدیغی حالده شدتلی بر هجومه حاضرلندیغنی خبر آلدیغندن ورودلرینه انتظار ایتمك اوزره (پروزه) لیماننده لنکرانداز آرام اولدی .

وقتاکه متفقین دونغاسی پروزه پیشگاهنده کوروندیلر . طرفین محاربه‌یه باشلاینجه اهل اسلامك صولت نخستیننه بیله‌طیانه‌میه‌رق منهزماً فرار ایتدکلرندن باربروس کفالونیه‌یه قدر بالتعقیب کمیلرك چوغنی احراق وغرق ایتدی .

واندریایه هرسك سواحلنده واقع (نوه) قلعه‌سی اوکلرنده راست کله‌رك برباد ایلدی .

پادشاه دخی طاغلر طیانه‌میان غیرت و همتیله بغدان وتوابعنی زیر و زبر ایدرك و قرالی اردل ممالکنه قدر قاچیره‌رق یرینه بغدان خاندانندن اولوب رکاب همایونه ملازمتی بولنان (چیتنه) یی نصب ایله عودت بیوردی.

(٩٤٥) ده یانوشك وفاتیله یرینه اوغلی (استفان) کچمش و فقط صبی بولنمق حسبیله والده‌سی و لهستان قرالنك قزی و صایت حکومته تعیین قلنمش اولدیغندن فردوش بو فرصتی انتهاز ایله سکسان طقسان بیك کشیلك بر اردو ایله انکروس اوزرینه یوریمکله پادشاه وزیر (محمد پاشا) قومانداسیله ابتدا بر سریه کوندرمشلر ومؤخراً بالذات حرکت بیورمشلردر.

پاشا بدونه واصل اولور اولمز حربه باشلامش وبرآی قدر دشمن ایله بوغشمشدر.

صوککی بر هجومنده فردوشك عسکرینی مضمحل ایتدیکی صره‌ده مواصلت همایون وقوع بولدیغندن بقیة السیوف خوف وخشیتلرندن اوته‌یه بری‌یه طاغلدیلر.

بنابرین استفانه اردل قطعه‌سنده بر سنجاق احسان

وبدونك امر اداره وحراستنی وزیر (سلیمان پاشا) یه تفویض ایله (پشته) یی محاصره ایدن بر دشمن فرقه‌سنی تدمیر واستیصال ایتدکدنصکره معاودت ایلدیلر .

فطرةً حائز ومتصف اولدقلری عالیجنابلق وضعفا نوازلق کبی سجایای بر گزیده‌لری عصرنده ضرب مثل حکمنده بولندیغیچون اسپانیانك تضییقات شدیده‌سی آلتنده ازلمکده اولان (فرانسه) قرالی جناح حمایه وعاطفتنه التجا ایتدیکندن بار باروسی مکمل بر دونغا ایله فرانسه‌نك امداد ومعاونتنه کوندردیلر که بو تدبیر حکیمانه ایله شرق وغربك بحق مرجع سیاسیاتی اولدقلرینی یار واغیاره طانتدیردیلر .

دنیاده لذت آلدقلری بر شیٔ وار ایسه اوده کشور کشالقدن عبارت اولدیغیچون (۹۵۰) ده ینه اسب شهامتنی طونه‌نك اوته طرفلرینه صالیویره‌رك (استرغون) قلعهٔ مشهوره‌سنی فتح وبدون وبلغراد جهتلرینك احوالنی اصلاح وتحکیم ایله استانبوله دوندیلر .

(۹۵٤) ده شاه اسمعیلك اوغلی (القاص میرزا) پدرینك یرینه کچن برادری (شاه طهماسب) ایله کچنه-

مدیکندن استانبوله کلەرك دخالت ایتشدر که بوندن صکره‌کی عجم سفری بونك تشویق وترغیبیله وقوع بولمش ایدی .

میرزا برادرینك سوء احوالندن وامرا وروٴسانك عموماً کندیسندن متنفر اولوب اوزرینه کیدلدیکی تقدیرده عجمستانك سهولتله ضبط ایدیله‌جکندن بحثلر آچار ایدی .

ذاتاً ده بر کره دها ایرانه کیتمك پادشاهك آمال ونیاتی جمله‌سندن بولندیغیچون میرزانك سوزلری بوبابده‌کی تصورلرینی فعله چیقارمغه وسیله اوله‌رق میرزایی اولامه بلکه اکمال لوازم سفریه ایچون آذربیجانه کوندردکلری کبی کندیلری‌ده (٩٥٥) ده اقلیم عجمه متوجهاً حرکت ایتدیلر .

اساس مقصد همایونلری ایسه میرزایی ایران تختنه اجلاس ایتمك ایدی

وقتا که تبریزه واردیلر . ایش میرزانك دیدیکی کبی چیقمدیغندن ماعدا طرفدارلرینك بیله شاه طرفنه میل

ايتمش بولندقلرينى كوردكلرندن ميرزا حقنده‌كى وثوق و اعتمادلرينك انسلاب و زوالنه مبنى وان جهتنه تبديل عزيمت بيورديلر .

وان قلعه‌سنك ضبطنى متعاقب عجملرك آذربيجان حواليسنه تجاوز و تسلط ايلدكلرى خبرى كلمكله بالذات عزيمتله عجملرى تپه‌لديلر .

القاص ميرزا برفرقه ايله عراق عجم طرفلرينه عزيمتنه رخصت اعطاسنى رجا ايلديكندن مسؤلى اسعاف اولنمش وميرزا اوغراديغى يرلرى غارت وتخريب وبرادرلرينك اولاد و عيالندن بعضلرينى اسير وتعذيب ايتمشدر .

فقط مؤخراً طهماسبك النه اسير دوشديكندن حبس وتسميم ايدلمشدر .

پادشاه عجملرى آذربيجاندن دفع وطرد ايلدكدن صكره كوندرديكى بر فرقه واسطه‌سيله (خوى) حكمدارى (بندللى خان) ى قتل ايتديره‌رك و كرجستانده كائن پراكان، كومكه، تياك، كرمك، نحاج، برتاك، اقچه قلعه، تورتوم، كانخيض كبى بر چوق متين ومستحكم قلعه‌لرى آله‌رق استانبوله كلديلر .

معهود فرندوش متوفی یانوشـه اولان خصـومت و عداوتنی حال حیاتنده ایکن تمامیله ایفا ایده‌مدیکندن طولانی اولمق کرکدر که اردلده‌کی اوغلی استفانك اوزینه سل سـیف غدر ایتدیککندن تنکیـلی ایچون روم ایلی محافظنی ایالتی عسکر یله اردله کوندردیلر .

محافظ پیشـکاه عزمنه سد اولمق ایستـیان (نیسه) اهالیسنی تدمیر و قلعه‌سـنی تسخیر ایتدکدن صـکره چکرك، اراج، چتاد حصنلرینی ده آله‌رق اردل بلادندن (لیوه) قلعه‌سی اوکنه وارنجه فرندوشك طلیعه عسکرینه تصادف ایتمکله ایلك هجومده جمله‌سنی بوزمش وقلعه‌نك محافظه‌سنه امرادن برینی براقه‌رق (طمشوار) اوزرینه یورمشدر .

طمشواری شدتله محاصره آلتنه آلمش ایسـه‌ده وقت شتانك حلولی جهتیله بلغراده کیتمشدر .

وقتاکه فصل بهار ایرشـدی . ینه طمشواره کیدرك برآی قدر محاصره ایله ضبط ایلدی .

طمشوارك فتحی اوزرینه قرالك آرتق قوتلی براستناد کاهی قالمیه‌رق هرطرفدن عسکرینی چکمکه باشلادیغندن

عقب كيرلكه بالمسارعه راست كلديكى الايلرى بوزه‌رق برطاق، ابرش، حاليه، تاملاق، قلناق، شقوه، شملوق، صولنق ارقانى، اكرى قلعه‌لرينى ضبط و برچوق اموال واشيا اغتنام ايله عودت ايتدى .

برى طرفدن شاه طهماسب برمدتدنبرى رماد سكونت التنده متوارى اولان شرارهٔ غضب وانتقامنى اظهار و بناءً عليه كوندرديكى بر فرقه ايله اخلاط، ارجيش، وادى‌الجواز قلعه‌لرينى محاصره واورته‌لغى يغما وتخريبه ابتدار ايلدى .

بو خبر استانبوله واصل اولنجه پادشاه همان اردوسنى استصحاب ايله جانب روانه روان اولدى .

خلال طريقده پاسين، نحجوان، شوره‌كل، شرانجام، طرفلرينك مطاوعتى تقويه وروان پازدهٔ خيول عساكر فوز نشان قلنه‌رق (اريه چايرى) قربنه واردى‌كه اوراده شاهك برفرقه‌سى بكله‌مكده ايدى .

محاربه‌يه مباشرت اولننجه فرقهٔ مذكوره فنا حالده بوزيله‌رق (قره باغ) جهتلرينه قدر رجعت ايتمش ومتعاقباً

(تخت سليمانى) دينيلان موقعده سر آمدان جنكاوران ايرانيـاندن ابو الفتح سـلطان، حمزه سـلطان، خضر، ابراهيم، خليفـه، قوماندەلر يله قارشى‌يه چيقـان بر اردو دخى منهزم ايدلديكـندن شاه نه‌يه اوغراديغنى ـيله‌مامشدر.

مع مافيه بركره دها تجربهٔ بخت وطالع ايتمك ايچون بالذات (كرج) قر بنـده واقع بر قاچ عثمانلى قلعه‌سـنه هجوم ايلمش ايسه‌ده وزير اعظم احمد پاشا حركت ايدر ايتمز مقابله‌دن صرفنظرله رجعت ايلدى .

بناءً عليه پادشاهك سطوت قاهرانه‌سنه قارشى برشئ ياپه‌ميه‌جغنى اكلاينجه طالب صلح وصلاح اولـديغندن اولوجهله عقد مصالحه ايديله‌رك عودته باشـلانمش وبو خلالده كردسـتانده واقع (ظالم) حصنيله ملحقاتنـدن هاوراد، نقود، باسكه، شمشيران، قزلجه‌قلعه‌لرينك و(شهر زور) ايله (قارص) ولايتلرينـك ضبطى غلبـات وفتوحات واقعه‌نك برعلاوهٔ مشكوره‌سى اولمشدر .

(٩٦١) ده اسپانيـاليلرك برمعتاد تعرضه باشـلامه‌لرى حسـبيله فرانسزلر تكرار اسـتعانه واستمداد ايلدكلرندن صاحبقران زمان برمقدار دونغا ايله (طورغودجه بك) ى

كوندرەرك غربه قارشى عاليجنابلغنك ينه برمثال عال العالى كوستردیلر .

بوصره‌لرده دوننماسنك بر قسمى بحر احمر ساحللرينى تتره‌ه‌رك (باب المندب) بوغازينى ضبط ايله هند دكزلرنده پورتكيزلرك كيلريله غالبـانه جنكلر ايتمكـده ويمنده اتحاد اسلام اوغورنده قليج ضاللامقده اولان عسكرى مشهور ملك يمن (مطهر) ايله چارپيشمقده وجزائر بكلر بكيسى (صالح پاشا) شرفاء غربدن بر يسنك اسپانيالیلرله اتفا - قندن تحصل ايدن تشبثات اسـتيلا جويانه‌يى حمـلات دليرانه‌سيله (باوس) قلعه‌سى‌اوكنده نتيجه‌سز براقديره‌رق رايت فوز آيت عثمانى (نجابه) قلعـه‌سى اوزرنده تموج نماى شان ودهشت اولمقده ايدى .

بدون واليسى (تو يغون پاشا) (قاپشوار) جهتلرينى و(مالقوج بك) خروات مملكتـلرينى زير وزبر ايدرك قريم خانى (دولت كراى) التمش بيك كشيلك برمسقوف اردوسنى بالتدمير محصول جهادى اولان اسـيرلرى پاى تخت سليمـانى‌يه كوندرمكده وقپـودان (پيـاله پاشـا) ريجـه، صـندل چقـه، پاولى، چـترول، قلعـه‌لرينه علاوةً اندريانك تحت اداره‌سنده‌كى دوننمالرى (ياليوزه)

اوكلرنده برباد ایدرك (غزایه) و(كستلیه) حصنلرینی آلمقده وارده صرهده دخی فرانسزلرك معاونتنه شتاب ایلمكده ایدی .

الحاصل صواعق شمشیر سلیمانی هرطرفی لرزه‌ناك واحراق ایتمكده ایدی .

پادشاهك فتوحات بحریه‌سی ملل مختلفه قپودانلرینك همان عمومنی ایاقلاندیره‌جق بر حالده بخش تأثیرات ایلد-یكندن اندریا ایله مالطه، سچلیا، انابولی قپودانلری دونغالرینی آلەرق هر جهته یاییلمغه وطرابلس غرب سوا-حلنی اورمغه باشلادیلر .

بنا برین پادشاه شجاعت ومهارتنه اعتماد ایتدیكی پیاله پاشایی مكمل بر دونغا ایله آق دكزه كوندردیلر .

پاشا ایلك هجومنده (متون) و(قرون) اوكلرنده بربیوك دشمن كمیسنه تصادف ایله ضبط ایلدی .

مؤخراً طرابلس غرب صولرینه كیتمش ومالطه جزیره‌سنك پیشكاهنه وصولنده قریه عسكر چیقاره‌رق

اكثر محللرينى تخريب ايله كليتلى نقود واموال اغتنام ايتمشدر .

وقتاكه جربه جزيره‌سنه كتديلر . اوراده متفقين دونغاسنك بكله‌مكده اولديغنى كورديلر .

او كيجه مناسب بر محلده قاله‌رق انفلاق صباحى متعاقب محاربه‌يه باشلاديلر .

خرستيان دونغاسى عثمانلى كميلرينك برقاچ مثلى ايكن پياله پاشا كبى بر قهرمان بحرينك صولتى اوكنده محو اولدى :

بر حالده‌كه عربده كاهده‌كى صولرك اكثر محللرى وفرت سيلان دماءدن متغير اولمش واوزمانه قدر خرستيان دونغالرى بويله بر هزيمت مدهشه‌يه اوغرامامش ايدى.

بك آز مقدارى جربه قلعه‌سى اوكنه كيدوب تخليص نفس ايده‌بيلديلر .

بو قلعه درونده يدى سكز بيك قدر جنكاور بولند-

یعنی کبی ساحللری غایت صیغ اولق حسبیله سفائنك وصولی مرتبهٔ استحالهده ایدی .

بوجهتله جربه قپودانلرك الك بیوك براستنادگاهی اولوب نه زمان باشلری صیقلسه اورایه شتاب ایدرلر ایدی .

پاشا قلعهنك ذهناً تحریٔ صورت فتحیله مشغول ایکن (طورغودجه پاشا) کلیتلی عسکر ایله امداده کلهکله عسکری و بیوك طوپلری قرهیه بالاخراج براً وبحراً تحت محاصره وتضییقه آلدیلر .

فقط دفعاتله هجوم ایتدکلری حالده کری یه چکلدیلر .

نهایت برکون ینه تجدید مهاجمه ایله کللهلرك تأثیرات شدیدهسندن آچیلان کدکلردن ایچری یه کیردیلر .

وبوغاز بوغازه کلهرك محصورینی محو وقلعهیی ضبط ایتدیلر .

بو بحری وبری محاربات متسلسلهده اوتوز بیك قدر

دشمن غرق واتلاف و يوزلرجـه كمى اخـذ ايدلمش ايدى .

غازى پياله بو مظفريت اوزرينه اوغراديغى جزائرى تهديد وكمال شان وشرفله استانبوله معاودت ايتديكندن حقنده بذل التفات فراوان وكران قيمت خلعتلر احسان قلندى .

(٩٦٩) ده شهزادكاندن سـليم و بايزيد بينـنـده ظهور ايدن بر مباينت ومخالفت بايزيدك عجمستانه فراريله فاجعهٔ معلومه‌يه اوغراماسنى انتاج ايتـديكيچـون شهريار مرحمت نثار كونلرجه كريه‌ناك وداغدار اولمشدر .

خرستيان قپودانلرينك بونجه محللرده انف شامخلرى كسر ايدلمش ايكن ينـه قورصـانلقده دوام ايله شر و مضرتلرندن سواحل عثمانيه امين اوله‌مامقده بولنديغندن پادشـاه (... ـطـفى پاشـا)يى سردار نصب ايله پيـاله پاشـ... رابز تكرار آق دكزه بر دونغا سـوق بيورديلر .

پاشالر ... مفاسـد اولان مالطه‌يه طوغرى شراع

کشای اقبال اولەرق جزیرەنك جهت غربیەسندە واقع (مرسەشلوق) لیمانندن قرەیە چیقدیلر .

(بك باغچەسی) تسمیە قلنان موضعە وصوللرندە تصادف ایتدکلری بردشمن سریەسنی فنا حالدە بوزدیلر .

(ملینا) طرفندە کائن ورصانتلە مشتهر اولان (صانتە ماریە) قلعەسنی محاصرە ایتدیلر .

کونلرجە هجوملر ایدلدکدن صکرە فتح اولنمش وتام اون بیك درت یوز کشی قلیجدن کچیرلش ایسەدە نوادر قهرماناندن طورغودجە پاشا نشانۂ دلیری اولەرق آلدیغی جریحەدن متأثراً وفات ایلدیکندن غزاۃ ظفر سمات مرالمذاق اولمشدر .

پاشالر اورادن مالطە جزیرەسنی محاصرە واطرافندەکی قرا وقلاعی ضبط وتخریب ایلە مظفراً استانبولە دونەرك یکیدن مظهر اکرام سلیمانی اولدیلر .

(٩٧٣) دە ساقزدەکی خرستیان امراسنك دولت علیەیە جزیەگذار اولمقلە برابر قورصانلرە معاونت ومظاهرت ومع مافیە اهالیٔ مجاورۂ اسلامیەیە ایرات

مضرت ایلمکده بولندقلری استخبار ونمچه‌لیلرك ده اسکی آجی‌یی اونوده‌رق نقض عهد ایله بغتةً تجاوزه باشلا - دقلری سرحدلرده‌کی محافظلر طرفندن عرض واشعار قلندیغندن پادشاه جمجاه پیاله پاشایی ساقزك ضبطنه مأمور ایتدکدن صکره ینه رخش غزایه سوار اوله‌رق اردوی همایونی و (صوقوللی محمد پاشا) یی مستصحباً بلغراده کیتدیلر .

واوراده اکمال لوازم سفریه ایله سکتوار قلعه‌سنه متوجهاً یوله چیقدیلر .

یکلرجه خرستیانلر ایسه قلعه‌یه قپانه‌رق وهر طرفنی استحکاملرله، مترسلرله صعب المنال برحاله قویه‌رق آمادهٔ حرب ووغا اولمشلر ایدی .

وقتاکه پادشاه مواصلت ایلدیلر . جانب شمالیسنده اردو قوره‌رق فرهاد وزال پاشالری جنوبه، احمد پاشایی شرقه، امرای سائره‌یی غربه مأمور ایتدیلر .

بر یاندن بدون وقرمان محافظلری مصطفی وسلیمان پاشالری ترتیب ایدیلان هجوم قوللری قوماندانلغنه ودیگر

یاندن ده کوستندیل محافظی محمد بکی سکتواره طوغری جریان ایدن نهرك قارشو یقه‌سنه تعیین بیوردیلر .

امر محاصره‌یه بو صورتله مباشرتی متعاقب هر طرفدن هجومه ابتدا وابتدار اولنه‌رق قلعه‌نك برقاچ محلنی آلدیلر .

بری طرفدن پیاله پاشا چشمه اوکنه وصولنده ساقز امراسنه خبر کوندردیکندن بونلر پاشانك مرامنی استفسار ایلك ایچون اهالیدن برینی یوللادیلر .

پاشا (بکار بنم یانمه کلمکه عارمی ایدیورلرکه برشخص مجهولی کوندرمشلر . یا کندیلری کلسونلر ویاخود بلا امان مملکتی باشلرینه ییقارم !!!) بولنده تهدیدآمیز برخبر ارسال ایلدیکندن جمله‌سی درحال کلدیلر .

بناءً علیه پاشا بونلری دردست واستانبوله اعزام ایله شرلرندن خلقی قورتارمش وبلا مانع ساقزی فتح ایلمشدر که بو خبر سکتوار محاصره‌سی اثناسنده واصل سمع همایون اولمش ایدی .

او صره‌ده ایسه سکتوارك هر طرفی آلنه‌رق یالکز ایچ قلعه قالمش ایدی .

نه چاره که پادشاهك مبتلا اولدیغی (نقریس) علتی یوماً فیوماً تزاید و اشتداد ایلدیکندن فراش احتضاره دوشمش و (۹۷٤) صفرینك یکرمی ایکنجی کیجه‌سی جهان فانی‌یه وداع ایلمشدر .

شو مصراع تاریخ وفاتلریدر :

(شهید راه حق سلطان سلیمان)

نعش مغفرت نقشلری استانبوله نقل ایله بنا کرده‌لری اولان جامع شریف قربنده دفن ایدلمشدر .

یتمش اوچ ییل معمور اولمشلردر .

معتدل القامه، اوزون بیونلی، وجهلری اوزونلغه مائل، قاشلرینك آره‌سی آچیق، صدرلریله اموزلرینك آره‌سی کنیش اولوب هیئت مجموعه‌لری دهشتلی بر ارسلان شکل وصورتنی ارائه ایدر ایدی .

حضرت سلیمان عثمانلی پادشاهلرینك بحق اك بیوکلرندن بریدر .

عندلرنده اذواق حیات آوان سفرده جنکجیلکدن، زمان حضرده قانونجیلقدن عبارت ایدی .

يارم عصره قريب زمانى همان كاملاً غزا وجهاد ايله كچيرمش ايدى .

حضورى حضرده دكل سفرده بولمش ايدى .

سمند نجدتنى كاه اوروپا صحرالرينه صاليويره رك انكروسليلرى، بغدانليلرى، ويانه‌ليلرى هلم جرا برطاقم اقوام مختلفه‌يى صدمهٔ تيغ قاهرانه‌سيله رهين دمار وكاه آسيايه تحويل عنان عزيمت ايله عرب وعجم اقليملرينى تارمار ايدر ايدى.

دونماسنك بر قسمى شرق صولرينى غالبانه بر صورتله جولانگاه و قسم ديكرى هند دكزلرنده اعلاى لواى كلمة الله ايلر ايدى .

ميليونلرجه خلق زير ظل عدلنده مستظل سعادت وامان وبر قاچ اجنبى حكمدارى بيله شرف حمايهٔ جهانگيرانه‌لريله قرين مفخرت وشان اولمش ايدى .

اصحاب علم وفضلك ترفيه حاللرينه منهمك وطبيعت شعريه‌يه مالك ايدى .

بونجه مشاغل غزاو جهاد آره‌سنده بعضاً شعر سويلرلر ايدى .

خطابت كه صدر اسلامده خلفاى راشدين وامويلر ايله عباسيلرك و عظماى ملل و امك اتخاذ ايتدكلرى بر مسلك مستحسندر كنديلرينك اك زياده سودكارى بر شئ اولمغله اك بيوك فصيحلره غبطه رسان اولان طلاقت لسان وفصاحت بيانيله ايراد خطبه بيوررلر ايدى .

از جمله بر مجمع عسكريده شو تهديد آميز نطق سويلمشلر ايدى :

عسكرلر !

اكر سزار اولمش اولسه ايديكز سزه سلاحلركز ايله حضورمه كلمكه رخصت و يرر ايدم .

چونكه سلاح طاشيمق انجق شجيع وجسور اركك آدملره ياراشور .

لكن سز شمدى يه قدر سلاحكزك حقنى ويرەمديكز . سلاح طاشيمغه لياقتسز بر طاقم قورقاق وضعيف آدملر اولديغكزى حركات واقعه كز اثبات ايلدى .

سز بو جزيره يه ياناشديغكزده دشمنمزى آدم يرينه قويميوب كندولركزدن قورقاق ظن ايلديكز .

مع هذا بن بو نلرك جسور و بر دشمن عقور اولدقلرینی بیله‌رك غوغایه باشلامش ایدم .

یازقلر اولسون اگر اطرافکز ذکز ایله احاطه اولنمامش وقاچمغه بر یول بولنه بیلمش اولسه ایدی ظن ایدرمکه شمدی‌یه قدر چوقدن فرار ایدردیکز .

ایشته سزی تأدیب وامثالکزی ترهیب ایده‌جك وجهله جزای مایلیقکزی اجرا ایده‌مه‌دن حالکزی کورکز !

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۹ | طابع وصاحبی: مهران

مأمون

—

(عبد الله مأمون بن هارون الرشید) اجلهٔ خلفای عباسیه‌دن اولوب فاتحلکله وفقط فاتحلکدن زیاده معارف پرورلکله شهرت یاب اولمشلردر .

آوان خلافتنده سیف مسلول نجدتی اورته‌لغی تترتمش وانتشار علوم وفنونه اولان رغبت ومحبت فوق العاده‌سی حسبیله بغدادی دار التعلیم عالم حکمنه قویمش ایدی .

قسطنطینیه ایله بلاد وامصار سائره‌دن بر طاقم علما وفضلا جلب ایتمشدرکه بونلرك هر بری مضمار علوم متنوعه‌ده حائز مرتبهٔ قصب السبق اولمش نوادر روزکاردن صاییلیر ایدی .

طبابت، فلسفه، هیئت، حکمت، هندسه کبی فنون

عالیه‌نك تدریسی ایچون متعدد مدرسه‌لر یاپدیرمش ایدی .

اوزمانه قدر حکمتله اشتغال ماده‌سی عراقجه خصا ـ ئص ومزیات عربیه خارجنده کورینور ایکن بویله تهذیب اخلاق وتربیهٔ نفسه مدار عظیمی اولان برفن جلیلك انتشارینه بیوك بیوك آرزولر کوسترمش وفقط دفعةً تدریسندن بعض کونه محذورلر تولدینی بالمطالعه بوبابده‌کی لزوم واحتیاجی اساتذهٔ علما واسطه‌سیله اعیان وسرآمدان خلقه تفهیم ایتدیره‌رك برصورت حکیمانه‌ده ایشه مباشرتله تدریجاً تعمیم نشرینه موفق اولمشدر .

فضلادن (محمد بن شاکر) ی رصد خانه‌یه متعلق آلات وادوات جلبی مأموریتیله قسطنطنیه‌یه کوندردکاری مثللو دار الملکلرنده (بیت الحکمه) نامیله انشا ایتدیردکاری محلده ابو اسحق، سهل بن هارون، الحسن، الفضل وسائر متبحرین علما معرفتیله لسان یونانیدن عربی‌یه یوزلرجه کتاب ترجمه ایتدیردیلر .

علم حکمتك بوصورتله بین العرب بولدیغی رواج واعتباردن بالاستفاده اقسامندن اولان طبیعیات حقنده دخی تدریساته دوام اولندیغی صره‌ده ارضك کروی اولدیغنی اثبات ایتدیرمك ایچون (سنجار) اوواسنده کلینلندن

محمد، الحسن، عبد الله بنی موسی بن شاکر واسطه‌سیله اجرا ایتدیردکاری تدقیقات وتجارب علمیه صحائف تواریخی تزیین ایدن مآثر عظیمه‌دندر .

بوسببلرله مأمون منتسبین هنر ومعرفتك اعاظم اولیای نعمتندندر .

کندیلری ایسه حدیث، فقه، تاریخ، آداب، فلسفه، حکمت ایله فنون سائره‌ده اظهار ید طولی ایتمشلر ایدی .

هجرتك (١٧٠) نجی سالنده دنیایه کلمشدر .
پدرلری هارون رشیدك امریله (جعفر برمکی) نك حجرهٔ فضل وتربیه‌سنده بیودیکندن اویله بر نادرهٔ عصردن اکتساب ایلدیکی سمو ادب وعرفان کندیسنی هنوز عالم طفولیتده ایکن بحقٍ مشار بالبنان ایتدیرمش ایدی .

هارون خاتمهٔ ایامنده خراسان سفرینه عزیمتنده مأمونی برلکده کوتورمش وبرمدت کشت وکذار ایلدکدن صکره (طوس) ه انتقال ومخدومنی (مرو) ه ارسال ایلمشدر .

طوسه مواصلتنی متعاقب فراش احتضاره دوشدیکی

صمره‌ده دیکر اوغللرندن اول مأمونك مقـام خلافتـه اجلاسـنی معیتنده‌کی وزرا وامرایه تنبیه ووصیت ایدرك جهان فانی‌یه وداع ایلدیکی کبی دور اندیشلکی حسـبیله مقـدما دخی ممالکنی مأمون ایله (محمد الامین) و (قاسم المؤتمن) ه تقسیم وتجاوزات خارجیه وقوعنده یکدیکرینه معاونت ومظاهرت ایتملری لزومنی تفهیم ایله بنی هاشمك عرانین وصنادیدی شهادتیله مصدق اولان (وصیت‌نامه)‌یی کعبه‌یه تعلیق ایتدیرمش ایدی .

بناءً علیـه وصیت اخیره موجبنجه مأمونك مقـام پدره قائم اولمسی لازم کلـیر ایکن اوصره‌ده خراسـانده بولنمسی ومع مافیه متنفذان اصحاب سیفدن (فضل بن الربیع) و (علی) ایله طرفدارلرینـك وصیت مذکوره‌یی کان لم یکن حکمنده طوتمسی سببلریله محمد الامین بغدادده اعـلان اسـتقلال و اولجه وفات ایدن قاسم المؤتمنـك حصهٔ ملکیه‌سنی ضبط ایلدی .

بو خبر خراسانه واصل اولنجه امرا محافظهٔ حقوق صریحه‌سیچون بغداد اوزرینه یوریمسنی مأمونه توصیه ایتمشلر ایکن اراقهٔ دماءدن اجتناباً بو توصیه‌یی رد ایله مروده قالمش ایدی .

شو قدر وارکه امین سائقهٔ حرص وطمعله برده بش یاشنده بولنان اوغلی (موسی) یی ولیٔ عهد نصب ایتدیکندن مأمون مقابلةً اسم خلیفه‌نك خطبه‌دن اسقاطنی اراده وحق مشروعنی ضامن وکافل اولوب طاق کعبه‌ده آصیلی اولان وصیت نامه‌یی جلب ایله بغداده فرستاده ایتدی .

فضل بن ربیع بو کاغدی علناً پارچه پارچه ایدرك اعلان خصومت و عداوت ایدنجه مأمون بالضروره برفرقه ترتیب ومشاهیر شجعاندن (طاهر بن حسین) لك قومانداسیله برادری علیهنه سوق وتسریب ایلدی .

بر یاندن‌ده (فضل بن سهل) که مأمونك مستشار مؤتمنی ایدی ادق معاملات سیاسیه‌یه آشنادهاندن اولمغله بغدادده‌کی وزرا و متنفذاندن بعضلرینی خفیاً مأمون طرفنه میل ایتدیردی .

طاهر (ری) شهرینه مواصلتنده بالجمله دربندلری آله‌رق بغداددن کله‌جك خبرلره کوره حرکت ایتمك اوزره اوراده بولنمقده ایکن امینك اوجه خراسان والیلکنده بولنمش اولان (علی بن عیسی) قومانده‌سیله یوز بیك

کشیلك براردو کوندردیکنی ایشتدیکندن علینك مأمور یتنه زیادەسیله ممنون اولمشدر .

بو ممنونیتك سببی ایسه علی زمان ادارەسنده حجاجانه بر صورتله ظلم وغدر ایتمك حسبیله خراسانلیلرك کندیسنه قانه صوصامشجەسنه بر دشمن قوی بولنمسی ایدی .

حتی علی بو مأموریتـه تعییـن قلندیغی صرەده (خراسـانلیلر بنم بیم شمشیر قهرمله ذاتاً لرزەنا کدرلر . بن اونلرده قوت واقتدار براقدم که مقابله ایدەبیلسونلر . قارشیمزه چیقسـەلر بیـله امر تنکیللری یول اوزرندەکی بر چالی‌یی بر طرفه آتیویرمك قدر قولایدر !!!) یولنده طفره فروشلقلر ایتمش ایدی .

وقتاکه فریقین ری صحرالرنده تلاقی ایتـدیلر . طاهرك عسکری خصمنك عسکرینه قیاس ونسبت قبول ایتمیەجك بر درجەده آز اولدیغندن امر اخراساندن امداد ورودینـه قدر ریده تحص ایدلمسی رأینده‌بولندیلر .

انجق طاهر شجاعت مجسمه دینلەکه شایان بر قوماندان اولدیغی کبی ری اهالیسنك بولرك قلتنی کورەرك اوته طرفه تمایله باشـلادقلرینی کوردیکندن مزیات عالیهٔ

عسکریه‌سنه استناد ایله وقت غائب ایتمکسزین شدتلی بر هجوم کوستردی .

بر قاچ ساعت چارپیشلدیغی ضره‌ده علینك مقتول اولمسی اوزرینه ترك سلاح ایدنلره امان ویردیکنی اعلان ایلدیکندن جمله‌سی تسلیم اولدیلر .

علینك رأس مقطوعنی مأمونه تسیار ویازدیغی مکتوبده (شو عریضه‌مك یدکزه وصولنده علینك باشی یانکزده کوره‌جککز کبی خاتمنك المده وعسکرینك تحت اداره‌مده بولندیغی خصوصندن طولایی دخی ممنون اوله‌جقسکز !) فقره‌سیله عرض افتخار ایلمکله مأمون جواباً تشکرلر' التفاتلر کوسترەرك (هرثمه) ایله برفرقه دها یوللادی.

بو خبر مدهش بغداده واصل اولنجه امین بویله مکمل برادروسنك کلیاً الدن چیقمسندن طولایی کونلرجه داغدار تأسف اولمقله برابر طاهرك بغداده توجهنی منع ایده‌بیلمك مقصدیله همان طوپلایه‌بیلدیکی عسکری (عبدالرحمن بن جبله) قوماندا‌سیله ری‌یه اسبال ایتدی.

طاهر بوایکنجی فرقه‌یه ذره قدر بیله اهمیت ویر-

مامش ومهاجهٔ نخستيننده هپسنى پريشان وعبدالرحمنى‌ده قتل ايتمشدركه بوقانلى محاربه‌لر (١٩٥) سنه‌سنده وقوع بولمش ايدى.

امين دفعهٔ ثالثه اوله‌رق (عبدالله بن حميد) و(احمد)ك قوماندالريله برفرقه دها يوللامش اولديغى حالده (خانقين)ه مواصلتلرنده طاهرك ال آلتندن اجرا ايتديكى دسائس ايله عسكر بيننه نفاق وشقاق دوشديكندن بر برلريله جنك ايتديلر.

برصورتده‌كه ايلرى‌يه كيتمكه مجال وقدرتلرى قالمديغندن كرى‌يه دونديلر.

طاهر بو وقعه‌لرى مأمونه عرض ايله ايلريلمكه باشلامش واهواز، واسط، مداين جهتلرينى ضبط وتسخير ايلمشدر.

ايش بودرجه‌يه وارنجه مأمون ادارهٔ حكومتنى بردولت هيئتنه افراغ ايلمك ايچون طولاً همداندن تبته وعرضاً بحر فارسدن بحر ديلمه قدر ممتد اولان يرلرك واليلكنى فضل بن سهله احاله وتفويض ورياست سيفيه وقلميه‌يى حائز امر اسندن بولنمق جهتلريله كنديسنى (ذوالرياستين) عنوان مفخرتيله قرين تبجيل وتقريض ايتدى.

بو اضمحلالر اوزرینـه فضل بن ربیع اوتەدە بریدە اختفا ایتمکدە وطاهر وهرثمە ایسە اوکارینە کلان فرقەلری تارمار ایدرك اردولریلە سیل منهدر کبی بغداد اوزرینە یوریمکدە ایدی.

بو ارالق امینك ممالکی سراپا دهشتلی برهرج ومرج ایچندە قالمش وحجاز و یمن قطعەلری اهالیسی مأمونك ربقۀ اطاعتنە کیرمشدر.

طاهر بغداد اوکنە کلور کلمز عسکرینی مواقع ونقاط متعددەسنە یرلشدیرەرك شدتلە محاصرە وتضییق آلتنە آلدی .

مملکتـە ذخائر و ارزاق ورودینی منع ایلدیکندن سکنەسی قحط وغلایە دوچار ومهاجات وتضییقاتك تمادیسی ملابسەسیلە جانلرندن بیلە بیزار اولدیلر.

امین دوشدیکی تنکنای اضطرابدن قورتلمق ایچون طلب صلح مأموریتیلە والدەسی (زبیدە)یی کوندرمش ایسەدە طاهر بوطلبی رد ایلە تضییقات وتخریبات شدیدەسنە دوام ایلدی .

نهایت عسکرینی هرطرفدن هجوم ایتدیرەرك راست

کلدکارینی قلیجدن کچیرمکه باشلادقلرندن محصورین اوته‌یه بری‌یه طاغلدیلر.

اواثناده امین شط اوزرنده اله کچمکله قتل ایدلمش ودرحال مأمونك خلافتی اعلان قلنمشدرکه وقعه‌نك زمان جریانی (١٩٨) سنه‌سنه مصادف ایدی.

تاریخلر ملوك اسلام ایچنده سلطنت اوغورنده ابتدا برادرینی قتل ایتدیرن مأموندر دیورلر.

مأمون برادرینك مقتولیتی اوزرینه کونلرجه ماتم ایچنده قالمقله برابر طاهرك خدمتنه بیان ممنونیت ایلمش وشام، موصل، جزیره، مغرب ممالکنك حسن اداره وحراستنی عهده‌سنه توجیه و بغداده دخی (حسن بن سهل) ی والی نصب ایله خراسانده قالمشدر.

(١٩٩) ده کوفه‌ده (ابن طباطبا) دینلکله معروف اولان (محمد) باشنه برطاقم خلق جمع ایله (ابوالسرایا سری بن منصور الشیبانی) ایله برلکده رفع علم اختلال ایتدی.

حسن بن سهلك تسکین فساد ایچون کوندردیکی

عسكر بر قاچ محاربه‌ده بوزلديغندن بصره ومداين جهتلرى ابن طباطبانك زير تصرفنه كچدى .

ابن السرايا اره‌لرينه دوشن تضاد واختلاف اوزرينه ابن طباطبايى تسميم ايتمش ايسه‌ده يرينه (محمد بن محمد)ى كچيرديكندن مكه ومدينه‌يه مأمور ايتديكى امراى علويه تصادف ايلدكلرى يرلرده عباسيلرى قتل واتلاف ايتمكه باشلاديلر .

حتى علويلردن (حسن ابن الحسين الافطس) مكه‌ده‌كى خزينهٔ عباسيه‌يى اغتصاب وكعبه‌نك كسوه وسائره‌سنى خراب ايلديكندن سكان مملكت طاغلره قاچديلر .

اورته‌لق طقوز آى قدر انحلال واغتشاش حالنده قالديغى حالده (٢٠٠) ده ابو السرايا قتل ايدلمكله علويلرك سورتلرى محو اولمش و بو غائله‌ده بو صورتله بتمشدر.

واقعا غائله بتدى . فقط چه سودكه هرثمه كبى لازم الوجود بر عسكر ابو السرايانك قتلنده اهمال ومسامحه تهمتيله محو ايدلدى كتدى !

مأمون (٢٠١) ده حضرت على (رضى) اولادندن (على الرضا بن موسى الكاظم) ى ولىّ عهد نصب ايله آل عباسك جملهٔ عادات واصولندن اولان سياه البسه اكتساسنى منع وعسكرينه يشيل لباسلر كيمكى امر ايلدى .

بو ايكى تدبير ذوالرياستينك اخطاريله اجرا اولنوب اساس مقصد ايسه خلافتك بقيهٔ عباسيه‌دن صيانتندن وشو صورتله علويلره قارشى ر جحيله ابرازيله فتنه وفسادك كلياً حصول اندفاعندن عبارت ايدى .

حقيقت حالده اجراآت واقعه ايله علويلر تماميله سكونت ياب اولمش ايسه‌ده عباسيلر وبتخصيص (مهدى) نك اوغللرى (ابراهيم) و (منصور) غليان وهيجانه كلدكلرندن فرق عباسيه هرطرفده اشعال نائرهٔ اختلال وبونلردن ابراهيم (الغالب بالله) لقبيله خروج واعلان استقلال ايلدى .

ديكر ياندن (بابك الخرمى) دينيلان طائفه اظهار عصيان ايله اورته‌لغك تذبذبنه برده بونلرك غائله‌سى منضم اولدى .

بابكيلر (مزدك) ناميله (قباد بن فيروز) ك زماننده

ظهور ایدوب رؤساسی مؤخراً (نوشروان) طرفندن قتل ایدلمش ایدی .

مساوات کامله ومشارکته وحتی مشارکت حرم وعیاله قائل ایدیلر .

صکره‌لری (بابك حرمی) نك ظهوریله ایکی فرقه‌یه بالانقسام اسکی مزدکیلره (حرمیهٔ اولین) ویکیلره (حرمیهٔ بابکیه) دینیلور ایدی .

متقدمیندن (ابو زید بلخی) تألیف ایلدیکی (عیون المسائل والجوابات) ده بونلرك کیفیت ظهورلریله احوال مذهبیه‌لری حقنده تفصیلات و یرمشدر .

هرنه حال ایسه علی الرضاکه خراسانده ایدی بغدادده جریان ایدن وقوعات مؤلمه‌یی خبر آلور آلمز مأمونك یانه کیدرك بالمناسبه (نبی ولیٔ عهد تعیین ایتدیککز ایچون عراقده‌کی هاشمیلرك مغبر ومنفعل اوله‌رق ابراهیمه بیعت ایتدکلرینی ایشیدیورم !) دینجه وزرایی جلب ایله استفسار حقیقت حال ایتدی .

فضل بن سهلك خلاف کبیری اولانلر بوفرصتی انتهاز ایله (ابراهیمك خروجی صحیحدر . حسنك

عسکریله بوغاز بوغازه جنك ایدوب طور پیور . فضل سزی اغوا ایلمش ایدی .

هرثمه‌نك قتلنده، طاهرك رقه‌یه دفعنده موفق اولدیغیچون بغداد بو حاله کلدی !) دیدیلر .

خلیفه بونلرك فضل حقنده‌کی مذمتلرینه قولاق آصمامقله برابر بغداده کتمك اوزره مسارعةً خراساندن حرکت و (سرخس) ه مواصلت ایلدی .

سرخسده اقامتی اثناده برقاچ کشی فضل بن سهلی قتل ایتدکلرندن قاتللری دردست واعدام ایتدیرمش وفضلك اسالهٔ دموع ماتم ایتمکده اولان والده‌سنه بیان تعزیت ایله (والده ! اغلامه ! بن سکا فضلك یرینه اوغل اولورم !) دیمکله‌قادین (اویله‌بر اوغل ایچون نصل اغلامیم که علو قدر وشانی سنك کبی برخلیفهٔ اعظمك بکا اوغل اولمسنه سبب اولیور!) جوابنی ویرمشدر .

فضل برمکیلرك پروردهٔ عاطفت وعنایتی اولوب فنون متنوعه‌ده وعلی الخصوص علم نجومده ماهر بروزیر بی نظیر ایدی .

مأمون سرخسدن حرکت ایله عراقه کیردی که

او خلالده ابراهيم مداينده حسنك عسكريله چارپيشمقده ايدى .

طوسه وصولنده اطرافه تأمين نامه‌لر، قوماندانلره تعليمات لازمه‌يى مشعر مكتوبلر كوندرمكله مشغول ايكن على الرضا ارتحال دار بقا ايتدى .

بعض مؤرخين ازالهٔ فترت وآشوب ايچون اتخاذ قلنان وسائل جمله‌سندن اولمق اوزره على الرضانك تسميم ايدلديكى ظننده بولنمشلر ايسه‌ده اكثريت اقوال بو ظنك بطلاننى مؤيد كورينيور .

مأمونك تدابير واوامر شديده‌سيله ابراهيمك عسكرى هرطرفده رهين قهرو دمار وكنديسى دخى بغداديلردن كورديكى معاونتسزلك اوزرينه روبراه وادئ فرار اولديغندن ومأمون مقدما رقه‌ده بولنان طاهره اردو-سيله نزدينه كلسنى يازمسى جهتيله نهروانده التحاق ايتديكندن خليفهٔ شيرصولت (٢٠٤) ده كمال شان وشرفله بغداده پاى انداز بسالت وسعادت اولمشدر .

مملكته اثناى وصولنده كنديسى واردوسى يشيل لباسلر كيمش ايديلر .

ابتدا (رصافه) يه نزول ومؤخراً دجله كنارنده‌كى قصره نقل ودخول ايلدى .

ايفاى مراسم خوش آمدى ايتمك اوزره اجتماع

ایتمش اولان اعیان واکابر بلده‌یی قبول ایتدکلری اثناده طاهر دخی ایچری‌یه کیرمکله (یا طاهر ! نه املك وار ایسه عرض ایت . اسعاف ایده‌یم .) دیمکله طاهر شوکت ونباهت سلطنتك تزاید اعتلاسندن بشقه برامل اولمدیغنی انبا ویالکز قاعدهٔ قدیمهٔ عباسیه‌یه اتباعاً سیاه جامه‌لر اکتساسنه مساعده اولنمسنی رجا ایتدی .

بو رجا تسکین وتأمین افکار اهالی حکمت سیاسیه‌سنه مستند اولدیغیچون نیاز واقعی ممنوناً بالاسعاف وهلهٔ اولیده کندیلری سیاه البسه اکتسا وطاهره‌ده برسیاه خلعت احسان واعطا ایلدیلر .

بر مدتدنبری اهالینك حضور وراحتنی سلب وازاله ایدن فتن وحروب خلیفه‌نك جلادت قدومیله کاملاً برطرف اولمش ومع مافیه هرجهته یکیدن مقتدر والیلر مأمورلر کوندریله‌رك ممالك و بلدان قرین امنیت واطمئنان ایدلمشدر .

طاهرك صداقت وخدمتی نزدنده بالاتر ایسه‌ده زمان یانه کیرسه اغلامغه باشلار ایدی .

طاهر ایسه محمد الامینك قاتلی بولنمق حسبیله بو بکاء غیر اختیاریدن علائم شر ومضرت حس ایلدیکیچون مرکزدن اوزاقجه بر محله کیتمك صورتنی دوشونمکده ایدی .

خليفه‌نك بو حال غرابت اشتمالی کتدکجه تزاید ایتدیکندن سائقهٔ شفقت برادرانه ایله آماج قهر وغضبی اوله بیلمك احتمالی بتون ارتعاب وهراسه دوشوره‌رك نهایت وزیر (احمد بن ابی خالد الاحول) واسطه‌سیله برحسن صورتله خراسان و بالجمله ممالك شرقیه والیلکنی بالاستحصال بغداددن انفکاك ومفارقت ایلدی .

(نصر بن شبیب الخارجی) نك شمشادده خروج ایلدیکی استخبار قلندیغندن مأمون (عبدالله ابن طاهری) مصر والیلکیله شو غائله‌نك ازاله‌سنه مأمور ایتدی .

بری طرفدن بابکیلر آذر بیجان وحوالیسنه یایله‌رق بعض مهم قلعه‌لری المقده واوته‌کنی بر یکنی مذهبلرینه دعوت ایله قبولدن ابا واستنکاف ایدنلر حقنده انواع مظالم وتعدیات اجرا ایتمکده ایدیلر .

بو طائفهٔ مضره‌نك لایقیله قهر وتدمیرینی وظیفه‌سنه تعلقدن زیاده منهمك ایفاسی اولدیغی انسانیت وجانبندن عد ایدرك (عیسی بن محمد بن ابی خالد) ایله بر فرقه یوللادی .

عیسی حملات بهادرانه‌سیله برقاچ یرده بابکیلری بر باد واللرینه کچن یرلری استرداد ایتمش وغدر وتسلطلرندن عباداللهی قورتارمشدر.

بوارالق بقـايای علويه‌دن (عبـدالرحمن ابن احمد العلوی) يمن اقليمـنده رايت افراز بغی وخروج اولمغـله (دينار بن عبدالله) ی كوندردی .

دينار فعاليت مفرطه ايله متصف برجلادتلی قوماندان اولديغـندن تهامهٔ يمانيه‌نك مشـكل التحمل سيجاقلرينه، سراجبال وحشت اشتمالنك طاقت كداز مشقتلرينه كوكس كره‌رك چـوللرده ، طاغلرده النه كچيرديكی بغاتی اسـير وقطعـه‌نك آسايشنی اعاده وتقرير ايدرك برلكده بغداده معاودت ايلدی.

بو صره‌لرده طـاهر وفضل بن ربيع ارتحال داربقا ايلديلر.

خليفهٔ قدرشناس برنجيسنی غائب ايتديكيچون كونلرجه تأسفلر ايچـنده قالمش و ايكنجيسـنك وفاتندن طـولايی بر بيوك مشغوليت ذهنيه‌دن قورتلمشدر.

چونكه خلافتی احراز ايديشی خصوصنده طاهرك سبق ايدن خدمت و شجـاعت قهرمانانه‌سی قابل انكار اولمديغی كبی فضل بن ربيع دخی قورقوسـندن كاه عالم اختفاده وكاه حكومتك نظارتی آلتنده وقت كچيره‌رك زوال اقبالنه‌ هميشـه فرصت جو بولنديغـندن انديشه‌دن آزاده دكل ايدی .

فضل بن ربیع ارباب حصافت وانقلابدن اولوب برمکیلره تقلید اوضاع واطوار ایدرایدی.

معمافیه برمکیلرله دائما تضاد واختلاف اوزره بولندیغندن اندن کلدیکی مرتبه سقوط اعتلارینه چالیشیرایدی.

اوته طرف ایسه فضلی تحقیرده و بلکه اجرای اهانتده قصور ایتمزایدی.

حتی برکون جعفر ایله هارون الرشیدك یاننده ایکن جعفر الجای تهورله (یالقیط !) تعبیر ناموس شکنانه‌سیله خطاب ایتدیکیچون آره‌لری ائتلاف پذیر اوله‌میه‌جق برحالده بوزلمش ایدی.

بوندن بشقه تحت الترامنده بولنان برقاچ عرض حال ورقه‌سنی آله‌رق مسندآرای وزارت اولان یحیای برمکینك نزدینه بالعزیمه ایفای مقتضیاتنی افاده ایدنجه یحیی اظهار معاملهٔ عنفیه ایله رد ایلدیکندن ترجمان تأثراتی اولان شوقطعه‌یی اوقویه‌رق حضورندن چیقمش ایدی:

(عسی وعسی یثنی الزمان عنار)
(بتصریف حال والزمان عثور)
(فتقضی لبانات وتسق حسالف)
(و یحدث من بعد الامور امور)

غریبدرکه برمدت صکره مشیئهٔ تقلبات عالم برمکیلرك فلاکت مشهورەلرینی تولید ایتدیکنــدن فضل یحیانك یرینه کچمش ایدی.

عبدالله بن طاهر شمشاده مواصلتنده قطعه‌یی تذبذب واغتشاش عظیم ایچنده بولدیغی مثلو نصرك ایلرولیه‌رك برخیلی یرلری دست اغتصابنــه کچیردیکنی کوردیکچون حقیقت حالی برتفصیل خلیفه‌یه عرض ایلدی.

وآلدیغی امر وجهله مکمل بر اردو ایله نصراوزرینه یوریدی.

ابن طاهر ایلریلدکجه نصرچکیلیر و بروقت فرصتده ینه هجوم ایدرایدی.

حرارتلی وکنیش چــوللرد بویله شدید الشکیمه براشقیا فرقه‌سنی اله کچیرمك مشکل اولدیغندن ابن طاهر تام بش سنه اوغراشدیغی حالده برشیئ یاپه‌مدی.

نهایت (کیسوم) جهتنده برقلعه‌ده صقیشدیرمغله اعوانی قرین انهزام وکندیسنی دردست ایله بغداده اعزام ایلمش وشو صورتله اورته‌لغك بونجه زماندنبری مختل اولان حضور وامنیتنی اعاده وتوثیقه موفق اولمشدر.

ابراهیم ابن مهدی وقعهٔ معلومه‌دنبری ارتق شوراده بوراده اختفــا ایلمکدن اوصاندیغنــدن و مأمونك مکارم اخلاقنــه، عفو پرورلکنه وثوق و اعتمادی بولندیغندن شوسوزشلی مکتوبی ترقیم وتقدیم ایتدی:

یا امیر المؤمنین !
نکبتدن نکبته، اضطرابدن اضطرابه انتقال ایده ایده اذواق حیاتدن محروم اولدم .
هر حالده اعترافه مجبورم که بو حاللر هپ کندی سیئاتمك نتیجهٔ الیمه سیدر . بو جهتله قباحتم پك بیوکدر . انجق عفو خلافتپناهیلری، قباحتمك بیوکلکندن برقاچ قات بیوکدر. بناءً علیه اکر بنی مظهر قهر وتعذیب ایده جکسه کز حق الکزده اولدیغندن سر مصائب زده می تسلیم ایده یم؟ نائل عفو وصفح ایلر ایسه کز اثر فضل ومروتکز بولند- یغندن الی الابد ممتدار و برعبد صداقت شعارکز اولورم!)
خلیفهٔ مرحمت پرور بوعریضه اوزرینه ابراهیمی عفو ایله حقنده حرمت و التفات عالیجنابانه سنی رایکان و بوصورتله ده انتقام وانفعال کبی الجاآت نفسانیه یه مغلوب یتدن برائتنی اعلان ایلدیلر .
وفقط اوصره ده اله کچن اختلالجیلردن (ابن عائشه نامیله معروف اولان ابراهیمی، محمد بن ابراهیمی، مالکی حاللریله براقش اولسه تجدد فتنه و فساده سبب اوله- جقلرینی یقیناً بیلدیکچون اونلری بالضروره قتل ایتدیردیلر.
بو وقعه دن صکره هم واسط طرفلرنده کی اردوسنی معاینه و تفتیش ایتمك وهم ده مذکور اردونك

قوماندانی اولوب مفتون اخلاقی اولدیغی امراسندن حسن بن سهل ایله کورشمك اوزره اورایه کیتمش ایدی .

حسنك دختر سعد اختری که (بوران) اسمنده ایدی خلیفه‌نك نظر غرام ومحبتنی جلب ایتدیکندن مز بوره‌یی داخل حرمسرای ازدواجی ایدرك بغداده عودت ایلدی.

عبداه ابن طاهر بروجه محرر نصری منهزم ومصرك احوالنی اصلاح ایده‌بیلمش ایسه‌ده هنوز اوراده بولنان والیٔ سابق (عبد اه) طرفدارلرینی باشنه جمع ایله بغتةً اظهار بغی وشقا واوصره‌ده اندلس قبائلندن (ربض) طائفه‌سی بر طاقم کیلرله اسکندریه پیشکاهنه کله‌رك مملکتی ضبط و استیلا ایلدیکندن آتش فتنه ینه اشتعال ایتدی .

ابن طاهر کنج و بهادر بر آدم اوله‌رق سفردن، مشقتدن ییلمز ، دواهی و مهالکدن اورکز طاقدن بولندیغیچون بو شورشلره لزومندن زیاده اهمیت ویرمیه‌رك پیاپی صرف ایتدیکی مساعی و اقدامات ایله عبد اللهك عونه‌سنی تار مار وکندیسنی طوتدیره‌رق بغداده انهاج وتسیار ایلدی .

نوبت تأدیب اسکندریه غاصبلرینه کلدیکندن رئیسلری اولان (ابو حفص) ه تهدید آمیز بر مکتوب کوندره‌رك اسکندریه‌یی ترك وتخلیه ایله خلیفه‌یه عرض

مطاوعت وانقياد ايتمسنى اشعار و شـايد عناد و مخالفت كوستره‌جك اولور ايسـه دوكيـله‌جك قانلرك مسئوليتى كنديسنه عائد اولمق‌اوزره پابركاب عزيمت اولديغنى اخطار ايتدى .

ابو حفص ذاتاً ابن طـاهرك شجاعت و سورتندن و شدت عزم وصولتندن اوركمكده بولنديغندن درحال استيمان ايله قبيله‌سنى مستصحباً كريد جزيره‌سنه كتدى كه بونلر اوراده بالتوطن تناسل وتكثر ايلمشلر ايدى .

ابن طاهر مصر قطعه‌سـنى بو غائله‌لردن تخليص وتصفيه ايتدكدن صكره بر آز استراحت ايلمك ايچون وطننه عودتنه مأذونيت ايستدى .

خليفه كنج قهرمانك كورديكى خدمتلرى تقديراً عرضنه مسـاعده ايلمش و بغداده تقربنده بالجمله خاندان سلطنتى ووزرا وامرانى استقبالنه كوندره‌رك علو سجيهٔ اهلپروريسنى كوسترمشدر .

(٢١١) ده موصل ويمن طرفلرنده بعض آثار اغتشاش ظهور ايتمش ايسـه‌ده ويرديكى اوامر وتعليمات شـديده اوزرينـه مسـببلرى تپه‌لنمش و معهـود (مخلوقيت) و (تفضيل ابوتراب) مسئله‌لرى سنهٔ مبحوثه وقائع مهمه‌سى جمله‌سندن بولنمشدر .

جزيره، عـواصم قطعه‌لر ينـك اداره‌سى محتـاج

اصلاح وتحکیم بولندیغندن مخدوم حصافت موسومی (عباس) ی اوراره والی تعیین ایتدی .

وبرادری (معتصم) ی دخی سوریه ومصر قطعه‌لرینه یوللادی .

معتصم ابن طاهرك انفکاکندن صکره مصر ایشلرینك مشوش اوله‌رق ارباب تغلبك ینه باش کوستردیکنی کوردیکندن آز زمان ایچنده اداره‌یی یولنه قویمش و عصاتدن چوغنی قلیجدن کچیره‌رك و قطعه‌یی بر قاچ والیلکه بالتقسیم یکیدن والیلر ، مأمورلر نصب ایدرك بغداده دونمشدر .

سند عاملنك کریوهٔ شقاوته صاپه‌رق اهالی‌یی جبراً کندیسنه اتباع ایتدیرمکده اولدیغی خبرآلندیغندن واوراده ظهور ایده‌جك اختلالك هندستانه قربیتی جهتیله اهمیت مخصوصه‌سی بولندیغندن مأمون همان مکمل بر فرقه ترتیب و مشاهیر جنکاوراندن (غسان ابن عباد) ك قوماندا سیله تسریب ایتدی .

غسان سنده مواصلتنده اقدامات ومهاجات دلاورانه سیله والی‌یی، عونه‌سنی پریشان ایتمش وبو جهتله فتنه‌نك اتساعنه میدان ویرمدیکندن خلیفه‌نك مظهر التفات وتوجهات فراوانی اولمشدر .

هارون الرشیدك وفاتندن بری مأمونك بر طاقم غوائل

هانله ایله اوغراشمسی حسبیله امر غزا معطل قالدیغی حالده الک بیوک فاتحلره غبطه رسان اولان تدابیرآشتی پروارنه‌سیله داخلاً هیچ برفتنه وفسادقالمیه‌رق بناءعلیه‌ارتق اجانبه قارشی سطوت عربیه‌نك ارائه‌سی خلیفه‌جه اقدم وظائف ومشاغل حکمنه کیردیکندن (۲۱۵) ده میان شهامتنه حسام جهادی قوشانه‌رق اردوسیله بغداددن حرکت ودیار رومه طوغری توجیه علم جلادت ایلدیلر .

و قتا که حدوده کلدیلر . (سیس) در بندلرندن ایچریلره کیره‌رك وطریق عزمنه سد اولمق ایستیان دشمن فرقه‌لرینی بوزه‌رق برقاچ شهری‌ومتانت ومناعتله مشهور اولان قلعه‌لری آلدیلر .

موسم شتا حلول ایلدیکنه مبنی بلاد وقلاع مفتوحه‌ده مأمورلر براقه‌رق سوریه‌یه بالعزیمه بهاره قدر دمشقده قالدی .

(۲۱۶) ده سوریه‌دن قالقه‌رق تکرار ممالك رومه کیرمش وسل‌سیف جهاد ایله کرك بالذات وکرك اطرافه سریه‌لر کوندره‌رك بالواسطه بر چوق محللری رایت استیلاسی آلتنه آلدقدن صکره حسابسز اموال مغتنمه واسرایی مستصحباً ینه دمشقه عودت ایلمشدر .

او ارالق مصرده (عیـدوس) نامنده متنفذاندن بر شخصك عصیان وباشنه بر طاقم حشرات جمع ایتدیکنی خبر آلدیغندن بالذات قطعهٔ مصریه‌یه کتیبه‌ران حماست اولمش ودهشت ورودی اوزرینه اختلاجیلر طاغلدیغندن عبدوسی قتل ایتدیرمشدر .

مصرده بولندقلری اثناده (اهرام) لك برنده‌کی تابوتلر ایله (عاد بن شـداد) لك تابوتنی آچـدیروب درونلرنده‌کی عظـام رمیمه‌یی رؤیت و عالم فانی‌یه دائر اخـذ عبرت ایلدیلر.

مصردن سوریه‌یه دوندیکی صره‌ده آذربیجان والیسی (علی بن هشـام) لك ظلم وارتکابنی وقتل نفوسه جرأتنی تحقیق ایلدیکندن (عجیف ابن عنبسـه) یی آذربیجـانه اعزام وعلی ایله معین اعتسـافی اولان برادری حسـینی جلب ایله ظلمه‌یه قارشی برنمونهٔ انتباه اولمق اوزره ایکیسنی ده اعدام ایتدی .

کندیلرینی الك زیاده متلـذذ ایدن برشیٔ وارایسـه اوده بلاد رومده اعلای لوای کلمة الله ایتمکدن عبارت ایدی .

بنابرین شامدن حرکتله ینه شیرژیان کبی روم ممالکنه کیرمش وتصادف ایتدیکی فرقه‌لری زیر وزبر ایدرك اوچ بچوق آی قدر (لولوه) یی شدتله محاصره وتضییق آلتنه المشدر.

نه چاره‌که فوق العاده متانت ورصانتی جهتیله تسخیری قابل اوله‌مدیغندن عجیفی براقه‌رق اطرافی تهدید ایتمك ایچون اورادن آیرلمشدر.

روم قرالی ایسه بوحالی فرصت عد ایله عجیفی مغلوب وسکز کون قدر اسیر ایتمش ایسه‌ده خلیفهٔ جلادت شعارك هجوم وسطوتندن اورکه‌رك رجعت ایلدیکندن لولوه‌لیلر استیمان ومؤخراً قرال دخی طلب صلح ایتدی.

بوندن صکره خلیفه (طوانه) قلعه‌سنك انشاسی ایچون مهندسلر، معمارلر جلب ایدرك بناسنه شروع وعباسی نظارتنه تعیین ایدرك طرسوسه عزیمت ایلدی.

برکون اکلنمك ایچون برادری معتصم ایله برایرماق کنارنده اوطوره‌رق ایاقلرینی صویه صارقتمشلر و سائقهٔ تحسروطنله عراقك باغچه‌لرندن، میوه‌لرندن و بتخصیص خرمالرندن بحثلر آچقده بولنمشلر ایدی.

غرائب تصادفاتدندرکه کندیلری بوسوزلرله مشغول ایکن عراق قافله‌سی کله‌رك ایکی سپت تازه خرما ورود ایلدیکندن ایچه‌ــه بیوب ایرماغــك مضرتلی صویندن ایچدیلر.

درعقب ایکیسی‌ده حمی خسته‌لغنه مبتلا و اسیرفراش اولدیلر.

معتصم کسب افاقت وعافیت ایلمش ایســه‌ده مأمون کتدکجه فنالشه‌رق حال احتضــاره کلدیکندن برادرینی واوغلنی یانته جلب وتخت سلطنتی معتصمه ترك وحواله ایله شو وصیتلری آوردهٔ زبان حکمت ایلدی:

قرداشم!
جهان فنایه مغرور اوله‌که سنك نتیجه‌کده بنم تقرب ایتدیکم شونتیجهٔ مدهشه‌دن عبارت اوله‌جقدر.
عدالتی، انصافی الدن براقه.
تبعه ورعایانك سعادتنه چالیش‌که‌اونلر سکا برودیعه‌در.
ارباب علم وادبه رعایت وانعــام ایت. محقق بیل‌که حکومتك بقاسی علوم ومعارف ایله حاصل اوله بیلیر.
عم زاده‌لرمز اولاد علی‌یه حرمت واکــرام ایله.
قباحتلری اولور ایسه عفو قیل.

شو طوغری نصیحتلرمی اصغا ایتکه مماتدن بشقه برشیٔ دوشونمیان برآدمك لسان صفوتندن چیقیور !)

مأمون بووصایا ونصائحك ایفاسنی متعاقب (۲۱۸)ده وفات ایتدی.

طرسوسده مدفوندرلر .

قرق سکز سنه معمر اوله بیلمش ومدت خلافتی یکرمی سنه‌دن بش آی یکرمی کون زیاده دوام ایتمشدر.

اورته بویلی، کوزل یوزلی، بیاض لونلی، صاری بکزلی، شاهانه کوزلی، اوزون صقاللی اولوب النی طار وییاغنده‌کی سویملی برخال ایله وجه بشوشی زینت دار ایدی .

صلبندن اون سکز اولاد ذکور و بر قاچ قیز حاصل اولمشدرکه اولاد ذکوری شونلردر :

(محمد الاکبر، محمد الاصغر، عبدالله، عباس، علی، حسن، اسمعیل، فضل، موسی، یعقوب، ابراهیم، سلیمان جعفر، اسحق، احمد، هارون، عیسی، حسین،)

{وزراسی}

فضل بن سهل، حسن بن سهل، احمد بن ابی خالد الاحول، اسمعیل ابن محمد،

«قاضیلری»

محمد بن عمر الواقدی، محمد بن عبد الرحمن المخزومی، بشر بن ولید . یحیی ابن اکثم، احمد بن داود المعتزلی)

مأمون یالکز خلفای عباسیه ایچنده دکل بونجه سلاطین وحکمداران آره‌سنده بیله برموقع تمیز قزانمش اعاظمدندر .

فرط شجاعت، حزم وبصیرت، وفرت کیاست وحصافت، مکارم اخلاق، عدل ومکانت، حلم وسخاوت کبی خصائص ومزیات جلیله ایله متحلی برخلیفهٔ والاشان ایدی :

فضلی، کرمی، انسانیتی، عفوه مائلیتی، انتشار علمه غیرتی ضرب مثل حکمنده ایدی .

عفوه مائلیتی برمرتبه‌ده ایدی‌که (اکر خلق بنم عفومده‌کی لذتی بیلمش اولسه ایدی هرکس حضورمه الک بیوك جرم وعصیان ایله کلمکی تمنی ایدر ایدی !) دیر ایدی .

حقیقت حالده معاملهٔ عفو یه‌سنه مظهر ایتدیکی آدملری یالکز بو معامله ایله براقیوب عطایای فراوان ایله وایه دار مسار والی الابد مسعود وبختیار ایلر ایدی .

سماحتی بردرجه‌ده ایدی‌که برکون معیتنده‌کی وزرا وامرا ایله شامده اقامت ایلدکده ایکن یوکلرله پاره کلسی اوزرینه (بن بوقدر پاره‌یی نه‌یاپه‌جغم ؟ متاعب سفر یه‌دن یالکز بنمی حصه‌دار اولیورم‌که هپسنی آلمغه مستحق‌اوله‌یم؟) دیه‌رك چواللرله اقچه‌یی حضاره توزیع ایتمشدر .

سزاوار حیرتدرکه بوقدر کثرت احسانه منهمك ایکن ینه عهد عالیسنده خزائن دولت مالامال ایدی.

کرك پدرلرندن انتقال ایتمش وکرك زماننده فتح‌اولنمش ممالکك ثروت و وسعتی شوندن اکلاشیله‌بیلیرکه دفتر خزینه‌سنده جزیه وخراجی آلتوریدی بیك عدد شهر عظیمك اسمی مقید ایدی .

انتشار معارفه اولان غیرت مفرطه‌سنی فراش احتضارده یاتدیغی صره‌ده بیله بردرلو الدن براقه‌میه‌رق بومادهیی ولی عهدینه اولان وصیتلرینك الك اهمیتلیسی اولمق اوزره اخطار ایتمش ایدی .

آوان خلافتنده مخلوقیت مسئله‌سنك میدانه چیقیشی شایان تأسف وتفضیل ماده‌سی موجب قیل و قال اولمش

ایسه‌ده مدققین مؤرخین برنجیسیله اشتغالنك سبب حقیقیسنی برادری امین وعمی ابراهیمك طرفدارلرینی تعذیب وتأدیبه بهانه اولمق وایکنجیسنی‌ده علویلرك فکرلرینی تسکین ایده‌بیلمك مقصدینه حمل وعطف ایدییورلر.

دور حکومتی بونجه غوائل طاقت فرسا ایله گذران ایتمش ایکن تیغ جلادتیله روملری تتره‌ته‌رك شان اسلامیتی اعلا واوزمانه قدر عراقجه غیر معلوم اولان بر طاقم علوم عالیه‌یی نشر ایتدیره‌رك رهنمای کمالات اولمق کبی بر خدمت مشکوره‌یی ایفا ایتمسی علو قدر وشانه دلیل کافیدر.

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۱۰ | طابع وصاحبی : مهران

جلال الدین اکبرخان

—

(ابو الفتح جلال الدین محمد اکبر خان غازی) هندستانده حکمفرما اولان بابریه پادشاهلرینك الـڭمشهوری، الـڭ بیوکیدر.

طقوزنجی عصر هجریده یتیشان عظمای قهرماناندن اولوب اللی برسنه پادشاهلق ایتمش و (کجرات) مالکرینی قرین قهر وانهزام وسکز اون بیوك پادشاهی اعدام ایتکله اقدامات فاتحانه‌سیله میلیونلرله نفوس اسلامیه‌یی لوای اتحاد آلتنه آلمش ایدی.

اوتوز قرق قدر ملوك طوائف، زیر حمایه‌سنده اولدیغی حالده کندیسنه جزیه ویررایدی.

شان وشهرت دلیرانه‌سی یالکز شرقده دکل غربده بیله یاییلدیغندن مأثر فتوحات کارانه‌سی بعض فرنك تاریخلرینك الك پارلاق صحیفه‌لرینی اشغال ایلمشدر.

(۹٤۹)ده دنیایه کلمشدر.

بوولادت الك فلاکتلی برزمانه تصادف ایلمش ایدی.

پدرلری (محمد همایون خان) برقانلی محاربه‌ده (شیر خان افغانی) طرفندن فنا حالده مغلوب ایدلمك حسبیله عقب کیرلر النـدن قورتلمق ایچـون (امرکت) قلعـه‌سی حاکمنه التجا ایتـدیکی صره‌ده یاننده‌کی حرمنی براقه‌رق یولنه دوام ایتمش وقادین کبه بولندیغندن مذکور قلعه‌ده اکبری بالتولید مهد قلاکته قویمشدر.

محمد همایون برقاچ یرده دشمنیله چارپیشه‌رق بتون بتون مغلوب اولنجـه حرمنی وا کبری آله‌رق قندهـاره طوغری کیتمکده ایکن اوکنه چیقان برسـند فرقه‌سی مهاجمه‌یه باشلامغله توابع جزؤیه‌سی محو اولمق درجه‌سنه کلـدیکی اثناده شجعان امراسـندن اولوب مقدما شیر خانك النه اسیر دوشمش اولان (بیرام خان) نصلسه قورتیله‌رق اطرافدن طوپلایه بیلدیکی عسـکر ایله یتیشد. یکنـدن سندیلر پریشان اولدیلر.

شـوقدر وارکه قندهـاره تقربلرنده والی بولنـان (عسکری میرزا) نك هجومه حاضرلندیغنی استخبار ایلد-یکندن و حربه باشلانمش اولسه اسباب مقاومت ومدا-فعه‌نك فقـدانی جهتیـله تکرار بلای انهزامه اوغرایه-جقلرینی و بلکه قید اسارته کرفتار اوله‌جقلرینی بیلد-یکندن بالضروره حرمنه وهنوز بر یاشـنه کیرمش اولان اوغلنـه وداع ایدرك کریه‌ناك تحسر اولـدیغی حالـده عجمستانه طوغری فرار ایتدی .

عسـکری میرزا بدبخت قادینی وچـوجغی قندهاره کوتورمش و برمحل مخصوصده اقامت ایتدیرمشدر .

بری طرفـدن محمد همـایون (سیستـان) طریقیله (قزوین) ه کیدرك (شاه طهماسب) ایله ملاقات ایلدی . شـاه قدردان مراسم مهمان‌نوازی‌یی ایفا ورایکان ایتمکله برابر الك کزیده قوماندانلرندن برقاچنی ومنتظم بر اردویی معیتنه و یره‌رك ممالك مغصوبه‌سنی استرداد ایتمك ایچون کندیسنی هندستانه یوللادی.

اول امرده قندهاره بالهجوم ضبط وعسکری میرزایی حبس ایتدیلر.

پادشاهك اخص املی حرمنه و اکبره قاوشمق ایلد-

یسـهده بونلر اولجه کابله کوندرلدکلرندن اورایه کیتمش وملکتی برادری (کامران میرزا) نك النـدن نزع واخذ ایتمکله محصـول فوأدینی طویه طویه اویه‌بیلك نعمتنـه نائل اولمشدرکه او وقت شهزادهٔ شـیرخوار هنوز بر بچق یاشنی کذار ایتمش ایدی.

بناءًعلیه برسور پرسرور ایله چوجغی ختان ایتدیر- دکدن صکره بدخشان اوزرینه یوریدی.

کامران سنده کیدرك حکمدارك قزیله تزوج ایتمش و کابلی استرداد ایلمك ایچون بر وقت فرصت کوزله‌مکده بولنمش ایدی.

اوارالق محمـد همایونك بدخشانده خسـته دوشه‌رك کابلك خالی قالمسی حسبیله‌قائم پدرینك و یردیکی رادرو یی مستصحباً سندن حرکت ایله کابلی تسخیر وا کبری اسیر ایلدی.

پادشـاه اسـیرفراش اولمقـله برابر اعمـال تدابیردن کری طورمیـه‌رق برفرقه کوندردیکندن کامرانی تحت محاصره وتضییقه آلدیلر.

زواللی معصومجغزی طعمهٔ تیغ غدر ایتمکی برقاچ کره

تصور ایتمش ایسه‌ده نصلسه جسارت ایده‌مامش وفقط محاصرین طرفندن آتیلان طوپلرك کولله‌لرینه، تفنکلرك قورشونلرینه هدف اولمق ایچون قلعه‌نك اك تهلکه‌لی بر یرینه براقشدر.

بو ارسلان یاوریسی ایسه ولوله‌ٔ کیروداری کویا کندیسنك اکلندیرلمسیچون مخصوصاً یاپیلمش بر اویونجق عد ایله اطرافه اماله‌ٔ انظار شوق وشطارت ایدر ایدی.

حال بومرکزده ایکن محمد همایون اعاده‌ٔ عافیت ایله کابله یتیشمکله کامران قراری فراره تبدیل ایلدیکندن اکبرینه رؤیت دیداریله اب مشفقی قریر العین حبور ایتدی.
دیکر برادری (هندال)ی کامرانك تأدیبنه کوندرمش ایسه‌ده کامران اوزبك حکمدارینه التجا ایله اثر معاونتی اوله‌رق بدخشانه مالك و بنابرین برقوه‌ٔ کلیه‌یه صاحب اولدیغندن هندالی بوزمش ایدی .

بوخبر همایونه واصل اولور اولمز همان برفرقه ایله بدخشان اوزرینه یوریه‌رك خصمنی بوزدیغندن (طالقان) قلعه‌سنه قپانمش ومحاصره‌ٔ شدیده آلتنه آلنجه استیمان ایلمشدر.

بو جهتله کامرانی والیلکله (ختلان) قطعه‌سنه کوندرمش ایسه‌ده کندیسی غایت اختلاجی برآدم اولدیغندن تکرار عصیان بیراغنی آچقدن چکنمامشدر.

پادشاه طوپلایه‌بیلدیکی عسکر ایله ینه دشمنک اقامت ایتدکده بولندیغی محله طوغری کتدی.

شوقدر وارکه کامران ال التندن انواع مواعید ایله اکثر امرای عسکریه‌یی کندی طرفنه جلب ایلمش بولندیغندن محمد همایون خصمنه یقین برموضعه کلور کلمز معیتنده‌کی قوماندانلرک چوغی وعسکرک برقسمی اوته طرفه انتقال والتحاق ایلدیلر.

حائزاولدیغی متانت قلبیه ایجابنجه امراسنک شو معامله‌ٔ نعمت‌ناشناسانه‌سنه اهمیت و یرمیه‌رك بقیه‌ٔ قوه‌ٔ جزؤ یه‌سیله هجوم کوستردی.

محاربه‌نك کسب شدت ایتدیکی خلالده ینه امرانك بعضلری کامرانك اردوسنه کچدکلرندن علائم انهزام رونما اولمقله برابر مقاومت ومدافعه‌ٔ قهرمانانه‌سنده دوام ایلدی.

لكن اوصره‌ده جريحه‌دار اولديغندن بالضروره رجعته باشلادی .

كامران ميدانی خالی بوله‌رق كابلی آلمش و زواللی اكبری ينه اسير ايتمشدر .

همايون ايسه هرجهته ويرديكی اوامر سريعه اوزرينه مكمل بر اردو تدارك وجمع ايدرك كابل اوزرينه يوريمش وفريقينك كابل اوكلرنده تلاقيلرنده محاربه‌يه مباشرت اولنمشدركه شهزاده پدری عليهنده استعمال سلاح ايدن براردوده بولنمقده ايدی .

طرفيندن برقاچ دفعه مهاجمه اولنه‌رق نسيم غالبيتك هانكی طرفه وزان اوله‌جغی مشكوك ايكن همايونك قوۀ مجموعه‌سيله ايتديكی برحملۀ غضنفرانه اوكنده دشمن فنا حالده منهزم اولمشدر .

بومظفريتدن فوق العاده ممنون اولمش ايسه‌ده جكر پاره‌سنی آراتديرو بده بوله‌مينجه آهلر، ناله‌لر ايتمكده ايكن شهزاده‌نك ساحۀ هول انكيز كارزارك بركوشه‌سنه چكيلوب اشباح ميته آره‌سنده ملول ملول طورمقده بولنديغی خبر آلنمغله پدرينك نزدينه كتيرديلر .

کامران طوپی یدی نفر توابعی ایله موقع حربدن فرار ایدرك ملوك هنددن (محمد مندر)ك یانه کتدیکندن محمد مغلو بیت واقعه‌سندن طولایی تسلیلر ویرمش وهر نه وقت تلافیٔ مافات ایلمك ایچون برادری علیهنه حرکت ایده‌جك اولور ایسه براردو ایله کوندره‌جکنی وعد وتأمین ایلمش بولندیغندن تکرار معتادی اولان فتنه جولغه باشلامشدر.

برمدت صکره محمدك ویردیکی عسکر ایله یوله چیقه‌رق برادرینك اردوکاهنه قریب برموضعه یتیشدی. کیفیت همایونك مسموعی اولنجه همان دفع صائله شتاب ایتدی.

طرفین محاربه‌یه باشلار باشلامز کامرانك اردوسی دوچار انهزام اولمغله یالکز باشنه اولدیغی حالده فرار وبرزمان درویش قیافتنده اقطار ودیاری کشت وکذار ایلیه‌رك مؤخراً مکران حکمداری نه دخالت ایلدی.

همایون ایسه ارتق کامران غائله‌سنه برنتیجه ویرمك ایچون مکرانه متوجهاً حرکت ایتدیکندن وحکمدار مقاومته قالقیشه‌جق اولسه باشه چیقه‌میه‌جغنی بیلدیکندن

کامرانی بالاستصحاب همایونك یاننه کلەرك برادری حقنده طلب عفو وصفح ایتدی .

سائقهٔ شفقت برادرانه ایله بو دفعەده قباحتندن اغماض عین ایتمك ایستەمش ایسەده وکلا وعلماسی برادرینك یوزندن بیکلرجه بی‌گناه آدمك قانی دوکلدیکندن ومتعدد مملکتلرك خراب اولدیغندن بحثلر آچارق اعدامی خصوصنده مصرانه رأیلر ویردیلر.

هیئت دولتك الحاح وابراملرینه قارشی کلەمامکله برابر قرداشنك اعدامنەده بردرلو حکم ویرەمیەرك شاشیروب قالنجه بونلر پادشاهی قیرمامق ومعمافیه حالاً ومستقبلاً فتنه وفسادینك اوکنی آلمق ایچون کوزلرینه میل چکلمسنی ایستدیلر .

پادشاه بوشق وصورتی اهون شر کوردیکندن اسالهٔ دموع تأسف ایلدیکی حالده مجبوراً موافقت ایتمش و برادر فلاکت دیدەسنك اقامتیچون برمحل مخصوص تعیین ایدرك هرجهتله اسباب رفاه و راحتنی استحصال ایلمشدر.

کامران مسئلەسنه بوصورتله فاجعەلی برنتیجه

و یردکدن صکره اکبری رفاقتنده آلهرق اقدامات ومهاجمات متمادیهسیله ممالکنی بالتدریج دشمنلرندن استرداد ایله پای‌تختی اولان دهلی‌یه کیرمشدر.

اوخلالده اکبر سن رشده رسیده اولدیغی کبی طوغدیغی کوندنبری محاربه میدانلرنده یووارلنه‌رق جاست مجسمه دینیله‌جك بر قهرمان اولدیغندن پدری کندیسنی والیلکله (لاهور) قطعه‌سنه مأمور واعزام ایلدی.

همایون علوم عقلیه ونقلیه‌ده وعلی الخصوص ریاضیاتده ید طولی صاحبی اولدیغندن برطاقم آلات وادوات رصدیه جلب ایدرك یکی برزیج ترتیبنه باشلادی.

بوجهتله اکثر زمان تجارب وتطبیقات فنیه ایله اشتغال ایدرایدی.

بر کیجه زهره‌نك طلوعنی تماشا ایتمك ایچون یانده برخیلی منجم بولندیغی حالده اخیراً یاپدیردیغی برقصر رفیعك طامندن غروب آفتاب ایله طلوع زهره‌یه مترصد ومترقب ایدیلر.

اوصره‌ده اياغى قايه‌رق نردباندن اشاغى دوشمكله آفتاب عمرى غروب ايتدى .

زمانك شعراسندن (قاسم كاهى) وفاتى حقنده شو تاريخى سويلمشدر:

مصراع

(همايون پادشاه از بام افتاد)

وكلا پادشاهك وفاتنى متعاقب كيفيتى لاهوره بيلديردكلرندن اكبر خان رخش سوار اجلال اوله‌رق دهلى‌يه مواصلتله جالس اورنك پادشاهى اولمشدركه وقعه‌نك زمان جريانى (٩٦٣) ربيع الثانيسنك جمعهٔ ثانيه‌سنه مصادف ايدى.

سناً اصغر وفقط مسماسنه مطابق اوله‌رق عقلاً اكبر اولان پادشاهك اقدم عزم ونيتى بناى دولتنك بونجه‌سنه‌دنبرى دوچار اولديغى صدمات ايله حاصل ايتديكى رخنه‌لرى بالتعمير جبرمافات ايتمكدن ومع‌مافيه فطرةً متحلى اولديغى فعاليت مفرطه اجابنجه هندستان ملوكنك برر برر كسب سورت وعظمتلريله جمله‌سنى قليجنه باش اكديرمكدن عبارت ايدى.

فقط بومقصدينك استحصالنه باشلامزدن اول اصلاح احوال مأمورين مادهٔ مهمه‌سنی نظردقت مهام آشنایسنه آله‌رق كرچكدن وزير ديمكه لايق اولان (بيرامخان) ى مسند وزارت عظمايه كچيردكدن صكره التماس قوتيله مأمور-يتلره كچه‌رك تلويث امور حكومت ايتمكده اولان بر طاقم قدرتسز مأمورلری، واليلری عزل ايله يرلرينه اك مقتدر آدملر تعيين وشوصورتله سيأت جهلا ايله قرين انحطاط اولان قوهٔ ناميهٔ دولتی اعاده وتأمين ايلدی .

احقاق حقوق واستحصال مسعوديت تبعه ايچون يكيدن برطاقم قانونلر، قاعده‌لر تأسيس وبعده هر جهتله كيتی ستانلق اسباب ولوازمنی استكمال ايتدی .

(اسكندر خان افغانی) كه خصمای قديمه‌دن ايدی شو اراليق ينه باش كوستردكندن كنج قهرمان اردوسيله اسكندر اوزرينه يوريمش وخصمنی بر باد ايليه‌رك طاغلره قاچيرمشدر .

فقط آوان انفكاكنده افغان امراسندن (هيموی) على الغفله كليتلی عسكر ايله دهلی‌يه كلديكنده ومملكتك محافظی اولان (بيردی بك) بيرام خانك رقيب اقبالی بولنديغنه مبنی الجای غرضله دهلی‌يی بلا مقاومت تسليم

ایلدیکندن اکبر ووزیر اعظم همان بولندقلری موقعدن قالقدیلر .

وخلال طریقده گویا وقعه‌ده ذی مدخل دکل ایمش کبی استقباللرینه چیقه‌رق اصلسز تأسفلری، اساسسز معذرتلر اظهارینه قالقیشان بیردی بکی اعدام ایتدیره‌رک دهلی‌یه یقین برمحله کلدیلر .

هیموی عسکرینی آله‌رق قارشیلرینه چیقدیغندن وقوعبولان قانلی برمحاربه‌ده دشمن پریشان وهیموی مقتول اولمغله مملکتی استرداد ایتدیلر .

اسکندرک وهیمویک بومغلوبیتلری گنج پادشاهک پرآتشپارهٔ جلادت اولدیغنی یار واغیاره طانتدیردیغیچون کاشغر پادشاهی (عبد الرشید خان) هدیه‌لر ارسالیله تحریراً واعاظم ملوک هندن (رایمل) بالذات دهلی‌یه کله‌رک شفاهاً اجرای تبریکه مسارعت کوستردیلر .

شیرخان افغانینک امراسندن (حاجی خان) بغتةً (ورد) ولایتنه تجاوز ایتمک حسبیله (ناصر الملك) ی ایجابی مقدار عسکر ایله تنکیلنه مأمور واعزام ایلدیکندن برنجی هجومده حاجی خانی بوزه‌رق وردی استرداد

واورادن هیمو ینك پدر وحرمیله خزائنك محفوظ اولدیغی قلعه‌یه هجوم ایله اونی‌ده ضبط ایلدی .

هیمو یك باباسنی سیف واسلام بیننده مخیر براقدیغی حالده دعوت واقعه‌یی قبولدن ابا واستنکاف اتمکله درحال اعدام ایتدی .

بری طرفدن اسکندر خان افغانی یدیکی ضربهٔ تأدیبك آجیسنی چیقارمق زعمیله لاهوره هجومه باشلا - دیغندن اکبر خان شیر ژیان کبی لاهوره روان اولدی .

بوخبر اسکندره واصل اولنجه خوف وخشیتندن مملکتی ترك ایله (سوالك) جهتلرینه قدر چکلدی .

سوالك برطاقم صعب المرور جبال ور یکستانی مشتمل و بناءً علیه اورالرده حرکت عسکریه اجراسی مشکل ایسه‌ده اکبر هرنه صورتله اولور ایسه اولسون بودشمن قدیمی اله کچیرمکی قطعیاً تصمیم ایلدیکندن سوالکه کتیبه‌ران بسالت اولدی .

واسکندری (مانکت) قلعه‌سنده محاصره واسیر ایدرك وبر دها قلیج چکمامکه توبه ایتدیرەرك اوغلنی رهن مقامنده بالاخذ کندیسنی صالیویردی .

شاه طهماسب اوته‌دنبری قندهاری آلمغی آرزو ایتمکده اولدیغندن ومحمد همایون مقدما عجمستانده بولندیغی اثناده تکرار نائل سلطنت اولور ایسه شو املنی ترویج ایده‌جکنی وعد ایلدیکندن شاه پدرینك وعدینی ایفا ایتمسنی اکبره بیلدیردی .

شاهك باباسنه اولان لطف وعنایتی اکبری ذاتاً ممتدار ایتمش بولنمغله قندهاری اولوجهله ایرانیلره تسلیم ایتدی .

(جونبور) اقلیمی ممالك بابریه‌یه یقین بولنمق ملابسه‌سیله فتحی موقعاً اهم والزم کوریله‌رك (علی قولی خان) قومانده‌سیله بر اردو کوندرمش واقلیم مذکوری تماماً افغانیلرك الندن آلدیغندن قندهارك و یرلسندن طولایی تمامیت ملکیه‌یه عارض اولان نقیصه‌یی بوفتح جدید ایله جبر وتلافی‌یه موفق اولمشدر .

(۹٦۷) ده خان خانان بیرام خان غائله‌سی پادشاهی ایچه مشغول ایلدی .

بو بیرام خانك آبا واجدادی (تیمورلنك) ك اکابر امراسندن اولوب کندیسی ایسه اکبرك بیوك پدرینه

پك چوق خدمتلر ایتمش و محمد همایونك زمان ادبارنده وفادارلقدن آیرلمامش ایدی .

نه چاره‌كه هر یرده بوكبی اعاظمك حسدكش اقبالی اولانلر اكسیك اولمدیغندن اكبری قوجاغنده بیوتمش اولان (ماهم انا) نك اوغلی (ادهم خان) دخی بیرام خانك رقیبلرندن بری ایدی .

همیشه وزیر علیهنده اختراع ایتدیكی اسناداتی والده‌سی واسطه‌سیله پادشاهه تبلیغدن خالی قالمز ایدی.

نهایت بركون غایت آغیر بر افترا ایله پادشاهك انفعال وغضب شدیدینی تحریك ایتدیردیكندن زواللی وزیر خوفندن لاهوره طوغری فرار ایتدی .

ادهم خان ایسه بوكیدیشك اوراده اعلان حكومت ایتمك مقصدینه مستند اولدیغنی بیان وفساد آتینك دفعیچون الده ایدلمسنی مصرانه اتیان ایدر طورر ایدی .

بو جهتله اكبر همان عقب كیرلكه باشلایه‌رق یولده ملاقی اولمش و بیرام خان طاغلره قاچه‌رق اختفا ایلدیكندن توابعنی منهزم ایتمشدر .

كابل واليسی (منعم خان) ی يڭـه (خان خانان) عنوانيـله وزير اعظم نصب ايلمش ومنعم حقيقةً قـدر شـناس برآدم اولوب بيرام خان كبی نادر الوجود برذاتك بغـير حقٍ اوغراديغی فلاكـتدن جداً متأثر اولمش بولنـديغندن طرفيـنی بالتـأمين بيرام خانی حضور پادشاهی‌يه كتيردی .

پادشاه ايتديكـنه نادم اوله‌رق فوق الغايه نوازشـلر، احسـانلر ايتمش ايسـه‌ده آرتق حياتنـدن امين اوله‌مامق حسـبيله آلديغی مأذونيت اوزرينـه حجازه كيدر ايكن ديكر دشمنلری طرفندن قتل ايدلـديكـندن قوجه وزير ادهم خانك نتيجهٔ اغراض وافسـاداتی اوله‌رق يوق يره محو اولدی كتدی .

(٩٦٨) ده بدخشـان پادشـاهی (سليمان خان) اوزبكلر ايله ايتديكی محاربه‌ده مغلوب واوغلی (ابراهيم) مقتول اولديغی كبی ارباب شقا توسـيع دائرهٔ جمعيت ايله ملكك هرطرفنی برهرج ومرج عظيم ايچنده براقدقلر- ندن اكبردن استعانه واستمداد ايلدی .

سليمـانك مسـئولنی بالاسـعاف كوندرديكی برفرقه

ایله اوزبکلری طاغتمش وشــوصورتله بدخشان حکومتنی معناً ومادةً کندیسنه منتدار ایتدیرمشدر .

(مالوه) قطعه‌سی قطعات جسیمه‌دن اولمق جهتیله فتحی اعز مقاصد وآمالی حکمنه کیردیککندن بشــقه اوصره‌لرده مملکتــك بعض مهــاجماته آماج اولمسی ومع مافیــه حکمــداری بولنان (باز بهادر) ك ادارهٔ اقــداح رحیق ایله بالاشــتغال ســورت حکومتــه خلل ونقیصه کلمسی برفرصت عد اولندیغندن ادهم خان قومانداســیله مکمل براردو یوللادی .

ادهم خانك حــدودی بالتجاوز اورته‌لغی زیر وزبر ایتمکه باشــلادیغی باز بهادرك واصل سمع اطلاعی اولمقله برابر لذت یاب اولدیغی مجالس عیش ونوشــدن بردرلو آیریله‌مدیغیچون مهاجمین بالسهوله پای تخت اولان (سار ـ نکپور) قربنه قدر کلدی .

بری طرفدن باز بهادر نصلســه آییلش واردوســیله مقــابلهٔ خصمه چیقمش ایســه‌ده وقوعبولان محاربه‌ده منهزم اولــدیغندن (برهانپور) طرفلرینــه روبراه فرار اولدی .

قاچار ایکن حرمیله افراد عائله‌سنی وذی قیمت احمال واثقالنی آله‌مدیغندن قید اسارته کرفتار اولمالری ایچون

بیچاره قادینی، سائرفامیلیاسی خلقنی، اشیاسنی ویردیکی امر وجهله احراق بالنار ایتدیردی !!!

بومظفریت اوزرینه ادهم خان مالوه اقلیمنی ضبط ایلدیککندن اکبر تقدیرلر، التفاتلر کوسترهرك حسن خدمتنه مکافاةً مالوه والیلکنی عهده‌سنه توجیه واحاله ایلدی.

افغان پادشاهی (مبارزخان) ك وفاتیله یرینه کچن اوغلی (شیرخان) هنوز مراهق بولنمق ملابسه‌سیله وکلا وامراسی ایستدکلری کبی حرکت ایدرك نهایت جونبور قطعه‌سنی اکبرك الندن آلمق نیتیله یوز بیك کشیلك بر اردو کوندردیلر.

جونبور والیسی (علی قولی خان) ارسلان یورکلی ربهادر اولدیغندن شدتلی شدتلی مدافعه‌لرله برقاچ یرده افغانلیلری بوزمش واو ارالق اکبر طرفندن یوله چیقاریلان قوهٔ امدادیه‌ده یتیشمکله دشمن آز زمان ایچنده بتون بتون پریشان اولمشدر.

افغان قوماندانلری نه‌یه اوغرادقلرینی بیله‌میه‌رك آجی برمصالحه نامه‌یه وضع امضا ایله بقیهٔ عسکری مستصحباً چیقوب کتدیلر.

بازبهادر مالوه‌ده‌کی طرفدارلریله مخابره‌یی اکسیك ایتمیه‌رك دائما فرصت ظهور کوزله‌مکده ایسه‌ده پادشاهك

بالذات مالوه‌یه عزیمتله ممالك جدیده‌سنی كشت وگذار ایتمسی موجب اندیشه‌سی اولمقده ایكن عودتندن صكره (آكره) یه اوچ درت كونلك مسافه‌ده ساكن اولان (بیرنكه) دینیلان برقوم شدید الشكیمه‌نك تأدیبیله اشتغالی فرصت عد ایدرك مالوه حدودندن ایچری‌یه كیردی.

فقط اكبرك سوق الجیش خصوصنده‌كی سرعتی عقللره وله وحیرت ویره‌جك برصورتده اولدیغندن ماعدا معتادی وجهله علی الاستمرار یوز بیكلرجه عسكری سلاح بدست شجاعت اولدقلری حالده انفاذ فرمانه حاضر ومنتظر بولندقلرندن درحال كوندردیكی براردو مالوه‌یه یتیشه‌رك باز بهادری وهوادارلرینی برباد وپریشان ایتدی.

ادهم خان سرآمدان شجعاندن ایسه‌ده غایت فتنه پرور وحسود اولمق حسبیله اوته‌كنه بریكنه تسلطدن خالی قالمدقدن بشقه بیرام خان كبی بروزیر حصافت سمیرك سبب ادبار ومماتی اولدیغیچون اكبر ازاله‌ٔ وجودینه همیشه وسیله جو ایدی.

بركون ادهم خان وكلادن (شمس الدین محمد خان) ی برمجلس مشاوره‌ده خنجر ایله جریحه‌دار ایدرك آدملرینه ویردیكی امر اوزرینه‌قتل ایتدیردیكندن پادشاه ادهمی طامدن آشاغی آتدیره‌رق اتلاف ایتدیرمشدر.

مکران قطعه‌سی حکمدار ینک اوغلی (کمال خان) عمی بولنان (سلطان آدم) ک هجومیله ملك موروثنه صاحب اوله‌مدیغندن وطننی ترك ایله دهلی یه التجا ایلش ایدی .

پادشاه کمال خانك تأمین حقوقنی متصف اولدیغنی عالیجنابلق شعائرندن کوردیکچون کندیسنی مکمل براردو ایله کوندره‌رك ممالکنی حرباً سلطان آدمك الندن استرداد ومقام پدره اجلاس ایتدیردی .

بو خلالده اکبر بر کون الای ایله برطرفه کیدر ایکن برفدایی آتدیغی بر تیرجان ستان ایله اوموزینی زخم دار ایتدی .

اهالی مفتون عدالت ونصفتی اولدقلری حکمدار نامدارلرینك اورلدیغنی کورنجه فریادلر ایدرك حریفی درعقب پاره‌لدیلر.

یاره‌نك تأثیر شدیدیله بر قاچ آی اسیر فراش اولمش ومؤخراً کسب افاقت وعافیت ایتمسنی متعاقب بر مدتدنبری یوز اوستنه قالان مشغلهٔ رزم ومصافی ینه نظر اهمیت فاتحانه‌سنه آله‌رق (کنژهه) و (کشکه) دینیلان اقلیم وسیعك فتحیچون (آصف خان) ی قوماندان تعیین ایله ترتیباته باشلامشدر .

بو اقلیم غایت معمور ومنبت اولوب التمش بیك قدر قریه‌یی شامل واهالیسی کاملاً اصنام پرست ایدی .

آصف خان معیتنه آلدیغی براردو ایله کثرهه وکشکه حدودینه واصل اولنجه حکمداری بولنان مشاهیر جنکاورانددن (رانی) طوپلایه بیلدیکی عسکر ایله قارشیلرینه چیقه‌رق محاربه‌یه طوتیشدیلر .

رانی ایلك هجومده غالب کله‌رك عساکر اسلامیه پریشان اولمق درجه‌سنه کلمش ایکن باشنه تصادف ایدن بر اوق موقع حربدن چکلمسنی موجب و بوحال مسلمانلرك تجدد غیرت وصولتنی مستوجب اولمش ایسه‌ده اوقی باشندن چیقاره‌رق آتدقدن صکره تکرار هجومه مسارعت کوستردیکندن آتش حرب ینه اشتعال ایتمش ایدی .

اوصره‌ده بوینـه کیرن دیکر براوقی دخی چیقاره‌بیلمکله برابر شو ایکی یاره‌نك تأثیریله بی تاب وحیاتندن مأیوس قالنجه اسیر دوشمامك ایچون الندهکی خنجرینی قرناسندن بریسنه ویره‌رك کندیسنی اولدیرمسنی امر ایتدیکی حالده حریف تنفیذ امره جسارت ایده‌مدیکندن کندی الیله نفسنی اتلاف وافنا ایلمش وعادت وحشیانه‌لری وجهله و یردیکی امر وجهله برخانه‌ده بولنان قاریسنی وچوجقلرینی آتشه القا ایتدیرمشدر !!!

بوسببله اردوسی فنا حالده منهزم اولدیغندن

آصف خان منصوراً پای تخت اولان [(جور اکثره) شهرینه کیرمش وزمان قلیل ظرفنده ممالکك هر طرفنی تحت استیلایه آلەرق حسابسز خزائن واموال الە کچیرمشدر .

اکبر بو مظفریت عظیمەدن فوق العاده محظوظ اولدیغندن مملکتك تأمین استقبالی ایچون اکثره شهرینك اطرافنه عرضی اوتوز وارتفاعی التمش ذراع اولمق اوزره غایت مکمل برسور انشاسنه باشلاتدیرمشدرکه بو عملیاتده یومی درت بیك عمله چالیشدیغی حالده سکز سنەده اتمام واکمال ایدیله بیلمش ایدی.

بوصرەده (سید شریف) احفادندن (السید مرتضی) حجازدن هنده کلکله حقنده پك چوق حرمتلر، تلطیفلر کوستردی .

بعده بالذات (مندقاره) قطعەسنك تسخیرینه عزیمتله مساعیٔ متوالیەسیله درت آی ایچنده مندقارەنك هرجهتنی ومقر حکومت اولان (چتور)ی ضبط و حکمدارینی قتل ایله نەقدر صنمخانه وار ایسه هدم وتخریب ایلدی.

اکثره و مندقاره فتوحاتنك تأثیراتیله ملوك مجاوره تترەمکه باشلادقلرندن چوغی تحت اطاعت و حمایەسنه کیردیلر.

حتی باز بهـادر بیله کلەرك عاطفتنـه دخالت ایتمش ومشربی زبونکشلك شائبەسندن معرا اولدیغیچون زیادە‌سیله مظهر اکرام وانعامی اولەرق اقامتنه مخصوص اولمق اوزره تعیین اولنان برسرای نزهت افزاده مرفهاً امرار بقیهٔ حیات ایلمش ایدی .

ممالکنه جوار اولان بعض ملوك طوائف دیکرلری کبی هنوز کندیلەکارندن اطاعت ایتدکارندن بشقه آرەدە صرەدە تبعەسنی اضراره دخی متصدی اولمقده بولنملری جهتیـله (٩٧٦) ده ملوك مذکوره اوزرینه برقاچ فرقه کوندردیکندن هیسی شمشـیر بسالتنه کردندادهٔ انقیـاد اولدیلر .

منتهای حدود هندده سـاکن واعاظم حکمـدارندن معدود (کجلی) دخی برطاقم هدایای کران قیمت تقدیمیله عرض اخلاص ومخادنت ایلدی .

اکبرك بو اثناده دنیایه براوغلی کلدیکندن ومعاصرلرندن قهرمان عـدیم الاقران (یاوز سلطـان سلـیم خان) ك غیاباً فتـوحات وحرکات دلیرانەسـنه مفتـون اولان طـاقدن بولندیغـندن چوجغـك اسمـنی تبرکاً (سلیم جهانکیر) براقشدر .

حقیقت حالده هندلیلرك سلیمی پدرنـك وفاتی اوزرینه

يرينه پكجه عثمانليلرك سليمى كبى بر بهادر شيردل اولمش ايدى .

سليم جهانكير غايت عادل واحقاق حقه مائل اولمغله مظلوملرك بلا مانع كنديسيله كوريشه بيلمسى ايچون اوطه‌سنده‌كى چاكه بر زنجير ربط ايله بر اوجنى سراينده‌ن خارج بر محله قدر تمديد ايتديرديكندن ظلم ديدكان اهالى زنجيرى چكه‌رك اوته طرفده‌كى چاكى تحريك ايدنجه سليم چاكك صداسى اوزرينه دادخواه اولان آدمى يانته چاغيره‌رق افاده‌سنى استماع و ايجابنى اجرا ايدر ايدى .

اكبر چوقدنبرى متحسر اولديغى بر خلفه نائل اولنجه سونجندن نه يابه‌جغنى بيله‌مز ايدى .

غلبات واقعه‌نك نتيجه‌سى اوله‌رق ارتق قلبجنه قارشى طوره‌بيله‌جك بر حكمدار قالمديغنى اكلاينجه كندى تعبيرى وجهله دنيايه يكى كلان خلفنه (هديه اولمق اوزره) كثرت ثروت و معموريتله مشهور اولان (كجرات) ممالكنك ضبطيچون سلاح قوشانمشدر كه بو فتح ابدى الاشتهارى آلان دللرده داستان اولان ملاحم عظيمه‌دندر .

كجرات بر طاقم قطعات جسيمه و منبته‌يى حاوى وسكز اون ملوك طوائفك تحت اداره‌سنده اولوب بو ملكلر

دخی (احمدآباد) ده فرمان فرما اولان بر بیوك حكمدارك تابعیتی آلتنده ایدی .

وقتا كه گجرات حدودینی تجاوز ایلدی . ذاتاً ولوله مهابت وسطوتی گجراتلیلرك قولاقلرینی طولدیرمش بولنمق ملابسه‌سیله استعمال سیفه حاجت قالمقسزین ملكلرك چوغی عرض انقیاد ایلدكلرندن یرلرنده ابقا وسركشلك ایدنلر قهر وتدمیر وممكتلری تسخیر ایدلكله برابر نفی واجلا قلندیلر .

احمدآباده طوغری توجیه رایت شهامت ایدنجه‌سكنه‌سی مملكتك بیهوده خراب اوله‌جغنی بیلدكلریچون بلا مقاومت تسلیم اولدیلر .

بر مدت اوراده اوطوردقدن صكره وكلاسندن (خان اعظم) ی والیلكله احمدآباده براقه‌رق گجراتك بقیه‌سنی آلمق ایچون (كنبایت) اوزرینه یوریدی .

فقط خان اعظمك ساده‌دل بر آدم اولمق جهتیله هنوز فكرلری سكونت یاب اوله‌میان بعض ملوك گجراتك تشویقیله احمدآبادده استقلال داعیهٔ مجنونانه‌سنه دوشدیكی مسموعی اولنجه همان (شهباز) خانی كری یه كوندره‌رك وخان ایله صنادید ارباب فسادی دردست ایتدیره‌رك فتنهٔ متصوره‌نك حصولنه میدان براقامش و ینه یولنه دوام ایله برنجی هجومده كنبایتی ضبط ایلمشدر .

ملوك مجاورەدن (سلطان ابراهيم ميرزا) نك اردوكاهه قريب اولان (سرنال) قريەسنه كلەرك باصقينه ابتدار ايدەجكنى ايشـتديكندن درعقب معيتنه بر مقدار سوارى آلەرق سرنالده ابراهيمك عسكرينى فنا حالده بوزدى .

وبلا افاتهٔ وقت اورادن‌ده قالقەرق (سورت) دينيلان مشهور بر قلعەيى‌كه ساحلده ايدى بالمحاصره تسخير ايتدى.

بو قلعه اشهر جهانكيران عثمانيان اولان (سلطان سليمان قانونى) نك دونغا ايله هند دكزينه كوندرمش اولدقلرى (سيدى على رئيس) طرفندن فتح اولنمش وايچنه بر خيلى بيوك ومتين طوپلر وضع اولنەرق مؤخراً رئيسك چكلمسى جهتيله بونلر اوراده قالمش ايدى .

جناب سليمانك فتوحات عالمپسندانەسنك مخطرهٔ قيمت دارى اولان بو طوپلره تيمناً يوزينى كوزينى سورەرك جملەسنى پاى تختنه كوندردى .

سورتدن ديكر محلره كيدرك كجرات قطعەسنى تماماً ضبط وايجاب ايدن ولايتلرده واليلر ، مأمورلر تعيين واقامه ايله عودت ايتدى .

غربدر كه قوهٔ قاهرەسيله بونجه قطعات و ممالكى فتح ايتمش ايكن بر درلو كشوركشالقدن واز كچەميەرك (۹۸۰) ده افغانستان اوزرينه يوريمش ومهاجمات متتابعهٔ

شيرانه‌سيله افغان اردولرينى مضمحل و بنكاله اقليمنى ضبط ايلمشدر.

اوچ سنه قدر اكرى شهرنده اقامت ايلدكدن صكره (كشمير) قطعه‌سنى دخى آلدى.

وعودتنده ايچه وقت دار الملكنده اوطوره‌رق ممالكنك اصلاح وتوثيق احواليله مشغول اولدى.

افغانليلر اسلافى زماننده‌برى فرصت بولدقچه ممالك بابريه‌يه هجوم وتسلطدن خالى قالمدقلرندن بونلرى دائما مشغول ايدرك قوتلرينى قيرمق اتخاذ ايتديكى مسلك سياسى ايجاباتندن ايدى.

بوايجابات جمله‌سندن اوله‌رق بنكاله وقعه‌سندن صكره ينه افغانستانه برقاچ اردو كوندره‌رك اكثر محللرينى قبضهٔ تسخيره كچيردى.

(١٠٠٨) ده دخى مخدوملرندن (مراد)ى براردو ايله (دكن) اقليمنك ضبطيچون يوللامش ايسه‌ده شهزاده اثناى طريقده خسته‌لنوب وفات ايلديكندن كوچك اوغلى (دانيال)ى كوندرمش و دانيال ورودينه منتظر

اولان اردوبی بالاستصحاب دکنه کیدرك سراپا فتح ایتمشدر.

ایشته اکبر بویله ظفردن ظفره، اقبالدن اقباله ارتقا وهندستانجه (راجه) تسمیه قلنان بتپرست حکمدارلری محو و افنا ایله نباهت اسلامیه‌یی رهین اعتلا ایتمکده ایکن (١٠١٤) ده اکره شهرنده حلول اجل موعودیله ارتحال دار بقا ایلدی.

التمش بش سنه معمر اوله‌بیلمشدر.

اوزون بویلی، اسمرلونلی، قوی البنیه، شجیع، مقدم، حدید المزاج برحکمدار جلادت شعار ایدی.

عظمت قدر و شانه بونجه فتوحات عظیمهٔ مجاهده‌سی دلیل کافیدر.

و یردیکی رأیدن دونمز وافعالنه ذره قدر بیله مخالفت ایدنلری اعدام ایتدیرمکدن چکنمز ایدی.

حتی غرائب روایات تاریخیه‌دندرکه کجراتده ایکن نفسنه سوء قصد ایتمکی بالتصمیم خنجرینی قارننه صاپلایه‌جغی صره‌ده قرناسندن بریسی یتیشه‌رك والندن خنجری آله‌رق کندیسنی منع ایدنجه (بنم افعالمه قاریشه‌جق سنمی قالدك؟) دیه‌رك اعدامنی امر ایتمش اولدیغی حالده حریفی شفاعتجیلر بیك بلاایله عفو ایتدیره‌بیلمشلردر.

صید وشکاره پك مائل اولوب قپلان کبی ییرتیجی

برحیوانك اوزرینه بیله هجوم ایدرك پنچهٔ صیادانه‌سنده زبون ایدرایدی.

اوقویوب یازمسی اولیه‌رق اشتغالات فکریه‌سی صرف جهانکیرلکدن عبارت اولمقله برابر اصحاب علم وفضله حرمت ورعایت مخصوصه کوستررایدی.

مشاهیردن جلال دوانینك تلمیذی (مولانا خداوند) ایله (مولانا معین الدین) ودها برچوق علما وفضلا سراینده خوان احسان وعاطفتنك مهمانی ایدیلر.

عثمانلیلره محب ودوست ایسه‌ده استانبول ایله برمناسبت ومعامله‌سی سبق ایتمامشدر.

فقط صکره‌لری بابریه تختنده جلوس ایدن حفیدی (بایسنقر) خاندان سلطنتدن (خرم) ك تسلطیله مملکتنی ترکه مجبور اوله‌رق کجرات طریقیله حجازه واورادن استانبوله مواصلت و (سلطان مراد رابع) ه دخالت ایتمش ایدی.

مقصدی ایسه عثمانلیلرك معاونتیله تکرار نائل سلطنت اولمقدن عبارت ایدی.

انجق اوخلالده دولت عثمانیه‌نك بعض غوائل ایله

اشتغالی بایسنقرك ترویج مرامنه غیرمساعد اولدیغندن برمدت اقامت ایله ینه هنده عودتنده خرم طرفندن اعدام ایدلمشدر .

اکبر آثار خیریه انشاسنه غایت آرزوکش اولدیغندن (فتحپور) دینیلان (فتح‌آباد) شهرنده وامصار سائره‌ده متعدد جامعلر، مدرسه‌لر، عمارتخانه‌لر یاپدیرمش ایدی .

زماننده خزائن دولت نقود ایله مالامال ایدی. حتی وفاتنده خلفی سلیم جهانکیره درت بش سنه‌لك مصارف عمومیه‌یه کافی اقچه براقدیغندن پادشاه جدید اهالی ورعایایی برقاچ سنه هرنوع رسوم وتکالیفدن آزاده ووارسته ایتمشدر.

شجاعتی، تدابیر حربیه‌سی الك بیوك فاتحلره، الك شهرتلی سردارلره غبطه‌رسان اوله‌جق برحالده ایدی.

سلطان ابراهیم میرزانك باصغینه حاضرلندیغنی خبر آلور آلمزطوپی اوچیوز قدر برسریه سواری ایله یلدیرم کبی علی الغفله سرنااله مواصلت ایدرك هجمهٔ نخستیننده ابراهیمك مکمل براردوسنی تارمارایلمشدرکه بووقعه حقیقةً عقلاره وله ودهشت ویرن خوارق عاداتدن صایلیر .

اوتوز اوتوز بش بیك قدر عظیم الجثه فیله مالك

اولوب بونلرك چوغنه اصول جنك آوری یی تعلیم ایتدیر-
دیكندن محاربه‌لرده دشمنه قارشی صالیو یررایدی !

داخل ممالك وسیعه‌سنده هر بری برسدآهنین دینلكه
لایق و بیكارجه عسكر استیعابنه كافی درت بیك قدر
متین ومستحكم قلعه‌سی وارایدی.

الحاصل كثرت قوت وشوكتجه عصرینك الك بیوك
پادشاهلرندن بری ایدی .

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۱۱ | طابع وصاحبی : مهران

تیمورلنك

—

تیمورلنك اشهر مشاهیر جهانکیراندن بریدر .

یدنجی عصر هجری اورته‌لرنده رایت افراز خروج اوله‌رق مغول وتاتار وحشیلرینی هر طرفه صالدیرمغله عالم انسانیتی سنه‌لرجه تخریب ایلمش وراست کلدیکی معموره‌لری تیشهٔ اعتسافیله زیر و زبر ایدرك بونجه ملوك وحکمدارانك باشنه بر داهیهٔ دهیا کسیلمش ایدی .

مع مافیه سرتیزیٔ شمشیر دلیرانه‌سیله استحصال ایتدیکی فتوحات وغلبات اسلام پادشاهلرندن همان هیچ برینه نصیب اولمدیغیچون قهرمانلقجه حقیقةً بر موقع انفراد قزانمشدر .

قدرت فاطره‌نك بطش وحماستك بر تمثال مجسمی اولمق اوزره میدانه قویدیغی بو فاتح نامدارك عمومیت افعالنك محاکه‌سی مسئله‌سنی یالکز شرقك دکل غربك بیله تاریخلری قطعیاً حل وفصل ایده‌مامشلردر .

مؤرخـلرك بر قسمی علیهنـده وديكر قسمی لهنده كوريليور .

بنا برين بوله وعليهدن تحصل ايدن نتيجه (تيمورلنك دنيانك اك شجيع فاتحلرندندر . فقط فتوحاتنی قسماً تعديات قوتيله حاصل ايتديكيچون سيف شجاعتنده كی خون ناحق لكه‌لری الی الابد سيلنه‌مز !) فقره‌سندن عبارت قاليور .

خصوصيت احوال واخلاقنه كلنجه :

مجلسی هميشه علما وشعرا ايله مملو بولنوب فحشيات، تمسخر، ذكر نساء، مذاكرهٔ محرمات قطعياً منفوری ايدی.

صدق واستقامته فوق العاده محب ولهـو ولعبدن مجتنب ايدی .

يالكز مباشرت ايده‌جكی قانلی محاربه‌لرك نتيجه‌سـنی يعنی غالبيت ومغلوبيت ماده‌لرينی تفأل ايده‌بيلمك مقصديله آره‌ده صره‌ده طـولاً اون بر وعرضـاً اون خانه اولان بيوك شطرنجی اوينار ايدی .

شـاهك برينی كنديسی وديكرينی خصمی فرض ايدر وايكی شاه بر يرده اجتماع ايده‌مامك شطرنجك اصول وقواعدی جمله‌سندن ايكن شـو قاعده‌يه قارشی اظهـار حدتله (بن بو شاهی بالذات تپه‌ليه‌ميه‌جكمی‌يم ؟) ديه‌رك بعضاً اويونی براقور ايدی .

بر سوز كندی عليهنده بيله اولسه طوغريسنی سو- يلمكدن آيرلمز ايدی .

خاتم وسکه‌سنده فارسی الفاظ ایله (صادق ایسه‌ك نجات بولورسك!) عباره‌سی محرر ایدی.

(انسان کامل ماضیده غائب ایدیلان فرصتلره قارشی داغدار اکدار، حالك نعم واذواقیله نشوه‌دار اغترار، استقبالك تخیلات اقبالیله قرین مسار اولمامليدر!) دیر ایدی.

کرك ممالکنده وکرك ملوك مجاوره‌نك مملکتلرنده خفیاً برآدم بولندیره‌رق اونلرك واسطه‌سیله کلی وجزؤی هرنوع شئونات واحواله واقف اولور ایدی.

مکانت عزمی عقلاره وله وحیرت ویره‌جك برمرتبه‌ده اولوب باشلادیغی ایشی بهمه‌حال باشه چیقارر ایدی.

معظمات اموری استشاره‌سز یاپمز، سوزندن دونمز، امر ونهیندن ندامت کوسترمز، حرکات عسکریه‌سندن هیچ برکیمسه‌یه معلومات ویرمز ایدی.

حکمت حکومت فننده جامع فضائل وجربزه، الزام خصم، جزالت خطاب، تهییج جمعیت خصوصنده نادر الامائل ایدی.

فارسی، مغول، ترکی لسانلرینه آشنا واك زیاده لذت آلدیغی شی تتبع سیر انبیا وملوك اولمق حسبیله آوان حضر وسفرده خاصةً مطالعهٔ کتب تواریخه رغبت نما ایدی.

اصحاب علم وفضله پك زیاده حرمت واعتبار ایدر ایدی.

ابن خلدون، سعدالدین تفتازانی، سید شریف جر-
جانی، محمد الزاهد البخاری کبی برطاقم نوادر روزکارخوان
احسان وعاطفتنك مهمان دائمیسی ایدیلر.

دهشت مطاعیتنی وکلاسنك، امراسنك، عسکرینك،
اهالیسنك قلبنه برمرتبه‌ده القا ایتمشدرکه تأمینات مقامنده
عادتا باشنه آند و یررلر ایدی.

بو عسکرلرك ایچنده ایسه آتش پرستلر، اصنام پرستلر،
مجوسیلر بولنوب چوغی آسیا صحرالرینك اشباح میته یر
وقان ایچر وحشیلرندن ایدی.

(۷۳٦) شعبانك یکرمی یدنجی صالی کیجه‌سی
(کش) ولایتنده واقع (خواجه ایلغاد) قریه‌سنده دنیایه
کلمشدر.

مؤرخ (احمد بن عبدالله بن عرب شاه) تیمورك طو-
غدیغی وقت ایکی الی قبالی وقان ایله مالی اولدیغنی
روایت ایدیورکه بوحال غرابت اشتمال دست غدریله
دنیاده خاك سیاه مظلومیت اوزرینه دوکیله‌جك قانلره
براعت استهلال عد اولنمش ایدی.

زمان طفولیتنی شدائد فقر وضرورتك مشکل التحمل
اضطرابلرینه، محنتلرینه کوکس کره‌کره کچیرمشدر.
غریبدرکه بوشدتلی ضجرت واحتیاج اره‌سنده همیشه
دوشوندیکی شیء بر وقت فرصتده خروج ایدرك تشکیل
دولت ایتمك مقصدندن عبارت ایدی.

بناءً علیه بو مقصدینی استحصاله قطاع طریقلك مسلکندن باشلایه‌رق برمدت صحرالرده، طاغلرده کزدکدن صکره میراخورلقله بلخ پادشاهی (سلطان حسین) ك خدمتنه کیرمشدر.

مؤخراً سفر وحضرده ابراز ایتدیکی مآثر دلیری و کارکذاری ایله سرآمدان متنفذان صره‌سنه کچه‌رك پادشاهك همشیره‌سنی تحت ازدواجنه آلدیغندن شوتأهل مقدمهٔ اقبالی اولمش ومغول لساننده داماد دیمك اولان (کورکان) لفظیله ملقب اولمغله بولقب اولاد واحفادینه بالتوارث تأسیس ایتدیکی دولته (دولت کورکانیه) دنیلمش ایدی.

پادشاهك سایهٔ عنایتنده کمال سعادتله عمر کچیرمکده بولنمقله برابر اوته‌دنبری نائل استقلال اولمق امرنده‌کی امل منفردینی اظهاردن چکنمدیکندن وکیفیت دفعاتله پادشاهه خبر ویرلدیکندن ازالهٔ وجودینه وسیله‌جو ایکن ایشه واقف اوله‌رق فرار ایلدی.

باشنه طوپلایه‌بیلدیکی آدملر ایله اوته‌یه بری‌یه اطالهٔ دست خسار و (خراسان) و (سجستان) جهتلرینی تسخیره ابتدار ایتمکده بولندیغی حالده برقیون سور یسنه تسلط ایلدیکی اثناده چوبان طرفندن آتیلان اوقلردن زخمدار اوله‌رق قاچه‌مدیغندن چوبان بوبلالی صاحب ظهوری پادشاهك یانه ایصال ایتدی.

بعض مؤرخلر النك چولاق و ایاغنك اعرج قالمسی بوجریحهلرك تأثیریله حاصل اولمش ظننه ذاهب اولمشلر ایسهده اقوای اقواله نظراً شو سقطلقلری (سجستان) محار بهسنده وقوع بولمشدر .

هرنهحال ایسه سلطان تیموری شدتله ضرب ایتدیره‌رك اعدامنی امر ایلمش ایکن اوغلی (غیاث‌الدین) لك واقع اولان شفاعتی اوزرینه عفوینه قرین و یارهلرینك مداواتیچون طبیبلر، جراحلر تعیین ایتدی.

ایچه زمان سلطانك سراینده قالهرق تكرار مقربان خاص الخاصندن اولدقدن و براراق عصیان ایدن سجستان والیسنك تأدیبی ایچون برفرقهٔ عسكریه ایله كوندریلهرك تسكین فساد ایلدكدن صكره توابعیله ماوراء النهره مرور و درحال ینه سلطان علیهنده اشعال آتش شر وشور ایلدی.

بو خبر سلطانه واصل اولنجه عسكر كوندردیكندن جیحون شطی جهتنه كچهرك براستنادكاه حاصل ایتمك ایچون همان حملات متتابعهسیله معمور یت و ثروتله شهرت یاب اولان (نخشب) ی واورالرده دها برقاچ متین قلعهیی آلدی .

بدخشان حكومتنی اداره ایلمكده اولان ایكی برادر ایله مغول طائفهسنك حكمداری (قمرالدین خان) ی دائرهٔ اتحادینه دعوت وادخال ایتدیكندن سلطان حسن

خصمنك كتدكجه تزايد ايدن سورتنی محو ایده‌بیلمك نیتیله كلیتلی عسكر ایله اوزرینه یوریمش ایسه‌ده تیمور برطهار محلده بالهجوم اردوبی تارمار وسلطانی فراره اجبار ایتدی.

بومظفریتی متعاقب سمرقند پادشاهی (علی شیر) ایله دخی همدست وفاق و اتفاق اوله‌رق بدخشان حاكمی اولان ایكی برادر ایله برلكده سلطان حسین اوزرینه یوریدیلر.

سلطان بوهجومی ایشیدنجه هرنه قدر استقباللرینه شتاب ومدافعه‌یه اقدام ایتمش ایسه‌ده دشمننك سطوتنه طیانه‌میه‌رق فنا حالده مغلوب واسیر اولدیغندن مؤخراً زواللی‌یی قتل ایتدیرمشدر.

سلطانك اوغرادیغی فلاكت اقرباسندن تركستان پادشاهی (توقتامش خان)ك سامعه خراش تأسفی اولنجه اخذثار وانتقام ایتمك تصوریله مكمل بر اردو ایله یوله چیقدی كه تیمور سمرقنده طوغری كیتمكده ایدی.

وقتا كه فریقین تلاقی ایلدیلر. خانك اردوسی محاربه‌نك ابتدالرنده غالب كلمش ایسه‌ده نهایتلرنده كلیاً منهزم اولملغله تیمور جمله‌سنی اسیر و بلاد خجندی كاملاً تسخیر ایتدی.

و بو صره‌ده علی شیر ایله آرهلرینه تضاد واختلاف طاری اولدیغندن برحمله‌ده علی شیری اعدام واونك ممالكنی‌ده ضبط ایلدی.

سمرقند ار باب نفوذی مادةً حکومته دوست و معناً دشمن اولمق ملابسه‌سیله ایقاع اغتشاشدن خالی قالمد-قلرندن بونلری مجدداً پایدیردیغی برسرایه دعوت ایتمش و آیری آیری محللرده بالاقعاد اوجه‌حاضرلتدیردیغی جلادلر واسطه‌سیله هپسنی قتل ایتدیرمکله شو صورتله سمرقند وحوالیسنده اثر فساد براقامشدر.

اصل قورقدیغی دشمن ایسه مغول طائفهٔ جسیمه‌سی ایدی.

بوجهتله قرالدینک قزیله تزوج ایدرک مغوللرله بر رابطهٔ قویه حاصل ایلدی.

ارتق طریق استیلاسنه سد اوله‌بیله‌جک کیمسه قالمدیغنی اکلاینجه خوارزمه هجوملر کوسترەرک حکمداری (سلطان حسین صوفی)یی جزیه کذار ایتدی.

سلطان غیاث‌الدین که پدری سلطان حسینک قتلندن بری هراتده فرمان فرما ایدی. اورته‌لغك اوغرامقده اولدیغی انقلابلره قارشی بی‌طرف طورمقده ایکن تیمور برمکتوب تسیار ایله اطاعت ایتمسنی وایتمدیکی حالده کلوب ملکنی زیر وزبر ایده‌جکنی بیلدیردی.

مقدما کندیسنی جزای اعدامدن قورتارمش اولدیغی حالده بوتهدیدآمیز مکتوبه زیاده‌سیله جانی صقیله‌رق جواب رد ویرنجه تیمور هراته عزیمت وشدتله محاصره وتضییقه مبادرت ایتدی.

هراتلیلرك زاد و ذخیره‌لری بتمك حسبیله سلطان حیاتنه سوء قصد اولنمامق شرطیله استیمان ایلدیكندن وتیمور بو بابده یمینلرله تأمینات و یردیكندن محصورین تسلیم اولدیلر .

بناءً علیه هرات و توابعنی آلەرق غیاث الدینی مستصحباً سمرقنده عودت ایلدی.

مقدما خرسزلقله سجستانده طوتلدیغی اثناده كوردیكی حقارتك آجیسنی بردرلو اونوته‌مدیغندن اخذثار وانتقام ایتمك ایچون سجستانه كتدی.

واهالی امانه دوشمش ایكن سلاحلرینی طوپلاتدیره‌رق قتل عام ایدملرینی امر ایلدی .

بو وقعهٔ مدهشه‌نك تأثیریله شیراز والیسی (حسن جوری) عرض اطاعت ایتمكله شیرازه كیتمش وامارتنی عهده‌سنده ابقا وتقریر ایتدیكی كبی اوراده بولندیغی مدتجه خراسانی و ماوراء النهرك بالجمله قطعات و بلادینی دخی آلەرق بوصورتله واولهٔ ظهوری هرطرفه دهشت وهراس صالمشدر.

خوارزم حكمداری كندی آدمی مثابه‌سنده اولمقله برابر اویله برقطعهٔ جسیمه ومنبته‌یی طوغریدن طوغری‌یه ضمیمهٔ ممالك ایده‌مدیكندن طولایی قلبنده بر تأثیر دائمی حاصل اولدیغندن ومع مافیه دفعاتله اوراره عزیمت ایتدیكی حالده بعض موانع و مزاحم حیلولتیله نائل مقصد اوله‌مامسی شو

تأثیرینی تزیید ایلدیکندن یڭه خوارزمه هجوم ایله سلطان حسین صوفینڭ وفاتنده یرینه کچمش اولان اوغلی (سلطان یوسف، صوفی) یی وسرآمدان مملکتدن چوغنی طعمهٔ شمشیر وخوارزمی تماماً تسخیر ایلمشدرکه وقعه‌نڭ زمان جریانی (۷۷۳) سالنه مصادف ایدی .

(مازندران) قطعه‌سی حاکملری (شاه ابراهیم قبی) و (شاه ولی) یه برر مکتوب کوندرەرڭ اطاعت ایتملرینی بیلدیرمسی اوزرینه برنجیسی زیر تابعیتنه کیرمش ایسه‌ده ایکنجیسی جواب رد ویرمکله مازندرانه کیدرڭ ایلڭ محاربه‌ده خصمنڭ عسکرینی تارمار وکندیسنی ری بلده‌سنه قدر فراره اجبار ایتدیکندن ری حکمداری قورقو-سندن ویاخود برجیله کوسترمڭ آرزوسندن متولد اولەرق شاه ولی‌یی قتل ورأس مقطوعنی تیموره ارسال ایتدی .

ممالك فارس وعراق عجمی ضبط ایتمڭ اوته‌دنبری جملهٔ مقاصد وآمالندن ایسه‌ده حکمداری بولنان (شاه شجاع) ڭ همیشه طریق رضا جوییدن اعوجاج کوستر-مامسی حصول مقصدی تأخیر ایتمکده ایکن شجاعڭ وفاتیله یرینه اوغلی (شاه منصور) ڭ کچمسنی فرصت عد ایله انقیاد ایتمسنی اشعار ایلدی .

شاه منصورکه جسات مفرطه ایله متصف نوادر قهرمانان ایرانیاندن ایدی . تکلیف واقعی رد ایدنجه

فوق العاده غضب ناك اوله‌رق قوتلی بر اردو ایله عجمستان اوزرینه هجومه باشلادی .

وقتا که فریقین شیراز صحرالرنده تلاقی ایلدیلر . شاه عسکرینك آزلغیله برابر شجاعت بی همتاسی سایه‌سنده خصمنك اردوسنی بر قاچ دفعه بوزدی . بر حالده‌که تیمور کبی بر قهرمان عظیم النفس ییله محاربانك برنده شاشیره‌رق یانده‌کی قادینلرك طرفنه صاقلانمغه مجبور اولمش ایدی .

نه چاره‌که صوککی محاربه‌ده شاهك زخمدار اوله‌رق اجسام میته آره‌سنه کیرلندیکنی بر خونخوار تاتار کورنجه زواللینك باشنی کسمکله ایرانیان پریشان اولدیلر.

بو جهتله تیمور بلاد فارس وعراق عجمه مالکیتله مسرور اولدقدن صکره اصفهانه کیتمش ایدی .

اصفهانلیلر انقیاد ایتمکله برابر حاکمی کوکلنده حاصل ایتدیکی کین وعداوتی تعدیل ایده‌مدیکیچون بر کیجه ویردیکی امر مجنونانه اوزینه داخل مملکتده‌کی التی بیك قدر تاتار عسکرینی قتل ایتدیردیکندن تیمور سراپا بر آتشپارهٔ حدت کسیله‌رك اصفهانلیلری قتل عام ایتدیردی !

اصفهاندن سمرقنده کیتدکدن بر مدت صکره حفیدی (سلطان محمدبن جهانکیر) ی (امیرسیف الدین) ایله سیحون نهرینك اوته طرفلرینه کوندره‌رك وارقه‌لر -

ندن کندیسی‌ده حرکت ایدرك چغتای ومغـل وخطـا جهتلرینی تترتمش وکنار سیحونده بر شهر عظیم بناسنی امر ایتمشدر .

بر کون شطرنج اوینـار ایکن ایکی مژده‌جی کلمش وبری بر اوغلی دنیایه‌کلدیکنی ودیکری شهرك اتمام واکمال اولندیغنی خبر ویرمشدرکه او صره‌ده شطرنجده (رخ) و (شاه) طاشلرینی سوره‌رك خصمنی الزام ودفعنه اقدام ایتمکده ایدی .

بناء علیه چوجغی (شاه رخ) وشهری (شاه‌رخیه)ناملریله تسمیه ایلدی .

ترکستاندن خراسانه انتقالنده داخل ربقهٔ مطاوعتی اولان ملوکدن اون یدیسی استقبالیچـون کلمش وهپسی مظهر التفات ورعایتی اولمش ایدی .

خفیاً تشکیل ایتدکلری بر مجلس خصوصیده ایچلر ندن بری (بزکه اون یدی شدید الشکیمه حکمدارز ! عجبا اتفاق ایتسه‌ك تیمور بلاسنی اورته‌دن قالدیرمغه مقتدر می اوله‌میز که زنجیر اسارتیله مقید بولنیورز؟) دیمسیله جمله‌سی بغتةً تیموره هجوم وقتل ایتمکی تصویب ایتدیلر .

بنا برین بر کون چادرینه کیدرك اوطوردقدن صکره بربرلرینه هجوم اشارتنی ویرمکه باشلادیلر .

غربیدرکه مهابت وعظمت قاهرانه‌سـنه قارشی هیچ بریسی یرندن قلدامغه بیله جسارت ایده‌مدی .

تیمور حال وحرکتلرندن سوء قصده تشبثلرینی اکلادیغندن همان بر صورت لینه‌ده نادیٔ مصاحبته ختام ویردی .

بر قاچ کون کچر کچمز اساله ایده‌جکی قانلره اشارت اولمق اوزره قرمزی البسه کیوب حکمدارلری یاننه چاغیردی . واولجه حاضرلتدیردیغی جلادلر واسطه‌سیله جمله‌سنی حضورنده اعدام ایتدیره‌رك زیر تصرفلرنده‌کی ممالکك پادشاهلقلرینی اولاد واقاربنه تقسیم وحصر ایتدی .

تیمورك فتوحات متسلسله‌سی نتائجندن اوله‌رق سمرقند، ممالك ماوراء النهر، ترکستان، خوارزم، کاشغر، بدخشان، خراسان، مازندران، طرشان، ری، غزنه، استرآباد، سلطانیه، عراق عجم، ممالك فارس کبی برطاقم قطعات جسیمه زیر تصرفنه کچنجه عراق عرب حکمداری (سلطان احمد جلایری) بو صاحب ظهورك کتدکجه تزاید ایتمکده اولان مکنت وقوتنی قرین انکسار ایده‌بیلمك مقصدیله کلیتلی عسکر جمع ایدرك مشاهیر شجعان عراقدن (وسنای) ك قوماندا سیله سمرقند اوزرینه یوللادی .

تیمور ذاتاً احمد جلایری ایله چارپیشمغه وسیله آرامقده اولدیغندن بو معامله نا کهظهوردن محظوظ اوله‌رق اردوسنی مستصحباً وسنایی استقباله مسارعت کوستردی .

ایکی اردو سلطانیه اوکارنده تقابل ایدنجه بغدادلیلر تاتارلرك صولت شدیده‌سنه قارشی طوره‌میه‌رق اوته‌یه بری‌یه طاغلدیلر .

تیمور بو مظفریتله اکتفا ایدرك پای تختنه دونمش وبر مدت استراحت ایله سمرقندك تزیینی، سرایلرانشاسی، باغچه‌لر طرح وتشکیلی کبی شیلرله مشغول اولمشدر .

مؤخراً بغداد حدودنده حکم فرما اولان (ملك عزالدین)ك ممالکیله (همدان) ه هجوم ایدرك اورالرینی ده آلدیغی صره‌ده احمد جلایری خوف وخشیتندن عیال واولادینی (امیر التون)ك حمایه‌سیله شروان قربنده (نجا) قلعه‌سنده براقه‌رق مصره قدر فرار ایلدی .

قلعه بالمحاصره امیر التون قتل اولندقدن ومحصورین قاچیرلدقدن صکره عراقه توجیه وجهۀ عزیمت ایلمش و(٧٩٥) شوالنك اون برنجی جمعه کونی بلا مانع بغداده کیرمشدر .

بغداددن حرکت ایله تکریت، موصل، رأس العین، رها، عینتاب، ماردین، ارجس، ارتیك ایله دها برچوق بلاد و ممالکی پازدۀ خیول استیلا ایلیه‌رك سمرقنده معاودت ایتدی .

بو سفرلرده تاتارلرك دوکدیکی قانلر دره‌لری، صحرالری طولدیرمش واورته‌لق آیلرجه آتش اعتساف ایچنده یانمش ایدی .

سمرقندذن (دشت قبچاق) ه کتدکدن صکره ماردین حکمداری اولوب سیجن بلاده ایکلەمکده اولان (ملك ظاهر) ی صالیویره‌رك و دیار بکردن آذربیجان وارمنیه حدودینه وارنجه‌یه‌قدر بالجمله ممالکك حکمدارلغنی عهده‌سنه توجیه واحاله ایدرك ماردینه کوندردی .

دشت حکمداری (توقش خان) که کثرت عسکر واسلحه ایله مشهور ارباب بطش وسطوتدن ایدی بوخبری آلنجه آردوسنی بالاستصحاب قارشی‌یه چیقدی .

محاربات واقعه‌ده اپیجه مقاومت ومدافعه کوستره‌مکله برابر نهایت مغلوب اولدیغندن تیمور بالجمله بلاد دشتی ضبط ایله بر چوق امصار معموره‌یی تخریب و همحدود اولان چرکس وروس مملکتلرینی یغما و ترهیب ایدرك سمرقنده دوندی .

خراسان طریقیله آذربیجانه کیدرك حاکمی (طهرتن)ی تیغ مهابتنه کردنداده انقیاد ایتدیردکدن صکره ماردین ایله رها جهتلرینه کچه‌رك قیصریه و توقاد و سیواس پادشاهی اولان (برهان الدین) ایله مصر سلطانی (ملك ظاهر) ه تکلیف مطاوعتی حاوی تهدید آمیز مکتوبلر یوللادی .

برهان الدین کلان ایلچینك باشنی کسه‌رك تشهیر وجسدینی ایکی‌یه بالتقسیم بر پارچه‌سنی عثمانلیلرك حکمدار نامداری اولان (یلدیرم بایزید) ه ودیکر پارچه‌سنی مصره

تسییر ایلدیکی کبی ملك ظاهر دخی آلدیغی مکتوبه حقارتلی بر جواب ویرمش و بایزید ایسه برهانك معامله‌سنی تقدیر و تحسین و عندالاقتضا معاونت ایده‌جکنی وعد وتأمین ایتمشدر که صکره‌لری شرقده‌کی معاملات شدیده‌سنك مقدمه‌سی بو وقعه اولمش ایدی .

تیمور اوچنده‌ده غایت منفعل و مغبر اولمش ایسه‌ده او صره‌ده کریدن کلان بعض حوادث مزعجه عودتنی ایجاب ایتدیردیکیچون اخذ انتقام ماده‌سنی ایلری‌یه بالتعلیق بالضروره عودت ایلدی .

هنده کیتمك چوقدنبری قلبندن کچمکده و فقط هندستان حکمداری (فیروز شاه) ك سطوتندن بر درجه‌یه قدر محترز بولنمقده ایکن شاهك بلاولد وفاتیله یرینه امرادن (ملوای) ك کچمسنی و (ملتان) حاکمنك ملوای اوزرینه هجومنی فرصت عدایله رو براه سمت هندستان اولدی .

ملوای اردوسیله مقابلهٔ خصمه چیقمش ایسه‌ده مغلوب اولدیغندن تیمور اونك ممالکنی و (سلطان محمود بن الوغ خان) ك اوزرینه هجوم ایدرك مرکز سلطنتی اولان (دهلی) شهرشهیرینی وشرقاً و غرباً بك چوق بلاد هندی ضبط ایلدی .

بو خلالده برهان الدین و ملك ظاهرك یکدیکرینی متعاقب وفات ایتدکلری وسلطان احمد جلایرینك بغدادی

استرداد ایلدیکی خبرلرینی آلدیغندن برنجیسندن ممنون وایکنجیسندن غضبناك اولدیغی حالده هندن حرکت و سمرقنده عودت ایتدکدن صکره مسارعةً جیحونی مرور ایله خراسانه و اورادن قره باغ و قلعهٔ بلقیس طریقیله کرجستانه عزیمت ایتمشدر که او اثناده احمد جلایری قورقوسندن بغدادی ترك ایله فرار ایلمش ایدی .

برهان الدینك وفاتی اوزرینه سیواسلیلر ییلدیرم بایزیده دخالت ایتدکلرندن سیواس عثمانلیلرك النه کچدیکندن ماعدا آذربیجانده کی طهرتن طرد ودفع ایدلدیکندن واو خلالده ماردین حکمداری ملك ظاهر دخی نقض عهد ایله تاتار امراسنك علیهنه قیام ایتدیکندن طهرتن ایله جنکاوران امرادن (قره یلك) تیمورك نزدینه کلدیلر .

بنابرین بونلرك تشویقاتی منویٔ ضمیری اولان امر حرکتی تسریع ایلدیکچون سیواس اوزرینه یوریمکه باشلادی .

بو خبر سیواسه واصل اولنجه (شهزاده سلیمان) طلب امداد ایچون بروسه‌یه کیتمك اوزره مملکتدن آیرلدیغندن واوخلالده تاتارلر سیواس اوکارینه یتیشدیکندن عثمانلیلر مجبوراً تسلیم اولدیلر .

تیمور سیواسی یغما و تخریب ایلیه‌رك و پك چوق جانلر یاقه‌رق حلب طرفنه انتقال ایلدی .

و (بهنا) قلعه‌سنی ضبط (وروميه) حصنی شـدتله محاصره ایدرك عینتابه کلدیکی اثناده مقدما شامه کوندردیکی ایلچیسنك که اقر باسـندن ایدی حاکم شام (سودون) طرفندن قتل ایدلدیکنی ایشـتدیکندن علی العجله حلب اوزرینه کتدی .

حلب حاکمی (تیمور طاش) حلب وشام عسـکریله قارشی‌یه چیقه‌رق وقوع بولان محاربه‌ده منهزم اولدیغندن حلبی تسخیر و بیکلرجه نفوسی طعمهٔ سیف تدمیر ایلدی.

بر مدت صکره سوریه‌یه کیتمك اوزره یوله چیقه‌رق (حمص) و (بعلبك) طریقیله دمشقه تقرب ایتدی که او صره‌ده مصر سلطانی (ملك ناصر) قوتلی بر اردو ایله شاملیلرك امدادینه یتیشمش ایدی .

طرفین مخاصمین کونلرجه چارپیشـه‌رق حـسـابسز قانلر دوکدیلر .

عاقبت مصرلیـلر انهزامه یوز طوتدیغی کبی بعض چرکس امراسی‌ده مخالفته قالقیشـدقلرندن ملك ناصر مصره متوجهاً دمشقدن انفکاك ومفارقت ایلدی .

تیمور ایسـه تاتار خونخوارلرینی عقب کیرلکه مأمور ایتدیکندن افریقـایه کیجـه‌یه قدر راست کلدکلرینی قلیجدن کچیردیلر.

شاملیلر اطاعت ایتـکدن بشقه نجات امکانی اولمدیغنی اکلاینجه علمادن مرکب برهیئت مبعوثه معرفتیله استیمان

ایتدیلرکه مؤرخ ذوفنون ابن خلدون دخی بونلرك ایچنده ایدی.

علما امر مکالمه‌یی ابن خلدونه حواله ایلدکلرندن مولانا طلاقت لسان و براعت بیان ایله تیمورك نائرهٔ سخط وشدتنی اطفایه موفق اوله‌بیلدیکندن شاملیلر نائل امان اولدیلر.

فقط مؤخراً حلبلیلردن زیاده‌ بلالر چکدیلر.

کرك حلبك وکرك دمشقك تالانکران چغتای وتاتاردن کوردکلری اذا وجفا لایحصی ایدی.

شو ایکی سواد معمور خراب و یباب اولمش و برچوق خلق محو اولوب کیتمش ایدی.

تیمورك بو تخریباتدن برائت ذمتنی کوسترمك ایچون (حما) ده پایدیردیغی برجامعك جدارینه فارسی لسانیله شو سوزلری یازدیردیغنی مؤرخیندن بریسی روایت ایدیور:

« بن سلطان مصره ایلچیلر ایله محبت نامه‌لر، هدیه‌لر کوندردم. مرادم ایسه رفع فساد وادامهٔ صلح وصلاح ایدی. سلطان برقوق ایلچیلرمی بلاسبب اشد عذاب ایله قتل واعلان عداوت ایتدی. بوندن بشقه ترکمانلر تبعه‌مدن اسیر ایتدکلرینی مصره کوتوردکجه بعضلرینی اعدام و بعضلرینی حبس وحقلرنده انواع حقارت اجرا ایلدی. بو جهتلرله اتباعمزك دست دشمندن استخلاصی ومصرلیلرك ازالهٔ شر ومضرتی ایچون

بوراره قدر کلدك ! تحریراً فی ٢٠ ربیع الاخر ٨٠٣»

تیمور دمشقك ایشنی‌ده بتیره‌رك و حلب و رها طریقیله ماردینه کیدرك کلیاً خراب ولانهٔ بوم وغراب ایتدی.

ماردینـدن بغداده توجـه ایتدیکندن سلطان احمد جلایری بنه قراری فراره تبدیل ایلدی.

بو احمد جلایری پك تحف برآدم ایدی. تیمورك قوهٔ قاهره‌سندن لرزه‌ناك اولمقله برابر الك کوچك برمشغولیتنی فرصت اتخاذ ایله درعقب بغدادی آلیر و جزؤ بجـه صقیشمش اولسه اوته‌بری‌یه قاچار ایدی.

تیمور برمعتادسلطانك قاچدیغنی ایشیدر ایشتمز برسریه کوندرمش وآرقه‌لرندن آهسته‌آهسته ایلریله‌مکه باشلامشدر. سریه‌نك مواصلتنده والی بولنان (امیرفرج) مخالفته قالقیشدیغندن کیفیتی تیموره بیلدیردیلر.

بنابرین حرکتنی بالتسریع بغـداده وارنجه امیرینه عنادنده ثبات جاهلانه کوستردیکندن تاتارلر هرطرفدن صالدیرمغه باشلادیلر.

وکونلرجه مملکتی تخریب و یغما ایله اوکلرینه کلانی قتل ایتدیلر.

برصورتده که یالکز بغدادیلردن طقسان بیك کشی قلیجدن کچیله‌رك کسیلان باشلرله متعدد مناره‌لر تشکیل ایدلمش وقوجـه نهر اجساد و دماء مقتولین ایله متغیر اللون اولمش ایدی.

احمد جلایری ایله مستشار خاص الخاصی اولان قره یوسف ترکمانینك عثمانلی طوپراغنه التجا ایلدکاری خبری بغداده کلنجه تیمور سلطان بایزیده مکتوبلر کوندرەرك مقدما طهرتنه ایتدیکی حقارتلری و بعض تکلیفاتنی فاتحهٔ کلام و بغداده دوکیلان بونجه قانلره شوایکی فرارینك علت غائیه اولدیغنی درمیان ایله قبول ایدلمه‌ملرینی اشعار واعلام ایلدی.

پادشاه فوق العاده غضبناك اولەرق ارکان دولت تسکین حدتلریچون بذل کوشش ایتمش ایسه‌ده موفق اولەمدقلرندن نهایت بوتکلیفلره جواب رد ویرمکله برابر خاتمهٔ جوابنامه‌لرنده (اکر بوطرفه کلمز ایسه‌ك منکوحه‌لرك (طلاق ثلاثه) ایله مطلقه حکمنده‌درلر! کلدیکك وقت بن ده مقابله‌دن یوز چویرر ایسه‌م زوجاتم مطلقه اولسونلر!) عباره‌سنی یازدقلرندن تیمور جرلشکر بی شمار ایله حدودی بالتجاوز اوزمانلرجه عثمانلیلرك رصانت و متانتله شهرتیاب اولان کماخ قلعه‌سنی ضبط ایتدی.

بری طرفدن حضرت بایزیدکه تکرار قسطنطینیه امپراطورینك تضییق تشبثیله مشغول ایدی بوخبری آلنجه اردوی همایونی مستصحباً ماند شیر ژیان مقابلهٔ خصمه شتاب بیوردیلر.

وقتاکه فریقین انقره صحرالرنده تلاقی ایلدیلر. یکدیکرینه شدتلی هجوملر کوستردیلر.

آتش کیرودار ساعتلرجـه شراره نثار اولهرق نسیم غالبیتك هانکی طرفه وزان اولهجغی مشکوك ایکن پادشاهـه تابع اولان قره تاتارلر موقع کارزاردن روکردان وشهزاده سلیمان دخی معیت موجودهسیله رجعت ایله بروسه جهتنه طوغری شتابان اولدیغیچون بقیهٔ عسکر بتون بتون بوز یلهرق قهرمان روزکار تیمورك مهمان باهر الاعتباری اولدیلر.

بوغالبیتی متعاقب دارالملك اولان بروسهیه برفرقهٔ عسکریه کوندردیکندن بونلر او وقت غنائم واموال موفوره ایله خزینهٔ ثروت اطلاقنه شایان اولان بو شهر غرایی صو یوب صوغانه دوندیردیلر.

بر یاندنده قرمان واسفندیار اوغللریله سائر حکام وامرا متابعتله خطبه وسکهیی (محمود خان کبیر تیمور کورکان) نامنه تحویل ایتدیلر.

مغول وحشیلری ایسه منتشا ایله ازمیر قلعهسنی آلهرق واناطولینك منبع ثروت اولان زمردین صحرالرینه، لطیف لطیف کوهستانلرینه یایلهرق اهالی‌یه قتل نفوسده طاعونی، نهب ارزاق وذخائرده چکرکه بلاسنی آراتدیردیلر.

مؤخراً تیمورك آقشهرده عزیمتنده جناب شهریار ارتحال دار قرار ایتدیکندن نعش مغفرت نقشلرینی باکمال احتفال بروسهیه اسبال ایلدیلر.

خاقان مرحوم کندیسنه اوچ نصیحت ایتمشدرکه

برنجیسی عالم اسلامیتك بو جهتده خرستیانلره قارشی بر سد آهنینی مقامنده اولان اهالینك سفك دمندن مجانبت ایتمسی، ایکنجیسی سرحدلرده کی قلاع وحصون عثمانیه‌یی هدم وتخریب ایلمامسی، اوچنجیسی قره تاتارلرك بورالرده عدم اسکانی حقنده ایدی .

بناء علیه ارتق حرکات عسکریه‌سنه نتیجه ویره‌رك آق شهردن سیواسه کتدکدن و بر مدت استراحت ایتدکدن صکره بالجمله عسکرینی جلب وتحشید ایله ارزنجان طرفلرینه انتقال ایتدی .

کرجستان اهالیسی خرستیان وبر طاقم متین ومستحکم قلاع وحصونه مالك بولندقلرندن کسرسورت وقدرتلرینی بالتصمیم اوزرلرینه یوریمکه باشلادی .

ایلك هجومنده (تفلیس) و (آب خاص) قلعه‌لرینی ودها بر چوق قلاع وبقاعی ضبط ایلدی .

شدت عزم وغیرتنه دلیل اولان افعالی جمله‌سندندرکه قلعه‌لردن بری بر قاچ صعب المرور طاغك وسطنده واقع اولوب طاغلردن اشاغی اینمك همان محال درجه‌سنده بولندیغندن کونلرجه اوغراشه‌رق تسخیرینه موفق اوله‌میجه صندوقلر ایچنه بر خیلی بهادر قویه‌رق ایپلرله یوقاریدن اشاغی‌یه ایندیرمش و شو صورتله محصورینی بالتدمیر قلعه‌یی آلمش ایدی .

قلعه‌نك کلیدی مقامنده اولان الك رصین قلعه‌لری

آنجه سل سيف جهاد ايله تصـادف ايتديكى كرجيلرى قتل وقريه‌لرينى احراق وتخريب ايتدى .

زمان ايسه شتانك الك شدتلى بر موسمى اولوب كثرت برفدن صحرالرده تپه‌لر تشكل ايلش اولديغى حالده حركات عسكريه‌سنى بر ساعت بيله تأخير وتعويق ايتديرمز ايدى.

خرستيانلر بو كيديشله عموماً قلبجدن كچه‌جكلرينى اكلادقلريچون شروان حاكمى (شيخ ابراهيم) واسطه‌سيله طلب امان ايلديلر .

تيمور جمله‌سى اطاعت و متابعت ايتمك و تضمينـات حربيه اوله‌رق بر خيلى اقچه ويرلمك شرطلريله استيمانلرينى قبول ايلدى .

خرستيانلر دوشدكلرى تنكناى بلادن قورتلق ايچون درحال عرض تابعيت و اعطـاى نقود ايتدكلرندن ايام شتايى قره باغ صحرالرنده كچيره‌رك جنود نامحدودينى جمع ايله آذربيجان طريقيله خراسانه توجيه رايت معاودت ايتدى .

خلال طريقده ملوك و سلاطين مجاوره اسـتقبالنه شـتاب و تقديم هداياى كران قيمت ايله تجديد مخادنت وانتساب ايدرلر ايدى .

نه زمان آتنه بنه‌جك اولسه بر قاچ حكمدار ديزكينى اوزنكيسنى طوتار وقولتوغنه كيرر ايدى .

بو دبدبه وحشمت شهنشاهانه ايله يواش يواش سير

و حرکت و(۸۰۷) اوائلنده سمرقنده مواصلت ایلدی که یوز بیکلرجه مستقبلینك کندی عسکرینك کثرتنه انضمام ایتمسیله حاصل اولان جمعیت صحرالری، طاغلری طولدیرمش وازدحام محشردن نمونه اولمش ایدی .

تاریخلرك روایتنه نظراً سمرقنده کیردیکی کون معیتنده یتمش ایکی نوع طائفه وفرقه‌سلاح بدست فوز وظفرایدی.

ارتق اردولر ینی رهین مساعدهٔ عودت ایتدیکندن فرط نشاط وانبساط ایله مملکتلرینه طاغلدیلر .

تیمور بو قدر اسباب سطوت وقدرته مالك ایکن ینه طائفهٔ وحشیهٔ تاتاردن امین دکل ایدی .

بنابرین شو اندیشه‌دن آزاده ووارسته اولمق ایچون متفرقاً توطین و اسکانلرینی تصمیم ایله هند، کاشغر، مغولستان، چغتای، دشت، خوارزم طرفلرینه انتقال ایتدیرمشدر .

بوندن صکره صمصام خون آشام شهامتنی نیامنه وضع ایله امور ومصالح داخلیه‌نك اصلاح و توثیقنه، اهالینك ترفیه احوالنه، ممالکنده دستور العمل اولان (قوانین ونظامات جنکیزیه) نك ازسرنو تنظیمیله تحکیم وتأیید احکامنه حصرمشغله ایلدی .

واساس ثروت و سعادت اولان زراعت و حراثت مادهٔ مهمه‌سنی نظر دقته آله‌رق هر نوع تسهیلات ارائه وایفاسیله تبعه‌سنی بو یوله ترغیب وتشویق ایتدی .

شاهرخك اوغلی مشهور (الوغ بك) ك ازدواجی ایچون غایت مکمل و مکلف بر سور پرسروره مباشرت ایتمش وملوك وحکمدارلردن چوغنی وممالکنك هرطرفندن والیلری وسرآمدان ومتنفذان اهالی‌یی دعوت ایلمشدر که تاریخلر بو سورك طنطنه ومکملیتنی صورت مخصوصه‌ده حکایه وایراد ایدییورلر .

شویله که :

بالجمله تبعه‌نك حصول تمامیت حبور ومسرتی ایچون موقتاً رفع تکالیف وعفو جرائم وسمرقندن بر میل مسافه اوزاقلغنه قدر اولان محللر شهر آیین موقعی اتخاذ اولنه‌رق انواع قنادیل نوربخشا ومتعدد خیام دلکشا ایله تزیین اولنمش ایدی .

ملوك وسلاطین ووزرا وامرا ایله علما ومعتبران ایچون بر چوق چادرلر قورلمش و هربرینك ایچی مزرکش قاشلر، نفیس نفیس قالیچه‌لر ایله توشیح قلنمش ایدی .

کندیسی ایچون دخی سکز اون قبه‌لی بر بیوك چادر قوریلوب قبه‌لری، دیوارلری سیم وزر ایله منقش وجواهر ولآلی ایله مرصع ایدی .

هله درونلرینك مفروشات و امتعه‌سی بر صورت مستثناده اولوب لطافت بخش انظار ناظرین اولور ایدی .

ملعبه‌گاهلرده یوزلرجه شعبده‌بازلر غریب اویونلر اوینایه‌رق شطارت افزای قلوب اهالی اولورلر ایدی .

مغنیان خوش نوا وسازندكان روح فزا طرف طرف اجرای آهنك صفا ایدرلر ایدی .

نواله‌لر، پیاله‌لر مبذول ایدی .

او زمانك حكمنجه پادشاهلرك او یون او ینـامسی عادت دكل ایكن قوجه تیمور سائقهٔ نشـوهٔ رحیق ایله رقصه باشلادیغندن دیكر حكمدارلر، سفیرلر دخی اوینا- مشلر ایدی .

الخاصـل دوكونك مكملیت وزینتی ناقابل تعریف اولوب كونلرجه شنلكلر اجرا اولنمش ایدی .

ایشته تیمور خاتمهٔ ایامنده بر حال آسایش واستراحت ایچنده دمكذار اولمقـده بولندیغی وسـنی كماله ایردیكی حالده ینه جهانكیرلك سوداسندن بر درلو واز كچه‌مد- یكیچون چین قطعهٔ وسیعه‌سنك تسخیری املنه دوشدی.

وبردنبره ولایاته امرنامه‌لر كوندره‌رك مسارعةً تدارك وجمع عسكره مباشرت ایتدی .

مهمات ولوازم سفریه‌نك اكمالنی متعاقب سمرقنـددن فك رابطهٔ قرار ایلدی‌كه معیتنده پیاده عسكرندن بشقه درت یوز بیكه قریب سواری وار ایدی .

طاغلر طیانه‌میان شدت مكانت واقدامنه نظراً چین وخطایی دخی زیر و زبر ایتمك آسان ایسه ده (اترار) شهرینه مواصلتنده (جای محرقه) دن فراش احتضاره اسیر وایدیلان تداوی ناقابل تأثیر اولدیغندن جهانكیران

عالمك مغبوطی و بلکه محسودی اولان تخت سلطنتی ولیٔ عهدینه وصیت ایله (٨٠٧) شعبانك وروایت اخرایه کوره رمضانك اون یدنجی و یاخود یدنجی کونی ترك رزمکاه دنیا ایلدی .

سمرقندده (روح آباد) دینیلان موضعده واقع سلطان محمدك تربه‌سنده مدفوندر .

سکسان سنه معمر اولمش ودور استیلاسی اوتوز التی ییل دوام وامتداد ایتمشدر .

سلسلهٔ نسبی حقنده‌کی روایتلر مختلف اولوب روایات مبحوثه‌دن صحته قرین اولانی شو ایمش :

«امیر تیمور بن طوراغای بن برکل بن ایلنکیر بهادر بن ایجل یونان بن قراجار یونان بن سوغوغوتجی بن ایردفجی بلاش بن قاچولی بهادر بن تومه‌خان وبالتسلسل شیرین قولای خان بن لوشه بن قید وخان بن دوم ابك بن اوقاخان بن یایقرا خان بن چالتون خان بن جاوتلو خان بن سلتور خان بن قوچان خان بر قاچ بطن صکره کورك خان بن اوغوز خان» .

بو روایته کوره سلسلهٔ نسبی اوغوز خان ملابسه‌سیله آل عثمانه وتومنه خان جهتیله جنکیزك سلاله‌سنه قاریشیور .

نائل اولدیغی اورنك سلطنتی اویله آبا واجدادندن بولمامش وجهانکیرلك مسلکنه عادتا خرسزلقدن باشلامش ایکن شمشیر شجاعت وغیرتی سایه‌سنده تشکیل ایتدیکی دولتك سورت وعظمتی وممالکنك وسعت وجسامتی ذهنلره دهشت رسان اوله‌جق بر مرتبه‌ده ایدی .

اکرچه دولتی کندیسندن صکره چوق زمان پایدار اوله‌مامش ایسه‌ده بو تضعضع وانحطاط خاندان سلطنت آره‌سنه دوشن تضاد وداعیهٔ استقلالك نتایجی ایجابندن بولنمش ایدی .

حتی کندیسی بالین احتضارده ایکن تختنی ولیٔ عهدی پیرمحمد

میرزایه وصیت ایتمش اولدیغی حالده میرزانك اوآرالق قندهارده بولنمسی وسمرقندده حفیدی سلطـان خلیل ایله همشـیره زاده‌سی سلطان حسیندن ماعدا کیمسه‌نك موجود اولماسی حسبیله سلطان خلیل وصیت واقعه‌یی کأن لم یکن حکمنده طوته‌رق اعلان استقلال ایتمش ایدی .

یوقسه تیمور بنای عظیم دولتنی اك متین اساس اوزرینه قورمش ایدی .

مع مافیه سلطان خلیله قارشی بر طـاقم رقیب اقبال ظهـور ایتمامش اولسه ایدی دولت کورکانیـه‌نك بویله آز زمان ایچنـده انحطاطی متعسر ایدی .

چونکه سلطان خلیل حاست وغـیرت مفرطه ایله متصف بر قهرمان اولوب جزوی وکلی احوال وحرکاتنی ایسـه بیـوك پدرینه تقلید ایتدیکیچون سریر سلطنت اوزرنده بر ایکنجی تیمور هیئتنده کورینور ایدی .

فقط حاکم آذربیجان اولان پدری میرانشـاه ابن تیـمورك قره یوسف ترکمانینك النده مقتول اوله‌رق او جهتك الدن چیقمسی وماوراء النهر وترکستان حاکمی اولان (امیر خداداد) ایله دها بر طاقم امرا وحکامك خروجـلری و (آیدکوا) نك خـوارزمه هجومی اورته‌لغه فساد کلی القا ایلمش ایدی .

بری طرفدن پیرمحمد میرزا طوپلایه‌بیلدیکی عسکر ایله قندهاردن حرکت ایدرك تیمورك وصیتنی بر طـور متجلـدانه‌ده سلطان خلیله اخطار ایتمکه باشلادی .

ودیکر یاندن‌ده (سلطان حسین) دعوای سلطنته قالقیشدی .

تیمورك اوغلی شاهرخ ایسـه خراسـان طرفلرنده ال التندن ترتیب اغتشاشدن خالی قالمز ایدی .

سلطان احمد جلائری دخی ملك قدیمی اولان بغداده کیره‌رك تکرار عراق عربی زیر تصرفنه کچیرمکده ایدی.

ملوك مجـاوره بر بر ترك تابعيت ايله اسـتقلال وحريت سابقه‌لرينه نائل اولمقده وممالكك هرجهتی هرج ومرج عظيم ايچنده بولنمقده ايدی .

ايشته بو اختلاللردن ناشی قوت حكومته ضعف كلمش ومؤخراً شاهك سمرقنده بالعزيمه سلطان خليلك وقوع وفاتی وصكره‌لری‌ده تدريجاً ممالكك انقسامدن انقسامه اوغراسی دولت كوركانيه‌نك دوامنه مانع اولمش ايدی .

هرنه حال ايسـه تيمور كثرت وقوعاتجه اسلام پادشاهلری‌نك برنجيسی ايدی.

اوزون بويلی، ايری وعريض اوموزلی، بياض لونلی، قرمزی يوزلی، ايری وقالين پارمقلی، يوكسـك سسلی، قوی البنيه، عظيم الهيئه، طـويل اللحيه، كبير الرأس، شـديد البأس برمدهش حكمدار ايدی.

دائما درت بش پادشـاه نديم بزمی اولمق اوزره يانـنده حاضر بولنور ايدی.

بونجه جهانكيرلرايچنده برموقع مستثنا قزانوب عادتا اسكندره فائق برقهرمان ايدی .

عسكری برطاقم اقوام مختلفه وعجيبه‌دن مركب وحتی ايچلرنده پك چوق شجيعه قادينلر بولنوب قسم اعظمی ايسه فارسك بهادر آتليلری، مولتانك فيلاره بنمش جسورلری، مغولستانك جنكاورلری، ايران، توران، تركستان، بدخشـان، خجند، خوارزم، مازندران، خراسان، جرجان، صاغان، دستمدان، طالقـان، كرمان، اصفهان، غزنه، همدان، هند، سند، سابور، شهرزور يكيتلری ايدی.

بو عسكرلر ايسه كنديسنه بردرجـه‌ده مطيع ومنقاد ايدی‌كه آتشه صالديرمش اولسه هجوم ايتمزدن چكنمزلر ايدی .

اك كوچك برامر ينك دكل لطيفـه طريقيله آغزندن چيقان برآرزوسنك بيله انفاذينی جانلرينه منت بيلرلرايدی .

ازجمله برسفرده ايكن عسكرندن برينك غايت اختيار اولوب

ارقداشلرندن کری قالمقده اولدیغنی کورەرك (برخیر صاحبی اولو یده شو آدمك باشنی کسوب دنیانك اذیتندن قورتارسه!) دیدیکنی دیکر برعسکر ایشتمکله درعقب زواللی حریفی بوغازلیوب قفاسنی حضورینه کتیرنجه (بوکیمدر؟) دیدکده عسکر جواباً (شمدی اعدامنی کوکلکزك آرزو ایتدیکی پیردر!) دیمش ایدی.

ملوك وسلاطینه ارسال ایتدیکی مکتوبلرده پك زیاده تهدیدلر، شدتلر کوستر ایدی.

مصر حکمداری (ملك ظاهر) ه کوندردیکی عربجه برمکتوبك خلاصهٔ ترجمهسیدرکه نمونه قبیلندن اولمق اوزره شوراجقده بالمناسبه درج ایدییورز:

« بعدالالقاب!

معلومکز اولمامش ایسه بیلکزکه بز اللهك عسکری یز. یعنی عسکرم غضب اللهدن مخلوق برطائفهٔ شدیده اولوب مستحق سخط ونکال اولانلرك اوزرینه مسلط اولورلر. شکایتجییه شفقت و کوزی یاشلی‌یه مرحمت ایتمیز. قلو بمزدن رقت وتأثر منسلبدر. امرمزه منقاد اولمیانلر ایچون ابواب عذابمز کشاده واهلاك وتخریب کبی عقوبتلرمز هرزمان آمادەدر.

قلبلرمز طاشدن، عددمز چوللرك قومندن نشانەدر.

آتلرمز جو ینده‌ٔ میادین مصاف ومزراقلرمز جکر شکافدر.

هجومزه قلعه‌لرکز مانع وعسکرمزه انکسار واقع اولمز.

شرقاً وغرباً روی زمینه مستولی اولمش ایکن‌سزه شومکتوبی کوندریشمز صلح و صلاحه اولان میازه و حسن نیتمزه دلیلدر. بزه اطاعت ایدرایسه‌کز سرور وکدرکزه شریك اولورز. ایتمز ایسه‌کز اوغرایه‌جغکز نوائبه قارشی کندی نفسکزی مسئول ومخاطب عد ایدیکز.

امید ایدرزکه قلبجلرمزك التماعی کوزلرکزی قاشدیرمزدن اول جواب مطاوعت اعطاسنه شتابان وشوصورتله نائل فلاح و امان اولورسکز!)

دنیـانك اك بیوك واك معمور قطعه‌لر ینـك ثروتی خزینه‌سنی طولدیرر طوررایدی .

خراسـان معدنلرینك جواهر كران قیمتی، هندستانك اقمشـهٔ نفیسه‌سی، بدخشانك لعل كرانبهالری، هرمز وقطیفك درناسفته‌لری متمادیاً حضورینه اهدا وتقدیم قلنور ایدی.

سمرقندده مجـدداً باغچه‌لر، نزهتكاهلر انشا ومتعـدد سرایلر، قصرلر بنا ایتمكله عالمك اك كوزل برشهری اولمش ایدی.

هـله بو قصرلر ایچنده درت قصر وار ایدی كه حقیقةً قصر خورنقه رشـك رسان اوله‌جق بر طرز وشكلده اولوب بونلره باغ ارم، زینت دنیا، بستان شمال، جنت العلیا اسملرینی ویرمش ایدی. دیوارلری نقوش رنكارنك مانی فریب ایله مزین ایدی .

بونقشلر ایسه اویله كیف ماتفق یاپلمش شیلر اولمیوب هربری بر وقعه‌یی اخطار ایدرایدی.

مثلا هندسـتان، تركستان، فارس، شرق محـاربه‌لریله ملوك وسلاطین ووزرا واولاد واحفادینك وشكاركاهلر ایله دها برطاقم محاربه‌لرك، مملكتلرك رسملرندن عبارت ایدی .

درت قاریسی وارایدی.

ایكیسی غایت متنفذه اولوب برنجیسنه (ملكهٔ كبری) وایكنجیسنه (ملكهٔ صغری) دینیلور ایدی .

درت اوغلی و برقیزی دنیایه كلمش ایدی .

اوغللری شونلردر :

« معین الدین شاه رخ، جلال‌الدین امیر انشاه، معزالدین شیخ عمر، غیاث‌الدین جهانكیر،

شیخلره، سیدلره فوق‌الغایه حرمت وتعظیم ایدرایدی.

نرده برشیخ وسـید ایشتسـه زیارت ومصاحبتنه استعجـال كوسترر ایدی.

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۱۲ | طابع وصاحبی : مهران

ابو مسلم خراسانی

—

(ابومسلم عبد الرحمن الخراسانی) ایکنجی عصر هجری اوائلنده یتیشان عظمای مبارزان امتدندر.

عباسیلرك صاحب دعوتی اولەرق تاریخ ملتك الك مهم صحیفەلرینی اشغال ایدن برانقلاب جسیمه موفقیتی نام جلادت اسامنی واصل اقصای اشتهار ایتمشدر .

حقیقت حالده بوانقلاب التی یوز بیك کشینك قاننك دوکلمسیله سکونت یاب اوله بیلدیکیچون ملاحم وشئونات عالمك الك بیوکلرندن، الك مدهشلرندن معدوددر.

ممالکی شرقدن غربه قدر ممتد اولان دولت امویەیی سرتیزیٔ سیف صرامتیله رهین زوال وانقراض ایدرك بونجه زماندنبری الجای رقابت خلافتله امویلرك

ستمدیده‌سی اولان خاندان هاشمینك شرف ونباهتنی اعلا ایتمسی کندیسیچون مدار شان ومباهات ایدی.

حتی بو ملحمهٔ کبرایی زادهٔ طبیعت جها نپسندانه‌سی اولان شو نظم فصاحت پیرا ایله برطرز لطیفده تصویر ایتدیکندن آره‌ده صره‌ده آوردهٔ لسان افتخار ایدر ایدی.

(قدنلت بالحزم والکتمان ما عجزت)
(عنه ملوك بنی مروان اذ حشدوا)

(طفقت سعی علیهم فی دیارهم)
(والقوم فی ملکهم بالشام قدرقدوا)

(مازلت اضربهم بالسیف فانتبهوا)
(من رقدة لم ینلها قبلهم احد)

(ومن رعی غنماً فی ارض مسبعة)
(و نام عنها تولی رعیها الاسد)

حدت ذهن، وفرت دها، فرط حماست، رزانت تدبیر، اصابت رأی، سمو مکانت و حصافت، علو ادب و عرفان کبی مزیات عالیه‌یی جامع برذات نادر الاماثل ایدی.

(۱۰۰) نجی سنه‌سنده دنیایه کلمشدر.

سن رشده وصولنده زمانی تحصیل علوم وفنونه حصر ایله استطاعت سیفیه وقلمیه‌سنی هرکسه طانتدیره‌رق خراسانك نافذ الامر سرآمدانی صره‌سنه کچمشدر.

همیشه دوشوندیکی شیٔ ایسه امویلری محو ایله هاشمیلری میدانه چیقارمقدن عبارت ایدی.

فقط بو یله برتحول عظیمك اورته‌لغی برندن او ینانه‌جغنی بیلدیکیچون متصف اولدیغی حزم واحتیاط ایجابنجه ستر مقصد ایله بروقت فرصت ظهورینه مترقب ایکن بعض عصاتك خروجیله ممالك امویه‌نك دوچار هرج ومرج اولمسی اوزرینه مروه درت فرسخ مسافه‌ده واقع (سفیدنج) قریه‌سنده بغتةً عباسیلرك دعوتنی اظهار ایلدی که وقعه‌نك زمان جریانی (۱۲۹) سالنه مصادف ایدی.

دعوت واقعه‌سنه خلقك سرعت اجابتنی تأمین ایچون ایکی واسطهٔ معنویه‌یه مراجعتی بالتصویب اطرافه نشر ایتدیکی ورقه‌لرده بوفداکارلغنك امام حسین (رضی) لك انتقامنی آلمقدن و امر خلافتی اصل صاحبی

اولان خاندانه انتقال ایتدیرمکدن عبارت بولندیغنی حکایه وایراد ایلدی.

وخلیفه ولیدك عهد خلافتنده قتل ایلدیکی حالده اوزماندنبری علناً مصلوب اولان (یحیی بن زید بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب) ك (رضی) نعشنی دفن وشوفاجعه اوزرینه خلق بشقه‌جه نوحه وشیون اجراسنه تشویق وتسویق ایتدی.

ایشته بوتأثیرات معنویه ایله برقاچ کون ایچنده التمش قدر قریه اهالیسی امویلرك ربقهٔ اطاعتندن چیقه‌رق عباسیلره بیعته شتاب ایتدیلر.

علی الخصوص علویلر یکدیکرینه مسابقت ایدرجه‌سنه طوپلاندیلر.

خلقك بومیلان فوق العاده‌سنی کورنجه مقدما عباسیلردن (امام ابراهیم) طرفندن خفیاً کندیسنه کوندرلمش اولان ایکی بیراغی علناً کشاد و برصحرایه رکز ایتدیره‌رك وتوابعنه علامت حزن وماتم اولمق اوزره سیاه لباسلر کیدیره‌رك هرطرفدن عسکر تدارك وجلبنه باشلادی.

سرآمدان رجال امویه‌دن (نصر بن سیار) ه بر مکتوب کوندره‌رك عباسیلرك بیعتنه دعوت ایلدی.

نصرکه فرط شجاعت و کثرت عسکر واسلحه ایله مشهور ایدی بودعوتی رد ایله خواص اعواننـدن (یزید) ی برفرقهٔ عسکریه ایله ابو مسلمك اوزرینه یوللادی.

بوخبر سفیدنجه واصل اولنجه افکار متهیجه‌لری بنار طاغلردن نشانه اولان جنکاوران علویدن ترتیب ایتدیکی بر اردویی (ابن الهیثم الخزاعی) قوماندا سیله یزیدك استقبالنه کوندردی که بو انقلاب ایچون دوکیلان قانلرك مقدمهٔ الیمه‌سی بو وقعه اولمش ایدی.

فریقینك تلاقیلرنده وقوع بولان برمحاربهٔ خونریزانه‌ده نصرك عسکری فنا حالده منهزم و یزید مجروح اولدیغندن ابومسلمك نزدینه کتیردیلر.

یزیدك یاره‌لرینی تداوی وعباسیلرك خلافتی قبول ایتدیردکدن صکره مملکتنه عزیمتنه رخصت ویردی.

بو وقعه‌یی متعاقب خراسان ومرو جهتلرینی تماماً تسخیر وصنادید ارباب سیفدن (کرمانی) نك اداره‌سنده‌کی فرقهٔ امویه‌یه هجوم ایله تدمیر ایلدیکندن ارتق ولولهٔ خروجی هرطرفه هراس‌رسان اولمش ایدی.

نصر بالضروره عباسیلره ظاهراً میل کوسترمکله برابر اوته‌دنبری امویلرك پروردهٔ نعمت و عاطفتی اولمسی جهتیله طرفدارلقلرندن بر درلو وازکچه‌مدیکندن ابومسلمك صورت خروجیله آززمان ایچنده حاصل ایلدیکی مکنت وسطوتك درجه‌سنی شامده خلیفه اولان (مروان بن محمد) ه تحریر وجسامت قیامی مصور اولمق اوزره ذیل عریضه‌یه شوشعری تزییر ایتدی:

(اری بین الرماد و میض نار)
(فاوشك ان یکون له ضرام)

(فان النار بالعودین یذکو)
(وان الحرب مبداؤها کلام)

(فقلت من التعجب لیت شعری)
(ایقاظ امیة ام نیام)

مروان بو مکتوبی آلور آلمز نه یاپه‌جغنی بیله‌میه‌رك کاه هاشمیلری صقیشدیرمغه وکاه معاملات مقتضیه‌ٔ تسکینیه‌نك ایفاسنه باشلادی.

ابومسلم شامك تدابیر وحرکات واقعه‌سنه ذره‌قدر بیله اهمیت و یرمیه‌رك اولانجه فکر وقوتنی هرنصل اولور ایسه اولسون دولت امویه‌نك محویله موقع خلافته آل محمددن برینك اقعاد و اقامه‌سنه حصر ایلدیکیچون خراسانی مرکز انقلاب حالنه قو یه‌رق کیجه و کوندز کوکرمش ارسلان کبی غیرتوران اموی اوزرینه صالدیرر واوکنه تصادف ایدن فرق مخالفینی قهر واستیصال ایدرك مروانك جابجا شوکت وقدرتنی منکسر ایتمکدن برآن کری قالمز ایدی.

مروی زیر تصرفنه کچیرمسی حصول مقصدی زیاده‌سیله تسهیل و برطاقم نقبای دعاة ایله بالطبع عقد وفاق و اتفاق ایلدیکندن موفقیتدن موفقیته، ظفردن ظفره ارتقا ایدر ایدی.

بودعوتجیلر شوفدا کارلردرکه هاشمیلره خدمت ایتمك

اوغورنده اك دهشتلی مهـالك ومخـاطراتی عادتا ملعبه حكمنده صایارلر ایدی :

« ابومنصور طلحه بن زریق، سلیمان بن كثیر، مالك بن الهیثم، زیاد بن صـالح، عمرو بن اعین، قحطبـه بن شبیب بن خالد بن معـدان، موسی بن كعب ابو عینیـه لاحظ بن قریط، قاسم بن مجاشع اسلم بن سلام، ابوداود خالد بن ابراهیم الشیبانی، ابو علی الهروی. »

نصر بن سیارك بری طرفك قوهٔ قاهره‌سندن خوفی نسبتنده امو یلرك طرفدارلغنه منهمك اوله‌رق دعوتجیلرك تشبثـاتنی خفیاً تصعیبدن خالی قالمدیغیچـون ابومسـلم لاحظ بن قریط واسطه‌سـیله تصحیح فكرینی اخطـار وطلب ایلدی.

نصر وقت قزانمق ایچـون وهلهٔ اولیده صـورت قبول اظهار وفقط بو قبولی استمهال اتمش ایدی.

شو تدبیردن اسـتفاده ایله زمان مهلك انقضاسندن اول عائله‌سنی مستصحباً فرار ایتدیكندن ابومسلم بو خبری آلور آلمز بالذات نصرك اردوكاهنه كیتمش ورؤسای عسكریه‌سندن یكرمی درت كشی‌یی حبس ایتدیرمشدر.

ابن کرمانی ایله عقب کیرلکه مسارعت کوسترمش ایسه‌ده نره‌یه کتدیکی حقنده معلومات آله‌مدیغندن مروه دوندیلر .

ابومسلم معظمات امورده مستشار مؤتمنی اولان (ابو طلحه) ایله استشاره ومذاکره ایدرایدی .

ابوطلحه هم دهاتدن وهم‌ده اصحاب سیفدن اولوب حجـاج ایله ابن الاشعث آره‌سنده ظهور ایدن محـاربات مشهورهٔ خونریزانه‌ده بولنمش بر پیر سالخورده ایدی .

بر کون ابو طلحه‌دن محبوسـینك حبس و اعدامی بیننده‌کی رأی و ملاحظه‌سنی صورنجه « سزك شمدی مخالفینـه قارشی قامچیـکز تیغ آبدار و زندانـکز مزار اولملیدر ! » یولنده اعطای جواب وبو جوابیله بیچاره‌لرك حبسـه بدل اعداملرینی اشراب ایلدیکیچون جمله‌سـنك قتلنی امر ایتدی .

نصر بو ورطهٔ هولناکدن یقایی قورتارر قورتارمز سرخس طریقیـله طوسه واورادن نیشابوره قدر فرار ایلدی .

سرخسـدن کچر ایکن امویلرك محبتنی ، عباسـیلرك

خصومتنی (شیبان ابن سلمة الحروری) یه توديع ایلدیکندن حروری رفع لـوای اختـلال ایتمش ایسـهده درعقب ترتیب ایلدیکی بر فرقه‌یی (حزیمه بن حازم) و (بسـام بن ابراهیم) لك قوماندەلریله سرخسه کوندرمکله سرخسی ضبط وحروری‌یی قتل ایتدیلر .

مخالفین بویله هر طرفده مغلوب ومنهزم اولمق حسبیله امویلرك ارتق حکمی قالمدیغندن خلافت عباسـیه نامنه تشکیلاته باشلایه‌رق سباع بن النعمان الازدی‌یی سمرقنده، ابو داود خالد بن ابراهیمی طخارستانه، محمد بن الاشعثی طبینه، قحطبه‌یی طوسه، ابو القاسم بن مجاشعی نیشابوره والی نصب واعزام ایتدی .

بو والیلرك الـك قهرمانی قحطبه اولوب عباسیلره پك چوق خدمتلر ایتمش و درەلر کبی قانلر آقتمقجه ابو مسلم ایله همعنان اولمش ایدی .

نصر بن سیار قحطبه‌نك طوسه وابو القاسم بن مجاشعنك نیشابوره کیرمسی جهتیله اورالرده طورەمدیغندن مروان بن محمددن آلدیغی یکی بر امره امتـثالاً امویلره فرط محبتله متصف اولان (ابن هبیره) و (نباته بن حنظله) ایله بالاتفاق قحطبه‌نك اوزرینه یوریمکه باشلادی .

قحطبه مکمل بر اردو ایله استقباللرینه چیقه‌رق متفقینك عسکرینی رهین انهزام و ثباته‌یی اعدام ایلدی .

بو اختلالك تسکینی خصوصنده اول درجه شدت کوستردی که یالکز جرجان اهالیسندن اوتوز بیك کشی‌یی محو ایتمش ایدی !!!

بو وقعه‌یی متعاقب کاه نصر وکاه ابن هبیره‌نك معیتلرنده‌کی اردولره هجوم ایدرك تارمار ایلر ایدی .

اوغلی حسن‌دخی اصفهان، همدان، نهاوند، حلوان جهتلرینی تترتمکده ایدی .

قحطبه بو موفقیاتی متعاقب ابو مسلمك امر وتعلیمیله (ابو عون عبد الملك بن یزید الخراسانی) ایله شهر زوره بر فرقه کوندردی که اوراده مروان طرفندن (عثمان ابن سفیان) ك قوماندا‌سیله بر اردو بولنمقده ایدی .

ابو عون ایلك حمله‌ده مروانك اردوسنی منهزم و عثمانی قتل ایدرك موصل جهتلرینه کچدیکی صره‌ده قحطبه‌نك کوندردیکی قوهٔ معاونه‌ده یتیشدیکندن ایلریله‌مکه اقتدار حاصل اولمش ایدی .

بو هزیمت مروانك سامعه‌خراش تأسفی اولنجه شام، جزیره، موصل اردولرینی مستصحباً ابوعونك اوزرینه یوریمش و (زاب الاکبر) ی اردوگاه اتخاذ ایتمشدرکه بو سفرده بالجمله بنی امیه خاندانی موجود ایدیلر .

اوته طرفدن قحطبه کوفه‌یه طوغری قاچمقده اولان ابن هبیره‌نك ارقه‌سنه دوشه‌رك کوفه اوکارینه یتیشدی .

مخالفین فرقه‌لری فراتك بر جانبنده و کندیسی دیکر جانبنده بولنور ایدی .

سهل المرور بر کچیددن خصمی طرفنه کچدیکندن (حوثره بن سهیل الباهلی) نك قومانداسنده بولنان شاملیلر درحال محاربه‌یه باشلادیلر .

قحطبه مهاجمات شدیده‌سیله شاملیلری برباد ایتمش ایسه‌ده بو هنکامه آره‌سنده کندیسی غائب اولمش ومؤخراً نعشی فرات کنارنده بولنمشدر .

حسن پدرینك وفاتنی خبر آلنجه موقع حربه یتیشمش ومادةً نشوءغالیتله شطارت نمون و فقط معناً قحطبه‌نك

وفاتندن طولایی دلخون اولان اردویی بالاستصحاب کوفه‌یه کیرمشدر .

بو خلالده امام ابراهیم وفات ایتمکله برادری (ابو العبـاس السفاح بن محمدبن علی بن عبدالله بن عباس) کوفه‌یه کیده‌رك اعلان خلافت وبالسهوله خلقدن اخذ بیعت ایلدی .

شامده مروان بن محمـد باقی قالدقجه خلافتـنك کشمکشدن قورتیـله‌میه‌جغنی بیلدیکندن برقانلی محـاربه ایله ایشه نتیجه ویرمك ایچون عمی (عبد اللهبن علی) یی ابوعونك معاونتنه مأمور ایلدی .

بو ایکی بهادر زاب ایرماغنی کچه‌رك مروانك اردوسنه شدتلی شدتلی هجوملر کوستردیلر .

آتش کیرودار کونلرجه اشتعال ایتدکدن صکره شاملیلر بوزلدقلرندن مروان فرار ایتدی .

فقط موصللیلر ذاتاً کندیسندن دلکیر بولنمق ملابسه‌سیله استخفافه باشلادقلرندن دمشقه معاودت ایلدی .

عبد الله بن علی دخی ارقه‌سندن کیرمش ایسه‌ده اوله ارض فلسطینه کتدیکندن اله کچیره‌مدی .

سفاح ایسه مروانك بهمه‌حال طوتلمسنی امر ایدر طورر ایدی .

ابوعون ایله دها بر قاچ دلاور بو ایشه تعیین اولندقلرندن مروانی فاسطینك وسیع چوللرنده بر خیلی زمان آرادیلر .

ونهایت بو صیرده یقالایه‌رق اعدام ورأس مقطوعنی سفاحه اسرا ایتدیلر .

بو جهتله اندلس قطعه‌سندن ماعدا بالجمله ممالك امویه یکی خلیفه‌نك زیر اداره‌سنه انتقال ایلدی .

عبد الله امحای رقبا ایله بنیان خلافت جدیده‌نك تحکیم اساسی مقصدیله دمشقده رجال بنی امیه‌دن پك چوغنی مروانه پی‌رو ایتدیرمشدر !

حتی بر کون طقسان قدر صنادید امویه ایله طعام ایدر ایکن بنی هاشمك آزادلیلرندن (شبل بن عبد الله) ایچری‌یه کیروب شو رقت انکیز شعری اوقور :

(اصبح الملك ثابتاً بالاساس)
(بالبها ليل من بنی العباس)

(طلبو اوتر هاشم و شفوها)
(بعد ميل من الزمان و باس)

(لايقيان عبد شمس عثارا)
(واقطعن كل رقله و غراس)

(ذلها اظهر التودد منها)
(وبها منكم كحر المواسی)

(فلقد غاضنی و غاض سوائی)
(قربهم من نمارق و كراسی)

(انزلوها بحيث انزلها الله)
(بدار الهوان و الاتعاس)

(واذكروا مصرع الحسين وزيدا)
(و قتيلا بجانب المهراس)

(والقتیـل الذی نجران اضحی)
(ثاویا بین غربة وتناس)

عبدالله مزایای شعردن غایت متأثر اولەرق درحال طقسان کشی‌یی قتل ایتدیرر !!!

بومعاملۀ خونریزانه ایلەده تعدیل عداوت ایدەمیەرك ملوك سالفەنك قبرلرینی آچدیرمشـدرکه (معاویه بن ابی سفیان)ك (رضی) و (یزید)ك مزارلرنده توزدن بشقه برشی بولەمامشـلر ایسەده (عـبد الملك) ك قفـا کیکنی و(هشام)ك جسدینی بولدقلرندن آتشه القا ایتمشلر ایدی .

ایشته ابومسلم تدابیر وآرای صرامتکارانەسیله بویله قوجه‌بردولت امویەیی امحا وخلافت‌عباسیەیی احیا ایتمك کبی‌برامر عظیمه موفق اولدقدن صکره خراسانده قالمش وفقط دائما سفاحك تزاید سطوت ومکنتنه الندن کلدیکی مرتبه چالیشمقدن واز کچمامش ایدی .

خلیفـه دخی کندیسنی دولتنـك قوة الظهری عد ایدرك حقنده غیاباً بیوك بیوك تشکرلر، حرمتلر اظهـار ایدرایدی.

مشکل الحل اولان مصـالح واموردە بهمه حال رأی وتدبیرینه مراجعتده بولنورایدی.

حتى اسلامدن ابتدا (وزير) لقبنى احراز ايدن مشهور (ابوسلمه) نك خلافتى علويلره انتقال ايتديرمك تشبثيله متهم اولديغى تحقق ايتمش و بناءً عليه ازالهٔ وجودينى تصميم ايلمش ايسه‌ده بين‌الاهالى حاصل ايتديكى نفوذه وعلى الخصوص علويلرك سوكيليسى اولمسنه نظراً شو تصميمك اجراسنه بردرلو جسارت ايده‌ميه‌رك بو بابده‌كى رأينى صورمق اوزره برادرى (ابوجعفر المنصور) ى مخصوصاً و خفياً ابومسلمك نزدينه كوندرمشدر.

بونجه قانلر دوكه‌رك وجوده كتيرديكى بر خلافته رقيبلر ظهور ايتديكنى منصوردن ايشيدر ايشتمز آدملرندن برينى صورت خفيه‌ده مركز سلطنته كوندره‌رك ابوسلمه‌يى قتل ايتديردى.

بو يكى خدمتيله خليفه‌يى برقات دها منتدارى ايتمش ايسه‌ده وقعهٔ مذكوره عادتا مقدمهٔ مصيبت وفلاكتى اولمش ايدى.

چونكه ابوجعفر خراسانده‌كى كثرت دبدبه وسطوتنك بربيوك حكمداره لايق مرتبه‌ده بولنديغنى وكوچك بر اشارتيله يوزبيكلرجه عسكرك سلاح بدست اولمغه حاضر ومهيا اولديغنى كوره‌رك عودتنده برادرينه (ابومسلم خراسانده باقى قالدقجه استقلالكرى دائما تهلكه‌ده

کور یورم ! » دیدیکندن بوسوز اوکوندن اعتباراً سفاحك قلبنده برنقطهٔ اضطراب حاصل ایتمش ایدی.

شوقدر وارکه خراساندن ظهور ایده‌جك برهجومدن فوق‌العاده اورککده اولدیغندن اخفای اضطراب ایتمك مجبور یتنده و برزمان فرصت انتظارنده بولنور ایدی.

ابو مسلم ایسه خلیفه‌نك بالطبع سرائر فوادیه‌سنی کشف ایتمك اقتدارمعنویسنی حائز اوله‌میه‌جغیچون محصول شجاعتی اوله‌رق میدانه چیقان دولت عباسیهٔ جانسپارانه خدمتلر کوستررایدی.

ازجمله ابوسلمه‌نك فارسده‌کی طرفدارانی محو ایلمدکجه تقلیب خلافت فکر جدیدینك کلیاً اورته‌دن قالقمیه‌جغنی بیلدیکندن محمد ابن الاشعثی فارس طرفلرینه اعزام و پك چوق کیمسه‌لری اعدام ایتدیرمشدر.

بووقعه‌نك ختامنی متعاقب جنکاوران امرادن (ابن شریك) ایتدیکی بیعتدن پشیمان اوله‌رق خروج ایلدیکندن واوصره‌ده (کش) جهتلرینك تهدیدی تقویهٔ اساس حکومت وسائلندن عد اولندیغندن (زیاد بن صالح) ی ابن شریك و (ابو داود) ی کش اوزرینه ارسال ایلدی.

برنجیسی ابن شریکی قتل وایکنجیسی کشی بالتهدید برچوق اموال مغتنمه واسرا اخذ ایلدیکی مثللو کندیسی‌ده

سمرقند جهتلرینه بالعزیمه اصنام پرستانه قارشی سطوت قاهرهٔ اسلامیه‌یی ارائه واثبات ایتدی .

اوخلالده دهشتلی برچین اردوسنك ترکستانی یازدهٔ خیول استیلا ایتمکه باشلادیغی مسموعی اولور اولمز بری طرفلره تسلط و تعرضلرینی منع ایتمك ایچون زیاد بن صالحی کوندردی .

زیاد (طراز) ایرماغی کنارنده چینلیلره تصادف ایدنجه مهاجمات دلیرانه‌سیله اللی بیککی قتل و یکرمی بیککی اسیر ایتدیکندن بقیة السیوف بیك مشکلاتله چینه قدر قاچدیلر.

خلیفه بو خدمتلرندن ظاهراً ممنون وفقط باطناً خوف واحترازی افزون اولورایدی.

علی الخصوص بویله سیل العرم کبی آقوب کلەرك ترکستانی طوفان بلا ایچنده براقق استعدادینی کوسترمش اولان چینلیلری اعماق عدمه کچیریشندن تحصل ایدن قورقودن کیجه‌لرجه اویقوسی قاچمش ایدی .

ایشته بو شدت خوف و هراس نتائجندن اوله‌رق هرچه باداباد ابومسلمك قتلی خصوصنده زیاد بن صالحه امر خفی ویردیکندن وشو صورت خراسانه مالکیتنه باعث اوله‌جغی حسبیله زیادك نظر حرص وطمعنی جلب ایتدیکندن (۱۳۵) ده ابو مسلمك علیهنه خروج ایلدی.

ابومسلم دفع صائل ایچون همان مکمل بر اردو ایله حرکت ایتدی .

وقتا که فریقین قارشیلشـدی . زیادك عسـکری ابومسلمك حملات شدیده‌سی اوکنده مضمحل اولدی .

ایشك ایچنده خلیفه‌نك پرماغی اولدیغنی بیله‌مدیکیچون مظفریت واقعه‌یی عرض ایتـکله برابر ایفای حج ایلمك ایچون رخصت ایستدی .

سفاح بو طلبی قضیهٔ اغتیاله کسب وقوف واطلاع ایلدیکنه حمل و عطف ایدرك قورقش ایسـه‌ده اذن ویرمامکه‌ده جسـارت ایده‌مدیکیچون درت بش یوزکشی ایله یانه کلدکدن صکره حجازه کیتمسنه رخصت ویردی .

بو جوابدن مرکزك کندیسندن امین اولمدیغنی حس ایلدیکی حالده رفاقتنه سکز بیك کشی آله‌رق یوله چیقمش وخلاف امر چوقجه توابعیله حرکتنك دشمنلر ینك شر ومضرتلرندن محافظهٔ نفس مقصدینه مبنی اولوب بشقه بر شیئه مستند اولمدیغنی بیلدیرمشدر .

وحتی مرکزك حصول تمامیت اطمئنانی ایچون معیتـنده‌کی قوتی ایکی‌یه بالتقسیم نصفنی ری و نصف دیکرینی نیشابور طرفلرنده ترك واقامه ایتمشدر .

مملکتده تقربنده سفاح خاندان سـلطنت ایله بالجمله وزرا وامرا ومعتبرانی استقبالنه کوندرمش وغایت طنطنه‌لی

بر صورتده قبول و حقنده پك چوق حرمتلر، التفاتلر اظهار ایلمشدر .

ابوجعفر المنصور ابومسلمك قتلی ایچون بوندن بشقه بر زمان فرصت اولهمیه‌جغندن بحثلر آچه‌رق برادرینی تشویق ایدر طورور ایدی .

بریکینك ایسه شو تشبثات اغتیالیه‌دن اصلا خبری اولمز ایدی .

بو تشویقات نتیجه‌سی اوله‌رق سفاح اعدامنه رضاداده اوله‌بیلمش ایسه‌ده مؤخراً ینه صرفنظر ایلدیکندن ارتق ابو جعفر دخی سس چیقارمامشدر .

الحاصل بر مدت اوطوردقدن و علیهنده دونن مدهش انتریقه‌لردن بو دفعه‌لق یقایی قورتاردقدن صکره ابو جعفر ایله برلکده حجازه کیتدی .

آره‌دن آز وقت کچر کچمز سفاح خسته‌لنه‌رق فراش احتضاره دوشدیکی صره‌ده مسند خلافتی ابو جعفر المنصوره وصیت ایله دار بقایه رحلت ایتدیکندن بو خبر مکه‌ده ابو جعفره و اصل اولنجه ابو مسلمی چاغیره‌رق کشف راز واغلامغه آغاز ایتدی .

ابو مسلم خلافت کندیسنه توجه ایتمش ایکن اغلامسی سببنی صوردی . «عمم عبد الله ابن علینك غصب خلافت ایتمسندن قورقیورم !» دینجه «بن

اونی سزك اوزر کزدن دفعه کافی یم ! » جوابنی ویردیکندن یکی خلیفه ابو مسلمی آله رق کوفه یه متوجهاً مکه دن انفکاك ومفارقت ایلدی .

و عراقه مواصلتنده بلا مانع جالس مقام خلافت اولمش ایسه ده قورقدیغی شیٔ باشنه کله رك عبد الله بن علینك صائفه ده اعلان خلافت ایلدیکی خبر آلدیغندن مقدما حیاتنه قصد ایلدیکی ابو مسلمك حسام بسالتنه مراجعت والتجا ایتدی .

خلافتی عبد اللهه قزاندیرمق دکل دولت عباسیه یی بیله دوچار انقلاب ایتمك قدرتنی حائز ایکن بو مراجعتی وعد مسبوقی وجهله بالقبول عبد اللهك اوزرینه کتیبه ران جلادت اولدی .

عبد الله کیفیتدن خبیر اولور اولمز اردوسنده بولنان اون یدی بیك خراسانلیدن امین اوله مامق ملابسه سیله جمله سنی اعدام ایتدیردیکندن بو معامله وحشیانه خراسان قهرمانی زیادسیله اغضاب ایلدی .

ابوجعفر المنصور ایسه عبد اللهك شو وحشیلکندن پك بیوك استفاده ایتمش ایدی .

چونکه بویله یکلرجه خراسانلینك قتلی ابو مسلمی خلیفه یه عرض خدمت ایتمکدن زیاده اخذ ثار و انتقام

ایتمك ایچون جاننی فدا ایدرجه‌سنه چالیشدیرمغه مجبور ایلمش ایدی .

اثنای طریقده نصیبین والیسی اولان حسن بن قحطبه دخی اردوسیله یتیشمکله کمال سرعتله ایلریله‌مکه باشلادی که عبد الله نصیبینه کله‌رك اك مهم و بلکه تسخیری ناقابل بر موقعده اردوسنی قورمش واطرافنه خندق چکه‌رك آماده‌ٔ کارزار اولمش ایدی .

ابو مسلم که دسائس حربیه‌ده ید طولی صاحبی ایدی نصیبینه تقربنده عبد اللهه بر مکتوب تسیار ومرادی کندیسیله جنك ایتمك اولمیوب ابو جعفر المنصور طرفندن شام والیسی نصب اولنمق حسبیله اورایه روبراه عزیمت اولدیغنی درمیان ایله ایکی عسکرك تلاقیسنده بر فساد تحدث وتکون ایده‌ماءك ایچون کذرکاه عسکر- یسندن چکلمسنی وچکلمدیکی حالده بر فنالق ظهورنده دوکیله‌جك قانلرك مسؤلیتی کندیسنه عائد اوله‌جغنی اشعار ایلدی .

عبدالله بو بابده‌کی دسیسه‌یی اکلایه‌مدیغی مثللو معیتنده بیکلرجه شاملی موجود اولمق جهتیله هیسنك تلاشه ووطنلرینه معاودت آرزوسنه دوشدیکنی‌ده کوردیکندن اویله بر موقع اهمی ترك ایله دیکر بر اهمیتسز محله چکلدی .

ابو مسلم همان عبد اللهك موقعنی ضبط ایله مخادعه‌سنك ثمره‌سنی اقتطاف و ایستدیکی کبی ترتیب صفوف مصاف ایتدی .

عبد الله نصلسه دوشدیکی مزلقهٔ احتیالدن چیقمغه چالشمش ایسه‌ده ابو مسلم اطرافه صالدردیغی کوچك کوچك سریه‌لرله خطرجعتنی کسه‌رك تضییقه باشلادیغندن بالمجبوریه شدتلی هجوملر کوستردی .

فقط اویله بر موقع مستحکمی خصمنك الندن استرداد ایلك پکده قولای اولمدیغندن مهاجماتنده بش آی دوام ایتدیکی حالده بر شئ یاپه‌مدی .

ابو مسلمك بویله تدافعی حرکت اختیارندن مرادی ایسه کندی اردوسنه نسبتله بر قاچ قات زیاده اولان دشمن عسکرینی امتداد محاربه ایله دوچار ضعف ایتمکدن عبارت ایدی .

ایشته بوتدبیر سایه‌سنده عبداللهك اردوسنی قیردقجه قیرمش و کندیلرنده تکرار هجوم ایتمکه تاب و توان براقامش اولدیغیچون ارتق حال تدافعیی تجاوزه بالتحویل برکون علی الغفله خصمنك قلمکاهنه شدتله هجوم ایتدی.

عبدالله زخم دار اولمش ارسلان کبی فوق‌الغایه مقا- ومت وثبات کوسترمش ایسه‌ده شمشیر شجاعتلری ژنکدار

فتور اولمامش اولان شـدید الشکیمه براردو یی بوزه‌میه - جغنی اکلادیغـندن اسیر دوشمامك ایچون قراری فراره تبدیل ایلدی.

بناءً علیه ابو مسـلم عبدالله‌ك اردوسنی اسیر وخزائن واموال کثیره‌سنی اخذ ایله کیفیتی سفاحه تز بیر ایتدی. خلیفـه خدمت جدیده‌سـندن طـولایی ممنونیتلر، تشکرلر اظهار یله برابر خزائن واموالك حسابنی کورمك مأمور یتیله امناسندن (ابوالحصیب) ی یوللادی.

خراسانك امورحسابیه‌سی (خالد بن برمك) کبی نادر الوجـود بر ذاتك دست امنیت پیوسـتنده ایکن بومعامله کندیسنه پك آغیرکله‌رك «عجائب! خلیفه بنی خلقك قانی دوکمك ماده‌سـنده امین کور یورده اقچه خصوصـنده خائنمی ظن ایدیور؟» دیه‌رك وابو جعفرك قدرناشناسلغی حقـنده بحقٍ دها بعض سـوزلرسو یلیه‌رك ابوالحصیبی بعدالحبس اعاده ایلدی.

ابو الحصیب حضور خلیفه‌یه دخولنده الجای حدتله سـو یلنان سوزلری تماماً و بلـکه معزیادةً نقـل وافاده ایتدیکـندن خراسـانه عزیمتندن قورقه‌رق همان شـام والیلکنی عهده‌سنه توجیه‌ایله سریعاً دمشقه کیتمسنی امر ایلدی.

ابو مسلم بو توجیهی رد و بونجه فداکارلقلر ینه قارشی

کوردیکی حقارتلره عرض تشکر ایله خراسانه کتدی.

بری طرفدن ابو جعفر المنصورك وهمی آرتدقجه آرتدیغندن مداینه اینه‌رك کندیسیله مخابره ومکاتبه‌یه باشلادی.

و برطاقم تأمینات اعطاسیله مرکزه کلسنی بیلدیردی. خواص توابعی و باخصوص کاتب خصوصیسی (ابونصر مالك بن الهیثم) عزیمتی حالنده اقوای ملحوظ اولان تهلکهٔ حیاتی آچیقدن آچیغه سرد ایله منع عزیمتنه اللرندن کلدیکی مرتبه چالیشمشلر ایسه‌ده خلیفه‌نك امرینه عدم امتثالی موافق صداقت کوره‌مدیکیچون

ستبدی لك الایام ما کنت جاهلاً

و یأتیك بالانباء من لم تزود

مألندن غافل اولدیغی حالده یوله چیقدی.

وقتاکه رومیة المداینه تقرب ایلدی. اولکی کلیشنده اولدیغی کبی خلیفه‌نك امریله بالجمله عرانین بنی‌هاشم ایله وکلا وسرآمدان مملکت استقبال ایتدیلر.

ابوجعفر المنصورایسه ارتق ابومسلمك ازالهٔ وجودینی قطعیاً تصمیم ایتدیکندن وافاتهٔ وقت ایدلسه ایشه واقف اوله‌رق باشنه بر بلا چیقاره‌جغنی بیلدیکندن

ایرتسی کونی بر قاچ جلاد بی‌امان حاضرلتدیره‌رق مسا-
فرینی یاننه چاغیردی.

حضورینه کیرر کیرمز برطاقم عتابلر، تکدیرلر ایتمکه
باشلادی.

مقدما نه سببه مبنی ایسه (سلیط بن عبدالله
بن العباس) ك اوغلی بولندیغنی ادعا ایتدیکندن ابوجعفر
سرزنشنی الك ابتدا بو ماده‌دن طوردیردقدن صکره دعاة
عباسیه‌دن (سلیمان بن کثیر)ی بلا استیذان قتل ایتمسی
سببنی صوردی.

جواباً (سلیمان بکا عصیان ایتدیکیچون قتل
ایتدیردم!) دینجه خلیفه (مادامکه سلیمانك قتلی عاصی
اولدیغی ایچون ایمش. سن‌ده بکا قارشی عصیان تشبثنده
بولندیغك ایچون ایشته سنی قتل ایتدیریورم!) دیه‌رك
زواللینك باشنی کسدیرمش وشو شعری انشاد ایلمشدرکه
وقعه (۱۳۷) شعبانك یدنجی کونی ظهور ایتمش ایدی:

زعمت ان الدین لایقتضی
فاستوف بالکیل ابا مجرم

سقیت کاساً کنت تسقی به
امر فی الحلق من العلقم

ابو مسلمك دولت عباسیه‌یی میدانه چیقارمق خصوصنده‌کی فدا کارلقلرینه و باخصوص رقیب خلافت اولان عبدالله بن علی غائله‌سنی بتیرمکله خاصة شخصنه پك بیوك خدمت ایتسنه نظراً خلیفه‌نك اجرا ایتدیکی وفاسزلق شایان استغراب بولنمش وحتی شوحال زماننده بیله نظر تقبیح ایله کورلمشدرکه اخذ ثار وانتقامی ایچون خراسانده ظهور ایدن فرقه‌نك ایقاع ایتدیکی اختلالرك تأثیراتی معتصمك عهد خلافتنه قدر امتداد ایلمش ایدی.

کرچه وقعه‌یی متعاقب خلیفه برخطبه ایراد وابومسلمك قبائح افعالنی تعداد ایله تأثیرات ملحوظه‌نك حصولنه سد چکمك ایسته‌مش ایسه‌ده سوزلری تعلیل بعد الوقوع قبیلندن صایله‌رق ذره قدر بیله فائده‌سی اولمامش ایدی.

هرنه حال ایسه ابو مسلم اشهر مشاهیر جنکاوراندن بریدر.

مع مافیه غایت اراقهٔ دمه مائل اولدیغیچون کرك اثنای انقلابده وکرك انقلابدن صکره یارم میلیونی متجاوز خلقك افتادهٔ خاك هلاك اولمسنه سبب اولمش ایدی.

عباسیلره ایتدیکی خدمتلر عنوان مفخرتنه مضاف وبنابرین شخصی بین الخلق (صاحب دعوت بنوالعباس وامیرآل محمد) لقبیله رهین اتصاف ایدلمش ایدی.

قیصـه بویلی، اسمر لونلی، بشوش، احول العینین، عریض الوجه، کثیر اللحیه، خفیف الصوت ایدی.

عربی وفارسی لسانلرینه آشنا اولوب بی وقت ضحك ومزاح ایتدیکی کورلمامش ایدی.

فارسی یی عربیدن زیاده سور ایدی.

اموبلرك صحائف مدوناتده کی بعض مأثرینه بیله اطلاعی کوجلشدیرمك ایچون عباسیلرك مبادئ ظهورنده فارسی یی لسان رسمی اتخاذ ایتدیرمش ایدی.

هیچ بر شیئه متهالك دکل ایدی.

نه الك بیوك فتوحاته موفق اولدقجه قرین مسار ونه‌ده تعاقب مشکلات ایله رهین اضطرار اولور ایدی.

احادیث کتابلرنده محکی اولدیغنه نظراً بعض ذواتدن حدیث روایت ایدوب بو حدیثلری دخی ابراهیم ابن میمون الصایغ، بشر، عبد الله بن شبرمه کندیسنه استناداً نقل ایتمشلردر.

غرائب احوال خصوصیه‌سندندر که مغلوب شهوات اولمدیغیچون سنه‌ده بر دفعه تقرب نسا ایله اکتفا ایدر ایدی!

حتی تاریخلرك لطائفدن اوله‌رق یازدقلرینه کوره خواص اوداسندن بریسی بو اعتیاد غریبنك سبب

و حكمتنی صورنجه جواباً (جاع بر نوع جنت موقته دیمكدر . بو جهتله سنه‌ده بر كره‌دن زیاده تجنن ایتمك المدن كلمز .) دیمش !!!

نسبی حقنده‌كی روایتلر پك مختلفدر .

بز روایات مذكوره‌یی شوراجقده بالمناسبه بیان ایده‌جكز .

اسمی عبد الرحمن، كنیه‌سی ابو اسحق، باباسنك اسمی مسلم ایمش .

(خطیب بغداد) ی سلسلهٔ نسبنی شویله یازیور :

«عبد الرحمن بن مسلم بن شیروره بن اسفندار ابو مسلم المروزی»

(ابو نعیم اصفهانی) نك تاریخ اصفهانده یازدیغنه كوره اسمی عبد الرحمن و پدرینك اسمی عثمان بن یسار اولوب اصفهانده ویاخود مشهور اولدیغی وجهله خراسانده دنیایه كلمش ایمش .

مؤرخینك برقسمی (بزرجمهر) احفادندن اولوب اسمی عثمان و پدرینك اسمی عثمان بن یسار بن سندروس بن حودرن اولمق اوزره قید ایدیورلر .

ابن خلكان اصلنی عرب ، عجم ، كرد بیننده تحریر ایدوب هیچ برینه قرار ویرمامشدر .

کندیسی ایسه سلیط بن عبدالله بن عباسك اوغلی بولندیغنی ادعا ایدر ایمش .

اوائل احوالیده حسب ونسبی کبی مختلف فیهدر ، بعضیلر پدرینك فوتندن صکره یدی سکز یاشنده ایکن امام محمد بن علی یه انتساب ایتدیکنی و بعضلری ده ذاتاً کوله اولوب اوکا صاتلدیغنی حکایه وروایت ایدیورلر .

هرنه صورتله واقع اولمش ایسه کوچك کنده برارالق امام ابراهیمك النه کچدیکی و بناءً علیه اونك تربیت کرده سی بولندیغی امرنده مؤرخلر متفق اولوب مؤخراً ابراهیم کندیسنی خراسانه کوندرمش و بالتدریج خلق دعوته مأمور ایلمشدر .

برروایته کوره خراسانده (ابوالنجم عمران بن اسماعیل الطائی) نك کریمه سیله عقد رابطهٔ ازدواج ایدوب (اسما) و (فاطمه) نامیله ایکی قزی اولمش ایدی .

(معاملهٔ زوجیه اجراسی خصوصنده کی اعتیادینه باقیلیر ایسه بویله ایکی چوجق صاحبی اولیشی غرائب تصادفاتدن صاییلیر !)

هرنه حال ایسه ابومسلم او یله بربیوك عائله یه منسوب اولمدیغی حالده مجرد فعالیت مفرطه ، شدت صرامت ،

وفرت كياست وذكا كبى فطرةً متصف اولديغى مزيات سايه‌سنده تاريخ عموميه‌ده اڭ مهم ملاحمدن صايیلان انقلاب عظيمى حصوله كتيرمش برنادرهٔ روزكار ايدى .

صوڭ

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۱۳ | طابع و صاحبی : مهران

سلطان مراد اول

—

(سلطـان مراد اول) نوبت سلطنت اعتبار یله عثمانلی حکمدارلرینك اوچنجیسی و دولتك شان وقوتی دفعـةً واصل اقصـای کمال ایتمش اولمسنه کوره بحق برنجیسیدر.

حقیقت حالده جالس اورنك سلطنت اولدیغی زمان تبعه‌سنك مقدار مجموعی اوچ درت میلیون نفوسدن عبارت ایکن توسیع ممالك و تزیید اهالی امرنده مشهود اولان اقدامات دلیرانه‌سی عقللری وله و حیرت ایچنده براقه‌جق برصورتده ایدی.

بوندن بشقه او وقته قدر یالکز آسیاده قالمش اولان

مرکز حکومتی زیر رایت فاتحانه‌سنه الدیغی ادرنه‌یه نقل ایتدیره‌رك آل‌عثمانی اوروپالیلرك نظرنده عباسیلرك مرتبه‌سنده کوسترمکه موفق اولمش ایدی.

مؤرخ خیرالله افندی « حضرت خداوندکارك ایام سلطنتنده دولت عثمانیه‌نك انظار اجنبیه‌ده اولان تأثیراتنك سلطان اورخان غازینك زمان حکومتلرنده‌کی تأثیرات ایله مقایسه اولنمسی برعددك یوز عدده نسبتی کبیدر. » دیورکه پك طوغریدر.

هجرتك (٧٢٦) تاریخنده کهواره پیرای عالم شهود اولمشلردر.

عنفوان طفولیتنی پدرلری سلطان اورخان غازی کبی بر قوجه ارسلانك تحت تربیه‌لرنده کچیردیکیچون حاصل ایتدیکی سمو ادب و مکانت فطرتنده‌کی آثار صرامته انضمام ایتمسیله برقهرمان شیردل اولمش ایدی.

ادارهٔ ملك خصوصنده‌کی تدابیر و آرای جهان پسندانه‌سنی سلطانك ر یاستی آلتنده اوله‌رق تأسیس اصول ونظامات ایچون انعقاد ایدن مجلس کبیر اصلاحاتده ابراز ودها طوغریسی اثبات ایلدکدن صکره — او زمانلرجه

مرعی الاجرا اولان قاعده وجهله — قوجه‌ایلی سنجاغنه مأمور اولدیلر.

سلطانك ازنیق فتح ایله دارالملك اتخاذ ایتدیکی اثناده بروسه والیلکنه نقل‌مأموریت ایتمش‌ووالدماجدینك انفکاکنی حس ایتدیرمیه‌جك برحالده اظهار مأثر حصافتمندی ایلمشدر.

مؤخراً بهادر نامدار شهزاده سلیمان پاشانك ارتحال دارقرار ایتمسندن طولایی سلطانك دوچار اولدیغی مأیوسیت الجاسیله تخت سلطنتی عهدهٔ کفایتنه ترك وتودیع ایتمك ایچون شهزاده‌یی بروسه‌دن دعوت ایتدکلرندن برموجب امر یوله چیقه‌رق ازنیقده مواصلت ایتدی که او صره‌ده سلطان ازدیاد تأثرات ایله خسته‌لنه‌رق فراش احتضاره دوشمش ایدی.

نهایت وقوع وفاتلرینه مبنی جناب مراد اوتوز بش یاشنده ایکن (٧٦١) ده اریکهٔ پادشاهی‌یه نائلیتله برمراد اولدیلر.

ازنیقك وخامت آب و هواسی ملابسه‌سیله چوقجه

طورلمق مناسب کورلمدیکندن بروسه‌یی ینه پای تخت ایدینه‌رك اورایه نقل بیوردیلر .

سلیمان پاشانك وفاتندن صکره خرستیانلرك بالاتفاق قیاملری، روم ایلی قطعه‌سنده‌کی فتوحات عثمانیه‌یی نتیجه‌سز براقدیردیغیچون شهریار جدید شمشیر شهامتنك ایلك التماعنی اورو یاده کوسترمك اوزره متهیٔ حرکت ایکن قرمان و کرمیان و اسفندیار اوغللرینك تجاوزه مبادرت ایتملری ینه مبنی اول امرده آسیاده‌کی رقبای اقبالك قهر و تدمیرلرینی بالتصویب عنان سمند جهانستانی انقره طرفلرینه ارخا وامااله ایلدیلر.

مخالفین یالکز دهشت ورودیله حبل المتین امانه اعتصام ایتدکلرندن انقره ایله حوالیسنی کاملاً ضبط و با کمال شان وشرف عودت ایتدیلر .

آره‌دن آز زمان کچر کچمز تصمیم سابق وجهله بروسه‌دن فك رابطهٔ اقامت و لاپسکیدن روم ایلی‌یه بالمرور برادر اکرمنك مشهد فجیعی اولان بولایره مواصلت بیورملرینی متعاقب کوندردکاری بر فرقه پهلوان ایله کلیبولی حصارینی آلدقلرندن روملرك، بلغارلرك اتفاقلرندن تشکل ایدن فرقه‌لر چکلمکه باشلادی.

بناءً عليه غزاة ظفرسماتدن (حاجی ایل بك) ی ادرنه و (اورنوس بك) ی كشان جهتلرینك تهدیدینه ارسال وكندیلری ده چورلی یه توجیه رایت اقبال ایله چورلی قلعه سنی وادرنه یه وارنجه یه قدر بالجمله قصبات وقرایی قلیجنه باش اكدیردیلر.

بكلر ایسه ایپصاله، معلقره، كشان، دیمتوقه، بورغاز سمتلرینی تهدید ایتدكلرندن عثمانلی سنجاغی مریچ كنارلرنده تموج نمای دهشت اولمقده ایدی.

پادشاهك اصل مقصدی ادرنه شهرشهیرینك آلنمسی اولمغله طلیعه قوماندانلغیله (لالا شاهین پاشا) یی كوندردیلر.

برطرفدن پاشا محاصره وتضییقه باشلادیغی كبی دیكر طرفدن ده حاجی ایل بك مواضعهً عثمانلیلردن روكردان اولەرق ادرنه حاكمنه دخالت ایله داخلاً القای خشیت وتفرقه دن خالی قالمدیغندن واواثناده پادشاه دخی بابا اسكیسی نواحیسنك ایشنی بتیره رك ادرنه اوزرینه یوریدیكندن حاكم فرار ایتمكله محصورین مملكتی تسلیم ایلدیلر.

پادشاه کشــور کشــا شهره بالدخول برآز استراحت ایتدکدن صکره شــاهین پاشا و اورنوس بك واسطه‌سیله زغره وفلبــه ایله ادرنه حوالیســنی دخی کامــلاً ضبط ایلدکلرندن هر طرفده منصوراللوا اولدیلر.

بو فتوحات رستم پســندانه اوزرینــه روم‌ایلی سراپا لرزه‌ناك هراس اوله‌رق آسیاده‌کی غازیان اسلام فوج فوج بری طرفه کچمکــه و اللرینــه کچیردکاری اسرا واموال مغتنمه‌یی اوته یقــه‌یه نقل ایتمکه باشــلادقلرندن مشاهیر علمادن (مولانا قره رستم) بو بابده خمس شرعی آلمق لزو- منی هم قاضی العســکرلك وهم وزارت خــدمتلرینی احراز ایدن خیرالدین پاشــایه‌که چاندارلی قره‌خلیل دخی دینیلور اخطار ایتمسیله مولانا بو ایشه تعیین ایدلمشدر .

بو صورتله روم ایلینك ایشی ختامه رسیده اولمسنی متعــاقب پادشــاه شــاهین پاشــایی ادرنه‌یه واورنوس بکی بلغار وصرب سرحدلرینك محافظه‌سنه مأمور ایدرك یبغا طریقیــله بروسه‌یه معاودت ایلدیلر که بو وقوعات (۷٦٤) سالنه مصادف ایدی .

شاهین پاشا کرك بالذات و کرك بالواسطه دها بعض محلاری ضبط ایله خرستیانلری صرتشدیرمه‌یه باشلادیغندن

ضميمهٔ ممالك ايديلان فلبه، زغره، كوملجنه، كوستنديل، ادرنه ، ديمتوقه و سائر يرلردن ايچريلره هجرت ايدن اهالى ايله پرنسلری ومجار وافلاق وصرب بكلری عثمانليلری اوروپادن چيقارتمق مقصديله همدست وفاق و اتفاق اولديلر .

بو خبر بروسه‌يه واصل اولنجه پادشاه او صره‌ده بيغا قلعه‌سنه مسلط اولان خرستيانلری پريشان ايده‌رك روم ايلی‌يه كچمك اوزره حركت ايتدكاری مثللو همان ارباب اتفاق ايله حربه باشلامسنی دخی پاشايه امر ايلدی‌كه بو امر ادرنه‌يه كتديكی اثناده التمش بيك كشيلك بر متفقين اردوسی ادرنه‌يه ايكی قوناقلق مسافه‌يه قدر كلمش ايدی .

پاشا درحال اورنوس بكی كوندرديكندن بك دشمنك بر يانی مريچ وديكر يانی طاغ اولان بر موقعده اوطورمقده اولديغنی كورنجه موقعك مناسبتسزلكندن استفاده ايتمك ايچون كيجه‌لين على الغفله شدتله هجوم ايتدی .

خرستيانلر نه‌يه اوغرادقلرينی بيله‌مدكلرندن و عثمانليلر طاغ طرفندن هجوم ايلمك حسبيله قاچه‌جق يربوله‌مدقلرندن چوغی طعمهٔ شمشير ايدلمش و بعضسی نهره آتيله‌رق غرق

اولمشـــدر که بو وقعه ملاحم عظیمه‌دن معدود و دللرده داســتان اولوب حتی موقع مزبوره (صرب صیندیغی) دینیلیر ایدی .

وقعه‌نك دهشتی شوندن ده اکلاشــیله‌بیلیر که مجار قرالی (سژ سموند) بو بلالی محاربه‌نك اندفاعنه تشکراً متعدد مناسترلر انشا ایتدیرمش ایدی .

پادشاه ارتق روم ایلی‌یه کچمکه لزوم کورمدیکندن بیغادن بروسه‌یه دوندیکی صره‌ده روم ایمپراطوری (یانی باله‌لوغ)ك اوغلی (مانوئل باله‌لوغ) ك یالوه وازمید طرفلرینه تجاوز ایتدیکنی حبر آلدیغندن کوندردیکی بر سریه ایله روملری پریشان وقسطنطینیه‌یه فراره اجبار ایتدیردیلر .

روم ایلی وقعه‌سنك ابتدالرنده کرمیان وقرمان بکلری عثمانلیــلرك متفقینه قارشی طورومیه‌رق مغلوب اوله‌جغنه ذاهب اولملریله تعرضه حاضرلنمشلر ایکن غلبهٔ واقعه‌نك تأثیریله چکلمشلر ایسه‌ده حضرت پادشاه بونلرك تأدیبلرینی لازم کورمش و فقط بر وقت منــاسب کوزتمکده بولنمش ایدی .

اورته‌لغك بو وجهله حصول سکونتی اوزرینه اردوی

همایونی مستصحباً بروسه‌دن حرکت ایدنجه درعقب عفو دیله‌دکلری مثللو کرمیان حاکمی موقع امارتی اوغلی یعقوب بکه حواله ایله چکلدیکندن وکریمه‌سی (سلطان خاتون) ك شهزاده ییلدیرم بایزیده تزویجنی اسحق فقیه وساطتیله استرحام ایلدیکندن ایشلك ایلر یسنه کیدلمامشدر. بری طرفدن اناطولی سواحلنده‌کی روملر ایمپراطوریانی پاله‌لوغ ایله بالاتفاق تکرار یغما قلعه‌سنی آلدقلرندن بوخبری آلور آلمز کوندردکلری بر فرقه ایله قلعه‌یی روملردن استرداد وجمعیتلرینی تارمار ایتدیلر.

ایمپراطورك اوچجه اوغلنی یالوه وازمیده کوندریشی وبو دفعه‌ده آسیا روملریله اتفاق ایدیشی قهرمان زمانی غضبناك ایلدیکندن شاهین پاشا و اورنوس بکی قسطنطینیه‌نك تهدیدینه مأمور ایتملریله پاشا و بك ییلدیرم کبی چکمجه وایاستفانوس اوکلرینه قدر کله‌رك روملری تترتدیلر.

پادشاه ایسه تهدید امرینی ویرمکله برابر ینه روم‌ایلی‌یه کچدیکندن ایمپراطور ایتدیکنه بیك کره نادم اولمش‌ایدی.

پاشا و بك مأموریتلرینی ایفا ونباهت عثمانیه‌یی برقات دها اعلا ایدرك پادشاهك اردوسنه ملحق اولدقلرندن

یکی باشدن بر خیلی یرلر ایله (اپولونیا) قلعهٔ مشهورەسی تسخیر وحسابسز اموال وخزائن اغتنام قیلنمشدر .

امپراطور وخامت عاقبتی ادراك ایله طلب صلح اتمکله شهریار صاحب مرحمت بو قدرجقله بالاکتفا ادرنەیه عزیمت ایتدیلر .

وبر طاقم یرلرك فتحی ایچون خیرالدین پاشا واورنوس بکی مکمل براردو ایله ایچریلره یوللادیلر .

بونلر قواله ودرامه طرفلرینی وسرآمدان غازیاندن (دلی بلبان) واسطەسیله دخی سیروز، چتروز، وودینه، اسکته وسائر مملکتلری آلدیلر .

صرب قرالی سیروزده عثمانلیلرك قارشیسنه چیقمش ایسەده صولت واقتحاملری اوکنده فنا حالده مضمحل اولدیغندن بوشانلی غالبیت بلبانك حمیت وشجاعتنی هرکسه دو یورتدیرمش ایدی.

بلبان ایسه بهادرلکنی بوغلبات ایلەده توقیف ایتدیرمك ایستەمیەرك (جنکال) طاغلرینك در بندندن کچوب صوفیه شهرینی وقتارلك و بوریچ قلعەلرینی

آلدیغندن صوفیه‌ده بلغار وصرب وخرواتلره قارشی عادتا برسد سدید حکمنی آلمش ایدی.

بو خلالده شاهین پاشا دخی شاهین کبی کوستنجه طاغلری اوزرندن کچه‌رك صماقو صحرالرینی اشهب جهاد دینه‌جولانگاه اتخاذ ایتدیکچون عثمانلیلرك ولولهٔ فتوحاتی هرطرفی تترتمکده ایدی.

بری طرفدن خیرالدین پاشا و غازی اورنوس بك عورت حصارینی وواردار یکیجه‌سیله قره‌فریه‌یی آله‌رق ماکدونیانك ایچریلرینه طالمشلر ایدی.

هله مناستر شهر مشهورینك آلنمسی غلبات واقعه‌نك تمهٔ سارهسی اولوب بو ایکی شدید الشکیمه قوماندان سلانیکی‌ده تحت محاصره وتضییقه آلمش ایسه‌ده سلانیك اوزمانلر ماکدونیانك مقر حکومتی اولمق و براً پك چوق استحکامات و قلاع ایله محفوظ بولنمق حسبیله ضبطی قابل اوله‌مدیغندن حوالیسنی ضبط و تخریب ایدرك چکلدیلر.

ایمپراطورك اوغلی مانوئل‌که سلانیك حکمداری ایدی عثمانلیلرك چکلمسنی فرصت عد ایله سیروزاوزرینه‌یوریمش

ایسه‌ده خیرالدین پاشانك آوازهٔ حرکتنی ایشیدر ایشیتمز استانبوله قدر قاچدیغندن وفقط پدری انفعال پادشاهیدن اجتناباً حمایه‌سنه مقتدر اوله‌مدیغندن اطه‌لرده واقع جنویزلکرینه التجا ایتدکدن واونلردن‌ده استثقال کوردکدن صکره پادشاهك مکارم اخلاقنه دخالتی بالترجیح اولوجهله نزد شهریاری‌یه کله‌رك مظهر التفات اولمشدر .

بوغزوات عالیه اوزرینه پادشاه صرامت اکتناه ادرنه‌دن حرکت و بروسه‌یه عودت ایلدیلر .

کرمیان اوغلی یعقوب بکك همشیره‌سی سلطان خاتونك بایزید ایله ازدواجی مقدما ویریلان قرار ایجابندن بولنمق حسبیله بوصره‌ده مکمل ومکلف برسور ایله رسم زفاف اجرا قلنمشدر .

بودوکوندن ایکی بیوك فائدهٔ ملکیه قزانلمشدرکه برنجیسی یعقوب بك طرفندن هدیه صورتیله کوتاهیه واکردیرطوشانلی وسیماو جهتلرینك قلمرو عثمانی‌یه ضمیمه ایدلسی وایکنجیسی مدعوین میاننده بولنان حمید اوغلی حسین بکك بالذات قوت ومکنت دولتی کوره‌رك ذاتاً حمایه‌سی آلتنده بولندیغی مصرلیلردن دلکیر بولنمق جهتیله زیرادارەسنده کی آق‌شهر، بکشهری، سیدی شهری،

يلواج ، قره‌اغاج، اسپارته سنجاقلريله ملحقاتنی حضرت صاحبقرانه فارغ اولمسیدر .

بوجهتله آل سلجوقك طقوز حكمدارلغنه آیریلان ممالكندن كرمیان دیاری مصاهرةً وحمید ایلی فراغاً عثمانلیلره انتقال ایتمش ایدی .

جناب مرادك عندنده اذواق حیات جهاددن عبارت بولندیغیچون دوكونك ختامنی متعاقب ينه میدان بسالتنه تیغ غزایی قوشانه‌رق تكرار ادرنه‌یه كتدیلر .

صربستانك فتحی اعز مقاصد وآمالندن اولوب انجق اول امرده برقاچ سریه كوندره‌رك قوت ومكنتلرینی تدریجاً رهین انكسار ایتدكدن صكره بالذات هجومی دها مناسب كوردیكندن بوتشبثك مقدماتندن اوله‌رق خیرالدین پاشا و اورنوس بكی یوله‌چیقاردیلر .

فقط آسیاده قرمان اوغلی علاءالدین بك بغتةً نقض عهد ایله ممالك عثمانیه‌یه بالهجوم یغمایه باشلادیغندن پادشاه برآتشپارهٔ حدت كسیلدیكی حالده مانع جهاداولان خصمنی تپه‌له‌مك ایچون مسارعةً اناطولی‌یه كچه‌رك اللی

بیـك كشیلك براردو ایله قرمانه طوغری اسب ران سطوت اولدیلر .

بك یوسفرکی شـدت عزمـدن اورکه‌رك طلب صلح ایچون برایلچی کوندرمش ایسـه‌ده پادشاه « بنم مقصدم اعـلای لـوای کلمـة الله ایتمکـدن عبـارت ایکن بککز بلا سبب ممالکمه تجـاوز ایتـدی . بوجهتله دین اوغورنده قلیج صالالامقـده اولان دلاورلرك خانه‌لرینی یغمـا ایدن باغینك شرینی ازاله وجزای مایلیقنی اجرا ایتمکی غزایه ترجیح ایتـدم . روم ایلی ایشـلرینك یوز اوستنده قالمسـنه وجهادك تأخرینه سبب اولان برحمیتسز ایله مصالحه اولمق بنم ایچون ناقابلدر . وارکز ! بککزه سویلیکز ! وقتنه حاضر اولسـون ! » جواب صوابیله ایلچی‌یی اعاده ایتدیلر .

وقتـا که قونیـه صحراسـنه تقرب اولندی . دشمن عسـکرینك آمادهٔ کیرودار اولـدیغی اکلاشیلنجه مرکز قوماندانلغنی عهدهٔ رستمانه‌لرینـه الـدقلری کبی ییلدیرم بایزیدی صـول وشهزاده یعقـوب بکی صـاغ جنـاح قوماندانلقلرینه تعیین ایلدیلر .

علاءالدین بکده عسـکرینك قلبکاهنـده بولنمقده اولدیغی حالده آتش کارزار اشتعاله باشلادی .

قرمانیلر عثمانلیلرك مهاجمات دلیرانه‌سنه طیانه‌میه‌رق دوچار كمال پریشانی اولدیلر .

علاء الدین بك اردوسنك اوغرادیغی هزیمت مدهشه‌یی كورنجه درحال حرمی (نفیسه سلطان) ی كوندره‌رك پادشاهك عفو وعاطفتنه دخالت والتجا ایلدی.

پادشاه بعدازین كریوهٔ فساده صاپیه‌جغنه دائر باالجمله امرا واركان دولت مواجهه‌سنده تعهد ایتمك شرطیله استیمانی قبول ایتدیكیچون ایرتسی كونی حضور همایونه شرف یاب دخول اوله‌رق اولوجهله ایفای تعهد ایلدیكندن حكومت موروثه‌سنی ینه كندیسنه اعاده واحسان و شو صورتله ده خصائل عالیه‌سنك زبونكشلك شائبه‌سندن معرا اولدیغنی اعلان بیوردیلر .

وبعده بروسه‌یه عودتله عساكر نصرت مأثرینی مملكتلرینه طاغتدیلر .

مصر اقلیمیله بریة الشامده حكومت ایتمكده اولان ملوك وسلاطین آل عثمانك آسیا واوروپا قطعه‌لرنده نائل اولمقده بولندقلری غلبات وفتوحات جهانگیرانه‌یه نظر رقابتله باقه‌رق برابر طوغریدن طوغری‌یه تجاوزه پكده

جسارت ایده‌مدکاری و فقط کرمیان وقرمان کبی ملوك طوائفی ممالك عثمانیه‌یه تعرضه تشو یقدن خالی قالمدقلری پادشاهجه معلوم بولندیغیچون قرمانیلرك بوکره اوغرادقلری اضمحلالك درجه‌سنی تبلیغ ایتـدیرمك ایچون عثمـانلیـدن یازیجی اوغلی محمد افندی‌یی رغماً مصره کوندردیلر .

مصر سلطانی (برقوق) باطناً فوق العاده محزون ایسه‌ده ظاهراً جبر نفس ایله تبریکلر، ممنونیتلر ابراز ایلدی.

صربلیلردن بر قسمنك قرمان محاربه‌سنده اردوی همایون ایله برلکده بولنمشلر ایکن مملکتلرینه عودتلرنده اظهار عصیان و مخالفین ایله اتفـاق ایتدکلری مسموعی اولور اولمز شهزاده ساوجی بکی بروسه‌ده براقه‌رق روم ایلی‌یه کچدیلر .

فقط مقـام پدره کوز دیکمش بولنان سـاوجی بك کندلك حکومت هوسنه دوشمش اولان روم ایمپراطوری‌نك مخدوملرندن (اندرونیقوس) ایله بالاتفاق ایکیسی‌ده پدرلری علیهنـه قیام ایتدکلرندن آسـیانك دوچار شـورش وآشوب اولمسـندن احترازاً روم ایلیـدن انفکاك و بیغایه کذار ایتدیلر.

ساوجی بکی یانلرینه دعوت ایتمش ایسـه‌ده موافقت

ایتدکدن بشقه باشنه طوپلادیغی هوادارلر یله قارشی‌یه کله‌رك محاربه‌یه باشلادیغندن پادشاه بالهجوم معیت موجوده‌سنی تارمار و کندیسنی دیمتوقه‌یه قدر فراره اجبار ایلدیلر.

بکی حالیله براقش اولسه تحریکدن خالی قالمیه‌جغنی بیلدیکیچون ارقه‌سندن روم ایلی‌یه کچه‌رك دیمتوقه‌یی محاصره ایتدیلر.

شهزاده آلام محاصره‌یه طیانه‌میه‌رق استیمان ایتمش و حضور همایونه کلمش ایسه‌ده پدرمکرمنك بحق وقوع بولان تکدیرلرینه، سرزنشلرینه مقابله‌یه قالقیشوب بو مقابله‌سنی ده تربیهٔ بنوت ایله قابل تطبیق اوله‌میه‌جق برطرز و صورتده اجرا ایلدیکندن و معاملهٔ درشتانه‌سنه نظراً حیاتده براقلسه فسادینك اوکی آلنه‌میه‌جغندن تأسفلرله، کریه‌لرله قتلنی امر ایتمکله برابر کریوهٔ شقاوتده پاداشی اولان اندرونیقوسی دخی طوتدیروب قسطنطینیه‌یه کوندردکلرندن ایمپراطور اوغلنك کوزلرینی قیزغین سرکه ایله نعمت نظردن محروم ایتمش ایدی.

دیمتوقه‌دن ادرنه‌یه معاودتلریله مریچ کنارنده اقامت و استراحت ایلمکده بولندقلری اثناده سردر هوای طغیان اولان روم امراسنی پیشکاه جلادت اکتناهنه

کتیردکلرندن بعضلرینی جزای عمللری اولمق اوزره نهره آتدیردیلر.

ساوجی بکك غائلهٔ ناکهظهوری اوزرینه مقدما تیمورطاش پاشایی صرب بلیلرك تأدیبنه مأمور واعزام ایتمشلر ایدی.

بوخلالده پاشانك نیش قلعه‌سنی فتح ایدرك صرب بلیلری تمامیله تنکیل وتربیه ایتدیکی خبری آلندیغندن جناب غازئ نامورك بالذات عزیمتنه حاجت قالمامشدر.

صربستان قرالی بودفعه قوهٔ قاهرهٔ عثمانیه ایله زیاده‌جه ازلمك حسبیله مملکتنك فدیهٔ سلامتی اوله‌رق سنوی معین ویرکو وعسکر ویرمکه راضی اولمش ایسه‌ده بوضربه‌نك آجیسی صرب بلیلرك بردرلو قلبلرندن چیقه‌مدیغیچون مؤخراً عصیانلریله قوصوه ملحمهٔ کبراسی وقوعه کلمش ایدی.

بو آره‌لق شاهین پاشانك غیرت مجاهدانه‌سیله علم ظفر توأم عثمانی ارنبودلقده مواج اولمقده وغازیلر بوسنه حدودینه قدر کیده‌رك اورته‌لغی تترتمکده ایدی.

شوقدر وارکه بوشناق وخروات فدایلرندن اوتوز بیك کشی طریق استیلارینه دیکلدیکندن ایش نتیجه‌سز قالمش ایدی.

پاشا بویله قوتلی برفرقه‌نك کلمکده اولدیغنی خبر

آنجه رفاقتنده کی قوتك کفایتسزلکی جهتیله حسن صو-
رتله رجعته باشلامش ایکن بعض امرا وعسکرك حرب
ایتمك اوزره واقع اولان اصرار نابجاسی واشقودره حاکمی
اسکندر بکك اغفالی سببلریله بالضروره محاربه‌یه گیر-
یشمش وفقط ایلك صدمه‌ده پریشان اولدیغندن قورتاره
بیلدیکی عسکر ایله اسکوب طرفلرینه چکلمشدر .

صاحبقران دوران ایسه مفطوراولدیغی فعالیت مفرطه
سائقه‌سیله روم ایلی قطعه‌سنده تمامیله حکم فرما اولمق
ایچون ارنبودلق، صرب، بوسنه جهتلرینی طوغریدن
طوغریدن ضمیمهٔ ممالك ایتمك نیت عالیهمتانه‌سنده بولنمغله
بوامر عظیمك اسباب حصولندن اوله‌رق روم ایمپراطورینی
بی طرفلق دائره‌سنده بولندیرمق اوزره عقد مصاهرت
ایله بروسه یکی شهری جوارلرنده اجرای سور پرسرور ایله
مشغول اولمقده ایدی .

بو صره‌لرده شاهین پاشانك خبر انهزامی واصل اولنجه
درعقب شهزاده‌لرینی آسیانك اداره‌سنه بالتعیین بروسه‌دن
قالقدیلر .

وصدراعظم علی پاشایی مقدمة الجیش اوله‌رق
اوتوز بیك کشیلك سواری ایله صربستانه یوللادیلر .
پاشا پراوادی‌یه قدر کتدیکی حالده موسم شتانك شدتله
حکمنی اجرا ایتمکده اولمسی ملابسه‌سیله اورالرده

طورلمق مشکل اوله‌جغنی اکلادیغندن یکی کوی وقاروا طرفلرینه قونه‌رق پراوادی حصارینك تضییق ایچون یخشی بك قوماندەسیله بش بیك قدر عسکر کوندردی .

بك حصاری ضبط ایتدیکی اثناده پاشاده یتیشمکله شمنی، قوزلوجه، یکی بازار وسائر قصبات وقرا اهالیسی اطاعت وانقیاد ایتدیلر.

پادشاه بو فتوحات اوزرینه یوله چیقه‌رق بلغارستانه تقرب ایدنجه بلغار قرالی (اسان) طالب امان وسلستره قلعه‌سنك مفتاحنی تقدیمه شتابان اولدیغندن محافظه‌سی ایچون یخشی بکی کوندردیلر .

بری جهتدن علی پاشا شمنیدن دوبریجه‌یه بالانتقال اورالرینی‌ده قبضهٔ تسخیره کچیرمکله پادشاه‌قوای‌متفرقه‌سنی جلب وتحشید ایله ایلریلەمکه باشلادی .

بلغارستان قرالی نصلسه روم پرنسلرینك القاآت وافساداتیله بادیه پیمای عصیان اوله‌رق سلستره‌نك تسلیمندن نکول ایلمسیله علی پاشا کوندرلدی .

پاشا شیرژیان کبی بلغارستانك ایچریلرینه طاله‌رق سل‌سیف جهاد ایله طرنوی ، پلونه ، زشتوی ، روسجق طوتره‌قان ، نیکبولی شهرلریله حوالیسنی ضبطوقرالی‌شدتله محاصره ایتدی .

اسان عثمانلیلرك هجومنه قارشی طوره‌میه‌جغنی

اکلامغله ندامتلر کوسترەرك شهریار مکارم کردارك دامن عفوینه صارلدی .

بعدما شهراه مطاوعتدن اعوجاج وانحراف کوستره‌جکی خصوصنده تحلیف ایدیله‌رك قباحتنی مقرون عفو وصفح بیوردیلر .

وبووجهله روم ایلیده اثر تذبذب واغتشاش قالمینجه ارتق توسن نجدتنی صربستان صحرالرنده اوینـاتمق اوزره حرکت ایلدیلر .

بوسفر ظفر اثرده معیت قهرمانانه‌لرنده یلدیرم بایزید وشهزاده یعقوب چلبی والك منتخب وجنکاور امرا ایله ایکی یوز بیك عسکر نبردآزما موجودایدی .

بوعسکرلر ایسه اودلاورلر ایدی‌که سائقهٔ اتحاد تام ایله آوان مصافده یکپاره قلعهٔ آهنین حکمنده اولملرینه نظراً بویله ایکی یوز بیکی دکل اون اون بش بیکی بیله قوهٔ قاهرهٔ مجاهدانه‌لریله بربیوك قطعه‌یی زیر وزبر اتمکه کافی ایدی .

پادشاهك کلیتلی بر اردو ایله حرکتی خبری اطرافه منتشر اولنجه کرك صربستان قرالی (لازاری) وکرك سائر قراللر واوروپالیلر رقدهٔ غفلتدن اویاندیلر .

لازاری اطرافه وحتی کلیسالره، مناسترلره بیاننامه‌لر

كوندرەرك وايشك ایچنه برده دیانت سوزلرینی قاریشدیرەرق مجار ، وندیك ، ارنبود ، خروات بلغار ، افلاق پرنسلرینی واورو پا سکنەسنی قیام ومعاونته تشویق ودعوت ایتمکده ایدی .

بودعوت اوزرینه خرستیانلق عالمی یرندن اوینایەرق پرنسلر اردولریله صبر بستانه شتاب ایلکده و اوروپالیلردن بیله قهرمانلغنه کووەنان بیکلرجه یکیت سلاحنی قاپەرق سیلابهٔ بلاکبی آقوب کلمکده ایدی .

برحالدەکه وقعەنك رنك وصورتی برایکنجی اهل صلیب وقعەسنه تحول ایدوب آز زمان ایچنده اجتماع ایدن خرستیانلرك مقداری بش یوز بیکه بالغ اولمش ایدی .

لازاری ابتدا متانت و مناعتله شهرت یاب اولان شهر کوبی حصارینی عثمانلیلردن استرداد ایتمك اوزره (جنرال دیمتریوس) قوماندەسیله اون بیك سواری کوندرەرك ضبط ایلدیکندن پادشاه یخشی بك و صاروجه پاشا ایله اون بیك کشی کوندرمکله جنرال مقابلەدن عجزینی بالادراك قلعەیی ترك و اصل اردویه التحاق ایتدی .

لازاری بیوك موراو یا نهرینك بری طرفنه کچەرك سمت شرقی وغربیسی آرەسنده برموقع اتخاذ ایله عثمانلیلرك اساس مرامنی اکلامق و کندیسنك آمادهٔ رزم وجدال

اولدیغنی بیلدیرمك ایچون بر ایلچی یوللادی‌كه او وقت جناب غازیٔ ابوالمغازی تاتار بازارجغی وصماقو واختمان طاغلرندن كچه‌رك و سراج ایلی و یووده‌سیله كوستندیل حاكمی قسطنطینی قلیجنه باش اكدیره‌رك ایلر یله‌مش وقره طونلی موقعنده اقامت ایتمكده بولنمش ایدی.

ایلچی حضور پادشاهی‌یه كیردیكی صره‌ده بر طور متجلدانه‌ایله سوزه باشلایه‌رق وعسكرلرینك كثرت وشجاعتندن بحثلر آچه‌رق مهیای كیرودار اولدقلرینی افاده وتقریر ایلدی.

فقط آداب سفارته یاقشمیه‌جق بریولده ادارهٔ لسان ایتدیكندن پادشاه « سوزلر كرك جوابی لسان ایله دكل قلیج ایله و یرلمك لازم ایدی ! نه‌چاره‌كه ایلچی‌یه اولوم اولمز ! » دیه‌رك عودتنی امر ایتدیلر.

و برقاچ كون صكره اردوی همایونی بالاستصحاب قوصوه صحراسی جوارینه یتیشدیلر.

اقوام متفقه اردولری دخی چكركه كبی اوواپی قاپلایه‌رق جنكه حاضرلنمشلر ایدی.

بر صورتده‌كه شهریار شجاعت مآب بایزید ایله بر یوكسك طاغك تپه‌سندن بونلری تماشا ایدنجه معظمات اموری بازیچه حكمنده طوتان او یله بر قهرمان عظیم النفس بیله دوچار اضطراب اولمش ایدی.

حتی تشکیل ایتدکلری مجلس مشاورەدە دشمنك کثرتنە نظراً — بعض مشاهیر قهرمانانك اجرا ایتدیکی وجهلە — مهمات دولرینی سپر ایدرك محاربە ایدلمسی رأیندە بولنمشلر ایسەدە امرانك عدم تنسیبیلە بوفکرلرندن واز کچمش ایدی.

وقتا کە ایکی دهشتلی اردو قارشیلشدی. حضرت پادشاه «الهی! سن بنی دشمنم اوزرینە مظفر قیلدە ایستر ایسەك اوعید سعیدە قولکی قربان ایت!» دیدکدن صکرە عسکرینە خطاباً شوخطبۀ مؤثرەیی ایراد بیوردیلر:

«عسکرلر!

دشمن ناموس ملیمزی محو ایتمك ایچون قارشیمزدە طور یيور.

غیرت وحمیت دینیەمزی کوسترەجك برکون وارایسە اودە بوکونکی کوندر.

ارلککزی، مردلککزی کوسترەجك زمان ایشتە بوزماندر.

بونجە وقتدنبری خاندان عثمانی سزکلە افتخار ایدییور.

اوخاندان هر یردە کوستردیککز قهرمانلق آثارینی بوکون دخی سزدن بکلیور.

کورەیم سزی!

مأمول ایتمم که سوکیلی پادشاهکزی محجوب ایدەسکز!»

مرکز قوماندانلغنی عهدۀ بهادرانەلرینه آلەرق بایزیدی صاغ ویعقوب چلبی‌یی صول جناح قوماندانلقلرینه تعیین ایتدیلر.

یکدیکرینک قانته صوصامش اولان یوز بیکلرجه عسکر محاربەیه باشلادی ساحۀ وغا محشردن نمونه نما اولمش ایدی.

ایکی طرف یکیتلرینک شدتلی چارپیشمەلری امواج یم سیاهك مصادمات متوالیەسنی آکدیرر ایدی.

عثمانلی دلاورلری مغلوب اولدقلری حالده آسیایه قدر چکلمك کبی بر عار ابدی‌یی اختیاره مجبور اولەجقلرینی بیلەرك پادشاهلرینی محجوب ایتمامك ایچون قانلرینی ایثار واساله ایتمکدن ذره قدر بیله چکنمزلر ایدی.

اوته طرف بهادرلری محاربەیی بر محاربۀ دینیه حکمنده طوتەرق عیسویتەلکه کتیرمامك ایچون اولمکجه یکدیکرینه مسابقت کوستررلر ایدی.

آتش حرب ایچه وقت کمال شدتله اشتعال ایتدکدن

صکره متفقینك قوتلرینه ضعف طـاری اوله‌رق بوزلمغه باشلادیلر .

لازاری ومعیتنده‌کی پرنسلر، جنراللر هر نه قدر تجدد غیرتلر ینه مسارعت کوسترمشلر ایسه‌ده عثمانلیلرك طاغلر طیانمیان مهاجماتی اوکنده بتون بتون پریشان اولدیلر.

چه‌سود که حضرت غازیء نامدار موقع محاربه‌یه کشت وکذار ایدر ایکن اقوای اقواله کوره صربلیلردن (میلوش قوبیلویچ) یاره‌لیلرك آره‌سـندن قالقه‌رق اوردیغی بر خنجر ایله شهید ایتدی .

واقعا عثمـانلیلر ایستدکلری کبی نائل ظفر اوله‌رق حتی لازاری ایله اوغـلی بیله طوتیـلوب پادشـاه جدید یلدیرم بایزیدك حضورنده قتل ایدلدی .

فقط نه چاره‌که قهرمان فوز نشـان تمنیسی وجهله — او عید سعیدده قربان — اولدی کیتدی .

(۷۹۱) ده شهید اولمش والتمش بش سنه معمر اوله‌رق اوتوز بر ییل قدر پادشاهلق ایتمش ایدی .

شهزاده‌لری شونلردر :

« ساوجی بك، یلدیرم بایزید خان، یعقوب چلبی .»

اورته بویلی، دکرمی یوزلی، اوزون بیونلی، ایری پرمقلی، آز صقاللی ایدی .

باشلرینه مولوی کلاهی کیوب اوزرینه مدور دستار صارارلر ایدی .

فعالیت مفرطه، کثرت حماست، متانت عزم، رزانت تدبیر، وفرت سخاوت واحسانه علوجناب، اختضاع مثللو بر چوق خصائل وخصائص عالیه ایله متحلی بر حکمدار نادر الوجود ایدی .

عهد جلیلی عثمانلیلرك هر جهتله بر دور اعتلاسی ایدی .

حضور بالی اذواق حضرده دکل مشاق سفرده بولدیغیچون سمند صرامتنی کاه اوروپا اراضیسنه صالیویرهرك هر کیدیشنده بر چوق یرلری ضیای صمصام فاتحانه‌سیله اشراق ایدر وکاه آسیایه دونه‌رك بر طاقم ملوك طوائفی دائرهٔ اتحادینه آلیر ایدی .

مقام پدره کچدیکی وقت ممالکی، عسکری جزؤیاتدن عبارت بولندیغی حالده اوروپا وآسیاده‌کی حدود عثمانیه‌یی غبطه‌بخش اخلاف اوله‌جق برصورتده توسیع ایتمش ایدی .

آسیاده‌کی حدود انقره شهرندن انطالیه وایچ ایلی سمتلرینی شامل اولوب جنوبدن شماله قدر دخی قرمان ایالتنك بر قسمیله قیصریه و سیواس حوالیسندن قزل ایرماغك جریانی اعتبارنجه قره دکزه قدر اولان محللر وبولی سنجاغی وقوجه ایلی ایله خداوندکار ولایتنك تمامی وایدین ایالتنك

بر قسمیله منتشا سنجاغنك قسم اعظمی زیر تصرف عادلانه‌سنده ایدی .

اوروپاده‌کی حدوده کلنجه ویزه سنجاغنك جانب شمال غربیسندن وارنه قربنه ودوبریجه اوواسنك بر قسمیله طونه نهری ساحلندن نیکبولی، زشتوی نواحیسیله ودینه وارنجه‌یه قدر اولان یرلر و صوفیه، صماقو، کوستندیل، نیش، اشتب جهتلری و قوصوه حوالیسی و طوسقه ایله ارنبودلغك براز یری واسکوب طرفلری وسیروز، مناستر، ترحاله دربندلری، اولیموس طاغلری، قارلی ایلی، سلانیك نواحیسی والحاصل سلوری‌یه قدر بالجمله قصبه‌لر، قریه‌لر تحت ادارهٔ جهانگیرانه‌سنه کچوب روم ایمپراطورلغنه یالکز قسطنطینیه و قرای مجاوره‌سی قالمش ایدی .

آل سلجوقك ممالکنی بینلرنده بالتقسیم سلطنت وامارت ادعاسنده قالقیشان وبربرلرینی بوغمقدن بشقه ملته هیچ بر فائده‌لری اولمیان ملوك صغیره‌نك حکومتلرینی محو ایدرك و اناطولی قطعه‌سنده صیحه انداز «منم دیگر نیست» اولمقده بولنان آل قرمانی صوککی حملهٔ شیرانه‌سنده برباد ایلیه‌رك اجزای متفرقهٔ اسلامیه‌یی توحیده موفق اولمش ایدی .

هله قوصوه محاربه‌سی کبی دولتك صرف حیات و مماتنه متعلق اولان بر محاربهٔ عظیمه‌یی قهرمانلغنك

اثری واخلاقنی اخلاق جلادتکارانه‌سنه توفیق ایتدیردیکی ناموسلی امراسنك، غیرتلی عسکرینك اقدامی ایله قزانه‌رق دولتك مادهٔ حیاتنی تأمین ایتمش ایدی .

قوجه شرق ایمپراطورلغنی هدیه نامیله سنوی معین بر ویرکویه ربط ایدیشی اوروپایی بر نوع تهدید ایدرك عثمانلیلرك آسیا و اوروپاده زعملری وجهله اویله کوچبه دکل عادتا بر ملت مستقره اولدیغنی اثبات ایلمش وبو حاللر ذوالقدریه طبقه‌سنه وایو بیلر، چرکسلر ایله آسیانك مسافات بعیده‌سنده‌کی ملوك وسلاطین اسلامیه‌یه تأثیر ایتمکله امتی موقتاً داهیهٔ دهیای تفرقه‌دن قورتارمش ایدی .

سیاسیاتده‌کی قدرت موشکافانه‌سنه دلیل اولان خصوصاتدندرکه اهالینك محصولات ومعمولات ملکیه ایله اداره‌سی و بناء علیه ثروت داخلیه‌نك خارجه چیقماسی اتخاذ ایتدیکی مسلك حکومت مقتضاسندن بولندیغیچون کرك بوتدبیر دلپذیر ایله وکرك فتوحات وغلبات متمادیه‌نك محصولی اولان غنائم ایله داخل ممالك خزینهٔ ثروت ومعموریت اطلاقنه شایان بردرجه‌یه کلمش ایدی .

بوتدبیر ایجابندن اوله‌رق خلق خارجله مناسبات ومعاملات تجاریه‌ده بولندیرمیوب یالکز قریت تامه حسبیله روم ایمپراطورلغنك تبعه‌سی و معمولات و محصولات

عثمانیه‌یی خارجه نقل ایتملری جهتیله وندیك جمهوری ایله تجارت ایتملرینی رهین مساعده ایلش وفقط دور اندیشلکی ملابسه‌سیله بو مساعده‌یی معاهدهٔ مخصوصه ایله تقیید ایتامش ایدی .

عصرنده‌کی ملوك وحکمداران ایله دولت عثمانیه بیننده مخصوص پولتیقه اتخاذ ایتدیرمامش ایدی .

چونکه عثمانلیلر اوزمان هر شیدن زیاده توسیع ممالکه محتاج اولدقلرندن پولتیقه‌نك بو مقصد اوزرینه بخش ایده‌بیله‌جکی سؤ تأثیردن محترز ایدی .

معمافیه اجانبه، خصماسنه — اوزمانلر عادت اولدیغی اوزره — غرور وتکبر ایله معامله ایتیوب پولتیقه‌نك ایجاب واستلزام ایتدیره‌جکی طرز ظرافت ونوازشی مع زیادهٍ ایفا ایدر ایدی .

زماننده خیرالدین پاشا امور سیفیه وقلمیه‌ده اظهار یدطولی وغازی اورنوس بك خاصةً مصالح حربیه‌یی قرین اعتلا ایلمش ایدی .

مولانا قره‌رستم دخی خیرالدین پاشادن قاضی العسکرلکك تفریقندن طولایی اوه‌اموریتله کامران اولدقدن صکره پاشانك اثرینه اقتفا ایله فضائل علمیه‌سنی شوکت دولتك تزییدی ووسائلنك استحصالنه حصر ووقف ایدرك اینجه خدمتلر کوسترمش ایدی .

اسلامیت نقطهٔ نظرندن باقلدیغی حالده پادشاهك
بو یله آسیاواوروپاده‌دولتك بقاسنی تأمین ایتمك‌اوغورنده‌کی
خدمتی حقیقةً پك بیوك کورینور .

چونکه اوعصرده مسلمانلق عالمی ینه بیوك بیوك
تزلزللره ، انحطاطلره اوغرادیغندن بوخدمتیله جبر مافات
امکانی حصوله کتیرمش ایدی .

مصرده‌کی (المتوکل علی‌الله محمد بن‌متعضد بالله) ایله
سلطان برقوقك ارەسنه دوشن اختلاف ومباینت شیرازهٔ
اتحاد اسلامی بوزمقده وشاملیلرله مصرلیلر تضاد اوزره
اولوب‌عراق عجمده، عراق عربده عداوت وخصومت
شخصیه یولنده قانلر دوکلمکده ایدی .

ایران ، توران ، ماوراءالنهر، بخارا اوزبك، هندستان
انقراض سلالهٔ جنکیزیان حسبیله دوچار هرج ومرج
اوله‌رق سیدلردن، صوفیوندن بعضلری ادعای سلطنت
واستقلاله قالقیشدقلرندن بینلرنده وقوع یافته اولان
محاربات‌ده درەلر کبی قانلر آقمقده ایدی .

علی‌الخصوص معهود مذهب دعوالری ینه تجدد
ایلدیکندن امامیه ایله حنفیلروجعفریلرله کیسانیه‌طائفه‌سی
بوغاز بوغازه‌کلمکده واندلس عربلری اتفاقسزلق‌سیئه‌سیله
اقبال واستقلاللرینی دشمنلر ینه قاپدیرمقده‌ایدی .

ایشته بو نوائب ومصائب ملیه‌یه قارشی پادشاه دولت عثمانیه‌یی دهشت انداز آفاق اوله‌جق برحال اعتلایه کتیر مشدرکه بیوکلکنه وعالم اسلامیته ایتدکاری خدمات مشکوره ومبروره‌یه بوندن بیوك دلیل اوله‌مز .

برنجی جلدك صوكی

(مهران) مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده نومرو ۷